Google

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

B 975,060

BEQUEATHED BY
George Allison Hench
PROFESSOR OF
Germanic Languages and Literatures
IN THE
University of Michigan,
1896-1899.

Heuch

SPISŮV

POCTĚNÝCH JUBILEJNÍ CENOU

KRÁL. ČESKÉ SPOLEČNOSTI NÁUK V PRAZE

ČÍSLO V.

Dr. V. E. Mourek:

SYNTAXIS GOTSKÝCH PŘEDLOŽEK.

V PRAZE.
Nákladem jubilejního fondu Král. České Společnosti Náuk.
1890.

SYNTAXIS

GOTSKÝCH PŘEDLOŽEK.

94099

SEPSAL

Dr. V. E. MOUREK.

SPISŮV POCTĚNÝCH JUBILEJNÍ CENOU KRÁL. ČESKÉ SPOLEČNOSTI NÁUK V PRAZE
ČÍSLO V.

Cena 1 zl. 50 kr.

V PRAZE.
Nákladem jubilejního fondu Král. České Společnosti Náuk.
1890.

839.95
M932

Tiskem dra Ed. Grégra v Praze 1890.

Nález

o spise professora Dr. Vácslava E. Mourka, nadepsaném: „Syntaxis gotských předložek“, kterýž ve lhůtě dopadlé dne 31. října 1889 účastnil se soutěži o honorář z jubilejního fondu.

Královská Česká Společnost Náuk ve schůzi dne 13. února 1890 vyslechši posudky zde níže položené, usnesla se, jmenovaný spis pana professora Vácslava E. Mourka poctíti honorářem z jubilejního fondu pro vědeckou literaturu českou a vydati jej nákladem téhož fondu.

V Praze, 13. února 1890.

Za Královskou Českou Společnost Náuk

Dr. Josef Kalousek, hlavní tajemník.

W. W. Tomek, předseda.

I.

Jako žádné dílo lidské vůbec, tak není ovšem ani příležící práce: „Syntaxis gotských předložek“ bez vad; ale proti těm obsahuje ona tolik důkazů důkladné znalosti patřičné literatury, řídké péče o sebrání materialu a chvalitebné samostatnosti a důvtipnosti u spořádání a vykládání jeho, že mi nezbývá nic rozumnějšího ani slušnějšího než uznati práci tu pod výminkou níže vytčenou za hodnou vyznamenání, o jaké se p. původce její uchází.

Míněná výminka zní zkrátka tak, že by p. původce měl přestati na několika zevrubných dokladech, k ostatním pak jen co nejkratčeji odkázati čtenáře zejmena tam, kdekoli lze srovnáním gotštiny Ulfilovy s ostatními řečmi germanskými a příbuznými jejich nabyti jistoty o tom, že se Ulfilas dopustil graecismů. Že je těch ve zbytcích jeho překladu Bible mnohem více než na př. ve přiměřených jim částkách naší Bible kralické, to nad slunce jasněji vysvítá již i z té p. původci přítomné práce jistě známé pravdy, že čím jsou kterékoli překlady Písma svatého starší, tím úzkostlivěji se drží originalův anebo tím častěji se dopouštějí cizích spůsobů mluvení, „aby se," jak ještě i naši překladatelé kraličtí ve zprávě své ke čtenáři upřímně vyznávají, „Písmům svatým ublížení nestalo". Ostatně přestávám v té příčině na odkaze ke str. 36. do 39. svého Brusu jazyka českého.

V Praze, dne 5. ledna 1890.

M. Hattala.

II.

Posuzování cizí vědecké práce není vůbec tak jednoduchou úlohou, že by se k ní přistoupiti mohlo pokaždé přímo čili bez předběžného vylíčení vedlejších věcí, které se s jedné strany spisu a původce jeho, s druhé pak osobnosti posuzovatelovy a zvláštních jeho mínění týkají. Nebo jako vůbec ve světě není ani dvou věcí dokonale stejných, tak se i učenci smýšlením svým víc anebo méně rozcházejí, a kdyby tomu tak nebylo, pokrok ve vědách mohl by býti jen quantitativným, nemohl by státi se qualitativným, to jest pravým a skutečně cenným. A poněvadž jeden z hlavních a nezbytných rázů vědeckého názoru a vědecké badatelské osoby se zakládá na úplném a hlubokém přesvědčení o pravosti a oprávněnosti vlastního stanoviska, nelze ani na posuzovateli cizí práce vyžadovati, aby se při uvažování cizích mínění úplně zhostil svých vlastních; a kdyby věda a učenci vůbec nebyli oučastni lidské slabosti, není pochybnosti, že by při posuzování každé vědecké práce úvaha o zásadních otázkách měla nejenom první místo zaujímati, než i celý rozsudek pronikati. Poněvadž však ani věda není samá hotová pravda, nýbrž často v ní o pravdě tuhý boj se vodívá, a ani učenci a badatelé neomylnosti sobě osobovati nesmějí, s druhé strany zase látka sama i tím, že snad podavatel její (skutečně anebo zdánlivě) kusým způsobem o ní smýšlí, své ceny

úplně nepozbývá, stává se často, že ohled na vlastní zásady někdy stranou nechati a zřetel trochu jinam obraceti se musí, chce-li posuzovatel vyhověti požadavkům lidské slušnosti a vědecké nestrannosti. Pročež i takový spis může právem uznán býti za užitečný a záslužný, který všestranné pochvaly nezasluhuje. Potřeba je tak dlouhého úvodu, aby následujícímu úsudku dle úmyslu posuzovatelova bylo rozumíno a posuzovatel sám z nedůslednosti obviňován nebyl.

Přistoupíme-li již ke spisu samému, zarazíme se poněkud nad tím, že původce jeho líče poměry místní docela matematicky, považuje je za úplně concretné, kdežto se nám zdají býti velmi abstractními. Mínění jeho nejvíc odporuje to, že místní poměry (pohybu a klidu) ve starých památkách žádného jazyka ani z daleka tak pilně se nerozlišují a ve své pozdější přesnosti se nezachovávají, aby mohly býti považovány za původní základy, ve kterých zvyk jazyků své kořeny má. Nedostatek ten odstraňuje se obvyklým způsobem, totiž domnělým předjímáním konce, kde se pohyb zanedbává, a zanedbáním skutečného klidu tam, kde dle našich názorů pohyb vyřknut. Ale jak si máme vysvětliti, že bylo lze na samé základy názorů nedbati, a tak rozdílná ponětí mezi sebou splésti a vyměniti? Odpověď na to zdá se nám býti nasnadě. Časem člověk přivykl víc a více přesnému připodobnění výrazů ku myšlénkám, přísnějšímu rozlišování částí jednoho a téhož děje, a pro jasnosť pilnějšímu využitkování prostředků, kterých mu jazyk poskytuje. Nedá se zapříti, ano jest nabíledni, že lidé během času jasnějšímu, přesnějšímu a snadněji srozumitelnému způsobu mluvení se přiučili. Z té a z podobných příčin, které se zakládají vesměs na skutcích, my s míněním p. spisovatelovým o tom se nesrovnáváme, připouštějíce, že se učenci v té příčině podnes velmi různí. — Ostatně by p. spisovatel také dobře byl učinil, kdyby sobě byl poněkud všiml té nepopíratelné pravdy, že během času užívání předložek se zmáhá, čehož více dokladů z češtiny vyčetl už p. prof. Hattala na straně XVIII. Zbytků rýmovaných Alexandreid staročeských, vyšlých zde 1881.

Jinak musíme uznati, že všecka práce je provedena s nevšední pilností a svědomitostí a s velice uspokojující obeznalostí v jazyku gotském a v literatuře, která sem patří. P. spisovatel vyčerpal a využitkoval úplně, co mu Ulfilovy spisy a ostatní prameny gotského jazyka poskytovaly a často podává důkazy, že při uspořádání tak rozsáhlé látky předmět svůj důkladně promyslil, žádné práce nešetře. Může se jenom namítati, že je tu i tam přílišné roztřiďování příkladů

jasnosti poněkud na ujmu. Žádoucím doplňkem by bylo, kdyby p. spisovatel byl přidal ke své práci krátký přehled toho, jak Ulfilas řecké předložky překládá.

Dle toho všeho je přítomný spis hoden vyznamenání, o které se p. původce jeho uchází.

A. Ludwig.

PŘEDMLUVA.

Účelem této práce jest, podati podrobný přehled užívání předložek v zachovaných památkách gotských.

K tomu konci všecken material dokladů vypsal jsem z textů sám, každý případ o sobě zvláště uvážil a zbudovati se vynasnažil soustavu syntaktickou docela neodvisle, ač ovšem stále jsem přirovnával, co jinde o téže věci již napsáno jest. Literaturu níže vyčítám.

K dílu přistoupil jsem s míněním, kterému ani nelze se vyhnouti. Poněvadž totiž Ulfilův text není original, nýbrž překlad, t. j. práce, jaká vždycky větší menší měrou visí na prvopise; dále překlad písem svatých, která už z piety do všech jazyků přeložena jsou až i s úzkostlivým šetřením původního textu; konečně psán jazykem, jenž do té doby literárně nebyl vzděláván: jest na snadě přesvědčení, že „není tak čistým a vzácným pramenem syntaktickým, jako původní práce“ *) že vazby jeho správně posouditi možno výhradně jen na základě originalu a že tedy i při předložkách nezbytno jest vycházeti od řečtiny, jak to podstatou učiněno již r. 1843. v glossáři Gabelentzově a Loebově.

Ale již srovnání několika prvních dokladů zviklalo tuto domněnku podstatně a průběh vší práce vedl k bezpečnému poznání, že aspoň pokud předložek se týká, jest právě jen domněním.

Nejprve žádný poměr předložky gotské a řecké není stálý, t. j. ani jedné předložky není v gotštině, která by vždy a všude odpovídala jen jedné a téže řecké, a naopak ani jedné řecké není, která by vždy jedinou a touže gotskou byla překládána. Dále v gotském znění bývá předložka, kde v řeckém textu žádné není, a naopak; nebo na-

---

*) M. Hattala, Brus jazyka českého, str. 36.

skytají se gotsky dvě předložky proti řecké jedné, nebo dokonce gotsky bývá předložka od řecké původním významem zcela různá a leckdy situaci i lépe označuje.

Jakkoli tedy gotština před Ulfilou nebyla vzdělávána literárně, přece každá předložka přirozeně měla v ústním užívání již určitě vymezený obvod platností, ze kterých Ulfilas patrně vybíral, co právě vždy se mu zdálo nejpřípadnějším.

Plyne z toho vůbec pro práci výborného překladatele zajímavé nové svědectví samostatnosti, s jiných stránek již uznané, že totiž nepřekládal jak se říká otrocky, nýbrž bedlivě přemýšlel a vnikati se snažil v ducha své předlohy, převáděje nikoli slova, nýbrž smysl znění řeckého. A jako při předložkách si počínal neodvisle, tak zajisté vedl si vůbec, a mnohá vazba, která na pohled zdá se býti příliš těsným nápodobením řečtiny, nepochybně i na podkladě gotském zcela dobře byla možna.

Proto nevidělo mi se správno, při výkladě gotských vazeb předložkových vycházeti od řečtiny, jakkoli pro snažší srozumění a poučné přirovnání ke každému dokladu řecké znění jest připsáno. Jen po přání pp. posuzovatelů práce, dožádaných sl. Král. Českou Společností Náuk jakožto správkyní jubil. fondu, přidal jsem v posledním § úvodu (str. 11. a 12.) přehled poměrů mezi předložkami řeckými a gotskými.

Každé předložce prvotně předeslal jsem pokus výkladu etymologického, takto snaže se dopíditi bezpečněji původního jejího významu.*) Ale jednak etymologie předložek jak známo jest příliš záhadna a výsledky badání o nich dosud nejisté, jednak také výtěžek pro syntaktické výklady velmi nepatrný a nespolehlivý, a přece objem práce etymologickými statěmi značně se šířil: proto jsem je vyškrtl již dříve, nežli jsem práci Král. České Společnosti Náuk předložil.

Na konec milou konaje povinnost oběma pp. posuzovatelům, pp. prof. M. Hattalovi a A. Ludwigovi, kteří práci mou s nevšední péčí a podrobností prozkoumali, nejsrdečnější díky vzdávám.

V Praze, 31. května 1890.

Dr. V. E. Mourek.

---

*) Viz Ukázky ze synt. gotsk. předložek, tištěné ve Věstníku Král. Č. Spol. Náuk na r. 1889. (str. 57., § 6., str. 68. § 8.)

LITERATURA.

Fick, Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen. (1874^{3}).

Pott, Etymologische Forschungen (I^{2}).

L. **Meyer**, Die gothische Sprache. (1869).

J. **Schmidt**, Die germanischen praepositionen und das auslautgesetz. (K. Z. XXVI. 1883).

Brugmann, Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen (II. 1.) (1889).

Sig. **Feist**, Grundriss der gotischen Etymologie (1888).

Kluge, Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. (1889^{4}).

Diefenbach, Vergleichendes Wörterbuch der gotischen Sprache (1851).

J. **Grimm**, Deutsche Grammatik II.

Gabelentz & **Loebe**, Ulfilas.

M. **Heyne**, Ulfilas von Fr. Stamm. (1885^{8}).

E. **Bernhardt**, Die gotische Bibel des Vulfila (1884) (Gloss.).

E. **Bernhardt**, Kurzgefasste gotische Grammatik. (1885).

W. **Braune**, Gotische Grammatik. (1887^{2}).

M. **Hattala**, O ablativě ve slovančině a litevštině (v Č. Č. M. 1857 a 1858).

A. **Ludwig**, Der Infinitiv im Veda (1871). — Agglutination oder Adaptation? (1873).

W. **Streitberg**, Perfective und imperfective actionsart im Germanischen. (Paul & Braune, Beiträge XV. 1. 1889).

(Jiné pomůcky uvedeny jsou v poznámkách.)

ÚVOD.

§ I. V gotštině jako v jazycích příbuzných u předložek jest stopovati původní platnosť příslovečnou, a to místní, prostornou.*) Záhy pak příslovky tyto přilnuly těsněji jednak jako praefixy k jednotlivým slovům — nejdříve ač řidčeji, ke jmenům, později, však hojněji ke slovesům**) — jednak k různým pádům, jsouce nejprve podporou a specifickým určením jejich platnosti u větě, až pak moc syntaktická, původně pádu samému vlastní, citem jazykovým přenesena jest na předložku tak, že tato jeví se býti slovem vládnoucím, čili pád řídícím.

Však ne všecky předložky vykazují všecky fase tohoto rozvoje: některé přestávají na platnosti praefixové a nenaskytají se o sobě při pádech. Za to podle vlastních předložek, při nichžto moc říditi jisté pády jest staršího původu, některá adverbia, družíce se tolikéž pravidelně k určitým pádům, nabyla nad nimi moci vládnoucí a přešla v povahu předložkovou, ač jako praefixy se nenaskytají.

V gotštině jsou

1. předložky pouze praefixové: anda-, dis-, twis-, fair-, fra-, fri-, ga-, id-, inn-, unþa-, ut-;

2. předložky praefixové i pádové: af, afar, ana, and, at, bi, du, faura, faur, fram, hindar, in, miþ, þairh, uf, ufar, und, undar, us (ur), wiþra;

---

*) Srv. B. Delbrück, Syntakt. Forsch. (1879) IV. str. 126.

**) Že nominalné spojeniny jsou starší nežli verbalné, dokazuje již J. Grimm, D. Gram. II, 703.; nověji pak J. Schmidt v pojednání „Die germanischen praepositionen und das auslautgesetz" (Kuhn, Zft. für vergl. Sprachforsch. XXVI. [1883] str. 24.)

3. předložky pouze pádové: alja, andwairþis, (bisunjane),*) fairra, hindana, innana, inu(h), nelva, nelv, ufarjaina, ufaro, undaro, utana, utaþro.

§ 2. Všecky platnosti předložek lze vyložiti z původní místní, prostorné moci určovací, ze které znenáhla se vyvinuly přerozmanité názory tropické. I v původně localné platnosti se stýkaly a rozmanitě střídaly mnohé názory, které teprve později lišeny jsou, když člověk naučil se určitěji mysliti a přizpůsobovati i jazyk k označování podrobnějších rozdílů. Zbytky ze starší méně dokonalé určitosti dochovaly se i do pozdějších dob. Zejmena tu v oči bije různé vymezování polohy v klidu (a), různé určování vychodiště, směru a konce pohybu (b),**) pak také vzájemnost pojmův klidu a ruchu (pohybu), kterou se děje, že ke slovesům značícím pohyb ať skutečný ať pomyslný, předjímáním konce tohoto pohybu přistupuje určení klidu (c) nebo též naopak ke slovesům klidu určení ruchu (d), čímž někdy pořizuje se přechod mezi názory na pohled nesrovnatelnými (e).

Příklady: Ad **a**: Ana, jež pravidelně značí polohu na povrchu plochy (k mezím jejím nehledíc) sbíhá a střídá se s in, jemuž náleží vlastně názor polohy uvnitř prostoru aneb aspoň uvnitř jistých mezí na ploše: Mk. VIII. 3. 28. X. 32. ana wiga *ἐν τῇ ὁδῷ*, ale Mt. V, 25. Mk. IX. 33. X. 52. L. IX. 57. in wiga. — Mt. XXVI. 69. Paitrus uta sat ana rohsnai *Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ*, ale Mk. XIV. 66. wisandin Paitrau in rohsnai *ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ*. (Srv. naše: na dvoře, ve dvoře.) Podobně ve praefixu: II. Kor. V. 9. jaþþe anahaimjai jaþþe afhaimjai *εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες*. Srv. II. Kor. V. 8. — I. Th. II. 18. ana latida uns satana *ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς*. — L. IV. 10. aggilum seinaim anabiudiþ *τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται*. Srv. Mk. X. 3. XI. 6. J. XIV. 31. XV. 14. 17.

Tropicky: J. VI. 45. ist gameliþ ana praufetum *ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις*. (Srv. Mk. XII. 26. L. XX. 37. I Kor. V. 9. II. Th. III. 17.) ale Mk. I. 2. gameliþ ist in Esaïin praufetau. (Srv. naše: na knize čísti) — Mk. IX. 37. saei ain þize barne andnimiþ ana namin meinamma *ὃς ἐὰν ἓν τῶν παιδίων δέξηται ἐπὶ*

---

*) Dle výkladu, jejž podal F. Kluge (Paul & Braune, Beiträge X. 444) bisunjane jest genitiv plur. part. praes. od kmene es, rozšířeného suffixem -jon- (m. bi-sṇt-jan-ê) a značí tedy asi „sousedův.“ Ale podobá se, že necítilo se již jako genitiv, než jen jako příslovka kolem. Srv. též Sig. Feist, Grundr. der got. Etymol. str. 9. sub 97.

**) Zevrubně o tom pojednává A. F. Pott, Etym. Forsch. I² str. 75. a násl.

τῷ ὀνόματί μου, ale hned po té v. 38.: in þeinamma namin. — Zvláště zajímavá vazba jest Neh. V. 17. ana biuda meinamma andnumanai wesun (přijímáni byli na stole mém m. „jídali u stolu mého" jak čte se v biblí králické.)

Ad b. Prostě odlukové af, jež značí východiště pohybu od bodu, střídá se s us, které vyslovuje východiště pohybu ze vnitra prostoru: Mk. XVI. 9. af þizaiei uswarp sibun unhulþons *ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.* Srv. L. IV. 35. 41. VI. 19. VIII. 12. 29. 33. 35. 38. 46. Filip IV. 15., II. Th. III. 2. Naopak téže střídání vykazuje L. XVI. 4. biþe afsatjaidau us fauragaggja *ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας,* a jen s přeměnou směru děje (z dola do výše) J. XII. 32. ik jabai ushauhjada af airþai *ἐγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς.*

Pozn. Méně nápadno jest, že také souznačně odlukové předložky se střídají: Ř. VII. 6. andbundanai waurþum af witoda *κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου.* — Mk. XIII. 27. galisiþ þans gawalidans seinans af fidwor windam fram andjam airþos und andi himinis *ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.* — II. Kor. V. 6. afhaimjai sijum fram fraujin *ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.* — L. IV. 13. afstoþ fairra imma *ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ.*

Ad c. In s dativem místním (určení klidu) vytýká konec pohybu odpovídajíc k otázce kam? Mt. VIII. 14. qimands Jesus in garda Paitraus *ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου.* Srv. Mt. IX. 23. 28. Mk. XIV. 54. a j. — Právě tak klade se též místní at s dativem.*) Mk. IX. 14. qimands at siponjam *ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητάς.* Srv. ř. *τιθέναι ἐν χερσίν,* č. položiti na stole.

Naopak týmž at s dat. (ablativným) označuje se též východiště pohybu na pohled odpovědí k otázce odkud? Mk. XII. 2. ei at þaim waurstwjam nemi akranis *ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ.* Srv. J. X. 18. — Mk. XV. 45. finþands at þamma hundafada *γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος.* (Srv. č. nemám kde bráti; dověděv se u setníka.)

Ad d. Af odlukové s dativem**) jest určením při slovese klidu:

*) V obou těchto případech (in s dat. at s dat.) lze ovšem také spatřovati zbytky platnosti dativu jakožto pádu, jenž označoval „cíl ke kterému působení předmětu směřuje." (Srv. M. Hattala O ablativě ve slovančině a litevštině v ČČM. 1857 str. 230); avšak in s dat. i at s dat. daleko hojněji mají význam localný (odpovídajíce na otázku kde?)

) Odlukovou tj. ablativnou platnosť dativ patrně také má při předložkách fram, us, fairra. Srv. Bernhardt, Kurzgef. got. Gramm. §. 160. str. 87. násl. V. níže str. 10 pozn. *) k §. 6.

Mk. X. 37. fragif unsis, ei ains af taihswon þeinai jah ains af hleidumein þeinai sitaiwa *δὸς ἡμῖν, ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν*. Srv. Mt. XXV. 41. Mk. X. 40. XII. 36. XIV. 62. XV. 27., L. I. 11. XX. 42. — Jindy bývá in: Mk. XVI. 5. gaseƕun juggalauþ sitandan in taihswai *εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς*. Srv. Ř. VIII. 34. Kol. III. 1. a české: se strany.

Ad e. Uf, které (totožného jsouc původu s ř. *ὑπὸ*, lat. sub, slov. podъ) značí gotsky pravidelně polohu pod nějakým předmětem, jakožto praefix též pohyb zpod předmětu vzhůru, anticipací konce tohoto pohybu dospělo ne sice v gotštině, ale v němčině až k opačnému názoru o poloze na předmětu.

In a us, ač původně jsou diametralnou protivou, poněvadž in mimo polohu uvnitř také značí směr pohybu do vnitř, us naopak směr pohybu ze vnitra ven, v některých platnostech tropických se stýkají smyslem skoro naprosto totožným; na př. II. Kor. IX. 6. saei saiiþ in þiuþeinai, us þiuþeinai jah sneiþiþ *ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.*

§ 3. Původní prostě příslovečná platnost předložek v zachovaném textu gotském doložena jest celkem jen v nečetných případech, jež vyčteme níže vždy na svém místě.

O platnosti praefixové všeobecně předeslati podrobnému rozboru náleží toto:

1. Praefix se slovesem, jež určuje, nesplývá v úplnou jednotu (nečiní s ním složené slovo) nýbrž trvá jen ve sdružení volném, které neruší se vložením jedné ani dvou částic jiných (tmesis tak řečená).*)

Tmesi působí: a) příklonná částice tazací — *u*: Mt. IX. 28. ga-u-laubjats? *πιστεύετε*; — L. XVIII. 8. bi-u-gitai? *ἆρα εὑρήσει*;

b) příklonné -uh (= lat. que): L. XVIII. 38. ub-uh-wopida *ἐβόησε*. — J. VII. 32. in-uh-sandidedun andbahtans *καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας*. — J. XI. 41. XVII. 1. uz-uh-hof augona *ἦρε τοὺς ὀφθαλμούς*.

*) Také od pádů svých předložky odděleny bývají částicemi příklonnými nebo postpositivnými; na př. J. XVIII. 34. ab-u þus silbin þu þata qiþis? *ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις*; Podrobný výčet všech doložených tmesí slovesných i pádových v. níže při každé předložce.

c) negace nebo jiná částice modalná: J. VI. 22. miþ-ni-qam siponjam οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς. — L. XX. 25. us-nu-gibiþ ἀπόδοτε τοίνυν. — J. XI. 25. þauh ga-ba-dauþniþ κἂν ἀποθάνῃ. — J. V. 46. ga-þau-laubidedeiþ mis ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί.

d) dvě slova: Mk. VIII. 23. frah ina ga-u-hva-selvi? ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει; — Mk. XVI. 8. diz-uh-þan-sat ijos reiro εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος. — II. Kor. VIII. 18. gaþ-þan-miþ-sandidedum imma broþar συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν.

2. I dva praefixy přistupují k jedinému slovesu, řídčeji i k podstatnému za příčinou určitějšího označení děje. (Někdy sloveso bývá se svým určitějším praefixem utvořeno ze jmena již praefigovaného.) A sice naskytují se takto:

ana-in: G. II. 6. ana-in-sokun *) προσανέθεντο.

du-at: du-at-gaggan προσέρχεσθαι, (du-at-iddja προσῆλθον) Mt. VIII. 5. 19. IX. 20. 28. XXVI. 69. a j. — du-at-rinnands προσδραμών Mk. X. 17. — du-at-sniwun προσωρμίσθησαν Mk. VI. 53.

faur-bi: Mk. X. 32. faur-bi-gaggands ins προάγων αὐτούς. Srv. Mk. XVI. 7. — I. Tim. V. 24. faur-bi-sniwandeins προάγουσαι.

faura-du: II. Kor. VIII. 6. faura-du-stodida προενήρξατο.

faura-fra: II. Kor. XII. 21. þize faura-fra-waurkjandane τῶν προημαρτηκότων.

ga-fri-: II. Kor. III. 7. ga-fri-sahtjan, ga-fri-sahtnan Gl. G. IV. 19. (Obě denominativa.)

inn-at-: L. V. 18. hvaiwa ina inn-at-bereina (εἰσενεγκεῖν). Srv. V. 19. — Mt. VIII. 5. inn-at-gaggandin imma εἰσελθόντι. Srv. XXVII. 53. Mk. V. 39. L. VII. 45. a j. — L. II. 27. miþþanei inn-at-tauhun ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν. L. I. 29. bi inn-at-gahtai is (ř. jiné znění: ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ).

inn-uf: G. II. 4. inn-uf-slupun παρεισῆλθον.

miþ-ana: Mk. IX. 10. miþ-ana-kumbidedun Jesua συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ. Srv. L. XIV. 10. a j. č.

miþ-fra: Kol. IV. 10. sa miþ-fra-hunþana mis ὁ συναιχμάλωτός μου. Srv. Filem. 23.

---

*) Bernhardt v gloss. s. v. ana tento případ uvádí jakožto doklad prostě příslovečného užívání slovce ana, ale zajisté ne větším právem nežli by kdo v řeck. προσανέθεντο pokládal πρός za příslovku. Podobně věc se má ve sdruženinách s faura-, jež neprávem pokládá se za příslovku časovou L. XIV. 24. þize faura-haitanane τῶν κεκλημένων. — II. Kor. VIII. 6. faura-dustodida προενήρξατο. — XII. 21. þize faura-frawaurkjandane τῶν προημαρτηκότων.

miþ-in: II. Kor. XII. 18. miþ-in-sandida imma broþar *συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν*.

miþ-us: Mt. XXVII. 44. þai miþ-us-hramidans imma *οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ*. Srv. Mk. XV. 32. G. II. 10. — L. VIII. 7. miþ-us-keinandans *συμφυεῖσαι*. — E. II. 6. miþ-ur-raisida *συνήγειρε*. — Kol. II. 12. miþ-ur-risuþ *συνηγέρθητε* Srv. Kol. III. 1.*)

Zvláště slovesa s **ga** složená ráda přibírají ještě druhou předponu (z příčiny vyložené níže sub 3.): **du-ga**: II. Tim. II. 4. du-ga-windiþ *ἐμπλέκεται*.

faura-ga: II. Kor. IX. 5. ei faura-ga-manwjaina þana faura-ga-haitanan aiwlaugian *ἵνα καταρτίσωσι τὴν προκατηγγελμένην εὐλογίαν*. Srv. Ř. IX. 23. E. II. 10. — II. Kor. IX. 7. faura-ga-hugida *προαιρεῖται*. — E. I. 9. faura-ga-leikaida *προέθετο*. (Verbum denominat.) — Ř. XV. 4. faura-ga-meliþ ist *προεγράφη*. Srv. III. 3. — E. I. 5. faura-ga-rairoþ (*προορίσας*). Srv. I. 11. — II. Kor. IX. 3. faura-ga-sandida (*ἔπεμψα*). — II. Kor. IV. 14. faura-ga-satjiþ *παραστήσει*. — Mk. XIII. 23. faura-ga-taih *προείρηκα* Srv. II. Kor. XIII. 2.

in-ga: II. Kor. III. 18. in-ga-leikonda *μεταμορφούμεθα*. (Verbum denominat.)

inn-ga: Mt. VII. 13. þai inn-ga-leiþandans *οἱ εἰσερχόμενοι*. Srv. VII. 21. Mk. XIV. 14. a j.

miþ-ga: II. Tim. II. 11. miþ-ga-dauþnodedum *συναπεθάνομεν*. — Kol. II. 12. miþ-ga-nawistrodai imma *συνταφέντες αὐτῷ*. — E. II. 5. miþ-ga-qiwida uns Xristau *συνεζωοποίησεν (ἡμᾶς) τῷ Χριστῷ*. Srv. Kol. II. 13. — E. II. 6. miþ-ga-satida *συνεκάθισεν*. — II. Kor. VII. 3. miþ-ga-swiltan *συναποθανεῖν*. — E. II. 22. miþ-ga-timridai sijuþ *συνοικοδομεῖσθε*. — G. II. 13. miþ-ga-tauhans warþ *συναπήχθη*. — Ř. XII. 16. þaim hnaiwam miþ-ga-wisandans *τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι*.

miþ-inn-ga: J. XVIII. 15. miþ-inn-ga-laiþ *συνεισῆλθε*.

þairh-ga: I. Kor. IV. 6. þairh-ga-leikoda *μετεσχημάτισα* (Verb. denominat.)

---

*) Stamm-Heyne (v gloss. s. v. **du**, **inn**, **miþ**) tyto případy zase pokládají za zbytky prostě adverbielného užívání slovcí **du**, **inn**, **miþ**, zajisté neprávem. Co se dotkne **miþ**, Bernhardt (v gloss.) dobře ukazuje k tomu, že slovesa s ním sdružená vážou se s prostým dativem, a že tedy nelze leč pokládati je za composita; těsnějšímu pak spojení částice **inn** se slovesem že svědčí subst. **innatgahts**.

wiþra-ga: J. XII. 13. urrunnun wiþra-ga-motjan imma *ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ.*

Ano i týž praefix naskytá se zdvojen; však pouze

faura-faur: I. Tim. I. 18. bi þaim faura-faur-sniwandam ana þuk praufetjam *κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας.*

ga-ga: I. Kor. VII. 11. du abin seinamma ga-ga-wairþjan (*τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω*). — II. Kor. V. 20. bidjam ga-ga-wairþnan guþa *δεόμεθα καταλλάγητε τῷ θεῷ.* — II. Kor. XI. 14. ga-ga-leikoþ sik *μετασχηματίζεται.* Srv. XI. 13., 15. — Mk. VII. 23. ga-ga-mainjand (*κοινοῖ*). — E. IV. 16. all leik ga-ga-tiloþ jah ga-ga-haftiþ *πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον.* (ga-ga-tilon také E. II. 21.)

Pozn. Mimo ga-ga-haftjan jsou tato poslední verba denominativa.*)

§ 4. 3. Obyčejně praefixem se určuje **směr**, kterým děj slovesa (nebo jmena) se nese; avšak mnohdy původní (směrová) platnost potuchla tak, že praefixy klesají v pouhé **zmocnění** pojmu slovesného.**) Tak věc se má zvláště při **at-**, **bi-**, **dis-**, **in-**, **us-** a nad jiné při **ga-**, jehož prvotná moc **shrnovací**, **shromažďovací*****) v gotském textu má poměrně již jen málo dokladů. Odtud pak vyložiti lze

a) praefixy sloves podvojné, a zejmena druhé praefixy při slovesech s **ga** sdružených.

b) že při slovesech praefigovaných místní vztah specifický zhusta bývá určen ještě jiným prostředkem a to:

---

*) Naproti tomu neskládají se v gotšt. o sobě dvě předložky v jedno, jako se děje v ř. *παρέξ, διέξ, ὑπέξ, ἀποπρό, διαπρό* a pod. nebo v č. **zpod vezpod, naproti**, a j.

) W. **Streitberg, Perfective und imperfective actionsart im germanischen (Paul & Braune Btrg., XV. z r. 1889 str. 70—177) několikrát brojí proti výrazům „zmocnění“ či „intensivnější“ platnosti slovesa, nemoha si prý představiti (str. 83.) co tím vlastně míněno. Pozapomíná, že na př. řecké medium vskutku velmi často má platnosť pouze intensivnou, a že často přihází se, co Streitberg na str. 92. popírá, že totiž jest „die verstärkung zu unübersetzbarer leiser bedeutung verblasst.“

***) **ga-** smyslem zcela rovná se lat. **con-**, **co-**, ř. *ξυν-* (v. Grimm, Gr. II. 751. Hattala, O ablativě Č. ČM. 1857 str. 242.). O etymologické souvislosti slov těchto sice pochybováno jest (Srv. již Grimm l. c., pak J. Schmidt v Kuhnově Zft. XXV. 103. a Weinhold, Mhd. gram. §. 292., str. 287[2]) ale neprávem. Nesnáze výkladu zdá se, že zdárně překonal S. **Bugge** (Paul & Braune, Beiträge XIII 413.). Srv. však **Feist**, Grundzüge, str. 39. sub. 194.

α) příslovkou; na př. Mt. VII. 25. jah atiddja dalaþ ıign *καὶ κατέβη ἡ βροχή*. — Mk. VIII. 6. atgaf siponjam, ei atlagidedeina faur *ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, ἵνα παραθῶσιν*.

β) předložkovým pádem a to buď

αα) tak, že praefix slovesný (n. jmenný) sám se hned opakuje zase jako předložka s pádem; na př. Mk. I. 42. þata þrutsfill aflaiþ af imma *ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα*. — II. Kor. XI. 25. þrim sinþam usfarþon gatawida us skipa *τρὶς ἐναυάγησα*.

ββ) že klade se předložka od praefixu různá; na př. L. II. 37. ni afiddja fairra alh *οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ*. — Mt. XXVII. 42. atsteigadau nu af þamma galgin *καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ*.

γ) příslovkou i předložkovým pádem a to zase *αα)*: slovy totožného významu; na př. Mk. XI. 19. usiddja ut us þizai baurg *ἔξω τῆς πόλεως*.

ββ) slovy různými: J. XVIII. 29. atiddja ut Peilatus du im *ἐξῆλθεν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτούς*.

Pozn. Podrobný výkaz případů podobných podán níže u každé předložky.

4. Někdy se zmocněním pojmu spojena bývá **a)** změna slovesa podmětného v předmětné, nebo **b)** obrací se činnost slovesa předmětného k jinému předmětu,*) na př. proti L. I. 41. lailaik barn in qiþau izos, *ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς* (Srv. L. I. 44. VI. 23.) čteme Mk. X. 34. bilaikand ina *ἐμπαίξουσιν αὐτῷ*. (Srv. Mk. XV. 20. 31.) — Proti L. VIII. 41. driusands faura fotum Jesuis bad ina *πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτόν*: L. I. 12. agis disdraus ina *φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν*.

Ad **b)** L. X. 30. (waidedjans) þaiei biraubodedun ina *(λῃσταὶ) οἱ ἐκδύσαντες αὐτόν*. Prosté raubon náhodou není doloženo, ale vázalo by se s acc. věci a dativem osoby; biraubon vázáno s accus. osoby. Podobně: Mt. XXVII. 64. ibai aufto þai siponjos is binimaina ina *μήποτε οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτόν*: L. XIX. 24. nimiþ af imma þana skatt *ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν*. Srv. L. VI. 29. a j. — Mt. XXVII. 60. faurwalwjands staina daurons (kamenem zavaliv dveře; ř. jinak:) *προσκυλίσας λίθον τῇ θύρᾳ*.

§ 5. Ve slovanských jazycích praefixy mění děj slovesa z imperfectivného v perfectivný. I v gotštině zcela patrna jest aspoň náchylnosť k podobnému rozvoji moci jejich, ačkoli dovršen nebyl a soustavou sloves nepronikl tak úplně jako ve slovanštině.**) Obme-

*) Srv. Bernhardt, Gram. §. 137., str. 75., 76.

**) O důležitém tomto předmětě psal již Grimm v předmluvě k Vukově

zuje se skoro úplně na nejrozšířenější praefix ga-, jehož prvotná specifická moc shromažďovací, soustřeďovací, shrnovací potuchla tak, že hodil se dobře k označování prostě formálných rozdílů děje. A jakkoli ani ga- nejeví perfectivující moci všude a bez výminky, přece připadl mu důležitý úkol v conjugaci, poněvadž pomáhá jednak praesentem nahrazovati futurum, pro něž gotština zvláštního tvaru nemá, a participium aoristi; jednak v minulosti lišiti děj trvalý od sko-

Srbské mluvnici, p. LII. a LIII., pak v Gram. II. 869. Po něm A. Schleicher, Das futurum im deutschen und slavischen, KZft. IV. 187.—197.; Martens, Die verba perfecta in der Nibelungendichtung, K. Zft. XII. 31.—41., 321.—35; L. Tobler, Das deutsche ge- vor verben KZft. XIV. 108—139; E. Bernhardt, Die partikel ga- als hilfsmittel der gotischen conjugation Zft. f. d. Phil. II. 158—67. (Srv. také glossář k jeho vydání Ulfily); Al. Reifferscheid, Über die untrennbare partikel ge- im deutschen (Breslau 1872); K. Dorfeld, Über die function des praefixes ge- in der composition mit verben; I. Das praefix bei Ulfilas und Tatian (Gieszen 1885); P. Pietsch Einige Bemerkungen über ge- bei verben, Paul & Braune Beitr. XIII. 516—530. a naposledy W. Streitberg v pojednání již výše (str. 7. poz. **) jmenovaném. Mimo Grimma a Streitberga všickni obmezili badání své na ga-. Streitberg tvrdí „Diese sämmtlichen praepositionaladverbien verleihen dem verbum bei der zusammensetzung perfective actionsart“ (str. 80.) pak (na str. 102.) sice již obmezeněji, že „im gotischen kein einziges zusammengesetztes verb existiert, dem man mit sicherheit die perfective actionsart abzusprechen berechtigt wäre“. Neliší se prý gotské verbum podstatně od slovanštiny. Streitberg připouští jen, že není v gotštině sloves iterativných a odtud hlavně odvozuje rozdíly slovesa gotského od slovanského. Nicméně sám konstatuje případy, které velmi podstatně odpírají jeho theorii. U některých pomáhá si tak, že dochovaný text gotský pokládá za porušený (na př. L. XIV. 35. [str. 83.], L. X. 24. [str. 85.], L. XIV. 34., E. VI. 21. [str. 127.], L. XIV. 18. [str. 158.], Mk. IX. 25. [str. 153.], Mk. V. 22. [str. 154. a 156.]) neb aspoň za „bedenklich“ (na př. L. VIII. 28. [str. 164.]) — sám doznávaje zase později (str. 159.) „dass verderbnisse in irgendwie erheblicher anzahl vorlägen, ist selbstverständlich ausgeschlossen.“ Jinde spokojuje se větami jako: (90) „ein grund zu einer solchen änderung ist auch nicht ersichtlich; „die übersetzung ist nicht so angemessen und charakteristisch... lässt sich aber nicht gerade als unrichtig bezeichnen (128); ganz klar scheint die verschiedene behandlung beider stellen nicht zu deuten (129); ein zwingender grund ist mir nicht ersichtlich (150); der grund der vorliegenden abnormität ist mir nicht klar geworden (159.); warum Wulfila die änderung der actionsart zum schaden der klarheit vorgenommen haben soll, ist nicht recht klar (167.); kein fühlbarer grund ist vorhanden (170.) — zkrátka, nechtěje dokazuje, co na str. 89. své rozpravy popíral, že jest „der boden, auf dem die untersuchung sich zu bewegen hat, ein schwankender“, a že bezpečno jest jen to, co nahoře v textu položeno. — V dodatku ke každé předložce níže uvážíme, co souditi možno o její moci perfectivné.

nalého a jednoduchého (v indicativu a při participii), na něž gotské praeteritum nestačí, vyjadřujíc děj prostě minulý a k povaze jeho nikterak nehledíc; na př. a) L. XVII. 8. andbahtei mis unte matja jah drigka, jah biþe gamatjis jah gadrigkais þu *διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ.* — II. Tim. I. 10. galiuhtjandins libain *φωτίσαντος ζωήν*: J. V. 35. lukarn liuhtjando *λύχνος φαίνων.*

b) L. VIII. 42. dauhtar ainoho was imma jah so swalt *θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ καὶ αὕτη ἀπέθνησκει* (umírala): L. VIII. 52. ni gaswalt ak slepiþ *οὐκ ἀπέθανεν* (neumřela) *ἀλλὰ καθεύδει.* — L. II. 3. iddjedun allai ei melidai weseina *ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι*: Mk. I. 2. swe gameliþ ist *ὡς γέγραπται.*

§ 6. Jakkoli na předložky konečným rozvojem přenesena jest moc říditi pády, přece i v gotštině jako i v ostatních jazycích příbuzných platnosť pádův o sobě rozhodně vystupuje v popředí.*) Tudy v předložkových vazbách s genitivem, jichžto jest ostatně nejméně, jako se genitivu v gotštině vůbec méně užívá nežli v ostatních germanských řečech (mimo st. severštinu)**) lze patrně vystihnouti platnosť odlukovou,***) pak též partitivnou a possessivnou; ve vazbách s accusativem platnosť předmětnou, extensivnou a směrovou (kam?); ve vazbách s dativem, jež jsou nejhojnější, moc směrovou (klonění se

*) Srv. Miklosich, Vgl. Gram. der. slav. Spr. IV², 198. „Der adverbiale und der diesem nahestehende praefixale gebrauch (der praepositionen hat) eine wichtigere stimme, als der praepositionale, bei welchem der casus die hauptsache ist." — Samo sebou patrno ostatně, že gotština zhusta přestává na prostém pádě, kde na př. němčina neobejde se bez předložky. V této rozpravě ku prostým pádům ovšem hleděno jen potud, pokud z nich přímo vyplývá světlo na předložky.

**) Srv. Bernhardt, Gramm. §. 142. str. 70.

***) V gotštině funkce indoevropského ablativu zastává z části genitiv, z části dativ, kterému také připadá úkol localu a instrumentalu. Srv. Bernhardt, Gramm. §. 153. str. 83. (Delbrück, Abl. Loc. Instrum, etc., Berlin, 1867. str. 73., 74. Delbrück, Syntaktische Forsch. IV. sv. 1879. 28—62.) O „původní" platnosti ablativu, accusativu a dativu srv. Hattala, O ablativu atd. (Č. Č. M. 1857. str. 248.): „kde se dativ cíle zachoval, tam akkusativ označuje vlastně a prvotně předmět anebo překážku, kterou působení slovesem vyjádřené přeniknouti, anebo přes kterou přejíti musí, aby cíle svého dosáhnouti mohlo. Akkusativ tedy je prostředníkem mezi ablativem z jedné a dativem z druhé strany."

Zcela jiný jest názor, jejž vyslovil Al. Ludwig, „Der Infin. im Veda str. 20. „es kann von einer ursprünglichen bedeutung eines casus keine rede sein; es kann sich nur handeln um verschiedene anwendungen eines stammes, die als prius vorhanden waren, an die sich dann spätere

k čemu) localnou (kde?), ablativnou (odkud?) i konečně instrumentalnou (sociativnou a comitativnou). Patrno také, že též předložka zásadně může se družiti ke všem pádům.

Ve skutečnosti ke všem třem pádům (gen., acc., dat.) přistupuje gotsky pouze in; častěji druží se předložka ke dvěma pádům: ana, at, afar, bi, hindar, uf, ufar, und řídí acc. a dat.; ufaro dat. a gen.; ostatní vážou se toliko s jedním pádem: s acc.: and, faur, neƕ, þairh, undar, wiþra, inu(h); s dat.: af, du, faura, fram, miþ, us; alja, andwairþis, bisunjane, fairra, neƕa, ufarjaina, undaro; s gen.: hindana, innana, utana, utaþro.

§ 7. S řeckými předložkami gotské odpovídají si takto:

1. af = *ἀνά, ἀπό, ἐκ, κατά, μετά, παρεκτός, παρά, ὑπό;* též *ἀπεκ-, ἐξαπο-* a *α* privat.

afar = *εἰς, ἐπί, κατά, μετά, ὀπίσω, πρός.*

ana = *ἀνά, ἀντί* (snad: I. Thess. V. 15.) *ἀπό, διά, εἰς, ἐκ, ἐν, ἐπί, κατά, πρός, παρά.*

anda-, and = *ἀνά, ἀντί, ἀπό, ἀνταπο-, διά, εἰς, ἐκ, ἐν, ἐπί, κατά, πρός.*

at = *παρά, πρός; ἀπό, εἰς, ἐν, ἐπί, κατά, μετά.*

bi = *περί, πρός, σύν; ἀπό, διά, εἰς, ἐκ, ἐν, ἐγκατα-, ἐπί, κατά, μετά, παρά, ὑπέρ.*

dis- = *ἀνά, ἀπό, διά, ἐπί, κατά, περί, σύν.*

du = *εἰς, πρός; ἐν, ἐπί, κατά.*

fair- = *ἀνά, ἐξ, ἐπί, μετά, περί.*

faura, faur = *παρά, πρό, ἔμπροσθεν, ἐναντίον, ἐνώπιον, κατενώπιον; ἀπό, διά, ἐκ, ἐπί, κατά;* faur též = *ἀντί, ὑπέρ.*

fra- = *ἀπό, διά, ἐκ, ἐπί, κατά, παρά, περί* a *α* privat.

fram = *ἀπό, ἐκ, ἐπί, παρά, περί, πρό, ὑπέρ, ὑπό.*

ga- = *σύν, παρά, πρός, ἀνά, ἀπό, διά, ἐκ, ἐν, ἐπί, κατά, μετά, περί, πρό, ὑπό, ἀποκατα-, ἐπανα-, ἐπισυν-.*

---

differenzierungen anschloszen;" str. 35. „es geht durchaus nicht an, dem dativ eine vom local unabhängige bedeutung zuzuschreiben; die richtung wohin wird bekanntlich nicht minder durch den local als durch dativ und accus. auszgedrückt, sie ist keinem von diesen dreien auszschlüszlich eigen." Ale Ludwig také ve spise Agglutination oder Adaptation? na str. 54. výslovně uznává za „integrující část" své theorie, „dasz das schwanken, die merdeutigkeit im lauf der zeit abnimmt, der gebrauch regelmäszig wird, doppelformen zu einfachen werden oder ein specielles bedeutungsgebiet erhalten, dasz mit einem worte in späterer zeit der haushalt einer sprache geregelter erscheint."

Nejrozhodněji asi názoru Ludwigowu protivuje se B. Delbrück, Einleit. in das Sprachstudium 1884[2] str. 66. násl.

hindar = παρά, πέραν, ὀπίσω, ὑπό.
in = ἐν, εἰς; ἀνά, ἀντί, ἀπό, διά, ἐκ, ἐξαπο-, ἐπί, κατά, μετά, παρά, περί, πρός, ὑπό; ἕνεκα, ὑπέρ, χάριν.
miþ = μετά, ἐν, σύν; εἰς, παρά, πρός.
þairh = διά, ἐπί, κατά, μετά, παρά, συμπαρα-, περί, ὑπό.
uf = ὑπό, ὑποκάτω; ἀνά, διά, ἐκ, ἐπί, κατά, περί, παρά.
ufar = ἀνά, ὑπέρ; διά, ἐπί, ἐπάνω, ἐπεν-, ὑπεράνω, παρά; πέραν.
und = ἀντί, ἐκ; ἄχρι, εἰς, ἐπί, ἕως, μέχρι.
us = ἐκ, ἔξω; ἀνά, προσανα-, ἐξανα-, ἀπό, ἀνταπο-, διά, παραδια-, ἐν, ἐπί, κατά, μετά, παρά, περί, πρό, σύν, ὑπό.
wiþra = ἀντιπέραν, κατέναντι, ὑπαντ-, εἰς, ἐπί, κατά, παρά, πρός, σύν.
inu(h) = ἄνευ, ἐκτός, παρεκτός, χωρίς a α privat.
nelv = ἐγγύς, εἰς, παρά, παραπλησίον, πρός.
ufaro = ἐπί, ἐπάνω, ὑπεράνω.

2. ἀνά = af, ana, and(a), dis-, fair-, ga-, in, uf, ufar, us.
ἀντί = ana, and(a), faur, in, und.
ἀπό = af, ana, and(a), at, bi, dis-, faur(a), fra-, fram, ga-, in, us.
διά = ana, and(a), bi, dis-, faur(a), fra-, ga-, in, þairh, uf, ufar, us.
εἰς = afar, ana, and(a), at, bi, du, in, miþ, nelv, und, wiþra.
ἐκ = af, ana, and(a), bi, fair-, faur(a), fra-, fram, ga-, in, uf, unþa-, us.
ἐν = ana, and(a), at, bi, du, ga-, in, miþ, us.
ἐπί = afar, ana, and(a), at, bi, dis-, du, fair-, faur(a), fra-, fram, in, þairh, uf, ufar, ufaro, und, us, wiþra.
κατά = af, afar, ana, and(a), at, bi, dis-, du, faur(a), fra-, ga-, in, þairh, uf, us, wiþra.
μετά = af, afar, at, bi, fair-, ga-, in, miþ, þairh, us.
παρά = af, ana, at, bi, faur(a), fra-, fram, ga-, in, hindar, miþ, nelv, þairh, uf, ufar, us, wiþra.
περί = bi, dis-, fair-, fram, ga-, in, þairh, uf, us.
πρό = faur(a), fram, ga-, us.
πρός = afar, ana, and(a), at, bi, du, ga-, in, miþ, nelv(a), wiþra.
σύν = ana, bi, dis-, miþ, ga-, us, wiþra.
ὑπέρ = bi, faur, fram, ga-, in, ufar.
ὑπό = af, fram, ga-, hindar, in, þairh, uf, us.

Jen předložková adverbia, celkem řídčeji doložená, bývají překládána jediným způsobem, a to ještě ne všecka: ἄχρι, μέχρι = und; ἕνεκα = in; ἐναντίον, ἐνώπιον, κατενώπιον = faur(a); κατέναντι, ἀντιπέραν = wiþra, ἔμπροσθεν = faur(a); ἕως = und; παραπλησίον = nelv; ὑπεράνω, ἐπάνω = ufar; χάριν = in; ale ἔξω = us, ut, uta; ὀπίσω = afar, hindar; παρεκτός = af, inu(h); πέραν = hindar, ufar.

ROZBOR PŘEDLOŽEK.

Af

§ 8. S enklitickým -u má tvar ab (J. XVIII. 34. Ab-u þus silbin þu þata qiþis? *ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις*;

Původní platností gotské af značilo odluku, vzdalování v prostoru od nějakého bodu.

I. V prostě příslovečné platnosti v zachovaných gotských památkách af nemá dokladu. Také není doloženo ve tmesi slovesné, ve které původní samostatnost příslovečnou ještě nejpatrněji lze stopovati.*)

II. Za to zhusta vystupuje ve sdruženinách slovesných a značí:

§ 9. A) v prostorném smyslu (ač někdy též tropicky) vzdalování od nějakého bodu a sice

1. u nepřechodných **a)** bez podrobnějšího označení východiště: Mk. III. 7. Jesus aflaiþ miþ siponjam seinaim *ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε*. Srv. Mt. XXVII. 5. IX. 24. XI. 7. Mk. XII. 1. L. V. 16. XV. 13. XX. 9. 20. — J. X. 13. sa asneis afþliuhiþ *ὁ μισθωτὸς φεύγει*. — L. VIII. 13. in mela fraistubnjos afstandand *ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται*. L. IX. 10. afiddja sundro ana staþ auþjana *ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς τόπον ἔρημον*. Srv. J. VI. 15.

b) východiště označeno pádem (dat. ablativným) II. Kor. IV. 2. afstoþum þaim analaugnjam *ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτά*. Srv. I. Tim. IV. 1.;

c) východiště označeno předložkou: Mt. VII. 23. afleiþiþ fairra mis *ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ*. Srv. L. IV. 42. — L. II. 37. (widuwo) soh ni afiddja fairra alh (*χήρα*) *ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ*. — L. IV. 13. afstoþ fairra imma *ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ*. — S opětovaným af v platnosti předložkové: L. V. 2. fiskjans afgaggandans af im *ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν*. — Mk. I. 42. & L. V.

*) Ve tmesi pádové jeví se jen na místě výše citovaném J. XVIII. 34.

13., þata þrutsfill aflaiþ af imma *ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.* — L. IX. 39. jah halisaiw aflinniþ af imma *καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ.* II. Kor. XII. 8. fraujan baþ ei afstoþi af mis *τὸν κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ* (tropicky:) II. Tim. II. 19. afstandai af unselein ƕazuh *ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς.*

§ 10. 2. u přechodných a) bez označení východiště: Mk. X. 50. afwairpands wastjai *ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον* — J. XI. 39. afnimiþ þana stain *ἄρατε τὸν λίθον.* — Srv. J. I. 29., Ř. XI. 27. L. I. 25. II. Kor. III. 16. — L. XIX. 8. jabai ƕis ƕa afholoda, *εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα.* — J. X. 18. waldufni haba aflagjan þo *ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν* (*ψυχήν*). — Filem. 15. duþe afgaf sik du ƕeilai *διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν.* — Ř. XI. 1. ibai afskauf guþ arbja seinamma? *μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς* (*τὸν λαὸν*) *αὐτοῦ;* Srv. I. Tim. I. 19. — II. Tim. III. 5. þans afwandei *τούτους ἀποτρέπου.* Srv. Tit. I. 14., Sk. II. d. — L. VI. 22. audagai sijuþ þan afskaidand izwis (mans) *μακάριοί ἐστε ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι.* Srv. G. II. 12. II. Kor. VI. 17. — Mk. VIII. 32. aftiuhands ina Paitrus *προσλαβόμενος αὐτὸν Π.* — Mk. XVI. 4. afwalwiþs ist sa stains *ἀποκεκύλισται ὁ λίθος.* — L. X. 11. stubju afhrisjam izwis *τὸν κονιορτὸν ἀπομασσόμεθα ὑμῖν.*

b) východiště označeno jest *α*) pádem: Mk. IV. 25. þatei habaiþ afnimada imma *ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.*

β) příslovkou: L. IV. 29. brahtedun ina und auhumisto þis fairgunjis du afdrausjan ina þaþro *ἤγαγον αὐτὸν ἕως τῆς ὀφρύος τοῦ ὄρους εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν;*

γ) často opakovaným af (v platn. předložkové): Mk. II. 20. (Mt. IX. 15., L. V. 35.) þan afnimada af im sa bruþfads *ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νύμφιος.* Srv. Mt. IX. 16. Mk. II. 21. VII. 23. L. VIII. 18., XVI. 3., XIX. 26. Ř. VIII. 35. ƕas uns afskaidai af friaþwai Xristaus? *τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τ. Χρ.* Srv. Ř. VIII. 39., L. IX. 33. — Ř. XI. 26. urrinniþ sa lausjands du afwandjan afgudein af Jakoba *ἥξει ὁ ῥυόμενος καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.* Srv. II. Tim. I. 15. IV. 4., G. I. 6. — Kol. I. 23. ni afwagidai af wenai *μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος.* — E. IV. 31. alla baitrei ...afwairpaidau af izwis *πᾶσα πικρία ...ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν.* — L. IX. 5. mulda af fotum izwaraim afhrisjaiþ *τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε.* — I. Th. V. 22. af allamma waihte ubilaizo afhabaiþ izwis *ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.* — Mk. XVI. 3. ƕas afwalwjai þana stain af daurom *τίς ἀποκυλίσει τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας.*

δ) vzácněji předložkou jinou: Luk. XVI. 4. biþe afsatjaidau us fauragaggja *ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας* — (trop.). L. X. 21. affalht þo faura suntraim *ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν*. — L. V. 3. haihait ina aftiuhan fairra staþa *ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν*.

§ 11. B) Značí af ve složení se slovesem odluku ve smyslu dělení věcí souvislých nebo sounáležitých a sice:

1. skutečně hmotně sounáležitých: Mk. VI. 27., afmaimait imma haubiþ *ἀπεκεφάλισεν αὐτόν*. — Srv. Mk. VI. 16. L. IX. 9. Mk. IX. 43. (Mt. V. 30.) Mk. IX. 45. J. XVIII. 10. — Mk. XIV. 47. afsloh imma auso *ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον*.

2. dělení hávu (roucha n. obalu buď skutečného buď pomyslného) s těla: II. Kor. V. 4. ni wileima afhamon *οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι*. L. V. 36. jah sa niuja aftaurnid *καὶ τὸ καινὸν (ἱμάτιον) σχίζει*. — J. IX. 7. galaiþ jah afþwoh *ἀπῆλθεν καὶ ἐνίψατο*. Srv. J. IX. 11., 15. — Kol. II. 14. afswairbans þos ana uns wadjabokos *ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον*. — Sk. I. a. qam nasjands allaize frawaurhtins afhrainjan (venit Salvator omnium peccata abluiturus). — Kol. III. 9. afslaupjandans izwis þana fairnjan mannan *ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον*. — E. IV. 22. ei aflagjaiþ jus þana fairnjan mannan *ἀποθέσθαι ὑμᾶς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον*. — Srv. E. IV. 25. I. Kor. XIII. 11. Kol. III. 8. (o odkládání vlastností).

3. dělení celků číselně sounáležitých: L. XVIII. 12. afdailja taihundon dail allis *ἀποδεκατῶ πάντα*. — J. VI. 12. galisiþ þos aflifnandeins drauhsnos *συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα*. Srv. L. IX. 17. J. VI. 13. (Sk. VII. c) XII. 24. I. Th. IV. 17.

4. dělení sounáležitosti ethické: Mk. X. 2. skuldu sijai mann qen afsatjan *εἰ ἔξεστι ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι*.

§ 12. Mnohá ze sloves vytčených, jak patrno, mají významy různé dle contextu; některá též dle subjectivního názoru bylo by lze jinak zařaditi (na př. afskaidan, afsatjan). Zvláště rozmanité jsou platnosti slovesa afletan, které velmi často se naskytá a značí:

1. (pro)pouštěti od sebe osobu n. věc: Mk. IV. 36. afletandans þo managein *ἀφέντες τὸν ὄχλον*. Srv. Mk. VIII. 13. — Mk. I. 18. afletandans þo natja seina *ἀφέντες τὰ δίκτυα*. Srv. Mt. V. 10. (trop.) Mt. XXVII. 50. aflailot ahman *ἀφῆκε τὸ πνεῦμα*. —. XVI. 18. sa afletands qen *ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα*. Srv. Mt. V. 31. 32. Mk. X. 4. X. 11. 12. I. Kor. VII. 12;

2. opustiti koho n. co: Mk. XIV. 50. afletandans ina gaþlauhun allai *ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον*. — Srv. Mk. I. 19. 31.

Mt. VIII. 15. L. IV. 39. I. Kor. VII. 13. — Mk. X. 28. weis af-lailotum alla *ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα*. Srv. Mk. X. 29. Mt. V. 24. L. XVIII. 28., 29. (Snad též L. V. 11., kde čtení jest nejisté: af-leiþandans [afletandans] allata *ἀφέντες ἅπαντα*);

3. v přeneseném smyslu pustiti se zření a sice a) odpustiti (často): Mt. IX. 2. 5. afletanda þus frawaurhteis þeinos *ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου*. Srv. Mt. IX. 6. VI. 12. 14. 15. Mk. II. 5. 9. 7. 10. IV. 12. III. 28. XI. 25. 26. L. V. 20. 21. 23. 24. VII. 47. 48. 49.;

b) nedbati: Mk. VII. 8. afletandans raihtis anabusn guþs habaiþ þatei anafulhun mannans *ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων*.

§ 13. C) af značí, že sloveso s ním sdružené vzdaluje se od svého původního (dobrého n. aspoň nerozhodného) pojmu a zvrací se v opak (jako č. říci: odříci, volati: odvolati): G. III. 1. ƕas izwis afhugida sunjai ni ufhausjan? *τίς ὑμᾶς ἐβάσκανε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι;* — L. XIV. 33. saei ni afqiþiþ allamma aigina seinamma *ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν*. — Mt. X. 33. saei afaikiþ mik, afaika jah ik ina *ὅστις ἂν ἀρνήσηταί με, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγώ*. Srv. Mt. XXVI. 72. 75. Mk. XIV. 68. 71. L. IX. 23. J. XIII. 38. XVIII. 25. 27. II. Tim. II. 12. 13. — L. VI. 37. ni afdomjaid jah ni afdomjanda *μὴ καταδικάζετε καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε*. Srv. Mt. XXVI. 74. J. XVI. 11. — II. Tim. III. 6. qineina afhlaþana frawaurhtim *τὰ γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις*. — L. XX. 6. alla so managei stainam afwairpiþ unsis *πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς*. Srv. J. XI. 8. — L. XX. 14. afslaham ina (ubijme) *ἀποκτείνωμεν αὐτόν*. Srv. Mk. XII. 5. E. II. 16. — L. XV. 27. afsnaiþ atta þeins stiur *ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον*.

Pozn. V posledních třech příkladech mohlo by se pomýšleti též na odluku od života (ke smrti).

§ 14. D) af zmocňuje negativný pojem slovesa sdruženého ve smyslu ingressivném neb effectivném, vždy patrně na základě přechodu od dřívějšího stavu positivného v pozdější negativný, a to 1. o stavech duševních: II. Kor. III. 14. afdaubnodedun fraþja ize *ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν*. — II. Kor. IV. 8. ni afslauþidai *μὴ ἐξαπορούμενοι*. Srv. G. IV. 20. — Mk. X. 24. þai siponjos afslauþnodedun *οἱ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο*. Srv. Mk. I. 27. L. IV. 36. — II. Kor. I. 8. (ale jen v Cod A.) swaswe afswaggwidai weseima jal-liban *ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν*. — I. Th. III. 3. ei ni ainshun afagjaidau *τῷ μηδένα σαίνεσθαι*. Srv. Filip. I. 28. — J. XVI. 1. þata

rodida izwis ei ni afmarzjaindau *ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.* Srv. II. Kor. XI. 29. — J. VII. 47. (Sk. VIII. c) ibai jah jus afairzidai sijuþ? *μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε.* Srv. Mk. XIII. 22. I. Kor. XV. 33. I. Tim. I. 6. VI. 10.

2. o stavech tělesných: Mk. VII. 10. dauþau afdauþjaidau *θανάτῳ τελευτάτω.* Srv. Mt. XXVII. 1. Mk. XIV. 55. II. Kor. VI. 9. Ř. VII. 4. — Mt. IX. 36. unte wesun afdauidai *ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι.* Srv. G. VI. 9., (kde však místo afdauidai čte se také afmauidai od afmojan) — Mk. IV. 7. (þai þaurnjus) afƕapidedun þata *αἱ ἄκανθαι συνέπνιξαν αὐτό.* Srv. Mk. IV. 19. L. VIII. 7. E. VI. 16. I. Th. V. 19. — Mk. V. 13.: afƕapnodedun in marein *ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.* Srv. Mk. IX. 44. 46. 48. L. VIII. 14. 33. Mt. XXV. 42. afþaursiþs was *ἐδίψησα* Srv. Mt. XXV. 44. — Mk. IV. 39. afdumbn *πεφίμωσο* (umlkni, odmlč se). L. IV. 35. afdobn jah usgagg us þamma *φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.*

§ 15. Pozn. 1. Změnu slovesa podmětného v předmětné af působí při afstandan: II. Kor. IV. 2. afstoþum þaim analaugnjam *ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτά.* Srv. I. Tim. IV. 1. Nejisté jest afleiþan (afletan). L. V. 11. afleiþandam allata *ἀφέντες ἅπαντα.* Srv. Mk. II. 9.

Činnost slovesa předmětného obrací ku předmětu jinému při afqiþan, afholon, afhrainjan: L. XIV. 33. saei ni afqiþiþ allamma aigina seinamma *ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν.* — L. XIX. 8. jabai ƕis ƕa afholoda *εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα* (: L. III. 14. ui mannanhun holoþ *μηδένα διασείσητε*). — Sk. I. a: qam allaize frawaurhtins afhrainjan (venit omnium peccata abluiturus): (II. Kor. VII. 1. hrainjam unsis af allamma bisauleino *καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ.*)

Pozn. 2. Že by af děj slovesa praefigovaného měnilo z imperfectivného v perfectivný, nelze tvrditi najisto. Zdá se sice, že perfektivná platnost na jevo jde: 1. kde praefigované praesens odpovídá řeckému futuru slovesa nepraefigovaného.*) Mt. X. 33. saei afaikiþ mik, afaika jah ik ina *ὅστις ἂν ἀρνήσηταί με, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγώ.* Srv. II. Tim. II. 12. — (Stbg.) Ř. VIII. 35. ƕas uns

---

*) Že praefigované tvary, odpovídají-li už praefigovaným, nemají průkazné platnosti, uznává také Streitberg výslovně a několikrát. Však proto třeba vyloučiti také doklady, jichžto on se přece dovolává, tyto: Mt. VI. 14. jabai afletiþ, ... afletiþ *ἐὰν ἀφῆτε ... ἀφήσει.* — I. Tim. I. 6. afairzidai *ἀστοχήσαντες.* Všecky platné případy, jež Strbg. uvádí, označeny jsou v našem textu zkratkou jeho jmena. Jest jich jak patrno, mnohem méně, než-li jich uvésti mohl.

afskaidai af friaþwai? τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης; — L. XIX. 26. afnimada af imma ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Srv. Mk. IV. 25;

2. kde praefigované praeteritum odpovídá řeckému aoristu prostému: J. XVIII. 25. iþ is afaiaik ἠρνήσατο ἐκεῖνος. Srv. v 27. a Mk. XIV. 68. Mt. XXVI. 72. — J. VI. 13. þatei aflifnoda ἃ ἐπερίσσευσε. Srv. L. IX. 17. — (Stbg.) L. XIX. 8. jabai lvis lva afhoiloda ἐσυκοφάντησα. — Filem. 15. afgaf sik ἐχωρίσθη. — II. Kor. III. 14. afdaubnodedun fraþja ize ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. — Mk. I. 27. afslauþnodedun ἐθαμβήθησαν. — L. XV. 27. afsnaiþ atta þeins stiur ἔθυσεν. — (Stbg.) J. IX. 7. afþwoh ἐνίψατο (IX. 15. ἐνιψάμην).

3. kde praefigovaný imperativ stojí za prostý imp. aor. nebo perfecti: J. XI. 39. afnimiþ þana stain ἄρατε τὸν λίθον. — L. IV. 35. afdobn φιμώθητι. — (Stbg.) Mk. IV. 39. afdumbn πεφίμωσο.

4. kde praefigovaný optativ odpovídá prostému tvaru aoristi: J. XVI. 1. ei ni afmarzjaindau ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. — Mt. XXVII. 1. ei afdauþidedeina ina ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. — E. IV. 31. alla baitrei afwairpaidau af izwis πᾶσα πικρία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν.

5. kde praefigované participium praesentis odpovídá řec. prostému prt. aor.: J. VI. 12. galisiþ þos aflifnandeins drauhsnos συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα.

6. kde praefigovaný infinitiv odpovídá prostému inf. aor.: II. 13. afaikan ἀρνήσασθαι. J. X. 18. aflagjan θεῖναι. — Ef. VI. 16. aflvapjan σβέσαι. — Mk. XIV. 55. du afdauþjan ina εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν. — Ph. VIII. 39. afskaidan χωρίσαι. J. XI. 8. afwairpan (stainam) λιθάσαι. XI. 11. gagg afþwahan ὕπαγε καὶ νίψαι.

7. kde praefigované prt. praet. odpovídá prostým tvarům řeckým (aor. nebo praet.) (v opisných časech jen s wisan, nikoli s wairþan, které samo má smysl perfectivný): Mt. XXV. 42. afþaursiþs was ἐδίψησα. (Nikoli: J. XVI. 11. sa reiks afdomiþs warþ ὁ ἄρχων κέκριται a Ř. VII. 4. afdauþidai waurþuþ ἐθανατώθητε). — J. VII. 47. afairzidai sijuþ πεπλάνησθε: — II. Tim. III. 6. qineina afhlaþana τὰ γυναικάρια σεσωρευμένα.

§ 16. Ale afsneiþan a afaikan jen v praefigovaném tvaru mají (záporný) význam, o nějž právě běží; mimo to afaikan opisuje i praesens II. Tim. II. 12. jabai afaikam εἰ ἀρνούμεθα. Srv. Mk.

XIV. 71. — Podobně afairzjan opisuje i praesens: I. Kor. XV. 13. ni afairzjaindau *μὴ πλανᾶσθε* — aflifnan stojí za praesens: J. XII. 24. silbo ainata aflifniþ *αὐτὸς μόνος μένει.* Srv. I. Th. IV. 17. — afƕapjan opisuje praesens I. Th. V. 19. ahman ni afƕapjaiþ *τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε* — activopassivum afƕapnan opisuje imperfect: Mk. V. 13. afƕapnodedun *ἐπνίγοντο* — afdauþjan stojí za praesens: II. Kor. VI. 9. ni afdauþidai *μὴ θανατούμενοι.* Srv. Mk. VII. 10. — afniman opisuje praesens: J. I. 29. wiþrus saei afnimiþ frawaurht *ὁ ἀμνὸς ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν.* — afslauþnan opisuje imperfectum: Mk. X. 24. þai siponjos afslauþnodedun *ἐθαμβοῦντο.* — afþaursjan stojí za praesens: Mt. XXV. 42. afþaursidana *διψῶντα.* — Proti afholoda i prosté holon odpovídá praefigovanému conj. aor.: L. III. 14. ni mannanhun holoþ *μηδένα διασείσητε* — proti afþwahan i prosté þwahan zastupuje aorist: J. IX. 7. gagg þwahan *ὕπαγε νίψαι.* Konečně jiná composita s af vůbec často opisují děj patrně imperfectivný, jako na př. ještě G. IV. 20. afslauþiþs im *ἀποροῦμαι.* — L. V. 36. jah sa niuja aftaurnid *καὶ τὸ καινὸν σχίζει.* — L. VI. 37. ni afdomjaid *μὴ καταδικάζετε.* — L. IX. 33. miþþanei afskaiskaidedun sik af imma *ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτους ἀπ' αὐτῷ* a j. Proto nelze uznati, že by perfectivná moc praefixu af byla nepochybně dokázána. Všude nejvíce váhy má platnosť jeho odluková nebo záporná. Při afdobn, afdumbn uznati třeba moc inchoativnou, která však nutně nemusí býti perfectivná.

§ 17. III. Ve složeninách jmenných af celkem ne příliš zhusta se jeví. Platnosti jeho v těch případech srovnávají se s těmi, jež výše vytčeny jsou při sdruženinách slovesných: 1. odluka prostorná: II. Th. II. 3. niba qimiþ afstass *ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία.* — II. Kor. V. 9. jaþþe anahaimjai jaþþe afhaimjai *εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες.* Srv. II. Kor. V. 6.

2. odluka sounáležitosti: Mk. X, 4. bokos afsateinais meljan *βιβλίον ἀποστασίου γράψαι.* — Mt. V. 34. afstassais bokos *ἀποστάσιον.* — Mk. I. 4. du aflageinai frawaurhte *εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.* — L. I. 77. in afleta frawaurhte ize *ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν.* Srv. Sk. III. c.

3. zvrácení pojmu v opak: Sk. VIII. b. maizuh du afdomeinai warþ (potius condemnationi factum est). — Ř. XI. 26. urrinnaiþ sa lausjands du afwandjan afgudein *ἥξει ὁ ῥυόμενος καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας.* Srv. II. Tim. II. 16. — Sk. IV. d. gasakan þo afgudon haifst (ad confutandam impiam controversiam). Srv. glossu

k I. Tim. I. 9. afgudaim = ἀσέβεσι. — L. VIII. 31. in afgrundiþa galeiþan εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Srv. Ř. X. 7. — Mk. XI. 19. manna afetja jah afdrugkja ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης. Afetja = φάγος též L. VII. 34, afdrugkja = μεθύσας též I. Kor. V. 11.

4. zmocnění pojmu negativného: Mk. IV. 19. afmarzeins ἀπάτῃ. Srv. E. IV. 22.

§ 18. IV. Jako předložka af váže se pouze s dativem ablativným*) a jeví zase všude jakožto platnosť původní odluku, vzdalování od jistého bodu jedním směrem, prvotně v prostoru, pak odluku v čase a ještě odtažitěji pak některé platnosti tropické. Značí tedy af s dativem: 1. východiště pohybu v rovině buď skutečného buď pomyslného ve případech již vytčených, ve kterých u sloves sdružených s af- východiště ještě podrobněji označeno jest pádem předložkovým; pak také u jiných sloves prostých neb s jinou odlukovou předložkou složených: Mk. XV. 21. qimandan af akra ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ. Srv. II. Kor. I. 16. XI. 9. — Mk. VII. 31. galeiþands af markom Tyre ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων T. Srv. L. X. 30. — Mk. XVI. 8. af þamma hlaiwa gaþlauhun ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου. — L. XVII. 7. atgaggandin af haiþjai εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ. — Filip. IV. 15. þan usiddja af Makidonai ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ M. — L. IV. 41. usiddjedun unhulþons af managaim ἐξήρχετο δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν. Srv. L. VI. 19. VIII. 29., 33., 35., 38., 46. L. IV. 35. — L. VI. 29. þamma nimandin af þus wastja ni warjais ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον (μὴ κωλύσῃς). Srv. L. XIX. 24. J. XVI. 22. Kol. III. 24. — Mt. V. 29. (augo) wairp af þus (τὸν ὀφθαλμὸν) βάλε ἀπὸ σοῦ. — Mt. VII. 16. ibai lisanda af þaurnum weinabasja aiþþau af wigadeinom smakkans? μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; — Mt. V. 42. þamma wiljandin af þus leihvan sis ni uswandjais τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς. — Mk. XIII. 27. galisiþ þans gawalidans af fidwor windam ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων. — Mk. XIII. 28. af smakkabagma ganimiþ þo gajukon ἀπὸ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. (Podobně Kol. I. 7. ganemuþ af Aipafrin ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπ. ale Cod. B. má čtení at Aip.) — Sk. IV. b. laiseins anastodjandei af Judaia (institutio incipiens a I.) — Mk. XVI. 9. af þizaiei us warp sibun unhulþons ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια — L. VIII. 12.

---

*) Srv. Delbrück, Abl., Loc., Instr. str. 23.

u s nimiþ þata waurd a f h a i r t i n ize *αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν.*

Pozn. O střídání a f s u s viz výše § 2. b. str. 3.

§ 19. 2. Východiště pohybu označuje a f s dat. i tenkráte, když sloveso není položeno, ale snadno se domyslí: Mk. III. 22. bokarjos þai a f J a i r u s a u l y m a i *οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱερ.* — L. VI. 17. hansa mikila a f a l l a m m a Iudaias *πλῆθος πολὺς ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδ.* — G. IV. 24. aina a f f a i r g u n j a Seina *μία ἀπὸ ὄρους Σινᾶ.* — Zvláště pěkné jest spojení Mk. VII. 4. a f m a þ l a ni matjand *ἀπὸ ἀγορᾶς οὐκ ἐσθίουσιν* — a II. Th. I. 7. in andhuleinai fraujins a f h i m i n a m *ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου ἀπ' οὐρανοῦ.*

3. a f s d a t. označuje východiště pohybu kolmo a sice nejčastěji shora dolů se nesoucího: Mt. XX. VII. 42. atsteigadau a f þ a m m a galgin *καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.* Srv. Mk. XV. 30., 32. I. Th. IV. 16. — Mt. VIII. 1. dalaþ atgaggandin imma a f f a i r g u n j a *καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους.* Srv. Mk. IX. 9. L. IX. 37. — L. XVI. 21. drauhsno þizo driusandeino a f b i u d a *τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης.* — L. I. 52. gadrausida mahteigans a f s t o l a m *καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων.* — Také pohyb zdola vzhůru: J. XII. 32. ik jabai ushauhjada a f a i r þ a i *ἐγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς.*

§ 20. 4. a f s d a t. značí předmět neživý i živý (stav), od něhož něco vzdalujeme, zbavujeme, osvobozujeme (zatajujeme): I. Th. IV. 3. gahabaiþ izwis a f k a l k i n a s s a u (*ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας.*) — Srv. I. Th. V. 22. — II. Th. III. 2. ei uslaisjaindau a f g a s t o j a n a i m m a n n a m *ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων ἀνθρώπων.* — Mt. VI. 13. lausei uns a f þ a m m a u b i l i n *ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.* Srv. Mk. V. 4. L. VI. 30. II. Th. III. 3. Ř. VII. 2. — Ř. VII. 6. andbundanai waurþum a f w i t o d a *κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου.* — L. VII. 21. gahailida managans a f s a u h t i m *ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων.* — Mk. V. 29. gahailnoda a f þ a m m a s l a h a *ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος.* — II. Kor. VII. 1. hrainjam unsis a f a l l a m m a b i s a u l e i n o *καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ.* — I. Th. II. 17. weis gaainaidai a f i z w i s *ἡμεῖς ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν.* — II. Tim. II. 19. afstandai a f u n s e l e i n ƕ a z u h *ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς.* — L. XVIII. 34. was þata waurd gafulgin a f i m *ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν.* — Mimo slovesa také u dvou smyslem příbuzných p ř í d a v n ý c h vazba tato se naskytá: G. V. 4. l a u s a i sijuþ a f X r i s t a u *κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.* — Mk. V. 34. sijais h a i l a a f þ a m m a s l a h a *ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγος.*

§ 21. 5. af s dat. označuje dobu, ode které se děj rozvíjí (jen dvakráte): Mk. X. 6. iþ af anastodeinai gaskaftais ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως. — II. Kor. VIII. 10. wiljan dugunnuþ af fairnin jera τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.

6. af s dat. značí bod v prostoru, od něhož počítá se nějaké určení místní (pouze ve rčeních: „na pravici, na levici, ve kterých pak zdá se, jako by odpovídalo na otázku kde? a nikoli odkud? (srv. č. se strany): Mt. XXV. 41. qiþiþ þaim af hleidumein ferai ἐρεῖ τοῖς ἐξ εὐωνύμων. — Mk. X. 37. fragif unsis ei ains af taihswon þeinai jah ains af hleidumein þeinai sitaiwa δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐκ εὐωνύμων σου καθίσωμεν. — Srv. Mk. XII. 36. XIV. 62. XV. 27. L. I. 11. XX. 42.

Zcela podobnou platností af s dat. přidruženo jest k nelva: L. XIX. 29. biþe nelva was Beþfagein jah Beþanijin af fairgunja ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος.*)

7. af s dat. (v jediném případě) značí stav, od něhož vycházejíc děje se změna ve stav jiný: II. Kor. XI. 3. og ibai aufto riurja wairþaina fraþja izwara af ainfalþein jah swiknein φοβοῦμαι μή πως φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος.

8. af s dat. značí celek, jehož částku děj postihuje; zastupuje tedy genitiv celkový patrně na základě názoru o dělení věcí sounáležitých: Mk. VII. 28. jah auk hundos matjand af drauhsnom barne καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. — Mt. V. 18. jota ains ni usleiþiþ af þamma witoda ἰῶτα ἓν οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου. — I. Tim. I. 16. af þaimei sumai ὧν τινες. — L. V. 36. þamma fairnjin ni gatimid þata af þamma niujin τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ (ἐπίβλημα) τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.

§ 22. 9. af s dat. značí v přeneseném smyslu východiště děje jakožto jeho původ nebo příčinu, zvláště při pojmech trpných: L. VIII. 14. af saurgom aflvapnand ὑπὸ μεριμνῶν συμπνίγονται. — Kol. II. 20. jabai gaswultuþ af stabim εἰ ἀπεθάνετε ἀπὸ τῶν στοιχείων. — Ř. XII. 21. ni gajiukaizau af unþiuþa μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. — II. Kor. III. 18. þo samon frisaht ingaleikonda af wulþau in wulþu swaswe af fraujins ahmin τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

10. S tím souvisejí případy, ve kterých af s dat. označuje východiště čili původ děje takořka jako auctoritu n. moc, o níž se

*) Srv. čes. blízko od. — Zcela zbytečna jest tudy conjectura Bernhardtova at fairgunja.

opírá: G. I. 1. Pawlus apaustaulus ni af mannam *Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων.* — Právě tak ve vazbě anakoluthické G. II. 6. af þaim þugkjandam wisan lva *ἀπὸ τῶν δοκούντων εἶναί τι.* — Ř. IX. 3. usbida auk anaþaima wisan silba ik af Xristau *ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.* — J. VIII. 28. af mis-silbin tauja ni waiht *ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν.* Srv. J. VII. 28. X. 18. XIV. 10. — J. XVIII. 34. abu þus silbin þu þata qiþis? *ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις;* J. XV. 4. weinatains ni mag akran bairan af sis silbin *τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ.* Srv. J. XVI. 13. II. Kor. X. 7. — II. Kor. III. 5. ni þatei wairþai sijaima þagkjan lva af uns silbam swaswe af uns silbam *οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν.*

Pozn. Na třech místech af spojeno jest s nezměněným řeckým genitivem vlastního jmena, což marně vykládáno bylo za vazbu výpustkovou (jakoby nějaké landa, weihsa mělo se domysliti) kdežto patrně jen řecký pád zůstal nepřeložen: Mt. XXVII. 57. qam manna gabigs af Areimaþaias *ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας.* Mk. XV. 43. Josef af Areimaþaias. — J. XI. 1. Lazarus af Beþanias *Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας.* — I kdyby gotský překladatel genitivy tyto ve vlastní platnosti byl cítil, což jest pochybno, nebyly by to vazby výpustkové, nýbrž vzácné zbytky genitivu odlukového.

Afar

§ 23. Prvotný význam předl. afar patrně byl dále, později (v řadě).

I. Jako příslovka afar v zachovaných památkách gotských doloženo jest jednou Sk. III. c. afaruh þan (postea autem). — Ve tmesi slovesné nemá dokladu.*)

II. Jako praefix též není příliš hojné. Ze sloves přidružuje se pouze k výrazům chůze: gaggan (iddja), laistjan a značí:

1. prosté následování řadou za nějakým předákem: Mt. VIII. 23. afariddjedun imma siponjos is *ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.* — I. Tim. V. 24. (tropicky:) sumaize (frawaurhteis) jah þan afargaggand *τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν.* — Mt. VIII. 10. qaþ du þaim afarlaistjandam *εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν.* Srv. Mk. X. 32. L. VII. 9. — S podrobnějším určením jinou předložkou: Mk. V. 37.

*) Od pádu odloučeno jest: Mk. XVI. 12. afaruh þan þata *μετὰ δὲ ταῦτα.* Srv. L. X. 1. XVIII. 4. I. Kor. XV. 5. Mt. VIII. 5.

ni fralailot ainohun ize miþ sis afargaggan *οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι.*

2. následování se snahou stopování, dostižení a nápodobení: L. I. 3. galeikaida jah mis fram anastodeinai allaim glaggwuba afarlaistjandin *ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς.* Srv. I. Tim. V. 10. — Filip. III. 12. aþþan ik afargagga ei gafahau *διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω.* — S opakovaným afar v platnosti předložkové: Filip III. 14. afargagga afar sigislauna *διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον.*

Pozn. 1. Podmětné gaggan sdružením s afar stává se předmětným: Mt. VIII. 23. afariddjedun imma *ἠκολούθησαν αὐτῷ.*

Pozn. 2. Moci měniti sloveso imperfectivné v perfectivné afar rozhodně nemá, jak viděti už z dokladů právě uvedených Mt. VIII. 10. Filip. III. 12. 14. (proti Mk. V. 37.)

III. Ve složení jmenném afar také jeví se zřídka; pouze L. VII. 11. warþ in þamma afardaga *ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς.* — Mk. XVI. 2. filu air þis dagis afarsabbate *λίαν πρωὶ τῆς μιᾶς σαββάτων.*

V obou případech následování temporalné (řadou) jest patrné, které ve složeninách slovesných asi jen náhodou není doloženo.

§ 24. IV. Jako předložka afar váže se s accusativem a s dativem:

A) S accusativem (extensivným) jeví se pouze v platnosti časové, a značí následování děje řadou za určitým dějem jiným, jenž sám jest vytčen:

1. počtem dnů nebo jiným určením časovým, udávajícím mezeru mezi oběma ději v řadě: Mt. XXVI. 2. afar twans dagans paska wairþiþ *μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται.* Srv. Mt. XXVII. 63. Mk. II. 1. VIII. 31. IX. 2. L. I. 24. II. 46. XV. 13. — Mt. XXVI. 73. Mk. XIV. 70. afar leitil *μετὰ μικρόν.* — Sk. VI. a afar ni filu (haud multo post.)

2. událostí, za kterou děj následuje (bez podrobnějšího určení mezery) Mt. XXVII. 62. afar paraskaiwein *μετὰ τὴν παρασκευήν.* XXVII. 53. afar urrist is *μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ.* — Mk. XIII. 24. afar þo aglon jaina *μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην.* — L. IX. 28. afar þo waurda *μετὰ τοὺς λόγους τούτους.* — I. Kor. XI. 25. afar nahtamat *μετὰ τὸ δειπνῆσαι.* — Sk. II. afar þulain (post passionem).

3. pouze stř. rodem zájmena ukazovacího: L. V. 27. afar þata usiddja *μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε.* Srv. J. VI. 1. VII. 1. IX. 1. 7. II. Kor. XI. 28. — Mk. XVI. 12. afaruh þan þata *μετὰ δὲ ταῦτα.* Srv. L. X. 1.

XVIII. 4. I. Kor. XV. 5. — (Mt. VIII. 5. celá gotská formule nahrazuje prosté pokračovací *δέ*). — L. VIII. 1. warþ biþe afar þata *ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς*.

Pozn. Skupina afar þatei má platnost spojky časové, na př. Mk. I. 14. Iþ afar þatei atgibans warþ Johannes, qam Jesus in Galilaia *μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν*.

§ 25. B) S dativem (cíle) afar značí: 1. místo v řadě za kým při slovesech chůze a posýlání: Mt. VIII. 1. laistidedun afar imma iumjons managos *ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί*. Srv. Mt. VIII. 22. X. 38. IX. 9. 27. XXVII. 55. Mk. I. 18. III. 7. VI. 1. VIII. 34. XIV. 51. 54. L. V. 11. 27. IX. 11. — Mk. II. 14. gagg afar mis *ἀκολούθει μοι*. Srv. Mk. XIV. 13. L. IX. 23. XIV. 27. Mk. II. 14. Mk. II. 15. V. 24. IX. 9. Mt. IX. 19. L. V. 28. J. XI. 31. — Mk. I. 20. galiþun afar imma *ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ*. Srv. J. XII. 19. — L. XIX. 14. insandidedun airu afar imma *ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ*. — Mk. I. 17. hirjats afar mis *δεῦτε ὀπίσω μου*.

2. následování za kým řadou v čase: Mt. III. 11. sa afar mis gagganda *ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος*. Srv. Mk. I. 7. — J. XIII. 27. afar þamma hlaiba þan galaiþ in jainana satana *μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς*. — I. Tim. IV. 14. afar analageinai handiwe *μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν*.

3. následování se snahou dostižení: Mk. X. 24. ƕaiwa aglu ist þaim hugjandam afar faihau in þiudangardja guþs galeiþan (řecky zcela jiný názor: *πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν*;) — L. XV. 4. gaggiþ afar þamma fralusanin *πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός*. Pak na místě již dotčeném Filip. III. 14. afargagga afar sigislauna.

4. následování nějakého příkladu, měřítka nebo rozkazu: L. I. 59. haihaitun ina afar namin attins *ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός*. — L. V. 5. afar waurda þeinamma wairpam natja *ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον*. — I. Kor. XV. 3. 4. afar bokos *κατὰ τὰς γραφάς*. — II. Kor. V. 10. ei ganimai ƕarjizuh afar þaimei gatawida *ἵνα κομίσηται ἕκαστος πρὸς ἃ ἔπραξεν*. — II. Tim. II. 26. gafahanai habanda afar is wiljin *ἐζωγρημένοι εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα*.

Pozn. V ev. L. I. 5. čteme: was gudja namin Zakarias us afar Abiins *ἐγένετο ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά*. Na místě tomto afar, které ostatně řeckému *ἐφημερία* přesně neodpovídá,

patrně jest substantivem (snad souhláskové flexe, není-li přepsáno místo afaram?) a má parallelu v. anglos. eafora, stsask. abharo = potomek.

Ana

§ 26. Původním významem prostorným zdá se, že ana značilo bod na povrchu, na ploše, při němž nebo k němuž děj se rozvíjel, tedy buď nahoře, navrch, nebo nahoru, na vrch.

I. V platnosti příslovečné doloženo jest ana v Ulfilově textu a patrně svědčí významu právě vytčenému: Mt. XXVII. 7. usbauhtedun þana akr du usfilhan ana gastim *ἠγόρασαν τὸν ἀγρὸν εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις*. — Mk. VIII. 23. atlagjands ana handuns seinos frah *ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας (αὐτῷ) ἐπηρώτα*. — Mk. XI. 7. galagidedun ana wastjos seinos *ἐπέβαλον (αὐτῷ) τὰ ἱμάτια αὐτῶν*.*)

Ve tmesi ana jest doloženo dvakrát, jednou v původní, jednou v přenesené platnosti: L. XVII. 7. an-uh-kumbei *ἀνάπεσαι*. — E. IV. 23. an-uþ-þan-niujaiþ ahmin fraþjis izwaris, (*ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν*.)

§ 27. II. Jako praefix ve složení verbalném ana vyskytá se často a značí:

1. že děj slovesa rozvíjí se skutečně na povrchu nějakého hmotného podkladu: L. IV. 40. handuns analagjands gahailida ins *χεῖρας ἐπιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐτούς*. Srv. L. X. 30. — Mt. VIII. 11. managai anakumbjand miþ Abrahama *πολλοὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ*. Srv. Mt. IX. 10. Mk. II. 15. IX. 10. VI. 22. 26. L. V. 29. VII. 36. 37. 49. IX. 14. 15. XIV. 10. 15. XVII. 7. J. VI. 10. 11. XII. 2. XIII. 12. 23. 25. 28. I. Kor. VIII. 10. — S opakovaným předložkovým ana: E. II. 20. anatimridai ana grunduwaddjau *ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ*. — II. Kor. V. 4. ni wileima afhamon ak anahamon *οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ' ἐπενδύσασθαι*. — Sem počítati sluší také slovesa psaní a čtení na podkladu nějakém: L. II. 5. Urran Josef anameljan miþ Mariin *ἀνέβη Ἰωσὴφ ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ*. — II. Kor. I. 13. meljam izwis ... þoei anakunnaiþ *γράφομεν ὑμῖν ... ἀναγινώσκετε*. Srv. II. Kor. III. 2.

*) Bernhardt počítá též II. Kor. VIII. 7. managniþ in allai usdaudein jah ana þizai us izwis in uns friatlvai *περισσεύετε πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ*, a G. II. 6. aþþan mis þai þugkjandans ni waiht anainsokun *ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο* — k dokladům příslovečným, ale zajisté neprávem, neboť v II. Kor. VIII. 7. ana jest předložkou, v G. II. 6. druhým praefixem.

2. že děj rozvíjí se směrem na povrch hmotného podkladu nebo též přenesené směrem na určitý cíl: L. II. 9. aggilus fraujins anaqam ins *ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς*. — Mt. VIII. 20. sunus mans ni habaiþ lvar haubiþ sein anahnaiwjai *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ*. — Mt. III. 11. þizei ik ni im wairþs, ei anahneiwands andbindau skaudaraip skohis is (*οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι*. Srv. Mk. I. 7. *οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ*.) Srv. Sk. III. d. — (Přeneseno:) E. II. 7. in aldim þaim anagaggandeim *ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις*. — I. Kor. X. 30. dulve anaqiþaidau in þize ik awiliudo *τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ*. — Ř. X. 13. saei anahaitiþ bidai namo fraujins ganisiþ *ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται*. Srv. I. Th. IV. 1. II. Tim. II. 22. Sk. VIII. b. — Jinak pojato, ale také patrně směr vyjadřuje téže sloveso s opakovaným předložkovým ana: II. Kor. I. 23. ik weitwod guþs anahaita ana meinai saiwalai *ἐγὼ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν*.

§ 28. 3. k tomu řadí se příbuzná platnosť praefixu ana ve slovesech, která značí něco na někoho vkládati t. j. jemu ukládati, poroučeti. Velmi často vyskýtá se takto ana-biudan. Mt. XXVII. 10. swaswe anabauþ mis frauja *καθὰ συνέταξέ μοι κύριος*. Srv. Mt. VIII. 4. XI. 1. 6. Mk. I. 27. 44. V. 43. VI. 27. VII. 36. VIII. 6. 15. IX. 9. 25. X. 3. XI. 6. L. IV. 10. 36. V. 14. VIII. 29. 31. 55. XIV. 22. XVII. 9. 10. J. XIV. 31. XV. 14. 17. I. Kor. VII. 10. 17. I. Th. IV. 11. II. Th. III. 4. 6. 10. 12. I. Tim. IV. 11. V. 7. VI. 13. Neh. V. 14. VII. 2. Sk. III. b. — Mt. XXVII. 2. anafulhun ina Pauntiau Peilatau *παρέδωκαν αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ*. Srv. Mk. VII. 5. 8. 9. 13. XII. 1. L. I. 2. XX. 9. J. XVIII. 35. I. Kor. XI. 2. 23. XV. 24. I. Tim. I. 18. 20. II. Tim. II. 2. Sk. IV. d. Ve smyslu „doporučiti“ (takořka na srdce vložiti): II. Kor. III. 1. duginnam aftra uns silban anafilhan *ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν*. Srv. II. Kor. V. 12. X. 12. Sk. III. a. — Mt. V. 41. jabai lvas þuk ananauþjai rasta aina, gaggais miþ imma twos *ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ᾽ αὐτοῦ δύο*.

§ 29. 4. značí ana-, že děj slovesa s ním sdruženého rozvíjí se na předmětě (výslovně vytčeném nebo snadno přimysleném) a to a) nejčastěji v přílišném a nepříznivém smyslu: L. IV. 38. swaihro was anahabaida brinnai *ἡ πενθερὰ ἦν συνεχομένη πυρετῷ*. Srv. VI. 18. — L. V. I. warþ miþþanei managei anatramp ina *ἐγένετο ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ*. — II. Kor. VII. 5. in allamma anaprag-

gaʌai ἐν παντὶ θλιβόμενοι. — II. Kor. VI. 3. ei ni anawammjaidau andbahti unsar ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία ἡμῶν. — I. Kor. IX. 27. ak leik mein wlizja jah anaþiwa ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ. — Mt. XI. 12. þiudangardi himine anamahtjada, jah anamahtjandans frawilwand þo ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. Srv. Mk. X. 19. L. III. 14. VI. 28. XVIII. 32. II. Kor. VII. 12. — E. V. 18. ni anadrigkaiþ izwiz weina μὴ μεθύσκετε οἴνῳ (č. napiti se) — I. Th. II. 18. analatida uns satana ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. Srv. Filip. IV. 10.

b) někdy též ve smyslu příznivém, obyčejně s vedlejším významem ingresse (počátku děje): II. Tim. I. 16. ufta mik anaþrafstida πολλάκις με ἀνέψυξε. Srv. Filem. 20. — II. Tim. I. 6. gamaudja þuk anaqiujan anst guþs ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ. — E. IV. 23. an-uþ-þan-niujaiþ ahmin fraþjis izwaris ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν. Srv. II. Kor. IV. 16. Kol. III. 10. — II. Kor. VII. 13. analƕeilaiþs warþ ahma is ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

§ 30. 5. při slovesech stavu praefix ana- (tropicky) značí místo, při kterém stav začíná, t. j. počátek děje: G. III. 3. anastodjandans ahmin nu leika ustiuhiþ? ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; Srv. Sk. II. a IV. b. — Mk. IV. 39. anasilaida sa winds ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Srv. I. Th. IV. 11. — L. IV. 23. anasaislep (Jesus) ἀφύπνωσε (ὁ Ἰησοῦς). Srv. I. Th. IV. 13. 14. 15. — L. VIII. 24. anaslawaidedun ἐπαύσαντο. — Mk. XV. 43. ananan þjands galaiþ inn τολμήσας εἰσῆλθε. Srv. Ř. X. 20. II. Kor. XI. 21. Sk. IV. d.

6. ana- se slovesem značí, že činností jeho na něco ještě něco se přidává (nádavkem): L. III. 20. anaaiauk jah þata ana alla προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν. Srv. XX. 11. Sk. VI. d. — G. II. 6. aþþan mis þai þugkjandans ni waiht anainsokun ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο.

Pozn. 1. Nepřechodné sloveso praefixem ana mění se v přechodné: L. II. 9. aggilus fraujins anaqam ins ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς. — L. V. 1. miþþanei managei anatramp ina ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ. — II. Kor. VII. 13. analƕeilaiþs warþ ahma is ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Činnost slovesa předmětného obrací se k předmětu jinému: I. Kor. X. 30. dulƕe anaqiþaidau? τί βλασφημοῦμαι.

§ 31. Pozn. 2. Že by sdružením s ana sloveso imperfectivné měnilo se v perfectivné, ještě méně bezpečně tvrditi lze, nežli při složeninách s af. Jest sice 1. prosté futurum řecké vyjádřeno praefigovaným praesentem gotským: L. XVIII. 32. anamahtjada ὑβρισθήσεται. — (Strbg.) Mt. V. 4. jabai hvas þuk ananauþjai ὅστις σε ἀγγαρεύσει (proti L. XVI. 16. nauþjada βιάζεται a G. VI. 12. nauþjand ἀναγκάζουσιν).

2. praefigované praeteritum zastupuje prostý aorist: (Strbg.) Mk. IV. 39. anasilaida sa winds ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. — L. VIII. 24. anaslawaidedun ἐπαύσαντο (proti Mk. IX. 34. iþ eis slawaidedun ἐσιώπων). — (Strbg.) L. VIII. 23. anasaislep ἀφύπνωσε (proti Mt. VIII. 24. iþ is saislep ἐκάθευδε. Srv. Mk. IV. 38.) a I. Th. IV. 14. þans þaiei anasaislepun τοὺς κοιμηθήντας.

3. praefigované optativy opisují prosté tvary aoristické: L. III. 14. ni mannanhun anamahtjaid μηδένα συκοφαντήσητε. — Mt. VIII. 20. sunus mans ni habaiþ hvar haubiþ sein anahnaiwjai ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. — II. Kor. VI. 3. ei ni anawammjaidau andbahti ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία.

4. praefigovaná participia zastupují prosté tvary aor. n. perf.: Mk. I. 7. anahneiwands κύψας (proti L. IX. 12. dags dugann hneiwan κλίνειν). — (Strbg.) Mk. XV. 43. anananþjands galaiþ inn τολμήσας εἰσῆλθε. — II. Kor. VII. 12. melida ni in þis anamahtjandins ni in þis anamahtidins ἔγραψα οὐχ εἵνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος. — (Strbg.) I. Th. IV. 13. bi þans anaslepandans περὶ τῶν κεκοιμημένων — 15. þans anaslepandans τοὺς κοιμηθέντας.

Ale praefigované tvary také opisují praesens: Mt. XI. 12. þiudangardi anamahtjada jah anamahtjandans frawilwand þo ἡ βασιλεία βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. Srv. L. VI. 28. — II. Kor. XI. 21. anananþeiþ τολμᾷ. Srv. Ř. X. 20. — I. Th. IV. 11. anasilan ἡσυχάζειν. Naopak také prosté hnaiwiþs nahrazuje slovo smyslem se rovnající partic. perf.: II. Kor. VII. 6. hnaiwidaim ταπεινούς. A jinde zhusta slovesa s ana složená odpovídají řeckým sice složeným ale významem patrně imperfectivným. Při anaslepan, anasilan, anaslawan zase spíše jest pozorovati platnost inchoativnou, která může, ale nemusí býti ingressivná. Zárodky perfectivující moci tedy lze sice uznati, ale zase jen tak, že k plné platnosti nepronikla.

§ 32. III. Ve složení nominalném téže platnosti praefixu ana- lze stopovati a sice: 1. rozvoj děje (stavu) na hmotném podkladě: II.

Tim. I. 6. þairh analagein handiwe meinaizo *διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου*. Srv. I. Tim. IV. 14. — II. Kor. V. 9. jaþþe anahaimjai jaþþe afhaimjai *εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες*. Srv. II. Kor. V. 8. — II. Kor. III. 14. anakunnains *ἀνάγνωσις*.

Pozn. Při anahaims ovšem pozoruhodný jest styk názorův o dlení na povrchu plochy se dlením v mezích téže plochy, jenž naskytá se zhusta; v. výše § 2. a.

2. směřování na předmět: I. Tim. VI. 4. anaqisseis *βλασφημίαι*. Srv. Kol. III. 8. — I. Tim. III. 4. miþ allai anawiljein *μετὰ πάσης σεμνότητος*. Srv. Filip. IV. 5. — I. Tim. VI. 4. anamindeis ubilos *ὑπόνοιαι πονηραί*. — Mk. X. 30. in aiwa þamma anawairþin *ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ*. Srv. L. III. 7. J. XVI. 13. Ř. VIII. 38. Kol. II. 17. I. Th. III. 4. I. Tim. I. 16. — Snad také Sk. VII. a. analeiko (= similiter) nejprostěji vyloží se ze směřování ke vzoru.

Pozn. Anawairþs mohlo by se též bráti ve smyslu inchoativném v. níže č. 5.

3. úkol vložený na koho: Mk. X. 5. gamelida izwis þo anabusn *ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολήν*. Srv. Mk. XII. 28. 29. 30. 31. L. I. 6. XV. 29. XVIII. 20. Mt. V. 19. J. X. 18. a j. často. — Mk. VII. 3. habandans anafilh þize sinistane *κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων*. Srv. II. Th. III. 6. II. Tim. I. 12. 14. (ve smyslu doporučení: II. Kor. III. 1.)

4. projev činnosti na předmětě nějakém: II. Kor. XII. 10. in anamahtim *ἐν ὕβρεσιν*. Srv. Sk. I. b. — Ř. XII. 2. ananiujiþai fraþjis izwaris *τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν*. — Mk. IV. 22. nih warþ analaugn *οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον*. Srv. L. VIII. 17. I. Kor. IV. 5. XIV. 25. II. Kor. IV. 2. — J. VII. 4. in analaugnein *ἐν κρυπτῷ*. — J. VII. 10. analaugniba *ἐν κρυπτῷ*. — Sk. II. d. anþar þize anasiun wisando (alterum ex his visibile). Sk. VIII. a. unanasiuniba (invisibiliter).

Pozn. Anasiuns bylo by lze též vykládati jako č. na očích, na jevě.

5. začátek děje: Mk. V. 6. iþ af anastodeinai gaskaftais *ἀπὸ δὲ τῆς ἀρχῆς κτίσεως*. Srv. Mk. I. 1. L. I. 70. J. VIII. 25. I. Kor. XV. 20. 23. XVI. 15. Filip. IV. 15. Kol. I. 18. Sk. I. b. c. d.

§ 33. IV. Jako předložka ana váže se s accusativem a s dativem.

A. S accusativem jsouc sdruženo ana podpírá směrovou*) platnosť tohoto pádu a značí:

1. místně (ač často tropicky) bod na povrchu nějakého podkladu, k němuž pohyb se nese: a) s vedlejším ponětím pohybu s hora dolů: Mk. XI. 7. gasat ana ina (þana fulan) *ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτῷ*. Srv. J. XII. 14. — Mt. X. 29. ni ains ize gadriusiþ ana airþa *καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν*. Srv. Mk. IX. 20. Ř. XV. 3. — Mk. III. 10. swaswe drusun ana ina *ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ*. Srv. L. V. 12. XVII. 16. XX. 18. I. Kor. XIV. 25. — Mk. I. 10. gasalv ahman atgaggandan ana ina *εἶδε τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ἐπ᾽ αὐτόν*. Srv. L. I. 35. III. 22. (Tropicky:) E. IV. 26. sunno ni dissigqai ana þwairhein izwara *ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν*. I. Th. II. 16. snauh ana ins hatis guþs *ἔφθασε δὲ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ ὀργὴ (θεοῦ)*. Mt. IX. 16. ni lvashun lagjiþ fanan þarihis ana snagan fairnjana *οὐδεὶς ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ... ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ*. Srv. L. V. 36. Mk. V. 23. VIII. 25. XIV. 46. XV. 17. 36. X. 16. IX. 42. Mt. IX. 18. XXVII. 48. J. IX. 15. XIX. 2. (Tropicky:) Mt. X. 34. lagjan gawairþi ana airþa *βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν*. — L. IX. 62. ni manna uslagjands handu seina ana hohan *οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾽ ἄροτρον*. Srv. L. XV. 5. XX. 19. J. VII. 30. 44. — Mk. IV. 26. jabai manna wairpiþ fraiwa ana airþa *ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς*. Srv. J. VIII. 59. X. 31. — L. XIX. 35. uswairpandans wastjos seinos ana þana fulan *ἐπιρρίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον*. Sem počítati sluší též Mk. XV. 24. disdailjand wastjos is, wairpandans hlauta ana þos *διεμέριζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον ἐπ᾽ αὐτά* (poněvadž losy metány jsou vskutku na šaty) J. IX. 6. gasmait imma ana augona þata fani *ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς*. — Mk. II. 21. siujiþ ana snagan fairnjana *ἐπιρράπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ*. — L. X. 11. stubju þana gahaftnandan ana fotuns unsarans afhrisjam *τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἀπομασσόμεθα*. — Ř. XII. 20. þata auk taujands haurja funins rikis ana haubiþ is *τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ*. (Tropicky:) Mt. V. 45. sunnon seina urranneiþ ana ubilans jah godans jah rigneiþ ana garaihtans jah ana inwindans *τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους*. — L. X. 9. atnelvida ana izwis þiudangardi guþs *ἤγγικεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασι-*

---

*) Delbrück (Syntakt. Forschungen IV. 128.) za prvotnější při předložce *ἀνά* pokládá platnost accusativu extensivnou.

λεία τοῦ θεοῦ. — I. Tim. I. 18. bi þaim faurasniwandam ana þuk praufetjam *κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας.*

b) s vedlejším ponětím pohybu vodorovného: Mt. XI. 7. ƕa usiddjeduþ ana auþida sailƕan? *τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι;* Srv. Mk. I. 35. J. VI. 16. 21. L. IX. 10. — L. VIII. 29. draibiþs was fram þamma unhulþin ana auþidos *ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.* — L. IV. 42. galaiþ ana auþjana staþ *ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον.* Srv. L. V. 16. — L. VIII. 27. usgaggandin þan imma ana airþa *ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν.* Srv. L. X. 10. — Mk. VIII. 10. qam ana fera *ἦλθεν εἰς τὰ μέρη.* Srv. G. I. 21. — Mt. XXVI. 67. spiwun ana andawleizn is *ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.* Srv. Mk. X. 34, XIV. 65. — L. V. 4. brigg ana diupiþa *ἐπάναγε εἰς τὸ βάθος.* L. V. 11. gatiuhandans þo skipa ana airþa *καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν.*

c) s vedlejším ponětím pohybu zdola vzhůru: L. IV. 5. ustiuhands ina diabulaus ana fairguni hauhata *ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλόν.* Srv. Mk. IX. 2. J. VI. 3. — Mk. XV. 22. attauhun ina ana Gaulgauþa staþ *φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον.* — L. XIX. 4. usstaig ana smakkabagm *ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν.* Srv. L. V. 19. — Mk. IX. 36. ana armins nimands (barn) qaþ *ἐγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν.* Srv. L. 28.

d) s vedlejším ponětím dokonaného pohybu: Mk. XIV. 51. biwaibiþs leina ana naqadana *περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῖς.*

e) s vedlejším ponětím účelu: L. VII. 44. wato mis ana fotuns meinans ni gaft *ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας.* XV. 22. gibiþ gaskohi ana fotuns is *δότε ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας.*

§ 34. 2. ana s accus. značí předmět, k němuž (na nějž) nádavkem něco se přidává: Mt. VI. 27. ƕas izwara mag anaaukan ana wahstu seinana? *τίς ἐξ ὑμῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ;* L. III. 20. anaaiauk jah þata ana alla *προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν.*

3. ana s accus. značí předmět, na nějž činnosť nějaká směřuje, a sice nejčastěji smyslem nepřátelským; (původní jsou vazby zase při slovesech pohybu): Mk. III. jabai satana usstoþ ana sik silban *εἰ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν.* — L. XIV. 31. þamma gaggandin ana sik *τῷ ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν.* — J. XVIII. 4. witands alla þoei qemun ana ina *εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν.* — J. XIII. 18. ushof ana mik fairzna seina *ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.* Analogicky pak vazba táž zavládla i při pojmech jiných: Mt. XXVII. 13. niu hauseis ƕan filu ana þuk weitwodjand? (na tebe svědčí?)

οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; Srv. Mk. XIV. 55. 56. 57. 60. XV. 4. — L. IX. 5. du weitwodiþai ana ins *εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.* — J. XVIII. 29. ƕo wrohe bairiþ ana þana mannan? (žalobu na člověka) *τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;* — J. XIX. 11. ni ahtedeis waldufuje ainhun ana mik *οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ.* — Kol. II. 14. afswairbands þos ana uns wadjabokos *ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον.* — L. VII. 30. runa guþs fraqeþun ana sik *τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς.* — I. Kor. IV. 6. ei ains faur ainana ana anþarana ufblesans ni sijai *ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου.* — II. Kor. X. 2. trauainai, þizaiei man gadaursan ana sumans *τῇ πεποιθήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας* (troufati si na koho).

4. volnějším vztahem ana s acc. značí míru, na jejímžto základě děj se rozvíjí nebo platnosť má, a to:

a) prostorně: L. IX. 14. gawaurkeiþ im anakumbjan kubituns ana ƕarjanoh fimftiguns *κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα.*

b) časově: L. VII. 4. sibun sinþam ana dag *ἑπτάκις τῆς ἡμέρας.*

c) příčinně: Ř. XI. 18. ni ƕop ana þans astans *μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων.* XI. 28. bi gawaleinai liubai ana attans *κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας.*

d) limitativně: II. Kor. X. I. ikei ana andaugi raihtis hauns im in izwis *ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν.* (Srv. č. na očích, na pohled).

§ 35. B) Ve vazbách s dativem localným*) ana značí:

1. místo na povrchu nějakého předmětu, na němž podmět dlí nebo děj se rozvíjí: Mt. IX. 2. atberun usliþa ana ligra ligandan *προσέφερον παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον.* Srv. Mk. II. 4. VI. 55. VII 30. VIII. 3. II. Kor. III. 15. L. V. 18. 25. Sk. III. d. — Mt. 27. 19. sitandin þan imma ana stauastola *καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος.* Srv. Mt. XXVI. 69. Mk. XI. 2. L. V. 27. XIX. 30. J. XII. 15. — L. XVII. 34. twai wairþand ana ligra samin *ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς.* Srv. Mt. VI. 10. XV. 33. — Mk. IV. 1. alla so managei ana staþa was *πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τῆς γῆς ἦν.* Srv. Mk. I. 45. L. I. 80. II. 14. 25. 40. XV. 25. XVII. 31. J. VI. 10. VII. 39. XV. 4. Kol. III. 2. 5. — L. VI. 17. gastoþ ana stada

*) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 47.

ibnamma *ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ.* — Mk. IV. 38. Jah was is ana notin ana waggarja slepands *καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων.* — L. X. 6. galƕeilaiþ sik ana imma gawairþi izwar *ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν.* — Mk. X. 32. wesunuþ-þan ana wiga gaggandans *ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες.* Srv. J. VI. 19. Mk. VIII. 28. Mk. VIII. 3. X. 32. — Mk. XI. 4. bigetun fulan gabundanana at daura uta ana gagga *εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου.* — Mk. VI. 25. wiljau ei mis gibais ana mesa haubiþ Johannis *θέλω ἵνα μοι δῷς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου.* Srv. VI. 28. — Mk. VIII. 4. ƕaþro þans mag ƕas gasoþjan hlaibam ana auþidai? *πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας.* Srv. L. XV. 4. J. VI. 31. — Mt. X. 27. merjaiþ ana hrotam *κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.* — Mt. VI. 19. ni huzdjaiþ izwis huzda ana airþai *μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς.* Srv. Mk. II. 10. IX. 3. Mt. IX. 6. E. III. 15. J. VI. 21. XVII. 4. Ř. IX. 28. L. XVIII. 8. V. 24. VIII. 15. — E. I. 10. usfulljan alla in Xristau, þo ana himina jah ana airþai in imma *ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ.* Srv. Kol. I. 16. 20. — Mk. XI. 13. gasaiƕands smakkabagm ... atiddja ei aufto bigeti ƕa ana imma; jah ni waiht bigat ana imma *ἰδὼν συκῆν ἦλθεν εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν αὐτῇ, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ.* — Mk. V. 4. þo ana fotum eisarna gabrak (*διὰ τὸ αὐτὸν τὰς πέδας συντετρίφθαι*). — L. IV. 11. ana handum þuk ufhaband *ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε.* — XIX. 44. ni letand in þus stain ana staina *οὐκ ἀφήσουσι ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ.* — VIII. 13. þai ana þamma staina *οἱ ἐπὶ τῆς πέτρας.*

Pozn. Neh V. 17. (þai qimandans) ana biuda meinamma andnumanai weisun (č. překlad čte: kteříž přicházeli ... jídali u stolu mého) — dlužno zajisté vyložiti také jen hmotně „na stole mém přijímáni (hostěni!) byli.“

Se vztahem skoro předmětným: J. VI. 45. ist gameliþ ana praufetum *ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις.* Srv. I. Kor. V. 9. — L. XX. 37. Moses bandwida ana aiƕatundjai *Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου.* Srv. Mk. XII. 26. — II. Th. III. 17. þatei ist bandwo ana allaim aipistauleim meinaim *ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ.*

Volnějším způsobem i osobní podklad, na němž děj se rozvíjí: G. VI. 17. ik stakins fraujins unsaris ana leika meinamma baira *ἐγὼ τὰ στίγματα τοῦ κυρίου ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.* Srv. Mk. V. 29.

G. IV. 14. VI. 17. II. Kor. IV. 10. E. II. 15. — J. IX. 3. ei bairhta waurþeina waurstwa guþs ana imma *ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.* — G. VI. 16. gawairþi ana im *εἰρήνη ἐπ' αὐτούς.* — L. IV. 18. ahma fraujins ana mis *πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ.* Srv. II. Kor. IX. 14. XII. 9. — L. I. 65. warþ ana allaim agis *ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος.* — L. XVIII. 7. usbeidands ist ana im *μακροθυμῶν ἐπ' αὐτούς.*

§ 36. 2. Volnějším vztahem ana s dat. značí základ čili podklad děje, jímž vysloveno, pokud děj platnosť má: omezení, neboli limitace: Sk. VII. c. nih þan ana þaim hlaibjam ainaim seinaizos mahtais filusna ustaiknida (neque enim in panibus solis suae potentiae magnitudinem ostendit) — II. Kor. XIII. 1. ana munþa twaddje weitwode jah þrije gastandiþ all waurde *ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.* — J. XII. 34. weis hausidedum ana witoda *ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου* (t. j. na základě zákona). — Mk. IX. 37. saei ain þize barne andnimiþ ana namin meinamma *ὃς ἐὰν ἓν τῶν παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου.* Srv. L. IX. 48. 49. — Filip III. 9. sei us guþa ist garaihtei ana galaubeinai *τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει.* — II. Kor. VIII. 7. (managniþ) ana þizai us izwis in uns friaþwai *περισσεύετε τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ὑμῖν ἀγάπῃ.* Sem spadá bezpochyby také glossa E. I. 9. ana leikainai *κατὰ τὴν εὐδοκίαν* (?).

3. Základ děje jakožto jeho příčinu, zvláště (ač ne výhradně) při slovesech, která značí hnutí mysli: II. Kor. IX. 13. mikiljandans guþ ana ufhauseinai andahaitis izwaris *δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν.* — I. Kor. VIII. 11. fraqistniþ auk sa unmahteiga ana þeinamma witubnja broþar *ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει.* — II. Kor. VII. 7. gaþrafstiþs was ana izwis *παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν.* Srv. II. Kor. I. 4. VII. 13. I. Th. III. 17. — II. Kor. XII. 21. þize ... ni idreigondane ana unhrainiþai *τῶν μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ.* — II. Kor. V. 4. swogatjam kauridai ana þammei ni wileima afhamon *στενάζομεν βαρούμενοι ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι.* Srv. J. VI. 23. Filip. IV. 10. — Mk. XII. 17. sildaleikidedun ana þamma *ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ.* Srv. L. II. 33. — L. IX. 43 usfilmans þan waurþun allai ana þizai mikilein guþs *ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.* Srv. Mk. I. 22. — L. II. 47. usgeisnodedun allai ana frodein jah andawaurdjam is *ἐξίσταντο πάντες ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ.* — Mt. VII. 28. biabridedun manageins ana laiseinai is *ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.*

4. Konečně ana s dat. značí základ děje jako jeho měřítko: I. Th. III. 9. ƕa auk awiliude magum usgildan fraujin guþa bi izwis ana allai fahedai þizaiei faginom τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν. (Pojetí limitativné a causalné se tu stýkají s názorem míry; č. překl. má: „odměniti se za všecku tu radosť.")

Skutečná míra však označena přibližně: J. XI. 18. swaswe ana spaurdim fimftaihunim ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. (a časově:) J. VII. 14. juþan ana midjai dulþ ἤδη τῆς ἑορτῆς μεσούσης.

§ 37. C) S dativem cíle*) ana značí:

1. u sloves ruchu (pohybu) místo, k němuž pohyb směřuje: L. XIX. 5. qam ana þamma stada ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον. Srv. E. V. 6. Kol. III. 6. Sk. III. c. d. — L. XIV. 10. anakumbei ana þamma aftumistin stada ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον τόπον. Srv. J. XIII. 25. — Mk. 5. anþaruþ-þan gadraus ana stainahamma ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες. Srv. L. VIII. 6. 8. Mk. IV. 16. IV. 20. — Mk. XI. 8. strawidedun ana wiga ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν. Srv. L. XIX. 36. — Mk. VI. 56. ana gagga lagidedun siukans ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας. — L. IV. 9. gasatida ina ana giblin alhs ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ. Srv. VI. 48. VIII. 16. — Mt. 24. gatimrida razn sein ana staina ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν. Srv. Mt. VII. 26. L. IV. 29. VI. 49. E. II. 20. — Mt. VII. 25. gasuliþ was ana staina τεθεμελίωτο ἐπὶ τὴν πέτραν. Srv. L. VI. 48. Analogicky též Mt. XXVII. 60. (hlaiw) þatei ushuloda ana staina μνημεῖον ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ. — V jednom dokladě — Filip. II. 27. ei gaurein ana gaurein ni habau ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ — pojetí ruchu a klidu jsou úplně splynulá (č. překl. má: abych zámutku na zámutek neměl).

2. cíl činnosti ve smyslu přeneseném: L. X. 19. atgaf izwis waldufni ... ana allai mahtjai δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν. — Ř. XI. 22. ana þaim þaiei gadrusun ƕassein, iþ ana þus selein ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομίαν, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότητα.

Pozn. O accus. v témž smyslu viz A) 3. str. 32. Podobna jest vazba L. XVIII. 3. fraweit mik ana andastaþja meinamma ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου (pomsti mne na protivníku mém). — Zároveň patrně ukazuje se platnosť místní: protivník má býti podkladem, na němž se žadatelce zadostučinění dostane.

---

*) I zde ostatně možno předpokládati dat. loci, a pomýšleti na anticipaci dosaženého cíle. V. výše § 2. c.

Anda-, and*)

§ 38. Anda- and syntaktickou platností neliší se nikterak, než jen formalně tím, že anda- naskytá se pouze jako praefix nominalný, and ve spojeních nominalných i verbalných, i také jako samostatná předložka.

Původní prostornou platností anda-, and patrně značily nejprve polohu bodu v prostoru blíže, vůči, naproti bodu jinému (A· ·B); pak směr pohybu (skutečného nebo jen pomyslného) od bodu A ke druhému (A ⟶ ·B). Pohyb tento mohl dále býti také vzájemný (též od bodu B k A) a to buď jen až k setkání (A ⟶⟵ B) nebo k úplnému vystřídání míst (A ⇄ B) t. j. v záměnu, odvetu nebo náhradu obou východišť.

Vedle této řady rozvoje, jež zakládá se na ruchu sbližovacím, brala se však druhá, založená na názoru opačném. Bod A stoje proti bodu B také jest poněkud opodál, od něho oddělen; pohybem rozbíhavým (⟵A B⟶) odluka může se zmocniti až v úplné vzdálení, v negaci, t. j. ve platnosť, která původní smysl slova praefigovaného obrací v opak, nebo dalším vývojem také smysl o sobě již negativný ještě zmocňuje.

§ 39. I. Jako adverbium prosté v zachovaném textu gotském není doloženo ani anda-ani and. Také ve tmesi verbalné doloženo není.**)

II. Jako praefix slovesný and naskytá se dosti hojně a značí: že činnosť (ruch) proti t. j. ke komu obrácena jest smyslem přátelským: 1. Mt. VI. 7. þugkeiþ im ei andhausjaindan *δοκοῦσιν ὅτι εἰσακουσθήσονται.* Srv. Mk. VI. 20. J. IX. 31. XI. 41. 42. I. Kor. XIV. 21. II. Kor. VI. 2. L. I. 13. XVII. 6. — Mt. VII. 23. Jah þan andhaita im *καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς.* Srv. Mt. X. 32. Mk. I. 5. J. IX. 22. XII. 42. Ř. X. 10. I. Tim. VI. 12. Tit. I. 16. S vedlejším pojmem chvály: L. X. 21. andhaita þus, atta *ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ* Srv. Ř. XIV. 11. XV. 9. — Mk. I. 13. aggileis andbahti-

---

*) V němčině předložka tato naskytá se pouze v platnosti praefixové a sice pokud má přízvuk, tvarem ant- (ant-wort, ant-litz), bez přízvuku tvarem ent- (ent-brennen, ent-setzen), což ukazuje k tomu, že ent nevzniklo přehláskou, jak se domnívá L. M. § 378., než jen uslabením původního a ve hlásku irrationalnou.

**) Od pádu and jest odděleno Sk. V. a: and-uh þana laist (secundum hoc vestigium.)

dedun*) imma *οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ*. Srv. Mk. I. 31. X. 43. XV. 41. Mt. VIII. 15. XXV. 44. XXVII. 55. J. XII. 26. II. Kor. III. 3. VIII. 19. 20. II. Tim. I. 8. a j. — L. VIII. 19. broþrjus is ni mahtedun andqiþan imma faura mauagein *οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οὐκ ἠδύναντο (συντυχεῖν) αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον*. L. XX. 21. ni andsailvis andwairþi *οὐ (λαμβάνεις) πρόσωπον* (cf. G. VI. 1.). L. XVI. 13. ni ainshun þiwe mag twaim fraujam skalkinon, andizuh ... ainamma andtiloþ iþ anþaramma frakann *οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσί κυρίοις δουλεύειν ἢ γὰρ ...ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει*. Srv. Sk. VII. b. II. Kor. IX. 10. sa andstaldands fraiwa þana saiandan jah hlaiba andstaldiþ *ὁ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον χορηγήσαι* Srv. G. III. 5. I. Tim. I. 4.

2. že činnost (ruch) obrácena jest proti komu smyslem nepřátelským: Mk. III. 12. filu andbait ins *πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς*. Srv. Mk. I. 25. VIII. 32. 33. Luk. XVIII. 15. I. Tim. V. I.. — Tropicky a passivně: II. Kor. IV. 8. andbitanai *ἀπορούμενοι*. L. II. 34. sai, sa ligiþ ...du taiknai andsakanai *ἰδοὺ οὗτος κεῖται ... εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον*. — Sk. VI. 6. þo weihona waurstwa un-andsakana wisandona (sed sancta opera cum irrefutata sint). Sk. V. c. skulum nu allai weis guþa unbauranamma andsatjan bauranana (debemus igitur omnes nos deo non genito opponere genitum), G. IV. 14. ni andspiwuþ ak andnemuþ mis *οὐ(δὲ) ἐξεπτύσατε ἀλλ' ἐδέξασθέ με*. — Mt. V. 39. ik qiþa izwis ni andstandan allis þamma unseljin *ἐγὼ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι* (od-pírati) *τῷ πονηρῷ* Srv. J. XIX. 12. Ř. XIII. 2. G. V. 17. a j. — Mk. XIV. 5. andstaurraidedun þo *καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ*. — Ř. VII. 23. gasailva anþar witoþ in liþum meinaim andweihando witoda ahmins meinis *βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου*.

§ 40. 3. že dvě činnosti proti čili k sobě vzájem čelící se potkávají: Mt. X. 40. sa andnimands izwis mik andnimiþ *ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται* Srv. Mt. X. 41. Mk. IV. 20. 36. VI. 11. L. VI. 34. J. XII. 48. XIII. 20. 30. II. Kor. VI. 17. VII. 15. I. Tim. IV. 3. II. Tim. II. 6. Filem. 15. a j. V některých případech andniman zabíhá do platnosti odlukové (v. níže sub **6.**): Mt. VI. 2. (16.) andnemun mizdon seina *ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν* (cf. ent-nehmen, ode-brati) — Mk. IX. 34. du sis misso andrunnun *πρὸς ἑαυτοὺς διελέχθησαν*.

---

*) Viz níže str. 42. pozn. *)

4. že činnost (ruch) děje se odvetou proti jiné, (základem jest názor dvou činností proti sobě vzájem čelících a se úplně vystřídávajících). Velmi často naskytá se andhafjan ve stálé frasi andhafjands qaþ *ἀποκριθεὶς* (*ὑπολαβὼν*) *ἔφη* (*εἶπεν*, *λέγει*): Mt. VIII. 8. XI. 25. XXV. 40. a j. č. — také prostě andhof *ἀπεκρίθη*: Mk. III. 33. XII. 28. 29. 34. a j. č. Ř. IX. 20. þu ƕas is ei andwaurdjais guþa? *σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ;* (ty kdo jsi, že odmlouváš bohu?)

5. při slovech rozjímání, uvažování praefixem and(a) zajisté také naznačuje se zpětný pohyb myšlének, jež braly se nejprve směrem jedním t. j. promyslily předmět z kraje do kraje, a pak zase opačným z konce k východišti.*) (Srv. německé sich entsinnen, angl. to think again): Filip. III. 15. jabai ƕa aljaleikos hugjiþ jah þata izwis guþ andhugjiþ *καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει.***) — I. Kor. X. 25. all þatei at skiljam frabugjaidau matjaiþ, ni waiht andhruskandans in miþwissein *πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.****) — Sk. VII. a. Filippus gasakada ni waiht mikilis hugjands nih wairþidos laisareis andþaggkjands (Philippus coarguitur nihil magni sensisse neque dignitatem magistri perpendisse.) — Luk. XVI. 4. andþahta mik ƕa taujau *ἔγνων τί ποιήσω.*

§ 41. Platnosti dosud uvedené zakládají se na ruchu sbližovacím; z opačného názoru oddělenosti a vzdalování vyložiti náleží, že and- značí:

6. prostě odluku, skutečné vzdalování: I. Kor. X. 27. jabai ƕas laþo izwis... matjaiþ, ni waiht andsitandans *εἴ δε τις καλεῖ ὑμᾶς*... *ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες*. Srv. andhruskan výše sub 5.). G. II. 6. guþ mans andwairþi ni andsitiþ *πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει.*†) — Sk. VIII. 6. ni andsitandans jainaize unselein

---

*) Litovati jest, že dokladů v textu gotském jest příliš málo a z těch dva jsou nejisté, odchylujíce se úplně od názoru řeckého tak, že pro bezpečný úsudek (aspoň pro andhugjan, andhruskan) není podkladu.

**) Andhugjiþ čte se pouze v Cod. B. a mohlo by se dle předchozího hugjiþ vykládati prostou vzájemností (jako při andhafjan, andawaurdi a pod.); Cod. A. má shodněji s řeckým textem andhuljiþ.

***) Význam slova and-hruskaň, jež pouze na místě uvedeném jest doloženo, není zcela jistý. L. M. § 40. srovnává je s lat. scrûtâri (dále s cernere, *κρίνειν*). — Řecké *ἀνακρίνειν* o dva verše níže v téže kap. listu ke Kor. přeloženo slovesem patrně odlukovým: andsitan v. níže sub 6.

†) V obou dokladech řecký text založen jest na jiném názoru, ale souvislost jasně ukazuje k pojmu štítění se.

(non respicientes illorum nequitiam). Fil. I. 23. lustu habands andletnan τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι.

V odlukové platnosti položeno také andqiþan: Luk. IX. 61. faurþis uslaubei mis andqiþan þaim þaiei sind in garda meinamma πρῶτον ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.

Pozn. S touto odlukovou platností souvisí inchoativná (cf. entbrennen, entschlafen, entzünden a pod., naše od-mlčeti se), pro kterou však v gotštině není dokladu.

7. and ruší pojem spřeženého slova obracejíc jej v opak (and privativné).

Mk. II. 4. andhulidedun hrot ἀπεστέγασαν τὴν στέγην. Srv. Mk. X. 26. L. II. 35. X. 21. I. Kor. XI. 5. II. Kor. III. 14. 18. Fil. III. 15. J. VII. 38. — II. Kor. III. 14. þata samo hulistr wisiþ unandhuliþ τὸ αὐτὸ κάλυμμα μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον. — Mk. I. 7. (Mt. III. 11.) þizei ik ni im wairþs andbindan skaudaraip skohe is οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. Srv. Mk. IV. 34. XI. 2. 4. 5. L. XIX. 31. 33. J. XI. 44. Ř. VII. 6. a j. — Mk. VII. 35. andbundnoda bandi tuggons is ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ. — Kol. II. 15. andhamonds sik leika reikja jah waldufuja ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας. — Mk. XV. 20. andwasidedun ina þizai paurpaurai ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν.

§ 42. Pozn. Z této privativné platnosti vyvinula se přirozenou měrou také platnosť zmocňovati pojmy, již o sobě negativné (jako entblöszen, ent-fremden), pro niž však v gotštině není dokladu.

Pozn. 1. Nepřechodné sloveso praefixem and mění se v přechodné: I. Kor. X. 27. matjaiþ ni waiht andsitandans ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες. Srv. G. II. 6. Sk. VIII. b. — Mk. XIV. 5. andstaurraidedun þo ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.

K jinému předmětu obrací se činnosť slovesa přechodného: II. Kor. IX. 10. sa andstaldands fraiwa þana saiandan jah hlaiba du mata andstaldiþ ὁ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι. Srv. G. III. 5. I. Tim. I. 4. (proti: L. XVIII. 12. taihundon dail gastalda ἀποδεκατῶ πάντα. Srv. I. Kor. VII. 28. IX. 20. I. Th. IV. 4. Neh. V. 16.).

Pozn. 2. Perfectivující moc praefixu and- zase jest jen velmi nedokonale vyvinuta.*) Zastupují sice praefigované tvary

*) Streitberg ani jediného spolehlivého dokladu neuvádí.

1. prosté futurum: Mt. X. 32. saei andhaitiþ mis, andhaita jah ik imma ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοί, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Srv. Mt. VII. 23.

2. prostý aorist: Mk. VII. 35. andbundnoda bandi tuggons is ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ. — Mk. XI. 4. andbundun ina (fulan) λύουσιν (praes. hist.) αὐτόν (τὸν πῶλον). — II. Kor. VIII. 17. andnam ἐδέξατο. — VII. 15. andnemuþ ἐδέξασθε. Srv. XI. 4. Mk. IV. 36. Též Mt. VI. 2. 16. andnemun mizdon seina ἀπέχουσι (perf. praesentiae) τὸν μισθὸν αὐτῶν.

3. prostý conjunct. aoristi: Mk. VI. 11. swa managai swe ni andnimaina izwis ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς. Srv. Mk. X. 30.

4. participium aoristi: Mk. XI. 2. andbindandans ina attiuhats λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

5. infinitiv aoristi: Mk. I. 7. andbindan λῦσαι.

Ale andbindan také překládá praesens: Mk. XI. 5. andbindandans λύοντες, a právě tak andniman: Mt. X. 40. sa andnimands izwis mik andnimiþ ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται. Srv. X. 41. — Mk. IX. 37. týž tvar andnimiþ dvakrát zastupuje praes. δέχεται, dvakrát conj. aor. δέξηται. (Podobně Mk. I. 5. andhaitandans = ἐξομολογούμενοι). — To jest ani jeden doklad nemá váhy průkazné.

§ 43. III. Jako praefix nominalný naskytají se anda- i and často a značí:

1. klidné postavení proti (vůči, tváří v tvář) komu: Mt. XXVI. 67. spiwun ana andawleizn is ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Srv. L. XVII. 16. I. Kor. XIV. 25. II. Kor. III. 13. XI. 20. II. Kor. X. 1. Ik silba Pavlus ... ikei ana andaugi raihtis hauns im in izwis αὐτὸς ἐγὼ Παῦλος ... ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν. Srv. I. Th. II. 17. — Mk. XIV. 65. dugunnun huljan andwairþi is ἤρξαντο περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Velmi často in andwairþja = ἐν προσώπῳ. Mt. V. 16. VI. 16. Mk. II. 12. IX. 2. X. 32. XII. 14. XV. 39. II. Kor. II. 10. V. 12. a j. — II. Kor. X. 2. bidja ei ni andwairþs gatraua trauainai... δέομαι τὸ μὴ παρὼν θαῤῥῆσαι τῇ πεποιθήσει.... Srv. I. Kor. X. 11. XIII. 2. 10. G. IV. 18. a j. — V platnosti časové: II. Kor. IV. 17. þata andwairþo τὸ παραυτίκα. — Ř. VIII. 38. nih andwairþo nih anawairþo οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα. — Mt. XXVII. 61. sitandeins andwairþis þamma hlaiwa καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. Mk. I. 45. swaswe is juþan ni mahta andaugjo in baurg galeiþan ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν. Srv. J. VII. 10. XVIII. 20. —

J. VII. 26. andaugiba rodeiþ *παρρησίᾳ λαλεῖ.* Srv. Jan XVI. 25. 29. — X. 24. qiþ unsis andaugiba *εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ.*

2. blízkosť ve smyslu časovém pouze v substantivu andanahti (cf. něm. gegen [den] abend): Mt. VIII. 16.* at andanahtja þan waurþanamma *ὀψίας δὲ γενομένης.* Srv. Mk. I. 32. IV. 35. XI. 11. 19. XV. 42. — Mk. XI. 19. biþe andanahti warþ *ὅτε ὀψὲ ἐγένετο.*

3. že ruch proti t. j. ke komu obrácen jest smyslem přátelským II. Kor. IX. 13. mikiljandans guþ ana ufhauseinai andahaitis izwaris *δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν.* Srv. I. Tim. VI. 12. 13. — II. Kor. III. 8. ƕaiwa nei mais andbahti ahmins wairþai in wulþau? *πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;* Srv. Mk. X. 45. II. Kor. IV. 1. V. 18. VIII. 4. IX. 1. 12. 13. XI. 8. E. IV. 12. Fil. II. 30. — Mt. V. 25 (ibai) sa staua þuk atgibai andbahta*) *μήποτε ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ.* Srv. Mk. IX. 35. X. 43. XV. 54. 65. J. VII. 32. Ř. XIII. 6. II. Kor. III. 6. VI. 4. XI. 15. 23. a j. č. — E. IV. 16. all leik gagatiloþ jah gagahaftiþ þairh allos gawissins andstaldis *πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας.* Srv. Fil. I. 19. — Fil. IV. 16. andawizn mis insandideduþ *τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε.* Srv. Ř. XII. 13. II. Kor. XI. 8.

4. že ruch obrácen jest proti komu smyslem nepřátelským: II. Kor. II. 6. ganah þamma swaleikamma andabeit þata fram managizam *ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων.* I. Th. II. 15. þaiei allaim mannam andaneiþans sind (*τῶν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων*). Srv. Kol. II. 14. — II. Kor. II. 7. þata andaneiþo *τοὐναντίον.* — L. XVI. 15. þata hauho in mannam andaset in andwairþja guþs *τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.* — Tit. I. 16. andasetjai wisandans *βδελυκτοὶ ὄντες* (odporni jsouce). — L. XVIII. 3. fraweit mik ana andastaþja meinamma *ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου* (od-půrce) *μου.* Srv. I. Kor. XVI. 9. Fil. I. 28. — Mt. V. 25. sijais waila hugjands andastauin þeinamma *ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου.* — Sk. VI. b. un-and-sok izwis undredan mag kunþi (irrefutabilem vobis praebere potest cognitionem.)

---

*) Však andbahts dle Wackernagla a Diefenbacha (Kuhn, Schleicher, beitr. I. 471.) sluší pokládati za přeměnu gallského ambactus (cf J. Schmidt, l. c. Kuhn Ztf. XXVI. str. 25. pozn.).

§ **44.** **5.** že ruch dvojí proti (či k) sobě vzájem čelící se potkává: L. IX. 51. in þammei usfulnodedun dagos andanumtais (entgegennahme) is *ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ.* Srv. Ř. XI. 15. I. Tim. I. 15. IV. 9. — Tit. I. 9. skaluþþan aipiskaupus wisan andanemeigs bi laiseinai waurdis triggwis *δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον εἶναι ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου.* — Fil. IV. 15. in raþjon gibos jah andanemis *εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως.* — L. IV. 24. ni ainshun praufete andanems ist in gabaurþai seinai *οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.* Srv. L. IV. 19. II. Kor. VI. 2. VIII. 12. I. Tim. II. 3. V. 4.

6. že ruch děje se odvetou za jiný: II. Kor. I. 9. silbans in uns silbam andahaft dauþans habaidedum *αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν.* Srv. I. Kor. IX. 3. Sk. VIII. 6. — L. II. 47. usgeisnodedun allai ana andawaurdjam is *ἐξίσταντο πάντες ἐπὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ.* Srv. L. XX. 26. J. XIX. 9. — II. Kor. VI. 13. þata samo andalauni urrumnaiþ jah jus *τὴν αὐτὴν ἀντιμισθίαν πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.* Srv. Kol. III. 24. I. Tim. V. 4. — Mt. XXVII. 6. andawairþi bloþis ist *τιμὴ αἵματός ἐστιν.* Srv. Mt. XXVII. 9. — I. Tim. II. 6. sa gibands sik silbaņ andabauht faur allans *ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων.*

7. podle sloves uvažování zpětný ruch myšlenek: Ř. XII. 1. usgiban leika izwara saud... andaþahtana blotinassu izwarana *παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν... τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν.* Srv. I. Tim. III. 2. II. Tim. IV. 5. Tit. I. 8.

8. and zvrací pojem slova v opak: L. II. 32. liuhaþ du andhuleinai þiudom *φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.* Srv. I. Kor. XIV. 26. II. Kor. XII. 1. 7. G. II. 2. E. I. 17. III. 3. II. Th. I. 7.

§ **45.** **IV.** Jako samostatná předložka and vyskytuje se celkem méně často, nežli by bylo se domnívati, a to v platnostech značně omezených. Váha původního pojmu „vůči, proti“ zanikla; jen blízkost (jako v časovém anda-nahti, gegen abend) jest stopovati a to nejen temporalně ale i localně. Jinak mocí accusativu, se kterým jediným and se spojuje, převahy nabyl názor „směřování,“ jehož koncem však již není pouze jeden bod, nýbrž jednak plocha, jednak také větší počet předmětů, po kterých činnost dopadnuvši se šíří. — Značí tedy and s accus.:

1. místo (buď bod buď plochu) proti němuž (či k němu se dívaje, t. j.) při němž nebo blíže něhož nějaký pohyb se béře (odpovědí k otázce kudy?): L. XIX. 4. (Zakkaius) usstaig ana smak-

kabagm ei gaselvi ina, unte is and þata munaida þairhgaggan (*Ζακχαῖος*) *ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι δι' ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.* II. Kor. XI. 33. in snorjon athahans was and baurgswaddjau *ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους* (proti zdi t. j. při zdi dolů). — Mt. VIII. 32. run gawaurhtedun sis alla so hairda and driuson in marein *ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.* Srv. Mk. V. 13. L. VIII. 33. Sem též náleží L. V. 19. usstaigandans ana hrot, and skaljos gasatidedun ina in midjaim *ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα, διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον.* (Cf. Hom. *κ.* 559. *λ.* 64. (*Ἐλπήνωρ*) *καταντικρὺ τέγεος πέσεν.*)

2. na základě této místní platnosti and s accus. v přeneseném smyslu udává měřítko, podle něhož co se děje, však jen ve rčení and þana laist (= po této stopě, t. j. touto měrou, tímto způsobem), jež doloženo jest pouze dvakrát: Sk. II. d. duþþe gatemiba and þana þize laist jah twos ganamnida waiht(in)s (ideo convenienter horum vestigia secutus etiam duas nominavit res). Sk. V. a. anduh þana laist skeiris brukjands waurdis qaþ (secundum hoc vestigium perspicuo usus verbo dixit).

3. and s accus. značí dobu, blíže které děj se rozvíjí, zase jen ve rčení and dulþ, jež doloženo pouze dvakrát: Mt. XXVII. 15. and dulþ þan hvarjoh biuhts was sa kindins fraletan ainana bandjan *κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα δέσμιον.* — Srv. Mk. XV. 6.

§ 46. 4. and s accus. (extensivným) značí předmět, po němž se děj šíří, a sice:

a) nejčastěji souvislý prostor: Mt. IX. 26. usiddja sa meriþa and alla jaina airþa *ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν.* Srv. Mk. I. 39. XIV. 9. L. IV. 14. 25. VII. 17. XIV. 23. XV. 14. Ř. IX. 17. Také L. IX. 6. and all *πανταχοῦ.* Analogicky také Ř. X. 18. and alla airþa galaiþ drunjus ize jah and andins midjungardis waurda ize *εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.* (Obyčejnější bylo by und andins.)

b) mnohosť předmětů neživých: Mt. XI. 1. laisjan jah merjan and baurgs ize *διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.* — L. IV. 37. usiddja meriþa fram imma and allans stadins *ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον.* Srv. L. III. 3. VIII. 1. IX. 6. II. Kor. VIII. 18. Tit. I. 5.

c) mnohost předmětů živých: E. IV. 6. ains guþ jah atta allaize, saei ufar allaim jah and allans jah in allam uns *εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων ὁ ἐπὶ πάντων, ὁ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν.* — Mk. I. 28. usiddja meriþa and allans bisitands *ἐξῆλθε ἡ ἀκοὴ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον.*

At

§ 47. Původní platností at značí blízkost u nějakého předmětu (= při, u, blíže).

I. V příslovečné platnosti at v zachovaném gotském textu nemá dokladu. Ve tmesi naskytá se třikráte: E. IV. 8. at-uh-gaf gibos mannam *ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις.* — Mk. XIV. 44. at-uh-þan-gaf sa lewjands im bandwon *δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς.* — I. Kor. XIV. 23. at-uþ-þan-gaggand inn jah unweisai *εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται.*

II. Jako praefix sdruženo se slovesy at jeví se velmi často, ale zdá se, že velmi mnoho pozbylo původní váhy, neboť zhusta sdruženiny s at překládají řecká slovesa prostá, a také zhusta k určitějšímu označení vztahu děje užito ještě druhého prostředku. V některých případech podobá se, že at- toliko zmocňuje sloveso prosté.

A) Slovesa s at- sdružená podmětná značí

1. v původní platnosti praefixu klidné dlení na blízku něčeho (bez podrobnějšího udání místa, jež určeno contextem): Mk. XIV. 70. þai atstandandans *οἱ παρεστῶτες.* Srv. Mk. XV. 35. 39. — O blízkosti časové: Mk. IV. 29. atist asans *παρέστηκε ὁ θερισμός.* Srv. II. Tim. IV. 6.

2. Anticipací cíle dosaženého také blízkost ku předmětu při slovese pohybu: Mt. IX. 14. þanuh atiddjedun siponjos Johannes *τότε προσέρχονται οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου.* — L. III. 7. du þaim atgaggandeim manageim *τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις.* — Srv. Mt. XXVI. 73. — L. XVI. 21. hundos atrinnandans *οἱ κύνες ἐρχομενοι.* — L. XX. 1. atstoþun þai gudjans *ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς.*

Prostému slovesu řeckému gotské s at sdružené odpovídajíc sice všude patrně prozrazuje blížení, ale přece at zdá se býti jen zmocňovací: J. XII. 30. nauhþanuh ni atiddja ƕeila is *οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.* Srv. Mk. II. 18. XI. 13. XIV. 66. — Mk. XIV. 42. sa lewjands mik atneƕida *ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.* Srv. Ř. XIII. 12. — Zvláště patrně tato platnost jeví se v převodech řeckých participií aor., a zejmena kde se táhne k budoucímu ději: L. XIV. 10.

atgaggands anakumbei πορευθεὶς ἀνάπεσον. V. 7. ei atiddjedeina hilpan ize τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς. Srv. Mk. XV. 1. — K minulosti takto táhne se: L. II. 38. soh þizai hveilai atstandandei andhaihait fraujin αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ κυρίῳ (přistoupivši chválila) Mk. V. 27. atgaggandei attaitok wastjai is ἐλθοῦσα ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. Srv. Mt. V. 24. — Futurum opsáno takto: Mt. IX. 15. iþ atgaggand dagos ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι. Srv. Mk. II. 20. — II. Tim. III. 1. atgaggand jera ἐνστήσονται καιροί.

3. Jak velice at- mocí svou potuchlo, patrno nejlépe z toho, že blízkosť a blížení bývají vyjádřeny ještě souznačným praefixem druhým du-:*) L. IX. 42. nauhþan duatgaggandin imma ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ. Srv. Mt. V. 25. IX. 20. Mk. I. 31. X. 2. XII. 28. L. VII. 14. VIII. 24. XX. 27. — Mk. VI. 53. duatsniwun προσωρμίσθησαν. — Mk. X. 17. duatrinnands προσδραμών. — Jednou du položeno adverbialně: L. VIII. 44. atgaggandei du aftaro προσελθοῦσα ὄπισθεν.

§ 48. 4. slovesa s at- sdružená značí dlení v klidu (stálém nebo vzniklém z dokonaného ruchu) na blízku předmětu, jenž podrobněji jest určen:

a) prostým dativem: Mk. XIV. 47. iþ ains sums þize atstandandane imma εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων αὐτῷ. — Ř. VII. 18. wiljan atligiþ mis τὸ θέλειν παράκειταί μοι. — Ř. VII. 21. mis atist ubil ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται. — Mt. XXVI. 69. duatiddja imma προσῆλθεν αὐτῷ. Srv. Mt. VIII. 5.

b) vazbou předložkovou někdy spojenou i s příslovečným určením: L. IV. 39. atstandands ufar ija ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς. — J. VI. 16. atiddjedun siponjos is ana marein κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Srv. L. III. 22. — L. I. 35. (futuralně) ahma weihs atgaggiþ ana þuk πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ. Srv. Mk. I. 10. — L. X. 9. atnelvida ana izwis þiudangardi guþs ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. Srv. L. X. 11.

Často vyskytá se předložka smyslem souznačná du, na základě které vysvětluje se zajímavý skutek, že po slovese s at- sdruženém nikde není at v platnosti předložkové opakováno. — Mt. XXV. 39. atiddjedum du þus ἤλθομεν πρός σε. Srv. Mk. V. 15. VI. 27. XII. 18. J. VII. 50. VI. 17. XII. 21. L. VIII. 19. XVIII. 3. — Mk. XVI. 2. atiddjedun du þamma hlaiwa ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον. Srv. L. XVIII. 14. — Mt. XXVII. 58. atgaggands du Peilatau προσ-

*) Viz str. 6. pozn. *)

ελθὼν τῷ Πιλάτῳ. Srv. Mk. VI. 25. XIV. 45. L. IX. 12. — I. Tim. VI. 13. (tropicky) jabai lvas ni atgaggai du hailaim waurdam *εἴ τις μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις.* — L. VIII. 47. atdriusandei du imma *προσπεσοῦσα αὐτῷ.*

Mimo du ještě i příslovka jest: J. XVIII. 29. atiddja ut Peilatus du im *ἐξῆλθεν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτούς.*

§ 49. Prosté blížení smíseno s názorem pohybu do vnitř a sice pohyb tento označen:

a) druhým praefixem inn: L. XIV. 23. nauþei innatgaggan *ἀνάγκασον εἰσελθεῖν.* Srv. Mt. IX. 25. Mk. V. 39. VI. 22. I. Kor. XIV. 23. 24. L. VII. 45.

b) předložkou in: Mk. XVI. 5. atgaggandeins in þata hlaiw *εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον.* Srv. Mk. III. 20. XI. 15. L. I. 9. VII. 36. 44. VIII. 23. J. XVI. 28. — L. VIII. 26. atfaridedun in gawi Gaddarene *κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδδαρηνῶν.* — Mt. IX. 1. atsteigands in skip *ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον.* — I. Tim. III. 6. (tropicky) ibai aufto in staua atdriusai *ἵνα μὴ εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ.* Srv. I. Tim. III. 7. VI. 9. Sk. II. b. — Neh. VI. 16. atdraus agis in ausona ize. O pohybu shora dolů: E. IV. 9. atstaig faurþis in undaristo airþos *κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα τῆς γῆς μέρη.* — Dvěma prostředky: Mt. VIII. 23. innatgaggandin imma in skip *ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον.* Srv. Mt. VIII. 5. XXVII. 53. J. X. 1.

c) jinou předložkou nebo příslovkou: L. XV. 25. atiddja nelv razn *ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ.* — Sk. I. a. uf dauþaus atdrusun staua (sub mortis ceciderunt judicium). — Filip. II. 30. und dauþu atnelvida *μέχρι θανάτου ἤγγισε.* — J. XIX. 4. atiddja aftra ut Peilatus *ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος.*

5. Také východiště (čili původ) ruchu při slovesech s at- sdružených bývá přesněji označeno, a sice

a) původ pohybu vodorovného předložkou af: L. XVII. 7. atgaggandin af haiþjai *εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ.*

b) východiště pohybu kolmého (shora dolů) předložkami af a us: Mt. XXVII. 42. atsteigadau nu af þamma galgin *καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.* Srv. Mk. XV. 30. 32.

Pozn. Mimo af směr shora dolů označen ještě příslovkou dalaþ: L. IX. 37. dalaþ atgaggandim im af fairgunja *κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους.* Srv. I. Th. IV. 16.

Prostým dalaþ bez af: Mt. VIII. 1. dalaþ þan atgaggandin imma *καταβάντι δὲ αὐτῷ.* Srv. Mt. VII. 25. 27. Mk. IX. 9. L. VI. 17. XVII. 31. XIX. 5. 6.

us: J. VI. 50. hlaifs saei us himina atstaig *ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων*. Srv. J. VI. 33. 38. 41. 42. 58. — L. IX. 54. qiþaima fon atgaggai us himina? *εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ;*

Pozn. Případy tyto (s us) patrně zase ukazují smísení prosté odluky s pohybem ze vnitra ven.

§ 50. B) Předmětná slovesa s at sdružená značí:

1. s prostým dativem (cíle) dotyk: L. XVIII. 15. berun du imma barna ei im attaitoki *προσέφερον αὐτῷ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται*. Srv. V. 13. VI. 19. VII. 14. 47. VIII. 44. 47. Mk. I. 41. III. 10. V. 27. 28. VI. 56. VII. 14. 33. VIII. 22. Mt. VIII. 3. 15. IX. 20. 21. 29. II. Kor. VI. 17. — Kol. II. 21. ni atsnarpjais *μηδὲ (γεύσῃ) θίγῃς*. (Předmět v tomto případě není jmenován, ale snadno se domyslí).

2. s accusativem skoro vždy patrné přiblížení předmětu k jinému, jenž buď není nebo jest podrobněji označen:

a) bez podrobnějšího označení místa (leda dativem vzdálenějšího předmětu:) Mk. III. 13. athaihait þanzei wilda *προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν*. Srv. Mt. X. 1. Mk. III. 23. VI. 7. VIII 1. 34. X. 42. XV. 44. L. VII. 19. XV. 26. XVI. 5. XVIII. 16. XIX. 13. — I. Kor. VII. 24. atlaþoþs was *ἐκλήθη*. Srv. E. IV. 4. — Mk. IX. 35. atwopida þans twalif *ἐφώνησε τοὺς δώδεκα*. Srv. X. 49. L. VI. 13. XVI. 2. J. IX. 18. 24. — Mt. VIII. 4. þuk silban ataugei gudjin *σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ*. Srv. XXVII. 53. Mk. I. 44. IX. 4. XVI. 9. L. IV. 5. V. 14. VI. 47. XVII. 14. XX. 24. J. X. 32. I. Kor. XV. 5. 7. 8. Ef. II. 7. I. Tim. III. 16. Tit. I. 3. Sk. III. a. — Mt. VIII. 4. atbair giba *προσένεγκε τὸ δῶρον*. Mk. VI. 28. atbar þata haubiþ *ἤνεγκε τὴν κεφαλήν*. Srv. Mk. XII. 15. 16. Mt. V. 24. IX. 32. II. Tim. IV. 13. — L. V. 14. atbair imma fram þizai gahraineinai *προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου*. — Tit. I. 5. in þize ei ƕanata atgaraihtjais *ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ*. Vyložiti lze tak, že at- má platnost „do jisté míry, poněkud," jako č. ponapraviti nebo i: do-plniti, do-vršiti. — L. IX. 42. atgaf*) iua attin is *ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ*. Srv. Mt. V. 25. XXVI. 2. XXVII. 18. Mk. I. 14. X. 33. XV. 10. 15. L. IV. 6. IX. 44. X. 22. XX. 20. I. Kor. V. 5. XIII. 3. XV. 3. Gal. II. 20. Sk. V. b. VI. a. Podobně L. IV. 17. atgibanes wesun imma bokos *ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον*. — L. XIX. 15. þaimei atgaf

---

*) Sloveso at-giban má význam pouze zmocněný, nejčastěji ve smyslu ode-vz-dati. (I prosté *διδόναι* o doručení přeloženo zhusta zmocněným at-giban.)

þata silubr οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον. Srv. Mk. IV. 11. VI. 28. XI. 28. XIV. 44. J. V. 22. 36. VI. 65. VII. 22. XII. 49. XIII. 15. XVII. 2. 4. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 14. 24. XVIII. 9. 30. XIX. 11. L. VII. 15. VIII. 10. IX. 1. X. 19. XV. 29. XVIII. 32. XIX. 13. Gal. II. 9. IV. 15. Ef. I. 22. III. 8. IV. 7. 8. 19. II. Kor. VIII. 5. X. 8. XII. 7. — Mk. XV. 36. sailvam qimaiu Helias athafjan ina ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. — L. V. 4. athahiþ þo natja izwara du fiskon χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν:*) Kol. IV. 1. ibnassu þewisam atkunaiþ ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε. — Mk. I. 15. atnelvida sik þiudangardi guþs ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. — Kol. I. 28. ei atsatjaima all manne fullawitan ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον. (Srv. č. postaviti nějaké dílo) — J. VI. 44. nibai atta atþinsiþ ina ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ἑλκύσῃ αὐτόν. — L. XIX. 30. andbindandans ina attiuhiþ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. Srv. XIX. 35. Mk. XI. 2. J. VII. 45. 46. Sk. VIII. a. b. — L. XIX. 15. biþe atwandida sik aftra ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτόν.

§ 51. b) s podrobnějším označením místa; a sice místo označeno α) příslovkou nebo druhým praefixem: Mk. VIII. 23. atlagjands ana handuns seinos frah ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἐπηρώτα. — L. XIV. 21. blindans jah haltans attiuh hidre χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. Srv. L. IX. 41. — J. XIX. 4. attiuha izwis ina ut ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω. — Ř. X. 6. þatist Xristu dalaþ attiuhan τοῦτ' ἔστι Χριστὸν καταγαγεῖν. — L. V. 18. 19. sokidedun hvaiwa ina innatbereina ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν. — J. XVIII. 17. attauh inn Paitru εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. Srv. L. II. 27. — Mk. VIII. 6. atgaf siponjam, ei atlagidedeina faur ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, ἵνα παραθῶσι.

β) předložkovým pádem: Mt. IX. 18. atlagei handu þeina ana ija ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν. Srv. Mk. XV. 17. — Mk. XV. 22. attauhun ina ana Gaulgauþa staþ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον. — II. Kor. XI. 33. in snorjon athahans was and baurgswaddjau ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους — Mk. X. 13. atberun du imma barna προσέφερον αὐτῷ παιδία. Srv. Mt. VIII. 16. IX. 2. — Mk. X. 35. athabaidedun sik du imma προσπορεύονται αὐτῷ. — Mk. XV. 46. atwalwida staina du daura þis hlaiwis προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. — J. XII. 32. alla atþinsa du mis πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. — L. XVI. 20. at-

*) Lze vyložiti jako „přivěsiti, přihotoviti k účelu“ nebo „poněkud, něco málo povyvěsiti“ nebo i s vedlejším ponětím pohybu s hora dolů: „spustiti.“

waurpans warþ du daura is *ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ*. (Tropicky) L. XIX. 23. duƕe ni atlagides þata silubr mein du skattjam *διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τὴν τράπεζαν*. (Snad sem náleží též případ již výše dotčený: L. V. 4. athahiþ þo natja izwara du fiskon.) — Mk. VIII. 6. atlagidedun faur þo managein *καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ*. — (Tropicky:) E. V. 25. sik silban atgaf faur þo *ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς*. Srv. E. V. 2. — II. Kor. V. 10. allai weis ataugjan skuldai sijum faura stauastola Xristaus *τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ*. Srv. L. II. 22. — (Tropicky:) Kol. I. 22. du atsatjan izwis weihans faura imma *παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους κατενώπιον αὐτοῦ*. — Mk. IX. 22. ufta ina in fon atwarp *πολλάκις αὐτὸν εἰς πῦρ ἔβαλε*. (Smísení názoru o prostém blížení s pohybem do vnitř |←— : (←—). Srv. Mt. XXVII. 5. Mk. IX. 47. — Mt. VII. 19. All bagme ni taujandane akran god in fon atlagjada *πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν εἰς πῦρ βάλλεται*. — Kol. I. 13. atnam izwis in þiudangardja *μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν* — Mk. IX. 31. sunus mans atgibada in handuns manne *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων*.

3. Ve mnohých dokladech vytčených (hlavně při atgiban, atgaraihtjan, atsatjan) viděti patrně platnosť praefixu pouze zmocňovací. Velmi jasný doklad téže věci podává sloveso atsaiƕan. Jsou sice případy, ve kterých at- i v této sdruženině vykazuje ještě původní svůj význam blížení (při+hlížeti); ale z bedlivého přihlížení vyvinul se význam stříci, chrániti se čeho a předmět vysloven jest genitivem odluky, ve dvou případech předložkou faura: I. Tim. I. 4. ei niþþan atsaiƕaina spille (*μηδὲ προσέχειν μύθοις*). — Srv. Tit. I. 14. — I. Tim. IV. 1. atsaiƕandans ahmane airsiþos *προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις*. Na rozhraní obou platností jest G. VI. 1. atsaiƕands þuk silban ibai jah þu fraisaizau *σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς*. Srv. Mt. VI. 1. Poučný jest doklad Mk. VIII. 15. saiƕiþ ei atsaiƕiþ izwis þis beistis (*ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης*) poněvadž ukazuje protivu prostého saiƕan a atsaiƕan. — L. XX. 46. atsaiƕiþ faura bokarjom *προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων*. Srv. Mt. VII. 15.

§ 52. Pozn. 1. Sloveso podmětné stává se mocí praefixu at předmětným: Mk. XIV. 47. þize atstandandane imma *τῶν παρεστηκότων αὐτῷ*. — Ř. VII. 21. mis atist ubil *ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται*. — Ř. VII. 18. wiljan atligiþ mis *τὸ θέλειν παράκειταί μοι*. — (Mt. XXVI. 69. duatiddja imma.)

Pozn. 2. Protože at velmi zhusta seslabeno jest ve praefixu, hodilo by se velmi dobře k vytčení formálného rozdílu děje perfectivného a imperfectivného zejména v těch případech, ve kterých specifický vztah místní označen nějakým prostředkem jiným. Vskutku praefigované tvary hustěji nežli při jiných praefixech odpovídají řeckým tvarům prostým, a sice čteme: **1.** praesens s významem futuralným: (Strbg.) Mt. IX. 15. iþ atgaggand dagos *ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι*. Srv. Mk. II. 20. — (Strbg.) J. XII. 32. alla atþinsa du mis *πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν*. Srv. J. VI. 44. (Strbg.) — J. XIX. 4. attiuha izwis ina ut *ἄγω ὑμῖν αὐτόν ἔξω*.*) — (Strbg.) Mt. IX. 21. Mk. V. 28. jabai atteka *ἐὰν ἅψωμαι*.

2. indicat. praeteriti za aor. (n. praeter. a praes. histor.): (Strbg.) Mt. XXV. 39. atiddjedum du þus *ἤλθομεν πρός σε*. Srv. J. VII. 50. — Mk. XI. 13. atiddja *ἦλθεν*. L. XV. 25. *ἤγγισε*. J. XVI. 28. *ἐλήλυθα*. — J. VI. 17. VII. 30. *ἐληλύθει*. Mk. XIV. 66. (praes. hist.) *ἔρχεται* Mk. II. 18. atiddjedun (praes. hist.) *ἔρχονται*. Srv. III. 20. V. 15. XI. 27. XII. 18. XVI. 2. — Často atgaf = *ἔδωκα*, *ἔδωκε* Mk. VI. 28. XI. 28. L. VII. 15. IX. 1. XIX. 13. 15. J. V. 22. XII. 49. XIII. 15. E. I. 22. III. 8. II. Th. II. 16. II. Kor. X. 8. (*δέδωκα*, *δέδωκε*) J. V. 22. VII. 22. XVII. 8. 14. (*δεδώκει*) Mk. XIV. 44. praes. perfectum *δίδωμι* L. X. 19. — atgaft *ἔδωκας* L. XV. 29. J. XVII. 2. 6. (*δέδωκας*) J. XVII. 2. 4. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 24. XVIII. 19. — I. Th. IV. 2. atgebum *ἐδώκαμεν*. — Mt. XXVII. 10. II. Kor. VIII. 5. G. II. 9. atgebun *ἔδωκαν*. — Podobně L. XIX. 23. atlagides *ἔδωκας*. — Fil. II. 3. atnelvida *ἤγγισε*. Srv. Mk. I. 15. XIV. 42. L. X. 9. 11. Ř. XIII. 12. *ἤγγικε*. — (Strbg.) Mk. VI. 28. atbar *ἤνεγκε*. XII. 15. atberun *ἤνεγκαν*. — (Strbg.) L. XIX. 35. attauhun *ἤγαγον*. Mk. XV. 22. (za praes. hist. *φέρουσιν*.) — (Strbg.) J. VII. 45. attauhuþ *ἠγάγετε*. — Mt. VIII. 15. attaitok *ἥψατο*. Srv. Mt. VII. 14. VIII. 3. IX. 20. 29. Mk. I. 41. VII. 27. L. VIII. 44. 47. VII. 14. — L. IV. 5. ataugida *ἔδειξεν*. Srv. J. X. 32. (*ἔδειξα*) Tit. I. 3. (*ἐφανέρωσε*). Mk. XVI. 9. L. IX. 8. (*ἐφάνη*) I. Kor. XV. 7. 8. (*ὤφθη*). — (Strbg.) Mk. IX. 35. atwopida *ἐφώνησε*. — J. IX. 18. 24. atwopidedun *ἐφώνησαν*. — Mk. IX. 22. atwarp *ἔβαλε*.

3. imperativ praes. za aor.: Mt. VIII. 4. ataugei *δεῖξον*. Srv. L. V. 14. — Mk. XI. 2. attiuhats, L. XIX. 30. attiuhiþ = *ἀγάγετε*.

---

*) Doklad tento není úplně spolehlivý. Řecké praesens *ἄγω* snad třeba bráti slovně: Pilát Ježíše již vede.

— L. V. 4. athahiþ þo natja *χαλάσατε τὰ δίκτυα.* — Také Mk. II. 15. atbairiþ mis skatt *φέρετέ μοι δηνάριον* a II. Tim. IV. 13. atbair *φέρε* jsou perfectivné (jakkoli v řeckém textu jsou imper. praesentis).

4. tvary optativné: Mk. VIII. 29. X. 13. ei attaitoki *ἵνα ἅψηται.* — Mk. III. 10. VI. 56. ei attaitokeina *ἵνα ἅψωνται.* — L. V. 7. ei atiddjedeina hilpan ize *τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς.* — Kol. II. 21. ni atsnarpjais *μηδὲ θίγῃς.* — G. IV. 15. atgebeiþ *ἐδώκατε ἄν.*

5. particip. praes. (za aor.): Mt. V. 24. atgaggands *ἐλθών*, L. XIV. 10. *πορευθείς.* — Mk. XVI. 1. atgaggandeins *ἐλθοῦσαι.* — L. XVI. 2. atwopjands *φωνήσας*, XIX. 13. athaitands *καλέσας.* — (Strbg.) Mt. XXVII. 5. atwairpands *ῥίψας.*

6. Participia perfecti: L. XVI. 20. atwaurpans was *ἐβέβλητο.* — II. Kor. XI. 33. athahans was *ἐχαλάσθην.* — I. Kor. VII. 24. atlaþoþs was *ἐκλήθη.* — E. IV. atlaþodai sijuþ *ἐκλήθητε.* — Mk. IV. 11. L. VIII. 10. atgiban ist *δέδοται*, J. VI. 65. XIX. 11. *δεδομένον.* — II. Kor. XII. 7. E. IV. 7. atgibana ist *ἐδόθη.* — I. Kor. XV. 5. ataugids ist *ὤφθη.*

7. Konečně i infinitivy: Mk. I. 44. gagg ataugjan *ὕπαγε, δεῖξον.* — (Strbg.) II. Kor. V. 10. ataugjan *φανερωθῆναι.* — Mk. X. 49. atwopjan *φωνηθῆναι.* — Mk. IX. 47. atwairpan *βληθῆναι.*

§ 53. Avšak proti těmto dokladům vyskytají se také případy, ve kterých na perfectivnou platnost praefixu at naprosto nelze mysliti: Mk. VIII. 6. atgaf siponjam ei atlagidedeina (dával, aby předkládali:) *ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς.* — Mk. VI. 56. attaitokun *ἥπτοντο* (opětovaný případ). — L. XVIII. 3. atiddja *ἤρχετο* (zase opětovaný děj). — Praesens: Mt. VII. 19. all bagme ni taujandane akran god in fon galagjada *πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν εἰς πῦρ βάλλεται* (vždycky se hází do ohně). — Mk. VIII. 15. sailviþ ei atsailviþ *ὁρᾶτε, βλέπετε* (pořád se mějte na pozoru!) — II. Kor. VI. 17. ni attekaiþ *μὴ ἅπτεσθε* (při negací ještě nutněji děj trvalý). — L. XVIII. 15. berun du imma barna ei im attaitoki *προσέφερον αὐτῷ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται* (patrně a nutně zase děj opětovaný). (Za to může se vyložiti přes řecké znění infinitiv za jednodobý: L. VI. 19. sokidedun attekan imma (*ἐζήτει*) *ἅπτεσθαι αὐτοῦ*, ač situace se opakovala). — L. XVI. 21. hundos atrinnandans bilaigodedun banjos is *οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.* — G. VI. 1. atsailvands þuk silban (maje se na pozoru) *σκοπῶν σεαυτόν.*

Ze všeho patrno, že ani při at platnosť perfectivná nikterak nepronikla.

§ 54. III. Ve složení nominalném at naskytá se jen zřídka. Při subst. atgaggs a inn-at-gahts, pak při adject. un-at-gahts patrně viděti původní platnosť blížení: E. II. 18. atgagg du attin *προσαγωγὴν πρὸς τὸν πατέρα*. Srv. E. III. 12. — L. I. 29. gaþlahsnoda bi inn-at-gahtai is *διεταράχθη ἐπὶ (τῷ λόγῳ) αὐτοῦ*.*) I. I. Tim. VI. 16. liuhaþ bauiþ unatgaht *φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον*.

Při substant. at-witains význam praefixu jest tropický: „souvědomí, spolu-vědomí při něčem:" L. XVII. 20. ni qimiþ þiudangardi guþs miþ atwitainai *οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως*.

Konečně při at-aþni zdá se, že pojem aþn obmezuje (jako č. doba: ú-dobí?): J. VIII. 13. was auhumists weiha þis atathnjis *ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου*.

§ 55. IV. Jako předložka at váže se s accusativem a s dativem.

A) Vazby accusativné jsou celkem vzácné a na základě směrové platnosti tohoto pádu, a původního významu blízkosti částice at značí

1. cíl pohybu (jen ve dvou případech, ve kterých ostatně accusativné tvary vlastních jmen jsou pochybny): Mk. X. 50. ushlaupands qam at Jesu *ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν*. L. III. 2. warþ waurd guþs at Johannen *ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην*.

2. o něco častěji určitou dobu časovou, při které dobíhá lhůta ustanovená: Mk. XII. 2. insandida du þaim waurstwjam at mel skalk *ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον*. Srv. Gal. VI. 9. — L. II. 41. at dulþ paska *τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα*. — Mt. XXVII. 1. At maurgin waurþanana *πρωΐας γενομένης*.

§ 56. B) at s dativem naskytá se velmi zhusta a značí:

1. v localné**) platnosti pádu i částice klidné meškání při nějakém předmětě neživém: Mt. IX. 9. gasalv mannan sitandan at motai *εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον*. Srv. Mk. II. 14. — Mk. XI. 4. bigetun fulan gabundanana at daura *εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν*. Srv. II. 2. J. XVIII. 16. — L. V. 2. skipa standandona at þamma saiwa *πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην*.

---

*) Gabel. & Loebe ostatně tnto čtou: inna-gahtai, čemu však odporuje A. Uppström.

**) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 48.

Mk. IV. 1. at marein παρὰ τὴν θάλασσαν. — L. III. 9. ju so aqizi at waurtim bagme ligiþ ἤδη καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. — I. Kor. X. 25. all þatei at skiljam frabugjaidau, matjaiþ πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε. — Mk. XI. 11. wasuh þan jainar hairda sweine haldana at þamma fairgunja ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τὰ ὄρη ἀγέλη χοίρων. Srv. L. XIX. 29. Mk. XI. 1. (Myslí se na dlení při stráni hor, jakož výslovně pak řečeno:) L. XIX. 37. (was) juþan at ibdaljin þis fairgunjis (ἦν) ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους. — Poněkud abstractnější táž vazba jest: Mk. XIV. 54. was warmjands sik at liuhada ἦν θερμιζόμενος πρὸς τὸ φῶς. — Sk. VII. 6. swe at mikilamma nahtamata anakumbjandans wesun (sicut in magna coena discubuerunt).

§ 57. 2. klidné meškání u předmětu osobního, a sice a) skutečně hmotné bytí u někoho: Mk. VI. 3. niu sind swistrjus is her at unsis? οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; — Srv. Mk. XIV. 49. at izwis πρὸς ὑμᾶς. J. XIV. 23. G. II. 5. IV. 18. I. Kor. XVI. 6. 7. 10. II. Kor. XI. 8. Fil. I. 25. Kol. IV. 16. I. Th. III. 4. II. Th. III. 1. 10. — J. XIV. 23. saliþwos at imma gataujos μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. — I. Kor. XVI. 19. at þaimei jah salja (řec. θ). — II. Tim. IV. 13. Hakul þanei bilaiþ at Karpau atbair, τὸν φελόνην ὃν ἀπέλιπον παρὰ Κάρπῳ φέρε. — Filem. 13. þanei ik wilda at mis gahaban ὃν ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν. — II. Kor. IX. 2. at Makedonim. Sk. VI. 6. at mannam innuman (waurd) (apud homines acceptum verbum).

b) ve smyslu tropickém: u koho, t. j. v něčí moci neb úsudku. Na přechodu od prostého dlení u koho k tomuto tropickému smyslu jest: II. Kor. V. 8. anahaimjaim wisan at fraujin ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. — Patrně tropické jsou již případy tyto: L. XVIII. 27. þata unmahteigo at mannam mahteig ist at guþa τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ. — II. Th. I. 6. garaiht ist at guþa δίκαιον παρὰ θεῷ. Srv. Kol. III. 25. Filip. IV. 6. Ef. VI. 9. I. Kor. VII. 24. L. II. 52. — J. XVII. 5. hauhei mik at þus silbin þamma wulþau þanei habaida at þus δόξασόν με παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον παρὰ σοί. — II. Kor. XII. 21. ibai mik guþ gahaunjai at izwis μή με ταπεινώσῃ ὁ θεὸς πρὸς ὑμᾶς. — II. Kor. 17. ei sijai at mis þata ja ja ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναί.

c) volněji zdá se, že dativ osoby s at označuje doléhání na koho (jako anglické at dosud): Mk. IX. 19. und hva at izwis sijau ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι. Srv. též L. IX. 41. — Podobně též II. Kor. II. 1. gastauida þata silbo at mis ἔκρινα ἐμαυτῷ τοῦτο.

d) nutnou souvislosť tělesnou značí at: I. Kor. XII. 15. 16. ni im þis leikis nih at þamma leika (při těle) *οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος οὐ(δὲ) παρὰ τοῦτο.**)

e) podporou dativu commodi jest at: Mk. III. 9. ei skip habaiþ wesi at imma *ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ.*

§ 58. 3. at s dat. localným značí předmět, k němuž něco přistupuje nádavkem: Sk. III. c. iþ fraujins (daupein) at afleta frawaurhte jah fragift weihis ahmins (merida) (domini autem baptisma praeter dimissionem peccatarum etiam donationem sancti spiritus praedicavit.)

4. at s dat. značí okolnosť, při které se děj vyvíjí: Sk. V. a. at allamma waurstwe ainaizos anabusnais beidiþ (in omni opere unum praeceptum exspectat). V. c. skulum nu... at swaleikai insahtai guþa unbauranamma andsatjan bauranana (debemus igitur... in tali declaratione deo non genito opponere genitum).

5. at jest podporou dativu absolutného, při čemž lze pomýšleti, že dativem zase vyslovena jest okolnosť, při které jiný děj se sběhl, nebo vykládati platností prostě temporalnou: Ř. VII. 2. uf waira qens at libandin abin gabundana ist witoda *ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ.***) Ř. VII. 3. at libandin abin *ζῶντος τοῦ ἀνδρός.* — Však L. III. 2. at auhumistam gudjam *ἐπ' ἀρχιερέων* zase jest doklad prostě temporalné platnosti. — L. II. 2. at wisandin kindina Kyreinaiau *ἡγεμονεύοντος Κυρηνίου.* — III. 15. at wenjandein allai managein *προσδοκῶντος τοῦ λαοῦ.* — IV. 2. at ustauhanaim þaim dagam *συντελεσθεισῶν αὐτῶν.* XX. 1. at laisjandin imma *διδάσκοντος αὐτοῦ.* — XX. 21. at Jesu ufdaupidamma *Ἰησοῦ βαπτισθέντος.* — XX. 45. at gahausjandein allai managein *ἀκούοντος παντὸς τοῦ λαοῦ.* — Ef. II. 20. at wisandin auhumistin waihstastaina silbin Xristau Jesu *ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰ. Χ.* Srv. dále L. IX. 43. VI. 48. VII. 24. XIX. 11. Mk. IV. 6. 35. VIII. 1. XI. 11. XIV. 43. XV. 42. XVI. 2. Mt. VIII. 16. XI. 7. II. Kor. X. 12. 15. I. 11. I. Th. III. 6. I. Tim. III. 6. — Sk. II. d. III. a VII. d. (J. VI. 13.) VIII. a. c. d.

§ 59. 6. Při slovesech ruchu at s dativem cíle obvyklou anticipací značí místo, kde pohyb končí. Na přechodu jest: Mk. I. 33. so baurgs alla garunnana was at daura *ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν*, protože i sloveso značí pohyb dokonaný. Podobně

*) Gotský překlad odchyluje se od prvopisu.

**) Řecký text tuto ukazuje na původní platnosť předložky at: „při muži živém vázána jest žena" — ale jiné doklady svědčí dativu absolutnému.

asi vyložiti jest: II. Kor. I. 12. usmetum at izwis *ἀνεστράφημεν πρὸς ὑμᾶς*.

Zhusta at s dat. značí cíl pohybu při slovese qiman: Mk. XI. 13. qimands at imma *ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν*. — IX. 14. qimands at siponjam *ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητάς*. Srv. Mt. VII. 15. Mk. I. 40. II. 3. III. 8. IX. 14. L. I. 43. VII. 4. 7. 20. VIII. 35. XV. 20. J. VI. 44. X. 41. XI. 45. XIV. 6. 18. 28. XVI. 7. I. Kor. XVI. 5. 11. 12. II. Kor. I. 15. 16. II. 1. XII. 14. G. IV. 20. I. Th. II. 18. III. 6. I. Tim. III. 14. II. Tim. IV. 9. Kol. IV. 10. Neh. V. 17. Sk. VIII. c.

S časovou platností tato cílová zdá se býti smísena: J. XII. 12. manageins filu, sei qam at dulþai *ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν*.

Z jiných sloves jen ještě u briggan: L. IV. 40. brahtedun ins at imma *ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν*. Srv. Mk. IX. 20. XI. 7. XV. 1.

7. S platností cílovou úsce souvisí účelná, která však doložena pouze jednou: Mk. X. 45. jah auk sunus mans ni qam at andbahtjam (řecky jiný obrat [kterým všecken doklad stává se pochybným] *καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι*).

§ 60. 8. Právě naopak at s dat. (ablativným) znamená nikoli cíl, nýbrž východiště pohybu při slovesech značících viděti, slyšeti, dovídati se, bráti (jak v češ. u někoho místo od někoho): J. VIII. 38. þatei gasalv at attin meinamma rodja *ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί μου λαλῶ*. — J. VIII. 26. þatei hausida at imma *ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ*. Srv. J. VI. 45. XV. 15. II. Tim. I. 13. II. 2. Sk. IV. d. — Mk. XV. 45. finþands at þamma hundafada *γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος*. — II. Tim. I. 17. bigitan armahairtein at fraujin *εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου*. — J. X. 18. þo anabusn nam at attin meinamma *ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου*. Srv. Mk. XII. 2. I. Th. II. 13. Neh. V. 15. — I. Kor. XI. 23. ik andnam at fraujin *ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου*. Srv. I. Th. IV. 1. II. Th. III. 6. — E. VI. 8. þata ganimiþ at fraujin *τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ κυρίου*. Srv. Kol. I. 7. II. Tim. III. 14.

Na témž názoru zakládá se také: II. Th. III. 8. nih arwjo hlaib matidedum at hvamma *οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος*.

Beze slovesa původ takto označen: L. X. 7. þo at im *τὰ παρ' αὐτῶν*. — J. XVII. 7. nu ufkunþa ei alla þoei atgaft mis, at þus sind *νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστιν*.

9. Na základě platnosti posledně označené at s dat. nabylo jakožto východiště čili původ děje skoro význam činné osoby při pas-

sivu v těchto případech: I. Tim. VI. 5. at þaimei gatarniþ ist sunja (volně přelož. z řeck. τῶν ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας = u nichžto zničena jest pravda). — I. Th. IV. 9. at guþa uslaisidai sijuþ θεοδίδακτοί ἐστε. — Sk. VI. d. at þaim galvairbam frakunnan ni skuld ist (apud oboedientes futurum non est ut despiciatur).

Bi

§ 61. V gotštině první význam byl „po všech stranách, kolem do kola," jakož viděti z dokladů, ve kterých bi nejčastěji odpovídá řeckému περί.

I. Jako prosté adverbium bi v zachovaném textu gotském není doloženo. Ve tmesi naskytá se v těchto případech: L. XVIII. 8. bi-u-gitai? ἆρα εὑρήσει. — I. Kor. XV. 15. biþ-þan-gitanda galiugaweitwods guþs εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ.

II. Jako praefix verbalný naskytá se zhusta a značí:

1. že děj slovesa sdruženého rozvíjí se kolem do kola jistého bodu: J. XI. 44. urrann sa dauþa wlits is auralja bibundans ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. — L. XIX. 43. bigraband fijands þeinai grabai þuk jah bistandand þuk jah biwaibjand þuk allaþro περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσί σε καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν. Srv. J. XI. 42. Mk. XIV. 51. XVI. 5. — L. XVII. 8. bigaurdans andbahtei mis περιζωσάμενος διακόνει μοι. — L. VIII. 45. manageins bilvairband þuk οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε. — L. I. 59. qemun bimaitan þata barn ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον. Srv. L. II. 21. G. V. 2. VI. 12. I. Kor. VII. 18. — E. II. 11. þai namnidans unbimaitanai οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία. — Mk. VI. 55. birinnandans alla þata gawi περιδραμόντες ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην. Srv. J. X. 24. — Mk. III. 34. bisailvands bisunjane þans bi sik sitandans qaþ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει. Srv. Mk. VI. 6. X. 23. XI. 11. I. 38. L. IX. 12. Neh. V. 17. VI. 16. — Mk. XII. 1. bisatida ina faþom περιέθηκε φραγμόν. — L. I. 65. warþ ana allaim agis þaim bisitandam ina ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς. Srv. L. I. 58. VII. 17. — L. II. 9. wulþus fraujins biskain ins δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς. — Mk. VI. 6. bitauh weihsa bisunjane περιῆγε τὰς κώμας κύκλῳ. — Mk. XVI. 5. gaselvun juggalauþ biwaibidana wastjai lveitai εἶδον νεανίσκον· περιβεβλημένον στολὴν λευκήν. Srv. Mk. XIV. 51. — Mt. XXVII. 59. Josef

biwand ita sabana *Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι*. Srv. Mk. XV. 16. L. II. 7. 12.

2. že činnosť slovesa rozvíjí se při nějakém předmětě (hmotném nebo abstractně): Mt. VII. 28. biabridedun manageins ana laiseinai is *ἐξεπλήσσοντο (οἱ ὄχλοι) ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ*. — Mt. VII. 25. 27. alvos jah windos bistugqun bi þamma razna *οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ἄνεμοι προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ*. Srv. Mt. VII. 28. L. VI. 48. 49. — Ř. IX. 32. bistugqun du staina bistugqis *προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προς κόμματος*.

3. že děj slovesa rozvíjí se nadbytkem při něčem Mk. IV. 24. biaukada izwis *προστεθήσεται ὑμῖν*. Srv. L. XVII. 5. XIX. 11. — Fil. I. 26. ei lvoftuli izwara biauknai *ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ*. Srv. I. Th. IV. 10. — I. Th. IV. 15. þai bilaibidans *οἱ περιλειπόμενοι*. — Kalend. gaminþi bilaif (Bernh. memoria permansit).

§ 62. 4. že děj slovesa rozvíjí se kolem do kola svého předmětu, t. j. zasahuje svůj předmět dokonale, a sice tak, že

α) slovesa původně nepřechodná stávají se přechodnými: Mk. V. 4. bihlohun ina *κατεγέλων αὐτοῦ*. Srv. Mt. IX. 24. L. VIII. 53. — Mk. X. 34. bilaikand ina *ἐμπαίξουσιν αὐτῷ*. Srv. Mk. XV. 20. 31. G. VI. 7. a j. — L. XVI. 14. bimampidedun ina *ἐξεμυκτήριζον αὐτόν*. — I. Kor. X. 23. all binah, akei ni all daug; all mis binauht is, akei ni all timreiþ *πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ*. Srv. II. Kor. XII. 1. — I. Th. V. 3. þanuh unweniggo ins biqimiþ fralusts *τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος*. — Mk. XV. 19. bispiwun ina *ἐνέπτυον αὐτῷ*. Srv. L. XVIII. 32. — Mk. X. 32. was faurbigaggands ins Jesus *ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς*. Srv. Mk. XVI. 7. Zejména často tak předmětným se stává (s předm. v dat.) bileiþan ve smyslu *καταλείπειν, ἀφιέναι* (prosté leiþan není doloženo, galeiþan jest nepřechodné). Mt. XXVII. 46. Mk. XV. 34. dulve mis bilaist? *ἱνατί με ἐγκατέλιπες;* Srv. Mk. X. 7. XII. 19. 20. 21. 22. XIV. 52. Ř. IX. 29. II. Tim. IV. 13. II. Kor. IV. 9. a j. Též bilvairban L. VIII. 45. birinnan Mk. VI. 55. J. X. 24. bisitan L. I. 65. biskeinan L. II. 9. bistandan L. XIX. 43. proměněna jsou z nepřechodných v přechodná.

β) slovesa přechodná se zmocňují a někdy činnosť jejich svádí na předmět jiný: Kol. II. 16. ni manna nu izwis bidomjai *μή οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω*. — II. Kor. VII. 2. ni ainnohun bifaihodedum *οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν*. Srv. II. Kor. XII. 17. 18. I. Th. IV. 6. —

Mk. VII. 30. bigat unhulþon usgaggana *εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.* Srv. Mt. VII. 14. VIII. 10. X. 39. Mk. I. 37. XI. 2. 4. 13. XIV. 55. L. II. 12. 16. V. 19. J. XIV. 30. XVIII. 38. I. Kor. IV. 2. II. Kor. II. 13. XI. 12. XII. 20. Sk. 50. a j. — L. VII. 45. ni swaif bikukjan fotuns meinans *οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.* — L. XVI. 21. hundos bilaigodedun banjos is *οἱ κύνες ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.* — L. VI. 1. raupidedun ahsa siponjos is jah matidedun binauandans*) handum *ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσί.* — Mt. XXVII. 64. ibai aufto þai siponjos is binimaina ina *μήποτε οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτόν.* — G. II. 4. þaiei innufslupun biniuhsjan freihals unsarana *οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν.* — L. X. 30. (waidedjans) þaiei biraubodedun ina (*λῃσταὶ*) *οἱ ἐκδύσαντες αὐτόν.* Srv. II. Kor. XI. 8. — J. VI. 61. birodidedun þata þai siponjos *γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταί.* Srv. L. V. 30. XV. 2. J. VI. 41. a j. — L. XX. 23. bisailƕands ize unselein *κατανοήσας αὐτῶν τὴν πανουργίαν.* Srv. Ř. XII. 17. — Tit. I. 15. bisaulidaim ni waiht hrain *τοῖς μεμιασμένοις οὐδὲν καθαρόν.* — J. XVIII. 28. ei ni bisaulnodedeina *ἵνα μὴ μιανθῶσιν.* — I. Kor. XI. 5. ain auk ist jah þata samo þizai biskabanon (qinon) *ἓν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ* (*γυναικί*). — J. IX. 11. bismait mis augona *ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.* — J. XVI. 2. biswarb fotuns is skufta seinamma *ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ.* Srv. J. XII. 3. L. VII. 38. 44. — Mk. V. 7. biswara þuk bi guþa *ὁρκίζω σε τὸν θεόν.* Srv. I. Thess. V. 27. — L. V. 22. ƕa biþagkeiþ in hairtam izwaraim? *τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;* — J. IX. 11. biþwahands ussalƕ *νιψάμενος ἀνέβλεψα.* — I. Tim. IV. 7. iþ þo usweihona spilla biwandei *τοὺς δὲ βεβήλους μύθους παραιτοῦ.* Srv. II. Kor. VIII. 20. II. Tim. II. 16. a j.

Pozn. K jinému předmětu svádí se činnosť přechodných biniman, bigraban, biswaran, bimaitan, bismeitan, bitiuhan, biswairban, bisatjan, biwandjan, biraubon, biwindan. Doklady částečně uvedeny jsou také již výše sub **1.**

§ 63. 5. prostě zmocňovací platnosť bi- má: I. Th. IV. 11. (bidjam izwis) biarbaidjan (přičiniti se) (*παρακαλοῦμεν ὑμᾶς*) *φιλοτιμεῖσθαι.* — I. Th. IV. 15. ni bisniwam (při-spíšiti) faur þans anaslepandans *οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.* — I. Tim. V. 24. (fra-

*) Sloveso toto není jisté; v rukopise čte se bnauandans, Uppström navrhl binauandans, jež Bernhardt přijal.

waurhteis) faurbisniwandeins du stauai (ἁμαρτίαι) προάγουσαι εἰς κρίσιν. — L. XIX. 4. biþragjands (obeběhnouti) faur usstaig ana smakkabagm προδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν.*) L. XV. 29. jah mis ni aiw atgaft gaitein ei miþ frijondam meinaim biwesjau (pobyti) καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ.

Pozn. Při biwisan praefix zmocňovací skoro zdá se, že má účinek media vzájemného.

§ 64. Pozn. O perfectivující platnosti praefixu bi zase nelze leč pochybovati.**) Jsou sice zase doklady, které jí na pohled svědčí, a sice:

1. praefigované praesens opisuje futurum: Mk. XI. 2. bigitats εὑρήσετε. Srv. Mt. X. 39. L. II. 12. (bigitid.) II. Kor. V. 3. — Mk. XI. 13. bigitiþ εὑρήσει.

2. praefigované praeteritum za aor.: bigat εὗρον Mt. VIII. 10. L. VII. 9. II. Kor. II. 13.; εὗρεν Mk. VII. 30. XI. 13. J. XI. 17. — II. Kor. XII. 17. bifaihoda izwis ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς. Srv. XII. 18. VII. 2. — II. Kor. XI. 8. birauboda ἐσύλησα. — J. X. 24. birunnun ina ἐκύκλωσαν αὐτόν. — L. II. 7. biwand ἐσπαργάνωσεν.

3. praefigovaný optativ za aor.: I. Kor. IV. 2. ei bigitaidau ἵνα εὑρεθῇ. Srv. L. VI. 7. II. Kor. IX. 4. XI. 12. XII. 20. — Mt. XXVII. 67.; ibai aufto binimaina μήποτε κλέψωσιν. — J. XVIII. 28. ei ni bisaulnodedeina ἵνα μὴ μιανθῶσιν. — L. XV. 29. ei biwesjau ἵνα εὐφρανθῶ.

4. praefigované part. praes. za aor: Mk. I. 37. bigitandans εὑρόντες. — J. IX. 11. biþwahands ussalv νιψάμενος ἀνέβλεψα (Strbg.)

5. praefigované partic. praeteriti: Tit. I. 15. bisaulidaim μεμιασμένοις. — I. Kor. XI. 5. þizai biskabanon τῇ ἐξυρημένῃ.

§ 65. Avšak bigitan jen s praefixem značí εὑρίσκειν a stojí též za indic. praes. J. XVIII. 38. XIX. 6. bigita = εὑρίσκω. Srv. Mt. VII. 14. J. XIV. 30. — a za imperfect. de conatu: Mk. XIV. 55. sokidedun weitwodiþa jah ni bigetun ἐζήτουν μαρτυρίαν καί οὐχ

---

*) Původní pojetí kolem tu ještě patrno smyslem „míjení kolem," jež jinak v gotštině obyčejně vyjadřuje praefix þairh- (viz níže t.).

**) Streitberg uvádí jediný „spolehlivý" případ: J. IX. 11. biþwahands νιψάμενος.

εὑρισκον. Srv. též I. Th. IV. ei hvas ni bifaiho *τὸ μὴ πλεονεκτεῖν*. — II. Kor. VIII. 20. biwandjandans þata *στελλόμενοι τοῦτο*. — I. Th. IV. 11. biarbaidjan *φιλοτιμεῖσθαι*. — I. Th. V. 27. biswara izwis *ὁρκίζω ὑμᾶς*. Srv. Mk. V. 7. — G. VI. 7. guþ ni bilaikada *θεὸς οὐ μυκτηρίζεται*. — Kol. II. 16. ni manna nu izwis bidomjai *μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω*. — birodjan téměř vždy opisuje prosté *γογγύζειν* (L. V. 30. J. VI. 41. 61. VII. 32.). Naopak prosté skabaidau zastupuje imperat. aoristi I. K. XI. 6. (*κειράσθω*) a tamtéž stojí prostý infinitiv skaban za inf. aor. *κείρασθαι*. — Charakteristickým dokladem jest také biswairban, které L. VII. 38. líčí trvalý děj: skufta biswarb (fotuns) *ταῖς θριξὶ ἐξέμασσε* (*τοὺς πόδας*) ale L. VII. 44. J. XI. 2. XII. 3. týmž tvarem opisuje aorist *ἐξέμαξε*. — (Že odpovídá v obojích případech řeckému tvaru složenému, padá méně na váhu, poněvadž praefixy [bi < *ἐξ*] jsou prvotným významem různé.) Jest tedy perfectivující moc praef. bi velmi pochybna.

§ 66. III. Ve složení nominalném praefix bi- rovně se naskytá skoro ve všech platnostech, jež jeví ve sdružení slovesném, a sice značí:

1. kolem do kola: J. VII. 22. Moses atgaf izwis bimait *Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν*. Srv. G. II. 9. Fil. III. 5. I. Kor. VII. 19. Kol. II. 11. — Kol. II. 13. in missadedim jah unbimaita *ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ*. — Sk. III. c. utana bibaurgeinais (extra moenia). — II. Korr. 11. 26. bireikeim *κινδύνοις* (8 ×). — I. Kor. XV. 30. bireikjai sijum *κινδυνεύομεν*. — L. VIII. 23. birekjai waurþun *ἐκινδύνευον*. — Mk. III. 34. bisunjane *κύκλῳ*. Srv. Mk. VI. 6. I. 38. L. IX. 12. Neh. V. 17. VI. 16.

2. při předmětu: Ř. IX. 32. bistugqun du staina bistugqis *προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος*. Srv. Ř. IX. 33. XIV. 13. II. Kor. VI. 3.

3. Pojem jmena se zmocňuje: Sk. III. a. þairh Herodes birunain (propter Herodis insidias). — Ř. XI. 33. unbilaistidai wigos *ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ*. — J. VI. 61. birodeins mikila was in managein *γογγυσμὸς πολὺς ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις*. Srv. II. Kor. XII. 20. — II. Kor. VII. 1. hrainjam unsis af allamma bisauleino *καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντός μολυσμοῦ*. II. — Kor. IX. 5. ni swaswe bifaihon *μὴ ὥσπερ πλεονεξίαν*. — II. Kor. XII. 20. bihaita = *ἐριθεῖαι*. — II. Tim. III. 2. jah wairþand mannans bihaitjans *ἔσονται γὰρ ἄνθρωποι ἀλαζόνες*. Srv. Tit. I. 7.

Pozn. Při bihait a bihaitja zase (jako při biwisan) zdá se vystupovati na jevo platnosť vzájemná.

§ 67. IV. Jako praeposice bi váže se s accusativem i s dativem, obojí zhusta ve stejné platnosti.

A) Ve vazbách accusativných bi značí:

1. předmět (osobní neb věcný), kolem něhož děj se rozvíjí. Za prvotné dlužno pokládati vazby při slovesech ruchu, v nichžto předmětná nebo směrová platnosť pádu ještě jest patrna; analogicky pak ovládla táž vazba i při slovesech klidu: J. XI. 19. managai gaqemun bi Marthan jah Marjan (sešli se kolem Marthy) *πολλοὶ … ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν.* — Mk. I. 6. wasuþ þan Johannes gawasiþs gairda bi hup seinana *ἦν δὲ Ἰ. ἐνδεδυμένος … ζώνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ.* — M. V. 4. unte is … bi fotuns gabundans was (volně přeloženo *διὰ τὸ αὐτὸν πέδαις δεδέσθαι*). — Mk. III. 34. bisailvands þans bi sik sitandans qaþ *περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει.* Srv. Mt. VIII. 18. III. 32. IX. 14.

Sem náleží také: a) brachylogické označení průvodce nějaké osoby nebo okolí místa členem a acc. s bi (dle způsobu řeckého). Mk. IV. 10. þai bi ina *οἱ περὶ αὐτόν.* — Mk. III. 8. þai bi Tyra jah Seidona *οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα.*

b) označení osoby, jejížto stav, položení a pod. se vyslovuje: E. VI. 22. ei kunneiþ lva bi ugk ist *ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν.* Srv. Fil. II. 28. Kol. IV. 8. — Kol. IV. 7. þatei bi mik ist all gakanneiþ izwis Tykeikus *τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικός.* Srv. Fil. II. 23. — Sk. VI. a. þo bi ina (ejus res). Sk. IV. a. unkunnandans þo bi nasjand (ignorantes de salvatore). — L. IX. 11. rodida du im þo bi þiudangardja guþs *ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.* — Sk. III. b. so bi guþ hrainei (divina puritas).

2. dobu časovou, kolem níž se děj rozvíjí (větším dílem udáním jen přibližným); Mt. XXVII. 46. bi lveila niundon *περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν.* — II. Tim. IV. 1. bi qum is *κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.* — G. II. 1. þaþro bi fidwortaihun jera usiddja aftra in Jairusaulyma *ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα.* — Analogicky též dobu, během které se děj státi má. Mk. XIV. 57. bi þrins dagans anþara (alh) gatimrja *διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον (ναὸν) οἰκοδομήσω.* Srv. Mk. XV. 29.

§ 68. 3. při slovesech a rčeních sentiendi, declarandi, affectuum, a také při slovesech činu (effectus) bi s acc. značí předmět, o nějž běží, „kolem něhož cit, řeč, děj se točí“:

a) při slov. sentiendi: Mk. VII. 25. gahausjandei qino bi ina ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ. Srv. Mk. V. 27. L. VII. 3. IX. 9. — Mk. XII. 26. bi dauþans niu gakunnaideduþ? περὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε; — J. VII. 17. ufkunnaith bi þo laisein γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς. — L. II. 17. gakannidedun bi þata waurd διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος. — J. IX. 18. ni galaubidedun ... bi ina þatei is blinds wesi οὐκ ἐπίστευσαν περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν. — L. III. 15. þagkjandam allaim bi Johannein διαλογιζομένων πάντων περὶ τοῦ Ἰωάννου. — II. Tim. I. 3. unsweibando haba bi þuk gaminþi ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν. — Též při adjektivu unweis: II. Kor. I. 8. ni wileima izwis unweisans bi aglon unsara οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν — a zcela beze slovesa, které však se snadno domyslí: II. Kor. VIII. 23. bi Teitu ὑπὲρ Τίτου (č. text doplňuje: z strany Tita víte).

b) při slovesech declarandi: Mt. XI. 10. dugann Jesus qiþan bi Johannen ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν περὶ Ἰωάννου. Srv. Mk. I. 30. VII. 30. J. VII. 39. IX. 17. X. 41. XI. 13. XIII. 22. 24. XVIII. 34. — Mt. XI. 10. sa ist auk bi þanei gameliþ ist οὗτος γάρ ἐστι περὶ οὗ γέγραπται. Srv. Mk. IX. 12. 13. L. I. 1. VII. 27. XVIII. 31. J. V. 46. XIII. 18. II. Kor. IX. 1. I. Th. IV. 9. V. 1. — L. II. 17. bi þata waurd þatei rodiþ was du im bi þata barn περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. Srv. L. II. 33. 38. VII. 24. J. VII. 13. VIII. 26. IX. 21. XII. 41. — Mt. VIII. 33. gataihun all bi þans daimonarjans ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. Srv. L. VII. 18. J. XVI. 25. — I. Kor. XVI. 12. bi þana broþar bandwja izwis περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. — L. I. 4. bi þoei galaisiþs is waurde περὶ ὧν κατηχήθης λόγων. — L. IX. 45. ohtedun fraihnan ina bi þata waurd ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. Srv. J. XVIII. 19. — L. IV. 43. wailamerjan ik skal bi þiudangardja guþs εὐαγγελίσασθαι με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. — I. V. 36. þo waurstwa weitwodjand bi mik τὰ ἔργα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. Srv. V. 37. VII. 7. VIII. 13. 14. 18. X. 25. XV. 26. XVIII. 23. I. Kor. XV. 15. Sk. VI. c. — L. IV. 10. aggilum seinaim anabiudiþ bi þuk τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ. — I. Tim. I. 7. ni fraþjandans nih lva rodjand, nih bi lva stiurjand μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

Podobně při perifrastických rčeních souznačných: L. V. 15. usmernoda þata waurd bi ina διήρχετο ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ. L. VII. 17. usiddja þata waurd bi ina ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος περὶ αὐτοῦ.

I. Kor. VII. 25. bi maujos anabusn fraujins ni haba *περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω.*

§ 69. Pozn. 1. Při některých slovesech (a rčeních) declarandi vedle prostě předmětné platnosti také jeví se vedlejší názor přátelství nebo nepřátelství ku předmětu, a sice *α*) přátelství: Mt. V. 44. bidjaiþ bi þans usþriutandans izwis *προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.* Srv. L. IV. 38. J. XVI. 26. XVII. 9. 20. II. Kor. I. 11. XII. 8. Kol. IV. 3. I. Th. III. 2. V. 25. II. Th. I. 11. III. 1. Sk. V. d. — Analogicky též při podstatném bida: Ř. X. 1. bida du guþa bi ins *ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ* (*τοῦ Ἰσραήλ*). Srv. Kol. IV. 12.

β) Nepřátelsky: Mt. XXVII. 1. runa nemun allai gudjans bi Jesu *συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς κατὰ τοῦ Ιησοῦ.* — Mk. III. 6. garuni gatawidedun bi ina *συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ.* — I. Tim. V. 19. bi praizbytairein wroh ni andnimais *κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου.*

Dle toho vyložiti jest pak také vazbu: Mt. V. 23. brothar þeins habaiþ ƕa bi þuk *ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατά σου.*

Pozn. 2. Někdy předmět předložkou bi opsaný co nejúžeji stýká se s platností příčinnou: J. XVI. 19. bi þata sokeiþ miþ izwis misso *περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων.* Srv. Sk. IV. a. J. XI. 19. ei gaþrafstidedeina ijos bi þana broþar izo *ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.* — J. VIII. 46. ƕas izwara gasakiþ mik bi frawaurht *τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας*; Srv. L. III. 19. J. XVI. 8. 9. 10. 11. — J. VI. 41. birodidedun þan Judaieis bi ina *ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ.* Srv. J. VII. 32. — J. III. 25. warþ sokeins bi swiknein *ἐγένετο ζήτησις περὶ καθαρισμοῦ* (Sk. III. 6.) — J. VII. 43. missaqiss warþ bi ina *σχίσμα ἐγένετο δι' αὐτόν.*

§ 70. c) při slovesech affectuum: Mt. VI. 28. jah bi wastjos ƕa saurgaiþ *καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε*; — Mk. X. 41. dugunnun unwerjan bi Jakobu *ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου.* — L. II. 18. sildaleikidedun bi tho rodidona *ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων.* Srv. L. IV. 22. 32. IX. 43. — L. XIX. 41. gasailƕands þo baurg gaigrot bi þo *ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ.* — II. Tim. II. 10. all gaþula bi þans gawalidans *πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς.* — I. Tim. VI. 4. siukands bi soknins *νοσῶν περὶ ζητήσεις.* — Ř. IX. 27. Esaïas hropeiþ bi Israel *Ἡσαΐας κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ.* — II. Kor. X. 8. jabai ƕopam bi wal-

dufni unsar *ἐὰν καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν.* — Kol. IV. 13. habaiþ manag aljan bi izwis jah bi þans... *ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν*... (s vedl. pojmem přátelství.)

Pozn. I při slovesech affectuum mimo předmětnou platnosť snadno pomyslí se na příčinnou.

d) při slovesech a rčeních značících účinek (effectus): L. II. 27. ei tawidedeina bi biuhtja bi ina *τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸ εἰϑισμένον περὶ αὐτοῦ.* Srv. I. Kor. XVI. 1. — Mk. V. 16. ƕaiwa warþ bi þana wodan jah bi þo sweina *πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων.* — Mk. V. 33. witandei þatei warþ bi ija *εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ.* — I. Th. III. 9. ƕa auk awiliude magum usgildan fraujin guþa bi izwis *τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεϑα τῷ ϑεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν*; — J. XV. 22. inilons ni haband bi frawaurht seina *πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν.* — Sk. III. a. so garehsns bi ina (dispensatio pro eo). — Fil. II. 30. ei usfullidedi izwar gaidw bi mein andbahti *ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός με λειτουργίας.* — II. Tim. III. 8. mannans uskusanai bi galaubein *ἄνϑρωποι ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν.* — II. Tim. II. 18. þaiei bi sunja uswissai usmetun *οἵτινες περὶ τὴν ἀλήϑειαν ἠστόχησαν.* — I. Tim. I. 19. sumai bi galaubein naqadai waurþun (*τίνες*) *περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν.*

§ 71. 4. bi s accus. (patrně na základě uvedených již příčinných platností při slovesech projevu a hnutí mysli) značí přímo příčinu děje ano i prostředek čili nástroj: L. XIX. 11. bi þatei neƕa Jairusalem was *διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλήμ.* — Ř. VIII. 3. bi frawaurht gawargida frawaurht in leika *περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί* (č. příčinou hříchu odsoudil hřích na těle). — L. IV. 4. ni bi hlaib ainana libaiþ manna ak bi all waurde guþs *οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνϑρωπος ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ϑεοῦ* (srv. č. o chlebě živ býti, ale též při chl.).

Byla-li ve případech dosud uvedených základem platnosť původního „kolem", bi s acc. značí dále:

5. místo, při kterém, vedle nebo podél kterého (s jedné pouze strany) děj se rozvíjí: L. X. 4. ni mannanhun bi wig goljaiþ *μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησϑε.*

Zejména také místo dotyku: Mt. V. 39. jabai ƕas þuk stautai bi taihswon þeina kinnu, wandei imma jah þo anþara *ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.* Srv. L. VI. 29.

6. Tropicky na základě posledně vytčené platnosti bi s acc. značí cíl snahy: Ř. IX. 31. Israel bi witoþ garaihteins ni gasnau Ἰσ. εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασε. — Mk. IV. 19. þai bi þata anþar lustjuns αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι.

§ 72. 7. bi s acc. značí měřítko n. míru, při které neb podle které se co děje (neboť měřice přikládáme buď věc měřenou k měřítku nebo měřítko k věci měřené; řecky bývá nejčastěji κατὰ s acc.) a to:

a) skutečnou míru nebo vzor: II. Kor. X. 13. ƕopam bi mitaþ garaideinais καυχησόμεθα κατὰ τὸ μέτρον. Srv. E. IV. 7. — I. Tim. I. 11. bi aiwaggeli wulþaus κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης. — Sk. V. d. bi wairþida (secundum dignitatem) — II. Kor. XI. 17. þatei rodja ni rodja bi fraujan ὃ λαλῶ οὐ λαλῶ κατὰ κύριον. — Ř. XV. 5. guþ gibai izwis þata samo fraþjan ... bi Xristu Jesu ὁ θεὸς δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν. — E. II. 2. iddjeduþ ... bi reik waldufnjis luftaus περιεπατήσατε κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος. — I. Kor. IX. 8. ni þatei bi auhsans (zkomoleno). — I. Kor. XV. 32. Jabai bi mannan... du diuzam waih in Aifaison εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ.

b) limitativné udání, pokud úsudek nějaký platí: II. Kor. I. 14. gakunnaideduþ uns bi sumata ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους. Srv. II. Kor. II. 15. Kol. — III. 20. ufhausjaiþ fadreinaim bi all ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα.

c) distributivné určení při pojmech číselných: I. Kor. XIV. 27. bi twans aiþþau maist þrins κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς. — Neh. V. 18. jah bi (ï) taihun dagans gaf wein allai þizai filusnai.

§ 73. B. S dativem (localným) *) bi značí:

1. místo, (při) na němž se co nachází v klidu, jen: II. Kor. X. 7. þo bi andwairþja sailƕiþ? τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε;

2. místo dotyku: Mk. V. 41. fairgraip bi handau þata barn κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου. Srv. Mk. IX. 27. (též angl. to také by the hand). — L. IV. 11. ei ƕan ni gastagqjais bi staina fotu þeinana μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Srv. L. VI. 48.

3. místně (ač tropicky) osobní předmět vzdálenější, při němž děj se stává (někdy s vedlejším ponětím prospěchu jeho): J. VI. 2. taik-

*) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 49.

nins þozei gatawida bi siukaim *τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων*. Srv. Mk. XIV. 6. (též angl. to do one's duty by one). — Ř. IX. 17. ei gabairhtjau bi þus maht meina *ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου*. — Ř. IX. 23. ei gakannidedi gabein wulþus seinis bi kasam armaions *ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους*.

4. dobu, při které t. j. ve které se co děje: Ř. IX. 9. bi þamma mela qima, *κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι*. Srv. E. II. 2.

5. předmět n. důvod hnutí mysli: L. I. 29. gaþlahsnoda bi innatgahtai is *διεταράχθη ἐπὶ (τῷ λόγῳ) αὐτοῦ*. — I. Kor. X. 27. ni waiht andsitandans bi gahugdai *μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν*. — L. I. 58. gamikilida frauja armahairtein seina bi izai *ἐμεγάλυνε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς*. Srv. L. I. 72. — Ř. IX. 22. in managai laggamodein bi kasam þwairheins *ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς (ἤνεγκεν)*. — E. II. 7. in selein bi uns *ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς*.

6. předmět (příčinu n. důvod), při kterém kdo koho zapřísahá, prosí nebo sám se zaříká: Mt. V. 34. 35. ik qiþa izwis ni swaran allis, ni bi himina nih bi airþai, nih bi Jairusaulymai nih bi haubida þeinamma swarais *ἐγὼ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ· μήτε ἐν τῇ γῇ, μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σοῦ ὀμόσῃς*. Srv. Mk. V. 7. II. Kor. X. 1. — Velmi často naskytá se zaříkavací formule bi sunjai za řecké *ἀληθῶς*: Mt. XXVI. 73. XXVII. 54. Mk. XIV. 70. XV. 39. J. VI. 14. 55. VII. 26. 40. VIII. 31. XVII. 8. — *ὄντως*: Mk. IX. 32. I. Kor. XIV. 25. I. Tim. V. 3. 5. 16. — *ἐπ' ἀληθείας*: Mk. XII. 14. 32. — *δῆλον ὅτι*: I. Tim. VI. 7.

§ 74. 7. velmi zhusta bi s dativem (jako ve vazbách accusativných) značí míru, měřítko, podle kterého se děj rozvíjí, ze kteréž platnosti měrné vyvinuly se rozmanité vztahy a názory vedlejší:

a) prostě modalně: (měřítko osobní čili vzor:) E. IV. 24. þamma niujin mann þamma bi guþa gaskapanin *τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα*. — Ř. XIV. 15. ja ni bi friaþwai gaggis *οὐκ ἔτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς*. — Mt. IX. 29. bi galaubeinai izwarai wairþai igqis *κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν*. Srv. Tit. I. 1. — L. I. 38. L. II. 29. nu fraleitais skalk þeinana bi waurda þeinamma *νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου κατὰ τὸ ῥῆμά σου*. — II. Kor. VI. 15. þizeei andeis wairþiþ bi waurstwam ize *ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν*. Srv. II. Tim. I. 9. IV. 14. —

II. Kor. X. 15. mikilnan bi garaideinai unsarai *μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν.* — J. XVIII. 31. bi witoda izwaramma stojiþ ina *κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν.* Srv. L. II. 22. 39. Fil. III. 5. Tak ještě bi þamma *κατὰ ταῦτα* L. VI. 23. XVII. 30. bi biuhtja *κατὰ τὸ ἔθος* L. I. 9. II. 42. *κατὰ τὸ εἰθισμένον* L. II. 27. *κατὰ τὸ εἰωθός* L. IV. 16. — bi ufarassau *καθ' ὑπερβολήν* II. Kor. IV. 17. — bi andhuleinai *κατὰ ἀποκάλυψιν* G. II. 2. — bi aiwaggeljon *κατὰ τὸ εὐαγγέλιον* II. Tim. II. 8. — bi anabusnim jah laiseinaim manne *κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας ἀνθρώπων* Kol. II. 22. I. Tim. I. 1. Tit. I. 3. — bi þaim praufetjam *κατὰ τὰς προφητείας* I. Tim. I. 18. — bi insahtai I. Kor. (podpis). Sk. V. b. — bi gagudein *κατ' εὐσέβειαν* I. Tim. VI. 3. Tit. I. 1. — bi anafilham *κατὰ τὴν παράδοσιν* II. Th. III. 16. — bi usbeisnai jah wenai meinaim *κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου* Fil. I. 20. — ni waiht bi haifstai aiþþau lausai hauheinai *μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν* Fil. III. 3.

§ **75.** **b)** V některých případech s platností modalnou patrně směšuje se příčinná: I. Kor. VII. 6. þat-uþþan qiþa ni bi haitjai *τοῦτο δὲ λέγω οὐ κατ' ἐπιταγήν.* Podobně bi gahaita(m) G. III. 29. IV. 28. II. Tim. I. 1. *κατ' ἐπαγγελίαν*, však G. IV. 23. *διὰ τῆς ἐπαγγελίας* (což ukazuje jak příčina a modus se stýkají). Tak též II. Th. I. 12. ei ushauhnai namo fraujins bi anstai guþs unsaris *ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ.* — I. Tim. V. 21. ni waiht taujands bi wiljahalþein *μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν.* — E. III. 7. warþ andbahts ik bi gibai anstais guþs þizai gibanon mis bi toja mahtais is *ἐγενόμην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.* V tomto dokladě příčina stýká se dokonce s pojmem nástroje! Tak jest též bi mahtai *κατὰ δύναμιν.* II. Kor. VIII. 3. E. III. 20. Kol. I. 11. II. Tim. I. 8. — bi waurstwa *κατὰ τὴν ἐνέργειαν.* E. I. 19. Kol. I. 29. Fil. III. 21. — bi muna aiwe *κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων.* E. III. 11. bi gabein anstais is *κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ.* E. I. 7. III. 16. — bi leikainai *κατὰ τὴν εὐδοκίαν.* E. I. 5.; *κατ' ἰδίαν πρόθεσιν.* II. Tim. I. 9. — bi garehsnai nu (ex dispensatione igitur) Sk. III. d. (ex consilio) Sk. VIII. c. — Příčinná platnosť zcela patrna jest též G. I. 4. ei uslausidedi uns bi wiljin guþs *ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.* Srv. E. I. 9. 11. Sk. V. c. — Filem. 14. ei ni swaswe bi nauþai þiuþ þein sijai *ἵνα μὴ ὡς κατ' ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ.* Srv. Sk. VI. a. — E. IV. 22. mannan þana riurjan bi lustum *τὸν*

φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας. — J. XIX. 7. bi thamma witoda unsaramma skal gaswiltan *κατὰ τὸν νόμον ἡμων ὀφείλει ἀποθανεῖν.* — II. Kor. XII. 7. bi filusnai andhuleino ... *τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων.*

c) s platností modalnou směsuje se důvod poznatku: Mt. VII. 16. (20) bi akranam ize ufkunnaiþ ins *ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.* Srv. J. XIII. 35. XVI. 30. — E. III. 3. bi andhuleinai gakannida was mis so runa *κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνώρισε μοι τὸ μυστήριον.* — Sk. V. c. ei galaisjaina sik bi thamma (ut discant ex eo). — J. VII. 24. ni stojaiþ bi siunai *κατ' ὄψιν μὴ κρίνετε.* — Kol. III. 10. du ufkunþja bi frisahtai *εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα.*

§ 76. d) volnější vazbou bi s dat. omezuje děj (ve smyslu „co se dotkne, pokud se týče"): II. Kor. I. 17. ibai aufto þatei mito bi leika þagkjau *μή τι ἄρα ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι.* Srv. II. Kor. V. 16. X. 2. 3. XI. 18. Ř. VIII. 1. 4. 5. IX. 3. 5. I. Kor. X. 18. Gal. IV. 23. — G. IV. 29. sa bi leika gabaurana wrak þana bi ahmin *ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα.* — Ř. VII. 22. gawizneigs im auk witoda guþs bi þamma innumin mann *συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον.* — E. IV. 22. bi frumin usmeta *κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφήν.* — Ř. XI. 28. bi aiwaggeljon fijandans in izwara iþ bi gawaleinai liubai ana attans *κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας.* Srv. Ř. IX. 11. — Ř. XI. 24. þai bi wistai *οἱ κατὰ φύσιν.* — X. 2. bi kunþja *κατ' ἐπίγνωσιν.*

8. Jako při slovesech affectuum bi s dat. nabylo platnosti příčinné, jakož dále s modalnou platností úzce stýká se názor důvodu poznatku, příčiny, ano i nástroje, tak v některých ač nečetných dokladech jím naznačen prostředník (nebo prostředek) děje (dat. instrum.): Mt. XI. 2. insandjands bi siponjam seinaim qaþ (volně přel. z řeč. *πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν*). Srv. angl. to send word by a messenger (jakoby poselství nežli vyřízeno, složeno bylo při poslu). A tak bezpochyby vyložiti jest též: Sk. V. c. ei andnimai bi attin sweriþos (ač Bernh. překládá accipere honorem secundum patrem), V. c. is andnimands bi attin þo sweriþa. — Podobně konečně prostředek naznačen: J. X. 3. þo swesona lamba haitiþ bi namin *τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα.*

Pozn. Podle této své platnosti instrumentalné bi také naskytá se spojeno s jedinými zbytky instrumentálu v gotštině hve (od hva)

þe (od þata), které mimo bi jen ještě s předložkou du splývají v platnosti buď prostého adverbia nebo spojky. — Bilƕe čte se pouze jednou: L. I. 18. bilƕe kunnum þata? *κατὰ τί γνώσομεν τοῦτο;*

Biþe jest dosti hojné, nejčastěji v platnosti spojky časové (= *ὅτε*, *ὅταν*): Mt. XI. 1. biþe usfullida Jesus anabiudands *ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων*. Srv. Mt. VI. 16. L. VII. 1. Fil. II. 23. a j. č. Vzácněji jest příslovkou (= *τότε*): Mt. V. 24. jah biþe *καὶ τότε*. Srv. L. IV. 2. S enklitickým -h (biþeh) Mt. IX. 17.

Dis- Twis-

§ 77. Původní význam praefixů dis- twis jest patrný: značí ve dví, roz-, na různo.*) Twis- naskytá se pouze dvakrát v platnosti původní, ve slovese twisstandan (rozstoupiti, rozloučiti se) a v podstatném twisstass (rozestupování, nesvornosť:) II. Kor. II. 13. twisstandands im galaiþ *ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον*. — G. V. 20. twisstasseis = *διχοστασίαι*.

Hojnější jest dis-, které mimo původní platnosť (ve dví, roz-, na různo) naskytá se také ve tropické. Z názoru ve dví vyvinulo se totiž „od kraje do kraje ve dví“ t. j. úplně, zcela, dokonale, a slovesa s dis- složená tudy značí také úplné vyčerpání děje svého (a jsou-li nepřechodná, stávají se obyčejně přechodnými).

Pozn. Ve tmesi doloženo jest dis: Mk. XVI. 8. diz-uh-þan-sat *εἶχε δέ.*

I. dis- sdruženo se slovesy značí 1. ve dví, roz-, roze-: Mt. XXVII. 51. faurhah alhs disskritnoda in twa jah stainos disskritnodedun *τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν*. Srv. Mk. XV. 38. — Mk. XIV. 63. disskreitands wastjos seinos *διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ*. — L. VIII. 29. dishniupands þos bandjos *διαρρήσσων τὰ δεσμά*. — L. V. 6. natja dishnupnodedun ize *διερρήγνυτο τὸ δίκτυον αὐτῶν*. — L. I. 51. distahida mikilþuhtans *διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους*. Srv. L. XVI. 1. XV. 13. J. X. 12. J. XVI. 32. — Mk. XV. 24. disdailjand wastjos is *διεμέριζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ*. Srv. L. XV. 12. I. Kor. I. 13. — Sk. VIII. a. disskaidandein (dissolvente). — Mk. III. 27. þan þana gard diswilwai *τότε τὴν οἰκίαν διαρπάσει*. — Mk. II. 22. distairai wein þans balgins *ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς*

*) Etymologicky aspoň velmi podobá se pravdě, že oba praefixy jsou totožny. Srv. L. M. 83. 188.

ἀσκούς. Srv. L. V. 37. — (Tropicky): G. V. 9. leitil beistis allana daig distairiþ *μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ*. — Mt. IX. 7. distaurnand balgeis *ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί*. — L. XX. 18. ana þanei driusiþ (stains), diswinþeiþ ina *ἐφ' ὃν ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν*.

2. úplně, zcela, dokonale: E. IV. 26. sunno ni dissigqai ana þwairhein izwara *ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν*. (Nepřechodné sloveso v tomto případě zůstává nepřechodným.) — L. VIII. 16. ni manna lukarn tandjands dishuljiþ ita *οὐδεὶς λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτόν*. — II. Kor. VI. 10. swe ni waiht aihandans jah allata disnimandans *ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες*. — L. V. 9. sildaleik auk dishabaida ina *θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν*. Srv. L. VIII. 37. II. Kor. V. 14. (Srv. čes. rozrazil mne mráz, horko a pod.) Zdánlivě pojem ve dví ještě viděti (ač se zajisté necítil:) Filip I. 23. dishabaiþs im us þaim twaim *συνέχομαι ἐκ τῶν δύο*.*) (Nepřechodná mění se v přechodná:) L. I. 12. agis disdraus ina *φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν*. — L. VII. 16. dissat allans agis *ἔλαβε φόβος ἅπαντας*. Srv. L. V. 26. — Mk. XVI. 8. diz-uh-þan-sat ijos reiro *εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος*.

§ 78. Pozn. 1. Také twisstandan praefixem stalo se z podmětného předmětným, přibírajíc dativ (ablativný): twisstandands im *ἀποταξάμενος αὐτοῖς*.

Pozn. 2. Že by praefix dis- ze slovesa imperfectivného způsobil perfectivné, nelze zase tvrditi na jisto. Zastupuje sice:

1. praefig. praesens prosté futurum: (Strbg.) L. XX. 18. disswinþeiþ *λικμήσει*. — L. V. 37. distairiþ *ῥήξει*.

2. praefig. praesens prostý conj. aor. J. XVI. 32. ei distahjada *ἵνα σκορπισθῆτε*.

3. praefig. praeter. prostý aor.: L. V. 26. VII. 16. dissat = *ἔλαβε*. — Mk. XV. 38. Mt. XXII. 51. diskritnoda *ἐσχίσθη*.

4. praef. particip praet. prosté perfectum I. Kor. I. 13. disdailiþs ist *μεμέρισται*.

Ale praefigované tvary také převádějí děje patrně trvalé: Mt. IX. 17. distaurnand balgeis *ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί*. — Mk. II. 22. distairiþ *ῥήσσει*, G. V. 9. (*ζυμοῖ*). — J. X. 12. distahjiþ þo *σκορπίζει*. — L. VIII. 16. dishuljiþ *καλύπτει*. — Mk. XVI. 8. diz-uh-þan-sat *εἶχε*. — Viděti tu zase zřejmě, že moc perfectivující, ač-li jaká vůbec, byla jen velmi podřízena.

---

*) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instrum. str. 70. sub 3.

II. Ve spojení nominalném dis- naskytá se dvakrát v původním významu: J. VII. 35. in distahein εἰς τὴν διασπορὰν — II. Tim. IV. 6. mel meinaizos diswissais atist ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε.

Du

§ 79. Původní platností du značilo zajisté blížení k nějakému bodu v prostoru, (at meškání na blízku!)

I. Jako adverbium du má v zachovaném textu gotském doklady tyto: Mk. X. 13. iþ þai siponjos is sokun þaim bairandam du οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσι. — L. VIII. 44. atgaggandei du aftaro attaitok skautja wastjos is προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

Pozn. Heyne-Stamm pokládají za adverbium du také všude, kde jest praefixem druhým sloves již s at- sdružených (duatgaggan, duatiddja, duatrinnan, duatsniwan), zajisté neprávem. Spíše souditi jest, že v těch případech at potuchlo tak, že cítila se potřeba, naznačiti blížení druhým praefixem.

Ve tmesi du se nenaskytá.

II. Ve sdružení slovesném du celkem jen zřídka se jeví a sice:

1. v původní platnosti blížení se k cíli, jenž

a) není výslovně označen: Mt. VIII. 2. durinnands inwait ina ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ. Srv. Mk. IX. 15. — Mk. X. 17. duatrinnands ains προσδραμὼν εἷς. — L. VII. 14. duatgaggands προσελθών. Srv. Mt. VIII. 19. Mk. I. 31. XII. 28. — L. IX. 42. nauhþan duatgaggandin imma ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ. — Mt. IX. 20. qino duatgaggandei γυνὴ προσελθοῦσα. — Mk. X. 2. duatgaggandans Fareisaieis frehun ina προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι ἐπηρώτησαν αὐτόν. Srv. Mt. VIII. 25. L. VIII. 24. XX. 27. — Mk. VI. 53. duatsniwun προσωρμίσθησαν.

b) cíl jest výslovně označen dativem: Mt. VIII. 5. duatiddja imma hundafaþs προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος. Srv. Mt. IX. 28. XXVI. 69. — II. Tim. II. 4. ni ainshun drauhtinonds fraujin dugawindiþ sik gawaurkjam þizos aldins οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις. (Srv. č. nepřivine se!)

2. ve slovesech dustodjan, duginnan praefix du tropicky značí přistoupení k činnosti t. j. začátek.

Dustodjan naskytá se v nadpisu II. epišt. ke Kor. a I. Tim.: Du Kaurinþaium anþara dustodeiþ; pak též: L. XIV. 30. sa manna

dustodida timbrjan οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν. — II. Kor. VIII. 6. fauradustodida προενήρξατο.

Duginnan pravidelně překládá řecké ἄρχεσθαι a nejčastěji váže se s infinitivem: L. XV. 24. dugunnun wisan ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Srv. Mk. I. 45. II. 23. IV. 1. V. 17. 20. VI. 2. 7. 55. VIII. 11. 31. 32. X. 28. 32. 41. 47. XI. 15. XII. 1. XIV. 65. 69. 71. XV. 8. 18. Mt. XI. 7. 20. XXVI. 74. L. I. 1. III. 8. IV. 21. V. 21. VII. 15. 24. 38. 49. IX. 12. XIV. 18. 29. XV. 14. XIX. 37. 45. XX. 9. II. Kor. III. 1. VIII. 10.

Zajímavé jsou zvláště doklady dva, ve kterých duginnan s infinitivem opisuje futurum: L. VI. 25. gaunon jah gretan duginnid πενθήσετε καὶ κλαύσετε. — Filip. I. 18. jah in þamma fagino akei jah faginon duginna καὶ ἐν τούτῳ χαίρω ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.

3. v jediném případě (jenž ostatně doložen jen jedním rukopisem, Cod. A., kdežto druhý má sloveso prosté) du při slovese značí určení k účelu (při němž du opakováno:) Ef. VI. 18. du þamma duwakandans εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες.

§ 80. Pozn. 1. Z podmětného předmětným stává se sloveso praefixem opatřené: Mt. VIII. 5. duatiddja imma προσῆλθεν αὐτῷ. Srv. IX. 28. XXVI. 69. — II. Tim. II. 4. dugawindiþ sik gawaurkjam ἐμπλέκεται πραγματείαις.

Přechodným jest dustodjan (L. XIV. 30. dustodida timbrjan) a duginnan všude, kde přibírá předmět infinitivný.

Pozn. 2. Že by du měnilo děj sdruženého slovesa v perfectivný, jest velmi pochybno. Duginnan sice obyčejně převádí tvary aoristické (dugann ἤρξατο. Mt. XI. 7. 20. XXVI. 74. Mk. I. 45. IV. 1. V. 20. VI. 2. 7. VIII. 31. 32. X. 28. 32. 47. XI. 15. XII. 1. XIV. 69. 71. L. IV. 21. VII. 15. 24. 38. IX. 12. XV. 14. XIX. 45. XX. 9. — dugunnun ἤρξαντο. Mk. II. 23. V. 17. VI. 55. VIII. 11. X. 41. XIV. 65. XV. 8. 18. L. V. 21. VII. 49. XIV. 18. XV. 24. XIX. 37. duginnaiþ ἄρξησθε. L. III. 8. duginnaina ἄρξωνται L. XIV. 29.) Snad i opsaná futura Fil. I. 18. faginon duginna L. VI. 25. gaunon jah gretan duginniþ mohla by se za doklad považovati. Ale přece také zastupuje děj trvalý: II. Kor. III. 1. duginnam uns silbans anafilhan ἀρχόμεθα συνιστάνειν. — Podobně dustodida ἤρξατο L. XIV. 30. (a fauradustodida προενήρξατο); ale epištoly II. Kor. a I. Tim. mají v nadpise dustodeiþ t. j. začíná; ano dvakrát praefigované dugawindiþ sik II. Tim. II. 11. převádí praesens ἐμπλέκεται.

Kde du přistupuje jako praefix druhý, odpovídá (mimo L. IX. 42. duatgaggandin imma προσερχομένου αὐτοῦ) aoristům, ale s πρός složeným. Konečně durinnands značí ἐλθών Mt. VIII. 2. (Strbg.), ale zase Mk. IX. 15. durinnandans προστρέχοντες — zkrátka dokladů jest vůbec příliš málo, ale i z toho mála viděti jest, že du žádné rozhodně perfectivující moci nemá.

II. Ve složení nominalném du není doloženo.

§ 81. III. Jako předložka du vyskytá se velmi často a váže se s dativem, ve slovech duƕe a duþe též s instrumentalem (jako bi); konečně také již v gotštině často bývá podporou infinitivu v platnosti dativické.

A) du s dativem značí:

1. cíl (osobní, věcný, abstractní), k němuž se blíží pohyb nějaký skutečný, vyjádřený

a) slovesem nepřechodným: L. XV. 18. gagga du attin meinamma πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου. Srv. L. VI. 47. XIV. 26. XVIII. 16. J. VI. 35. 37. 45. III. 26. (Sk. IV. a) VII. 33. 37. XVI. 5. 10. 16. 17. 28. XVII. 11. 13. XIV. 12. 28. XI. 15. Mk. X. 14. V. 19. Kol. IV. 5. I. Th. IV. 12. G. XI. 38. J. XI. 31. — Mk. V. 19. Mk. II. 11. I. 38. X. 32. L. IX. 53. II. Tim. II. 16. G. II. 14. — J. VI. 5. manageins filu iddja du imma πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν. Srv. J. XI. 29. Mk. I. 45. II. 13. Mk. XI. 15. Mk. XI. 27. Mk. XIV. 45. atgaggands du imma προσελθὼν αὐτῷ. Srv. Mt. XXVII. L. IX. 12. I. Tim. VI. 3. Mk. XVI. 2. L. XVIII. 14. J. XII. 21. Mk. V. 15. XI. 27. Mt. XXV. 39. L. VIII. 19. XVIII. 3. J. VI. 17. VII. 50. Též při substantivu atgagg: *Ef. II. 18. habam atgagg du attin ἔχομεν προσαγωγὴν πρὸς τὸν πατέρα. — Mk. VI. 30. gaiddjedun du Jesua συνάγονται πρὸς τὸν Ἰ. Srv. L. VIII. 4. — Mk. I. 5. usiddjedun du imma ἐξεπορεύοντο πρὸς αὐτόν. — Mk. XIV. 10. Iudas galaiþ du þaim gudjam Ἰούδας ἀπῆλθε πρός τοὺς ἀρχιερεῖς. Srv. Mk. III. 13. XV. 43. L. I. 28. J. VI. 68. VII. 45. (Sk. VIII. a) XI. 46. XIV 23. XVIII. 38. II. Kor. VIII. 17. IX. 5. Mk. VII. 30. L. I. 23. II. Tim. IV.

Pozn. V elliptické vazbě (na pohled s genitivem): L. XIX. 7. du frawaurhtis mans galaiþ ussaljan παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι.

Mk. III. 7. Jesus aflaiþ du marein ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε πρὸς τὴν θάλασσαν. — J. VI. 37. du mis qimiþ πρὸς ἐμὲ ἥξει. Mt. XXVII. 62. gaqemun gudjans du Peilatau συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς πρὸς

Π. Srv. Mk. V. 21. Mk. VII. 1. X. 1. Též při subst. qum, gaqumþs: Filip. I. 26. þairh meinana qum aftra du izwis *διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.* — II. Th. II. 1. gaqumþais unsaraizos du imma *ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν.* — Mk. IV. 1. galesun sik du imma manageins filu *συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολύς.* — Mk. X. 35. athabaidedun sik du imma *προσπορεύονται αὐτῷ.* — I. Kor. IX. 26. ik nu swa rinna ni swe du unwisamma *ἐγὼ τοίνυν τρέχω (ὡς οὐκ ἀδήλως).* — Mk. XIV. 48. swa du waidedjin urrunnuþ *ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε.* — I. Tim. V. 24. faurbisniwandeins du stauai *προάγουσαι εἰς κρίσιν.* — Filip. III. 16. du þammei gasnewum *εἰς ὃ ἐφθάσαμεν.* — Mk. III. 11. drusun du imma *προσέπιπτον αὐτῷ.* Srv. Mk. V. 33. L. VIII. 28. — L. V. 8. Paitrus draus du kniwam Jesuis *Π. προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰ.* Srv. Mk. VII. 25. J. XI. 32. L. — VIII. 47. atdriusandei du imma *προσπεσοῦσα αὐτῷ.* — Mk. V. 22. gadraus du fotum Jesuis *πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ.* — L. VII. 9. wandjands sik du þizai managein qaþ *στραφεὶς τῷ ὄχλῳ εἶπε.* Srv. II. Kor. III. 16. L. X. 6. — L. VII. 44. gawandjands sik du þizai qinon *στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα.* Srv. též L. X. 22. (23.) L. VIII. 39. L. I. 56. VII. 10. — II. Tim. IV. 4. — G. IV. 9. — I. Tim. I. 6. uswandidedun du lausawaurdein *ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν.*

§ 82. b) U sloves přechodných du s dat. značí pohybu *α*) cíl osobní: J. XVI. 7. sandja ina du izwis *πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.* Srv. Filip. II. 25. Neh. VI. 17. — Luk. VII. 3. insandida du imma sinistans *ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους.* Srv. L. VII. 6. 19. 20. XX. 10. Mk. VIII. 26. XII. 4. 6. J. XVIII. 24. II. Kor. XII. 17. E. IV. 22. Kol. IV. 8. Passivní vazbou: L. I. 27. insandiþs was aggilus du magaþai *ἀπεστάλη ἄγγελος πρὸς παρθένον.* Srv. L. IV. 26. — Insandjan kladeno též absolutně (bez předmětu): J. XI. 3. insandidedun du imma *ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν.* Srv. Mt. XXVII. 19. Mk. III. 31. XII. 13. — J. XII. 33. alla atþinsa du mis *πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.* — J. XIV. 3. franima izwis du mis silbin *παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν.* — J. XVIII. 13. gatauhun ina du Annin *ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄν.* Srv. Mk. XIV. 53. — L. XVIII. 40. Jesus haihait ina tiuhan du sis *ὁ Ἰ. ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν.* — L. XIX. 15. haihait wopjan du sis þans skalkans *εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους.* — L. XVIII. 15. berun du imma barna *προσέφερον αὐτῷ τὰ βρέφη.* Srv. Mk. I. 32. VII. 32. VIII. 22. IX. 19. — Mk. X. 13. atberun du imma barna *προσέφερον αὐτῷ παιδία.* Srv. Mt. VIII. 16. IX. 2. — Mk. IX. 7. brahta sunu meinana

du þus *ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε.* — L. XIX. 23. dulve ni atlagides þata silubr mein du skattjam (= peněžníkům) *διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τὴν τράπεζαν;* — II. Kor. IX. I. bi andbahti þatei rahtoda (= podává se) du weihaim *περὶ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους.* — Osobní cíl vzdálenější, tak že více označen jen směr pohybu, du s dat. vyjadřuje v těchto dokladech: L. I. 16. manageins gawandeiþ du fraujin guþa ize *πολλοὺς ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν.* Srv. I. 17. — I. Th. III. 11. (Jesus) garaihtjai wig unsarana du izwis *Ἰησοῦς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς.* — J. XVI. 32. qimiþ lveila ei distahjada lvarjizuh du seinaim *ἔρχεται ὥρα ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.* — Ř. X. 21. usbraidida handuns meinos du managein ungalaubjandein *ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα.* — E. III. 14. biuga kniwa meina du attin fraujins *κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα.**) — Mk. VIII. 11. sokjandans du imma taikn us himina (řec. jiný názor: *ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ*, ale že se má rozuměti „hledajíce k němu znamení s nebe" viděti z verše 12., kde řec. čte se: *τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ*, Ulfilas však jen: lva þata kuni taikn sokeiþ?)

§ 83. *β*) cíl hmotný: L. XVI. 20. atwaurpans was du daura is *ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ.* — Mk. XV. 46. atwalwida staina du daura *προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν.* — Kol. II. 14. ganagljands ita du galgin *προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ.* — Mt. V. 23. jabai nu bairais aibr þein du hunslastada *ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.*

Zase cíl vzdálenější označen v těchto dokladech: Mk. VIII. 3. jabai fraleta ins du garda ize *ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς εἰς οἶκον αὐτῶν* — J. XVII. 1. uzuhhof augona seina du himima *καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν.* Srv. L. XVIII. VI. 20. — Filip. III. 14. du þaim þoei faura sind mik ufthanjands *τοῖς ἔμπροσθεν ἐκτεινόμενος.*

γ) cíl abstraktní: II. Tim. III. 6. þoei tiuhanda du lustau (řec. jinak: *ἀγόμενα ἐπιθυμίαις*). — Mt. XXVII. 3. þatei du stauai gatauhans warþ (ř. zcela jinak: *ὅτι κατεκρίθη*). — Sk. IV. 6. all manne du guþs kunþja tiuhandei (omnes homines ad dei cognitionem ducens.) — Ř. XV. 7. Xristus andnam izwis du wulþau guþs *ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν θεοῦ.* — G. V. 13. jus du freihalsa laþodai sijuþ *ὑμεῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε.* Srv.

*) Vazbu tuto vyložiti bylo by možno analogií ke slovesům víry, naděje.

I. Th. II. 12. IV. 7. I. Tim. VI. 12. Kol. I. 12. — G. I. 6. sildaleikja ei swa sprauto afwandjanda du anþaramma aiwaggelja *θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον.* Srv. Sk. I. c.

Pozn. Doklady, ve kterých du s dat. značí cíl abstractní jak při slovesech nepřechodných tak přechodných, větším dílem značně se odchylují od řeckého textu, a svědčí samostatnosti gotského překladatele.

§ **84. 2.** Du s dativem značí cíl pohybu pouze pomyslného, a sice:

a) cíl, k němuž se podmět obrací činností zraku svého: J. XIII. 22. þanuh selvun du sis misso þai siponjos *ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί.* — Mk. VII. 34. ussailvands du himina *ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν.* — L. IX. 16. insailvands du himina *ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν.* Srv. Mt. VI. 26. Mk. X. 21. 27. XIV. 67. L. XX. 17. — Abstractně a tropicky: L. I. 48. insalv du hnaiweinai þiujos seinaizos *ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ.* — L. IX. bidja þuk insailvan du sunu meinamma (podívati se k synu mému!) *δέομαί σου ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου.* — I. Tim. IV. 16. atsailv du þus silbin jah du laiseinai *ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ.* — L. IV. 20. augona fairweitjandona du imma *οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενίζοντες αὐτῷ.* Srv. II. Kor. III. 7.

b) cíl, k němuž se podmět nese citem (hnutím mysli): *α*) pocitem soustrasti a lásky: Mk. VIII. 2. infeinoda du þizai managein *σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον.* Srv. L. VII. 13. — II. Kor. VII. 15. brusts is du izwis sind *τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ εἰς ὑμᾶς ἐστίν.* — II. Kor. II. 4. friaþwa þoei haba du izwis *ἀγάπην ἣν ἔχω εἰς ὑμᾶς.*

β) pocitem víry, naděje, důvěry: J. IX. 35. þu ga-u-laubeis du sunau guþs? *σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ*; Srv. J. VI. 35. 40. 47. VII. 38. 39. IX. 36. X. 42. XI. 25. 26. XII. 36. 42. 44. 46. XIV. 1. XVI. 9. Mk. IX. 42. Ř. IX. 33. X. 10. 11. 14. Filip. I. 29. Sk. VI. a. — J. V. 45. Moses du þammei jus weneiþ *Μωσῆς εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε* Srv. Ř. XV. 12. II. Kor. I. 10. I. Tim. IV. 10. V. 5. — II. Kor. I. 9. ei ni sijaima trauandans du uns silbin ak du guþa *ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ.* Srv. Mt. XXVII. 43. — II. Kor. III. 1. trauain habam du guþa *πεποίθησιν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν.* Srv. II. Kor. III. 4.

γ) pocitem radosti a chlouby: L. I. 47. swegneid ahma meins du guþa nasjand meinamma *ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ*

τῷ σωτῆρί μου. — II. Kor. VII. 14. lvoftuli unsara so du Teitau *ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου.* — II. Kor. X. 16. du manwjaim lvopan *εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.*

§ 85. c) cíl, k němuž se nese řeč mluvená: velmi často při qiþan (které však rovně často váže se s prostým dativem): Mt. VIII. 7. qaþ du imma Jesus *λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς* (Mt. IX. 13. 28. qaþ im!) Podobně při rodjan: Mk. IV. 33. rodida du im *ἐλάλει αὐτοῖς* (ale hned po té IV. 34. ni rodida im *οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς*) L. I. 19. 22. 55. (rodida du attam unsaraim *ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν*) II. 17. 18. 20. 50. IV. 21. 36. VI. 11. VII. 24; IX. 11. J. VIII. 12. 25. IX. 29. X. 6. XII. 29. XV. 3. 22. XVIII. 22. XIX. 10. I. Th. II. 16. — L. XVIII. 7. þans wopjandans du sis *τῶν βοώντων πρὸς αὐτόν.* — Mt. VI. 6. bidei du attin þeinamma *πρόσευξαι τῷ πατρί σου* Srv. II. Kor. XIII. 7. Sk. V. d. — Ř. X. 1. bida du guþa *ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν θεόν.* — Ř. X. 10. munþa andhaitada du ganistai *στόματι ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.* — L. XVI. 1. sa frawrohiþs was du imma *οὗτος διεβλήθη αὐτῷ.* — Srv. J. V. 45.

Podobně při parafrastických rčeních příbuzného obsahu: Mk. IX. 10. þata waurd habaidedun du sis misso *τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτούς.* — Analogicky též Mk. XI. 31. þahtedun du sis misso *ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς*, (poněvadž myšlénky své zajisté vespolek ústně si oznamovali). — J. X. 35. du þaimei waurd guþs warþ *πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο.* (Při waurd ještě J. VIII. 20. II. Kor. I. 18.) — II. Kor. VI. 11. munþs unsar usluknoda du izwis *τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς.* — II. Th. I. 10. weitwodei unsara du izwis *τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ᾽ ὑμᾶς.*

Pak ve smyslu hádky (srvn. níže sub 3.): Mk. IX. 34. du sis misso andrunnun *πρὸς ἀλλήλους (διελέχθησαν).* — Sk. IV. a. siponjans du Judaium sokjandans (discipulos cum Judaeis quaerentes.)

d) cíl, k němuž se nese řeč psaná. V nápisech a podpisech listů sv. Pavla: Du Rumonim ustauh. Du Rumonim meliþ is us Kaurinþon. — Du Kaurinþium frume, anþara. — Du Galatim ustauh (gamelith is us Rumai). — Du Aifaisium ustauh. — Du Kaulaussaium. — Du Teimauþaiau frumei dustodeiþ. — Du Thaissalauneikaium anþara ustauh.

Též při parafrastickém rčení: II. Kor. III. 1. þaurbum anafilhis boko du izwis *χρῄζομεν συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς.*

e) Analogicky s řečí někomu svědčící du s dat. značí také cíl, k němuž nějaký projev neb oznámení vůbec se nese: II. Kor.

IV. 2. ustaiknjandans uns silbans du allaim miþwisseim manne *συνιστῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων.* — L. I. 8. und dag ustaikneinais seinaizos du Israela *ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσ.* — II. Kor. XI. 6. in allamma gabairhtidai du izwis *ἐν παντὶ φανερωθέντες εἰς ὑμᾶς.*

§ 86. 3. Na základě blížení du s dat. (cíle) značí též předmět, s nímž se podmět stýká nepřátelsky (nebo nepřátelství končí vyrovnáním) a pak také analogicky při styku přátelském: Ř. IX. 32. bistugqun du staina bistugqis *προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος.* — I. Kor. XV. 32. jabai du diuzam waih *εἰ ἐθηριομάχησα.* — Ř. VIII. 7. fraþi leikis fijands du guþa *τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν.* — I. Kol. VII. 11. qenai anabiuda du abin seinamma aftra gagawairþjan *ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω.* — II. Kor. IX. 13. in ainfalþein gamainduþais du im jah du allaim *ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας.*

4. Du s dativem (cíle) značí předmět, kterého se činnost podmětu tyká (jsouc k němu takořka obrácena) ve smyslu limitace (vzhledem k...): I. Kor. VIII. 12. du Xristau frawaurkeiþ *εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε.* Srv. L. XVII. 4.*) — Mk. X. 11. horinoþ du þizai *μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.* — J. XII. 16. þata was du þamma gameliþ *ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα.* — I. Th. IV. 12. ei gaggaiþ gafehaba du þaim þaiei uta sind *ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω.* — Srv. Kol. IV. 5. Zcela abstractní limitace jest Sk. I. d. þizos du guþa garaihteins (iustitiae quae ad deum est.)

5. Du s dat. značí předmět, k němuž se kdo n. co přirovnává, a pak měřítko, pravidlo, zásadu, podle níž se spravuje: J. VI. 9. (Sk. VII. a) þata hva ist du swa managaim *ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους.***) — II. Kor. X. 12. gadomjan uns du þaim sik silbans anafilhandam *συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστάνοντων* (a tamtéž níže:) gadomjandans sik silbans du sis silbam *συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς.* — G. II. 14. ni raihtaba gaggand du sunjai aiwaggeljons *οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς* (podlé) *τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου.* — II. Tim. III. 3. du seinaim lustum gadragand sis laisarjans *κατὰ* (podle) *τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους.*

*) Doklad tento mohl by se vyložiti též jako nepřátelství.

**) Mohlo by se sice zde též pomýšleti na určení účelné nebo na dativ commodi, ale jiné doklady svědčí, že nejspíše tu překladatel myslil na přirovnání: to co jest proti toliku?

§ 87. 6. Du s dativem vyslovuje určení časové, nejčastěji α) na otázku na jak dlouho?, při čemž blížení (určení) k čemu ještě možno stopovati: L. IV. 25. galuknoda himins du jeram þrim ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία. — J. V. 35. (Sk. VI. a) jus wildeduþ swignjan du ƕeilai in liuhada ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτί. — Srv. Filem. 15. II. Kor. VII. 8. — L. VIII. 13. þaiei du mela galaubjand οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι. — Sk. IV. b. du leitilamma mela bruks was (ad breve tempus utilis fuit). — I. Th. II. 17. gaainaidai af izwis du mela ƕeilos ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας. — Podobně du aiwa εἰς τὸν αἰῶνα. J. VIII. 35. XII. 34. XIV. 16. XV. 16. II. Kor. IX. 9. — II. Kor. XI. 31. du aiwam εἰς τοὺς αἰῶνας. Srv. Ř. XI. 36. G. I. 5.

β) Když takto se ustálilo užívání časové, kladeno du s dativem také prostě k označení doby na otázku kdy? I. Kor. XV. 32. du maurgina gaswiltam αὔριον ἀποθνήσκομεν. Dokonce i utkvělé rčení (jako německé „zu abend essen") se naskytá: L. XVII. 8. manwei ƕa du naht matjau ἑτοίμασον τί δειπνήσω.

§ 88. 7. Volnějším názorem du s dativem značí cíl, k němuž dospívá nějaký výkon měnivý tak, že předložkový pád jeví se v platnosti výrokové a sice:

a) při slovesech přechodných: J. X. 33. þu manna wisands taujis þuk silbans du guþa σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν.*) — J. VI. 15. ei tawidedeina ina du þiudana ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα. — L. XIX. 46. jus ina gatawideduþ du filegrja þiube ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. Srv. Mk. XI. 17. — G. V. 13. þatainei ibai þana freihals du lewa leikis taujaiþ μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκὶ (v. finit. v řeč. třeba domysliti). Srv. E. II. 14. Ř. IX. 21. — II. Kor. XI. 13. (galiugaapaustauleis) gagaleikondans sik du apaustaulum Xristaus (ψευδοαπόστολοι) μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χρ.**) E. II. 15. ei þans twans gaskopi du ainamma niujamma mann ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον. — Filip III. 21. saei inmaideþ leika du ibnaskaunjamma leika ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι. Srv. I. Kor. XII. 13. — Ř. IX. 8. barna gahaitis rahnjanda du fraiwa τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας

*) Zajímavo srovnati s tím: J. VIII. 53. ƕana þuk silban taujis þu? τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς;

**) Tento případ se stýká se srovnáváním v. výše sub 5.

λογίζεται εἰς σπέρμα. — II. Kor. VII. 10. so saurga du ganistai ustiuhada *ἡ λύπη εἰς σωτηρίαν κατεργάζεται.* — E. II. 22. miþgatimridai sijuþ du bauainai guþs *συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ.* — Volněji též: Kol. III. 21. ni gramjaiþ barna izwara du twairhein *μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν.**)

b) při slovesech nepřechodných: II. Kor. VI. 17. wairþa izwis du attin jah jus wairþiþ mis du sunum *ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱούς.* Srv. L. XX. 17. — Mk. XII. 10. sah stains warþ du haubida waihstins *οὗτος (λίθος) ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας.* — J. XVI. 20. so saurga izwara du fahedai wairþiþ *ἡ λυπὴ ὑμῶν εἰς χάραν γενήσεται.* — L. III. 5. wairþiþ þata wraiqo du raihtamma jah usdrusteis du wigaim slaihtaim *ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας.* — E. IV. 13. unte garinnaima allai du waira fullamma *μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέλειον.* — Mk. X. 8. ei sijaina þo twa du leika samin *καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.* — E. II. 21. gatimrjo wahseiþ du alh weihai *ἡ οἰκοδομὴ αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον.* — Kol. II. 19. all leik wahseiþ du wahstau guþs *πᾶν τὸ σῶμα αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ θεοῦ.* — II. Tim. III. 13. liutai þeihand du wairsizin *γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον.* Srv. II. Tim. III. 9. — E. III. 19. ei fullnaiþ du allai fullon *ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα.* — II. Kor. VIII. 2. þata diupo unledi ize usmanagnoda du gabein *ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον.* — II. Kor. X. 15. mikilnan du ufarassau *μεγαλυνθῆναι εἰς περίσσειαν.***)

c) Z ustáleného již užívání výrokového vykládají se vazby, ve kterých cíl pohybu nějakého již nelze tak jasně stopovati: Mk. XII. 23. þai auk sibun aihtedun þo du qenai *οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.* Srv. L. XX. 33. Neh. VI. 18. — Filip III. 8. ei Xristau du gawaurkja habau *ἵνα Χριστὸν κερδήσω.* — Filem. 17. jabai nu mik habais du gamana *εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοινωνόν.*

d) Na přechodu k následující platnosti účelné jsou doklady tyto: II. Kor. VIII. 19. miþ anstai þizai andbahtidon fram uns du fraujins wulþau *σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν.* — J. XIII. 15. du frisahtai auk atgaf izwis *ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν.* Srv. II. Th. III. 9. — Filip I. 19. þata mis gagaggiþ du ganistai *τοῦτό μοι ἀποβήσεται*

*) V tomto dokladě také mysliti by bylo na cíl (ovšem abstractní) „až po…“.
**) V posledních příkladech cílovou platnost pěkně viděti.

εἰς σωτηρίαν. Srv. II. Tim. III. 15. — I. Kor. XV. 26. allata du timreinai wairþai *πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γενέσθω*. — G. V. 2. Xristus izwis nist du botai *Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει*. — Kol. IV. 11. wesun mis du gaþrafsteinai *ἐγενήθησάν μοι παρηγορία*.

§ 89. 8. Velmi často du s dat. značí cíl pomyslný, k němuž děj se nese, čili účel jeho. Nejprve zajisté vazby této užívalo se při slovesech pohybu, jehož koncem bylo nějaké abstractní ustanovení, pak analogií zavládla také u sloves a rčení, která pohybu již neznačila: *α*) při slovesech pohybu: J. IX. 39. du staua ik in þamma fairlvau qam *εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον*. — N. V. 16. allai þai galisanans du þamma waurstwa (shromáždění k dílu). — J. XVIII. 37. du þamma gabaurans im jah du thamma qam *εἰς τοῦτο γεγένημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα*.

β) při slovesech přechodných (dělati, chystati, mluviti co k čemu): II. Kor. IX. 10. hlaiba du mata andstaldiþ *ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι*. — II. Kor. V. 5. saei jah gamanwida uns du þamma guþ *ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός*. Srv. II. Tim. III. 17. Ř. IX. 22. 23. — E. II. 10. (sijum) gaskapanai du waurstwam godaim (*ἐσμὲν*) *κτισθέντες ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς*. — I. Tim. IV. 7. þroþei þuk silban du gagudein *γύμναζε σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν*. — I. Th. III. 3. du þamma gasatidai sijum *εἰς τοῦτο κείμεθα*. Srv. Filip. I. 16. I. Kor. XVI. 15. I. Tim. II. 7. I. Th. V. 9. Sk. I. d. — I. Kor. X. 31. allata du wulþau guþs taujaiþ *πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε*. Srv. G. II. 8. E. IV. 16. — I. Kor. XI. 24. 25. þata waurkjaiþ du meinai gamundai *τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν*. — E. I. 5. fauragarairoþ uns du suniwe gadedai *προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν*. Srv. E. I. 6. 10. — II. Tim. II. 21. kas du sweriþai gaweihaiþ, du allamma waurstwe godaize gamanwiþ *σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον*. — Ř. IX. 17. du þamma silbin urraisida þuk *εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε*. — II. Kor. XI. 8. nimands andawizn du izwaramma andbahtja *λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν*. — Ř. XIV. 1. unmahteigana andnimaiþ ni du tweifleinai mitone *τὸν ἀσθενοῦντα προσλαμβάνεσθε μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν*. — E. IV. 12. gaf sumans apaustauluns du ustauhtai weihaize, du waurstwa andbahtjis, du timreinai *ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομήν*. — II. Kor. X. 8. waldufni atgaf frauja unsis du timreinai jah ni du gataurþai *ἐξουσίαν ἔδωκε ὁ κύριος ἡμῖν εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν*. Srv. I. Kor.

V. 5. II. Kor. XIII. 10. E. V. 2. II. Tim. II. 25. — Mk. XIV. 8. faursnau salbon mein leik du usfilha *προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς ἐνταφιασμόν.* — Tit. I. 16. du allamma waurstwe godaize uskusanai *πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.* — L. IV. 5. mulda afhrisjaiþ du weitwodiþai im *τὸν κονιορτὸν ἀποτινάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.* Srv. Mk. I. 44. VI. 11. L. V. 15. Mt. VIII. 4. — J. XIII. 29. bugei þizei þaurbeima du dulþai *ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν.* — I. Tim. I. 16. ei in mis frumistamma ataugidedi Xristaus Jesus alla usbeisnein du frisahtai *ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰ. Χρ. τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν.* — Ř. XV. 4. du unsarai laiseinai gameliþ warþ *εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη.* — II. Kor. VII. 3. ni du gawargeinai qiþa *οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω.* Srv. I. Kor. XV. 34. Sk. VIII. d. L. XVIII. 1. — Mk. XIV. 9. jah þatei gatawida so, rodjada du gamundai izos *καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαληθήσεται εἰς μνημοσύνην αὐτῆς.* — Mk. I. 4. was Johannes merjands daupein idreigos du aflageinai frawaurhte *ἐγένετο Ἰωάννης κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.* Srv. L. III. 3. — II. Th. I. 11. du þammei jah bidjam *εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα.*

Snad sem náleží též: Mt. IX. 16. ni hvashun lagjiþ du plata (k zašití?) fanan þarihis ana snagan fairnjana (řec. text má jinou vazbu a proto místo jest pochybno:) *οὐδεὶς ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ.*

§ 90. *γ*) při slovesech podmětných: E. VI. 18. du þamma wakandans *εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες.* — II. Kor. IV. 6. liuhtida du liuhadein kunþjis *ἔλαμψεν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως.* — I. Tim. I. 16. galaubjan imma du libainai aiweinon *πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον.* Srv. J. VI. 27. — L. XIV. 31. stigqan wiþra anþarana du wigna *συμβαλεῖν ἑτέρῳ εἰς πόλεμον.* — Kol. I. 29. du þammei arbaidja *εἰς ὃ κοπιῶ.* — L. II. 34. sa ligiþ du drusa jah usstassai managaize *οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν.* — Filip. I. 25. þairhvisa at allaim izwis du izwarai framgahtai *συμπαραμένω πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπήν.* — I. Kor. XIV. 22. razdos du bandwai sind *αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν.* Takto prosté býti k čemu ještě: Kol. II. 22. 23. G. II. 9. E. I. 12. II. Tim. II. 20. II. Kor. I. 20. II. 16. VIII. 14. J. XI. 4. L. XIX. 42. Též elipticky: L. II. 32. liuhaþ du andhuleinai þiudom *φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.**) — I. Tim. IV. 4. ni waiht du uswaurpai

---

*) Viz níže sub *ε*) pozn.

οὐδὲν ἀπόβλητον = k zahození! — Podobně též: II. Tim. II. 14. waurdum weihan du ni waihtai daug *λογομαχεῖν εἰς οὐδὲν χρήσιμον*. — E. V. 4. þoei du þaurftai ni fairrinnand (*τὰ οὐκ ἀνήκοντα*).

δ) doplňkem adjektiva: II. Kor. II. 16. jah du þamma ƕas wairþs? *πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός*; — II. Tim. III. 16. þaurftos du laiseinai *ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν*. — II. Kor. X. 4. (wepna) mahteiga guþa du gataurþai tulgiþo (*τὰ ὅπλα*) *δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων*. — I. Tim. IV. 8. usþroþeins du fawamma ist bruks *γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος*. Srv. II. Tim. IV. 11. — E. IV. 29. þatei goþ sijai du timreinai *εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομήν*. — L. XIV. 35. nih du airþai ni du maihstau fagr ist (salt) *οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν* (*τὸ ἅλας*). — Sk. II. d. swesa du daupeinais garehsnai (propria ad baptismatis dispensationem).

ε) doplňkem substantiva: E. I. 14. izei ist wadi arbjis unsaris du faurbauhtai gafreideinais *ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως*. — E. IV. 14. in filudeisein du listeigai uswandeinai airzeins *ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης*. — Ř. X. 4. ustauhts auk witodis Xristus du garaihtein *τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην*. — X. 1. bida du naseinai *ἡ δέησις εἰς σωτηρίαν*. — Tit. I. 2. apaustaulus du wenai libainais *ἀπόστολος ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς*.

Pozn. Sem by bylo lze též postaviti doklad již výše vytčený L. II. 32. liuhaþ du andhuleinai — jakož vůbec tyto případy, kde du s dativem jest doplňkem substantiva, na vazbu býti k čemu upomínají a výpustkou vykládati by se mohly.

§ **91. B)** Du s infinitivem v gotštině shledává se velmi často, ač prostý infinitiv stejně jest oblíben.

1. Původem užívání této předložky, jakožto podpory infinitivu sluší zajisté pokládati případy, ve kterých infinitivem vysloven jest účel, k němuž děj slovesa určitého se nese.

a) Při slovesech pohybu, klidu a stavu: Mk. IV. 3. urrann sa saiands du saian *ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι*. Srv. L. VIII. 5. Ř. XI. 26. — Mt. XI. 1. ushof sik Jesus jainþro du laisjan *μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν*. — (Tropický pohyb:) Filip. IV. 10. gaþaihuþ du faur mik fraþjan *ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν*. — I. Kor. XI. 21. faursniwiþ du matjan (*τὸ δεῖπνον*) *προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν*. — Zajímavý jest zvláště doklad L. I. 76.—79. fauragaggis manwjan wigans imma, du giban kunþi, gabairhtjan

þaim ... sitandam, du garaihtjan fotuns unsarans *προπορεύσῃ* ... *ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ· τοῦ δοῦναι γνῶσιν* ... *ἐπιφᾶναι τοῖς καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν* — a sice proto, že řecké prosté infinitivy gotsky tolikéž vyjádřeny jsou infinitivy bez du, řecké inf. opatřené členem *τοῦ* v gotském textu vytčeny podporou předložky. — L. XVIII. 35. blinda sums sat faur wig du aihtron *τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν*. Srv. Mk. X. 46. — II. Kor. VII. 3. in hairtam unsaraim sijuþ du miþgaswiltan *ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν*. — L. XIX. 48. managei auk alakjo hahaida du hausjan imma *ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων*. Analogicky též L. I. 9. hlauts imma urrann du saljan *ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι*. — Ř. XI. 11. warþ ganists þiudom du in aljana briggan ins *ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσι εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς*. — Ř. XII. 2. inmaidjaiþ du gakiusan ƕa sijai wilja guþs *μεταμορφοῦσθε εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ*. Srv. Filip. III. 10. — Ř. XV. 8. andbaht waurþanana ... du gatulgjan gahaita *διάκονον γεγενῆσθαι εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας*. — I. Kor. VIII. 10. niu miþwissei timrjada du galiugagudam gasaliþ matjan? *οὐχὶ ἡ συνείδησις οἰκοδομήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν*; — Ř. VII. 5. waurhtedun du akran bairan (*τὰ παθήματα*) *ἐνηργεῖτο εἰς τὸ καρποφορῆσαι*.

§ **92.** **b)** U sloves přechodných (podobného rázu): L. IX. 51. andwairþi seinata gatulgida du gaggan in Jairusalem *τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ*. — I. Th. IV. 17. frawilwanda du gamotjan fraujin *ἁρπαγησόμεθα εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου*. — L. V. 1. miþþanei managei anatramp ina du hausjan waurd *ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον*. — L. VIII. 8. saei habai ausona du hausjan, gahausjai *ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω*. — XIV. 28. rahneiþ manwiþo habaiu du ustiuhan *ψηφίζει τὴν δαπανὴν εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν*. Srv. I. Kor. XI. 22. — II. Kor. VII. 12. melida du gabairhtjan usdaudein unsara *ἔγραψα εἵνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ἡμῶν*. Srv. Sk. IV. d. — Mt. XXVI. 2. sa sunus mans atgibada du ushramjan *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι*. — Mk. VII. 4. anthar ist manag þatei andnemun du haban *ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν*. — I. Kor. VII. 25. gaarmaiþs fram fraujin du triggws wisan *ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι*. — Mk. XIV. 55. sokidedun weitwodiþa du afdauþjan ina *ἐζήτουν μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν*. — Mt. V. 28. saei saiƕiþ qinon du luston izos *ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς*. —

Mt. VI. 1. atsailviþ armaion izwara ni taujan du sailvan im *προσέχεσθε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς.* — L. IV. 18. gasalboda mik du wailamerjan *ἔχρισέ με εὐαγγελίζεσθαι.* — I. Tim. IV. 13. þanzei guþ gaskop du andniman *ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν.* — J. XII. 4. izei skaftida sik du galewjan ina *ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι.* — Kol. I. 22. (gafriþodai) du atsatjan izwis weihans (*ἀποκατήλλαξεν*) *παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους.* — Mk. III. 14. gawaurhta twalif du wisan miþ sis *ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ.* — L. IV. 18. insandida mik du ganasjan *ἀπέσταλκέ με ἰάσασθαι.* Srv. I. Th. III. 5. — L. IV. 29. brahtedun ina und auhumisto þis fairgunjis du afdrausjan ina *ἤγαγον αὐτὸν ἕως τῆς ὀφρύος τοῦ ὄρους εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν.* — J. VI. 31. hlaif us himina gaf im du matjan *ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.* Srv. J. VI. 52. Při giban ještě L. IX. 16. Mk. XIII. 22. Kol. I. 25. II. Th. III. 9. J. XVII. 4. — L. V. 4. athahiþ þo natja izwara du fiskon *χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.* — Mt. XXVII. 7. usbauhtedun akr du usfilhan ana gastim *ἠγόρασαν τὸν ἀγρὸν εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις.* — Kol. IV. 3. ei guþ uslukai unsis haurd waurdis du rodjan runa Xristaus *ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ.* Srv. I. Th. II. 16. — I. Th. III. 13. izwis frauja ganohnan gataujai friaþwa... du tulgjan hairtona izwara *ὑμᾶς ὁ κύριος περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ... εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας.* Též R. XII. 3. (qiþa) fraþjan du waila fraþjan (*λέγω*) *φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν.* Srv. ještě Sk. II. c. d.

§ 93. 2. K účelnému řadí se infinitiv s du jako doplněk ke jmenům, (při čemž větším dílem původní účelná platnosť ještě jest patrna):

a) při podstatných: Mk. III. 15. waldufni du hailjan *ἐξουσίαν θεραπεύειν.* Srv. I. Kor. IX. — L. V. 17. mahts fraujins was du hailjan ins *δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς.* — L. I. 57. mel du bairan *ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν.* (Podobně L. II. 6. usfulnodedun dagos du bairan izai *ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.* Srv. L. II. 21.) — II. Kor. VIII. 11. muns du wiljan swa jah du ustiuhan *προθυμία τοῦ θέλειν οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι.* (Snad též II. Th. I. 5. taikn garaihtaizos stauos guþs du wairþans briggan izwis *ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς.*)

b) při přídavných: Mk. II. 9. azetizo du qiþan *εὐκοπώτερον εἰπεῖν.* — I. Tim. I. 16. þaim ize anawairþai wesun du

galaubjan *τῶν μελλόντων πιστεύειν.* — II. Kor. XI. 2. mauja swikna du usgiban Xristau *παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ.*

c) při příslovce: II. Kor. X. 6. manwuba habandans du fraweitan *ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι* (ač případ tento lze přiřaditi výše k **1. a**).

3. Když zvykem ustálilo se du při infinitivu účelném, zavládlo i ve případech, kde účelu vystihnouti již nelze, když jest infinitiv předmětem nebo podmětem věty:

a) infinitiv předmětem, (v některých dokladech jakousi účelnou barvu přece ještě znáti): L. IV. 10. aggilum seinaim anabiudiþ du gafastan þuk *τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε.* — II. Th. II. 2. bidjam izwis... du ni sprauto waggjan *ἐρωτῶμεν ὑμᾶς εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι.* — I. Th. II. 12. weitwodjandans du gaggan izwis *μαρτυρούμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς.* — J. XIII. 24. bandwiduh þan þamma Seimon Paitrus du fraihnan *νεύει οὖν τούτῳ Σ. Π. πυθέσθαι.* — I. Th. IV. 9. at guþa uslaisidai sijuþ du frijon izwis misso *θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.* — Sk. 1. c. þans ufhausjandans diabulau du ufargaggan anabusn (eos qui oboediebant diabolo at transgrediendam legem).

b) infinitiv podmětem, (účelná platnosť úplně setřena:) Mk. X. 40. þata du sitan af taihswon meinai nist mein du giban *τὸ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι.* — XII. 33. þata du frijon managizo ist allaim þaim allabrunstim *τὸ ἀγαπᾶν πλεῖόν ἐστι πάντων ὁλοκαυτωμάτων.* — I. Kor. XI. 6. jabai agl ist qinon du kapillon *εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρεσθαι.* — II. Kor. IX. 1. ufjo mis ist du meljan *περισσόν μοί ἐστι τὸ γράφειν.* — Filip. I. 24. du wisan in leika þaurftozo *τὸ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον.* — I. Th. III. 4. anawairþ was uns du winnan agliþos (*μέλλομεν θλίβεσθαι*).

§ 94. c) Du konečně splývá (jako bi) s oběma gotskými instrumentaly hve a þe v částice, a to:

1. duhve jest vždy tazací, značí proč? a odpovídá řeckému *τί* Mk. II. 8. IV. 40. XI. 3. XIV. 6. L. XVI. 2. XIX. 33. J. XVIII. 23. I. Kor. XV. 29. 30. X. 30. Gal. V. 11. — řeck. *διατί* Mk. II. 18. VII. 5. XI. 31. Mt. IX. 11. 14. L. V. 30. 35. XIX. 23. 31. XX. 5. J. VII. 45. VIII. 43. 46. XII. 5. XIII. 37. — *ἱνατί* Mt. IX. 4. XXVII.

46. I. Kor. X. 29. — *εἰς τί* Mk. XV. 34. — *ὅτι* Mk. IX. 28. — *πρὸς τί* J. XIII. 28. (Sk. VIII. a.)

2. duþe jest odůvodňovací, značí pročež, protož a překládá řecké *διὰ τοῦτο*: Mt. VI. 25. Mk. VI. 14. XI. 24. XII. 24. L. XIV. 20. J. VI. 65. VII. 22. VIII. 47. IX. 23. XII. 18. 27. 39. XV. 19. XVI. 15. XIX. 11. II. Kor. IV. 1. XIII. 10. I. Th. II. 13. I. Tim. I. 16. Filem. 15. — *εἰς τοῦτο* Mk. I. 38. II. Kor. II. 9. — *καὶ* (= pročež) II. Kor. I. 20.

Psáno bývá též duþþe (t. j. du-uh-þe) se stejnou platností, a sice: *διὰ τοῦτο* J. X. 17. Ř. XV. 9. I. Kor. XI. 30. Ef. I. 15. V. 17. VI. 13. Kol. I. 9. I. Th. III. 5. — *εἰς τοῦτο* L. IV. 43. I. Tim. IV. 10. — *διὸ* Mt. XXVII. 8. Ř. XIII. 5. Ef. II. (Snad též L. VII. 7. ač tam psáno pouze duþei) *διόπερ* I. Kor. VIII. 13. (Též Sk. II. d.)

3. Spojeno ještě se ei (duþe ei) má význam spojky nejvíce výsledně účelné: *ἵνα* Mk. IV. 21. Kol. IV. 8. — *πρὸς τὸ* II. Kor. III. 13. — *πρὸς ὅ* E. III. 4. — *ἀνθ᾽ ὧν* (*οὐκ ἐπίστευσας* duþe ei ni galaubides). — *διότι* L. I. 13. I. Kor. XV. 9. — *εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα* E. VI. 22. — *διὸ* L. I. 35. — *διὰ τὸ* L. II. 4.

Fair-

§ 95. Že fair- původně znamenalo při (před, vedle), svědčí zachované doklady, ač jich celkem jest příliš málo, aby lze bylo na nich založiti úsudek zcela bezpečný.

Fair- doloženo jest pouze jako praefix, a sice:

I. Ve sdružení slovesném značí:

1. že činnost slovesa rozvíjí se při předmětu a to bez dalšího určení dotyku: Mk. VIII. 23. fairgreipands handu *ἐπιλαβόμενος τῆς χειρός*. Srv. L. VIII. 54. L. IX. 47. — Dotyk označen ještě souznačnou předložkou: Mk. V. 41. fairgraip bi handu þata barn *κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου*. — Tropicky: I. Tim. III. 13. þai waila andbahtjandans grid goda sis fairwaurkjand *οἱ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται* (přidělají).

2. Předjímáním konce čili cíle pohybu (ruchu) fair- značí, že činnost slovesa k tomu se nese, aby se při předmětě, jenž označen druhou předložkou, rozvíjela, t. j. že k němu směřuje: II. Kor. X. 14. ni fairinnandans und izwis *μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς*. Srv. II. Kor. X. 13. — E. V. 4. þoei du þaurftai ni fairrinnand (volný překlad:) *τὰ οὐκ ἀνήκοντα*. — E. III. 8. wailamerjan þo unfair-

laistidon gabein Xristaus εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ. L. IV. 20. wesun augona fairweitjandona du imma οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. Srv. II. Kor. III. 7. — II. Kor. III. 13. ei ni fairweitidedeina sunjus Israelis in andi πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος. — S předmětem v genitivu: II. Kor. IV. 18. ni fairweitjandans þizei gaselvanane μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα.

3. Tropicky fair- při slovese značí též, že činnost při předmětě se rozvíjí intensivně tak, že pak fair- jest skoro jen částicí zmocňující. Přechod k tomu pěkně ukazuje: I. Kor. X. 21. ni maguþ biudis fraujins fairaihan jabbiudis skohsle οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων (přidržeti, pevně držeti, pevně míti, podíl míti). — Prosté zmocnění jest: L. XVII. 9. iba þank þus fairhaitis skalka jainamma μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ — a zmocnění až nad slušnou míru označeno: II. Th. III. 11. hausjam auk sumans lvairbandans in izwis ungatassaba, ni waiht waurkjandans ak fairweitjandans ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους. Srv. I. Tim. V. 13. (Na obou těchto místech překlad jest velmi volný; řecký text žádá všetečnost skutkem, Ulfilas vyjádřil jen všetečnost zrakem jevenou).

§ 96. Pozn. 1. V dokladech I. Tim. III. 13. (fairwaurkjan) II. Thess. III. 11. a I. Tim. V. 13. (fairweitjan) možno by bylo pomýšleti na význam fair- = περί- (okolo, kolem), který snadno z prostého při, vedle lze vyložiti; v. výklad prvotného významu předložky bi.

Pozn. 2. Přechodným praefix fair- činí nepřechodné sloveso laistjan, ač dokladem jest pouze záporné prt. praet.: E. III. 8. wailamerjan þo unfairlaistidon gabein εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον.

Pozn. 3. Perfectivující platnost praefixu fair- jest více nežli pochybna, což padá na váhu tím více, že fair celkem má velmi málo zbylé specifické moci směrové a tudy by dobře bylo se hodilo k výrazu formálných rozdílů děje, kdyby jej jazyk vůbec byl živěji vytvořil. Některé tvary sice svědčí na pohled moci perfectivující: (Strbg.) Mk. V. 41. fairgraip bi handau þata barn κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου. — (Strbg.) L. VIII. 54. fairgreipands handu κρατήσας τῆς χειρός. (Týž tvar ostatně Mk. VIII. 23. L. IX. 47. převádí složené ἐπιλαβόμενος.) — II. Kor. III. 7. fairweitjan ἀτενίσαι

a III. 13. duþe ei ni fairweitidedeina *πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι*. Ale ostatní doklady svědčí proti tomu: II. Kor. IV. 18. ni fairweitjandam *μὴ σκοπούντων* (Srv. II. Th. III. 11. I. Tim. V. 13). — L. IV. 20. wesun angona fairweitjandona *ἦσαν ἀτενίζοντες*. — L. XVII. 9. þank þus fairhaitis *χάριν ἔχει*.

II. Ve složení substantivném fair- doloženo pouze jednou: I. Kor. IV. 9. fairweitl waurþum þizai manasedai *θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ*. Výklad podává sloveso fairweitjan (v. výše I. 2.).

Faura, Faur

§ 97. Původním významem obě slova značila polohu o něco dále, vedle, před nějakým bodem, a v dokladech zásadního podstatného rozdílu mezi faura a faur není, čeho důkazem nejspolehlivějším jest, že táž slova v témže významu jeví se jednou s praefixem faura podruhé s faur. Proti anda-, and, z nichžto anda- vyskytá se pouze jako praefix nominalný, jest rozdíl ten, že faura i faur ve všech třech platnostech (jako příslovka, praefix i předložka) stejně jsou doloženy. Oekonomie jazyka ovšem užívání obou předložek poněkud rozlišila a proto jakož i pro přehlednost doklady obou stůjtež zde odděleny:

Faura naskytá se **I.** Jako adverbium a sice:

1. významem místním: Filip III. 14. du þaim þoei faura sind mik ufþanjands *τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος*.

2. významem časovým: I. Tim. I. 13. ikei faura was wajamerjands *τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον*. Srv. Sk. I. c.

Pozn. **1.** Stamm-Heyne i Bernhardt za příslovečné kladou faura také ve případech vytčených nahoře (str. 5. pozn.) ve kterých však patrně jest jen druhým praefixem, pročež je zařaďujeme níže mezi sdruženinami slovesnými.

Pozn. **2.** Ve tmesi faura doloženo není.

§ 98. II. Jako praefix slovesný faura- doloženo jest hojně a značí:

1. místně, že děj rozvíjí se vedle nějakého předmětu: Mk. XIV. 69. dugann qiþan þaim faurastandandam *ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν*. Srv. L. XIX. 24. — II. Kor. IV. 14. fauragasatjiþ unsis miþ izwis *παραστήσει (ἡμᾶς) σὺν ὑμῖν*. — (Tropicky): II. Kor. VIII. 11. ei swaswe fauraist muns du wiljan swa jah du

ustiuhan ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι (jest po ruce!).

2. zase místně, že děj rozvíjí se před nějakým předmětem: L. I. 17. silba fauraqimiþ in andwairþja is αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ. — Mk. XI. 9. þai fauragaggandans hropidedun οἱ προάγοντες ἔκραζον. Srv. L. I. 76., kde faura opakováno jako předložka. — II. Kor. IX. 3. fauragasandida broþruns ἔπεμψα τοὺς ἀδελφούς.

3. časově, že děj rozvíjí se dříve, nežli děj jiný, tedy před ním: II. Kor. VIII. 6. swaswe faurdustodida προενήρξατο. — I. Tim. I. 18. bi þaim faurafaursniwandam ana þuk praufetjam κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας. — II. Kor. XII. 21. þize faurafrawaurkjandane τῶν προημαρτηκότων. Srv. XIII. 2. — II. Kor. IX. 7. swaswe fauragahugida hairtin καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ. — E. I. 12. þai faurawenjandans οἱ προηλπικότες. — Ef. I. 9. bi wiljin saei fauragaleikaida imma κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ. — Mt. XI. 13. allai auk praufeteis fauraqeþun πάντες γὰρ οἱ προφῆται προεφήτευσαν. Srv. Ř. IX. 29. II. Kor. VII. 3. XIII. 2. G. V. 21. I. Th. III. 4. IV. 6. — Mk. XIII. 23. fauragataih izwis allata προείρηκα ὑμῖν πάντα. Srv. II. Kor. XIII. 2. — L. XIV. 24. ni ainshun manne jainaize þize faurahaitanane kauseiþ þis nahtamatis οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται τοῦ δείπνου.*) — II. Kor. IX. 5. þana fauragahaitanana aiwlaugian τὴν προκατηγγελμένην εὐλογίαν. — G. III. 1. faura augam Jesus Xristus faurameliþs was κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη (faura opakováno). Srv. Ř. XV. 4. E. III. 3. — E. I. 5. fauragarairoþ uns προορίσας ἡμᾶς. — E. I. 11. fauragaredanai προορισθέντες. — Ř. IX. 23. þoei fauragamanwida du wulthau ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν. Srv. E. II. 10. II. Kor. IX. 5. Sk. IV. 6.

4. tropicky faura- značí přednost, jež čemu se dává, nebo přímo vládu či správu nad předmětem: Ř. XII. 10. sweriþai izwis misso fauraraħnjandans τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι. — Sk. VIII. 6. fraujins laisein swikunþaba in allaim alamannam faurawisan rahnidedun (domini doctrinam aperte in omni hominum genere praestare existimaverunt). — I. Tim. III. 5. seinamma garda

*) I tento případ Stamm-Heyne a Bernhardt počítají mezi ty, v nichž faura jest příslovkou časovou, zajisté neprávem.

fauragaggan τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι. Srv. III. 4. 12. — Ř. XII. 8. sa faurastandands ὁ προιστάμενος.

§ 99. Pozn. 1. Mocí praefixu faura- předmětným z podmětného slovesa se stává fauragaggan: I. Tim. III. 5. fauragaggan seinamma garda τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι. Srv. III. 4. 12. — faurahustodida (II. Kor. VIII. 6.) nemá sice přímo na sobě odvislý předmět, ale dělí se oň s následujícím ustiuhan: ei swaswe fauradustodida swah ustiuhai in izwis jah þo anst ἵνα καθὼς προενήρξατο οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.

Pozn. 2. Perfectivující platnost praefixu faura jest naprosto pochybna. Jen ve dvou případech praefigované tvary odpovídají řeckým prostým perfectivným: L. XIV. 24. þize faurahaitanane τῶν κεκλημένων a II. Kor. IX. 3. fauragasandida broþruns ἔπεμψα τοὺς ἀδελφούς. Všude jinde faura odpovídá řec. προ- řídčeji παρα- a praefigované tvary stejně vyjadřují děje perfectivné i imperfectivné; na př. I. Tim. III. 4. fauragaggands προϊστάμενος a hned po té (Strb.) v. 5. fauragaggan προστῆναι. — fauraqeþum I. Th. IV. 6. προείπαμεν, ale III. 4. προελέγομεν a pod. Ano i dvojnásob praefigované faurafaursniwandam (I. Tim. I. 18.) odpovídá imperfectivnému προάγουσας.

§ 100. III. Jako praefix nominálný faura- téže platnosti prozrazuje:

1. místní ve smyslu vedle nebo před: Mk. XV. 38. faurahah alhs diskritnoda in twa τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο. — L. X. 10. usgaggandans ana fauradaurja izos ἐξερχόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς. — I. Kor. VII. 18. miþ faurafillja ἐν ἀκροβυστίᾳ. Srv. VII. 19. G. II. 7. V. 6. VI. 15. Kol. III. 11.

2. časovou přednost (co děje se dříve): J. VI. 26. selvuþ taiknins jah fauratanja εἴδετε σημεῖα καὶ τέρατα. Srv. Mk. XIII. 22. II. Kor. XII. 12.

3. tropicky přednost, důstojenství: L. VIII. 48. faura-maþleis synagogais ἄρχων τῆς συναγωγῆς. Srv. VIII. 49. XIX. 2. II. Kor. XI. 32. N. V. 14. 15. 17. 18. VII. 2. Sk. II. a. — G. IV. 2. (arbinumja ist) uf fauragaggam (κληρονόμος) ὑπὸ οἰκονόμους (ἐστι). — L. VIII. 3. fauragaggjins ἐπιτρόπου. Srv. XVI. 1. 2. 8. Ř. XVI. 23. Tit. I. 7. — L. XVI. 2. 4. fauragaggi οἰκονομία(ν). Srv. E. I. 10. III. 2. 9.

§ 101. IV. Jako předložka faura váže se s dativem, jehož platnosť localná*) se osvědčuje; značí totiž:

1. předmět (místo), vedle kterého n. před kterým děj se rozvíjí: a) při slovese klidu: Mk. I. 16. hvarbonds faura marein περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν. Srv. V. 21. — L. VIII. 35. bigetun sitandan þana mannan faura fotum Jesuis εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Srv. VII. 38.

b) anticipací konec pohybu (jakožto určení klidu při slovese ruchu): L. VIII. 41. driusands faura fotum Jesuis πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Srv. XVII. 16. — L. IX. 47. (barn) gasatida faura sis ἔστησεν (αὐτὸ) παρ̕ ἑαυτῷ. Srv. L. V. 19. Ř. XIV. 10. — L. II. 22. brahtedun ina atsatjan faura fraujin ἀνήγαγον αὐτὸν παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ. Sloveso ruchu aspoň v pozadí jest: II. Kor. V. 10. allai weis ataugjan skuldai sijum faura stauastola Xristaus πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. — Mt. XXVII. 11. Jesus stoþ faura kindina Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος.

c) s tím úzce souvisejí případy, v nichžto faura s dat. značí předmět, vůči němuž (coram!) děj se rozvíjí: Mt. XXVI. 70. Iþ is laugnida faura þaim allaim ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων. Srv. G. II. 14. — Mk. II. 12. usiddja faura andwairþja allaize ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων. — L. XIX. 27. fijands meinans usqimiþ faura mis τοὺς ἐχθρούς μου κατασφάξατε ἔμπροσθέν μου. — G. III. 1. izwizei faura augam Jesus Xristus faurameliþs was οἷς κατ̕ ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη. — Tropicky: L. XIV. 10. þanuh ist þus hauhiþa faura þaim miþanakumbjandam þus τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι. — Kol. I. 22. du atsatjan izwis weihans faura imma παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους κατενώπιον αὐτοῦ. — I. Th. III. 9. faginom in izwara faura guþa unsaramma χαίρομεν δι̕ ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν Srv. III. 13.

2. faura s dat. určuje místně předmět (pohybující se), před nímž pohyb jiný se děje u sloves nepřechodných i přechodných: J. X. 4. (hairdeis) faura im gaggiþ (ποιμὴν) ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται. — L. I. 76. fauragaggis auk faura andwairþja fraujins προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου. — Mt. VI. 2. ni haurnjais faura þus μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου. — Mt. XI. 10. (Mk.

*) Delbrück, Abl. Loc. Inst. str. 23. dativ při faura pokládá za ablativný, ale jen někdy dativ mívá tuto platnosť.

I. 2. L. VII. 27.) Ik insandja aggilu meinana faura þus, saei gamanweiþ wig þeinana faura þus *ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.* Srv. L. IX. 52. X. 1.

Pozn. Při insandjan aggilu faura þus lze pomýšleti též na platnosť temporálnou; v. násl.

3. faura s dat. určuje přednosť časovou: Kol. I. 17. is ist faura allaim *αὐτός ἐστι πρὸ πάντων.* Srv. N. V. 15.

§ 102. 4. faura s dat. označuje předmět, nad nímž kdo má přednosť moralní (vládu, důstojenství): I. Tim. II. 12. qinon ni uslaubja fraujinon faura waira *γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω αὐθεντεῖν ἀνδρὸς* — a naopak předmět, jemuž se kdo podrobuje, před nímž se kloní: I. Kor. XV. 28. biþe alla gakunnun sik faura imma, þan is silba gakann sik faura þamma ufhnaiwjandin *ὅταν ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι.*

Pozn. Případ tento poslední snad lépe bylo by přiřaditi ke kategorii hned následující.

5. faura s dat. ablativným označuje předmět, před nímž t. j. jehož působením děj se koná, a sice **a)** jemu se vyhýbaje, unikaje (t. j. s vedlejším pojmem odluky): Mk. XIV. 52. gaþlauh faura im *ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.* Srv. L. III. 7. J. X. 4.

b) abstractněji (při slovesech, jež značí skrývati, chrániti co od koho): J. XVII. 15. (bidja) ei bairgais im faura þamma unseljin (*ἐρωτῶ*) *ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.* — L. X. 21. affalht þo faura snutraim *ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν.* Srv. J. XII. 36. — L. IX. 45. (þata waurd) was gahuliþ faura im *τὸ ῥῆμα τοῦτο ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν.* — L. XIX. 42. iþ nu gafulgin ist faura augam þeinaim *νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.*

c) ještě abstractněji při slovesech, jež značí míti se na pozoru (před kým): Mk. XII. 38. sailviþ faura bo(karjam) *βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων.* — Srv. L. XX. 46. Mt. VII. 15.

6. Faura s dat. instrumentalným značí předmět, před nímž děj se koná, jím přímo působen jsa (t. j. s vedlejším názorem příčinnosti) a sice značí **a)** příčinu pocitu: J. XVI. 21. ni þanaseiþs ni gaman þizos aglons faura fahedai *οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαράν.* — J. XII. 42. faura Fareisaium ni andhaihaitun *διὰ τοὺς Φαρ.* (t. j. strachem z Far.) *οὐχ ὡμολόγουν.* — N. V. 15. iþ ik ni tawida swa faura andwairþja agisis guþs (čeho jsem já nečinil boje se Boha Č.).

b) překážku: Mk. II. 4. ni magandans nelva qiman faura manageim μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. Srv. L. VIII. 19. XIX. 2.

§ 103. Faur doloženo jest I. jako příslovka: Mk. VIII. 6. atgaf siponjam, ei atlagidedeina faur ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παραθῶσι. — L. XIX. 4. biþragjands faur usstaig ana smakkabagm προδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν.

Pozn. Případy, ve kterých faur jest druhým praefixem, zase nelze počítati za doklady příslovečného užívání. — Ve tmesi faur doloženo není.

II. Ve sdružení slovesném faur značí:

1. místně (na základě významu vedle), že děj při předmětu mimochodem (vedle něho přecházeje) se rozvíjí: Mk. XV. 29. þai faurgaggandans wajameridedun ina οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν. Srv. Mk. XI. 20. L. XVIII. 36.

2. zase místně, že děj rozvíjí se před nějakým předmětem: L. XVIII. 39. þai faurgaggandans andbitun ina οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ. — Mk. XVI. 7. faurbigaggiþ izwis in Galeilaian προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Srv. Mk. X. 32. — L. X. 8. matjaiþ þata faurlagido izwis ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν. Srv. L. IX. 16. I. Kor. X. 27. Srv. faurdammjan II. Kor. XI. 10.

3. zase místně, že se děj rozvíjí na přední straně předmětu: Mt. XXVII. 66. faursigljandans þana stain σφραγίσαντες. — I. Kor. IX. 9. ni faurmuljais auhsan þriskandan οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. — I. Tim. V. 18. (a ve glosse k I. Kor. IX. 9.) auhsin þriskandin munþ ni faurwaipjais βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις. Také Mt. XXVII. 60. faurwalwjands staina daurons (kamenem dveře zavaliv!) galaiþ sem náleží přičísti, ačkoli řecká vazba jest jiná: προσκυλίσας λίθον τῇ θύρᾳ ἀπῆλθεν.

4. časově, že děj slovesa rozvíjel se dříve nežli jiný, před jiným (třeba jen pomyslným, tak že faur- [aspoň při faursniwan] vypadá pouze jako zmocnění slovesa): Sk. III. 6. Johanne hausjandans þamma faurrinnandin aiwaggeljon (Johannem audientes praecursorem evangelii). — Mk. XIV. 8. faursnau salbon mein leik du usfilha προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. Srv. I. Kor. XI. 21. — I. Tim. V. 24. frawaurhteis swikunþos sind faurbisniwandeins du stauai αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι προάγουσαι εἰς κρίσιν.

Pozn. Že faur- ve sdružení se sniwan vskutku značně pozbylo váhy, viděti z I. Tim. I. 18., kde opatřeno druhým totožným praefixem: bi þaim faurafaursniwandam ana þuk praufetjam κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας.

§ 104. 5. tropicky při faurbiudan a faurqiþan. Při faurbiudan původní platnost před (předem, čelem, tváří v tvář komu co nařizovati) jest patrna (ač-li není pouze odleskem řeckého παραγγέλλειν a pak jen zmocněním slovesa): Mk. VI. 8. faurbauþ im παρήγγειλεν αὐτοῖς. Srv. VIII. 30. L. V. 14. VIII. 56. IX. 21. I. Tim. I. 3. — L. VIII. 25. jah windam faurbiudiþ καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει.

Při faurqiþan rozeznávati jest platnosti dvě: a) L. XIV. 18. dugunnun suns faurqiþan allai ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. — XIV. 18. 19. habai mik faurqiþanana ἔχε με παρῃτημένον — (vymlouvati, vymluvena) což vyložiti dlužno bezpochyby na základě míjení mimochodem, patrného z příkladů sub II. 1. uvedených, čemu svědčí také řecké παρ-αιτεῖσθαι.

b) G. II. 21. ni faurqiþa anstai guþa ουκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ukazuje patrně rozvoj toho míjení až v pravý opak pojmu původního, a upomíná na platnosť u příbuzného fra- zcela obyčejnou.*)

Pozn. 1. Přechodným z nepřechodného stává se praefixem faur sloveso faurbigaggan: Mk. X. 32. XVI. 7. (ač snad tuto více působí praefix bi.) Snad též Sk. III. 6. þamma faurrinnandin aiwaggeljon. — K jinému předmětu přenáší se praefixem vztah slovesa předmětného: Mt. XXVII. 60 faurwalwjands staina daurons (zavaliv kamenem dveře) proti ř. προσκυλίσας λίθον τῇ θύρᾳ.

Pozn. 2. Perfectivující moc praefixu faur (jako faura) jest úplně pochybna. Perfectivné jest pouze ve třech (4) dokladech: II. Kor. XI. 10. so hwoftuli ni faurdammjada ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται. — Mt. XXVII. 66. faursigljandans þana stain σφραγίσαντες τὸν λίθον. — I. Kor. IX. 9. (a glossa k témuž místu a k I. Tim. V. 18.) ni faurmuljais οὐ φιμώσεις. — Všude jinde praefigované tvary odpovídají již složeným a to stejně imperfectivným i perfectivným.

---

*) Možno jest pomýšleti též na názor odluky, jenž z pojmu „o něco dále, před“ zcela snadno se odvádí; z odluky pak obrat slova sdruženého v opak významu vyvinul se také při af, fra- a j.

§ 105. III. Ve sloučení nominalném faur- značí:

1. místně polohu před předmětem: Mt. 27. 51. faurhah alhs τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ. — Mk. II. 26. hlaibans faurlageinais matida τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν. Srv. L. VI. 4.

2. časově, děj před jiným, dříve sběhlý: Sk. III. 6. þize unfaurweisane missadede (ab imprudentibus commissorum delictorum). — I. Tim. V. 21. ei þata fastais inu faurdomein ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος.

2. tropicky o přednosti moralné. — I. Th. V. 12. bidjam izwis kunnan þans faurstassjans izwarans ἐρωτῶμεν ὑμᾶς εἰδέναι τοὺς προϊσταμένους ὑμῶν.

4. zase tropicky děj, jenž konán jsa před nějakým předmětem stává se v jeho ochranu, záštitu či prospěch (jako níže IV. 4. a při latinském i našem pro děje se vůbec!): E. I. 7. in þammei habam faurbauht ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν. Srv. I. 14. Kol. I. 14.

§ 106. IV. Jako předložka faur váže se (nikoli s dativem jako faura, nýbrž) s accusativem, jehož směrová platnosť obyčejně zcela jasně vyniká. I značí:

1. místně předmět, před nějž děj (ruch, pohyb) směřoval: Mk. XIV. 68. galaiþ faur gard ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον. Srv. II. 13. — Mk. IV. 4. sum raihtis gadraus faur wig ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν. Srv. L. VIII. 5. — Mk. VIII. 6. atlagidedun faur þo managein παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. — Tropicky: I. Th. IV. 15. ni bisniwam faur þans anaslepandans οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.

2. zase místně předmět, před nějž děj ruchem dospěv pak ve klidu dlí: Mk. X. 46. Barteimaiaus sat faur wig Βαρτίμαιος ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. Srv. L. XVIII. 35. — L. VI. 17. þize faur marein Tyre τῆς παραλίου Τύρου.

3. časově dobu, před kterou dříve děj se sbíhá: Mt. XXVI. 75. faur hanins hruk þrim sinþam afaikis mik πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. — I. Kor. IV. 5. þannu nu ei faur mel ni stojaiþ ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε. Srv. Mt. VIII. 29. Sk. VIII. a. — II. Tim. I. 9. faur mela aiweina πρὸ χρόνων αἰωνίων. Srv. Tit. I. 2. — Sk. III. a. faur þata (antea). — J. XVII. 24. frijodes mik faur gaskaft fairlvaus ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. Srv. E. I. 4.

§ 107. 4. tropicky z názoru, že děj se koná před kým, vyvinulo se ponětí, že se děje pro jeho ochranu, záštitu, v jeho prospěch,

nebo také jen za něj zástupně, nebo konečně pro něj příčinně. (Všecky tři platnosti úzce se stýkají tak, že někdy lišiti lze jen přibližmo):

a) (ve prospěch) při slovesech i podstatných: Mk. IX. saei nist wiþra izwis, faur izwis ist *ὅς οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν* (sic) *ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν*. Srv. L. IX. 50. — II. Kor. XIII. 8. ni auk magum lʋwa wiþra sunja ak faur sunja *οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας* Srv. Sk. VIII. c. Hojně při slovesech utrpení: Ř. XIV. 15. faur þanei Xristus gaswalt *ὑπὲρ οὗ Χρ. ἀπέθανε*. Srv. I. Kor. XV. 3. II. Kor. V. 15. I. Th. V. 10. — I. Kor. V. 7. ufsniþans ist faur uns Xristus *ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χρ.* — J. XVIII. 14. batizo ist ainana mannan fraqistjan faur managein *συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ*. — II. Kor. XII. 15. gabaurjaba fraqima jah fraqimada faur saiwalos izwar(os) *ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν*. — J. X. 11. hairdeis sa goda saiwala seina lagjiþ faur lamba *ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων*. Srv. X. 15. XIII. 37. 38. XV. 13. — Filip I. 29. izwis fragiban ist faur Xristu... faur ina winnan *ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χρ.... ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν*. Srv. Kol. I. 24. — Ř. IX. 3. anathaima wisan faur broþruns *ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν*. Při substantivech souznačných: II. Kor. XII. 10. in þreihslam faur Xristu *ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χρ.* — E. III. 13. in aglom meinaim faur izwis *ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν*. — Při slovesech (a podstatných), jež značí přímluvu, horlivé snažení o něčí prospěch: Ř. VIII. 34. saei jah bidjiþ faur uns *ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν*. Srv. Kol. I. 9. — II. Kor. IX. 14. bidai faur izwis *δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν*. — II. Kor. V. 21. faur uns gatawida frawaurht *ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν*. — I. Kor. XV. 29. lʋa waurkjand þai daupjandans faur dauþans *τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν*; — Filip IV. 10 faur mik fraþjan *ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν*. — II. Kor. VII. 12. (usdaudein) þoei faur izwis habam *σπουδὴν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν*. Srv. VIII. 16. — II. Kor. VII. 7. izwar aljan faur mik *τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ*. — II. Kor. I. 6. wens unsara gatulgida faur izwis *ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν*.

b) více jen zastupování (ač ovšem s prospěchem zastupovaného) doloženo v těchto případech: I. Tim. II. 6. sa gibands sik silban andabauht faur allans *ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων*. — E. V. 2. atgaf sik silban faur uns hunsl *παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφοράν*. Srv. Sk. I. a. — Mk. X. 45. (sunus

mans qam) giban saiwala seina faur managans lun ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε) δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. — E. V. 25. sik silban atgaf faur þo ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς. Srv. G. I. 4. II. 20. — Filem. 13. ei faur þuk mis andbahtidedi ἵνα ὑπὲρ σοῦ διακονῇ μοι. — Kol. I. 7. triggws faur izwis andbahts πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος. — II. Kor V. 20. faur Xristu nu airinom ... bidjam faur Xristu ὑπὲρ Χρ. οὖν πρεσβεύομεν ... δεόμεθα ὑπὲρ Χρ. Srv. E. VI. 20. — II. Kor. I. 11. ei so in uns giba awiliudodau faur uns ἵνα τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν. — Sk. VIII. d. faur ina rodjands (pro eo loquens).

c) skoro již příčinu značí faur s acc. při slovesech a substantivech chlouby: II. Kor. XII. 5. faur þana swaleikana hvopa, iþ faur mik silban ni waiht hvopa ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι. — I. Kor. IV. 6. ei ains faur ainana ufblesans ni sijai ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε. — Sk. II. a. faur ina balþeiþ (pro eo audacter se gerit). — II. Kor. 4. managa mis hvoftuli faur izwis πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. Srv. VIII. 24.

Pozn. Že faur mohlo se vázati i s genitivem, ukazuje adv. faurþis, (které přes výklad L. M. §. 154. pokládám za faur + þis t. j. gen. demonstrativa). Stojí za řecké πρότερον (= před tím) J. VI. 62. VII. 51. IX. 8. 17. II. Kor. I. 15. (Sk. I. d. V. b.); za řecké πρῶτον Mk. III. 27. VII. 27. IX. 11. L. VI. 42. IX. 59. 61. XIV. 31. XVII. 25. Ef. IV. 9. I. Thess. II. 3. IV. 16. I. Tim. V. 4. II. Tim. I. 5. Pak spojka faurþizei = πρίν L. II. 26. Mk. XIV. 72. J. VIII. 58. XIV. 29.; = πρὸ τοῦ s inf. L. II. 21. J. XIII. 19. XVII. 5. Gal. II. 12.

Fra-

§ 108. Původní platnost gotského fra- zajisté byla o něco dále, před, ale vždy ve smyslu odluky, t. j. co jest před předmětem, o něco dále, není s ním spojeno, nýbrž odděleno, a z tohoto základního názoru vyvinuly se pak (jako při odlukovém af) platnosti rušení pojmu kladného (obrácení v opak) a zmocňování pojmu již záporného. Fra- naskytá se pouze jako praefix, ani ve tmesi není doloženo.

I. Ve sdružení verbalném značí:

1. odluku čili že děj vzdaluje se od předmětu nějakého a to nezřídka tak, že sloveso jeví se pouze zmocněno: — Mt. IX. 36. wesun frawaurpanai swe lamba ni habandona hairdeis ἦσαν ἐρριμμένοι ὡσεὶ

πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. Proti tomuto tropickému rčení jest concretné: Mt. IX. 42. ei frawaurpans wesi in marein *εἰ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.* — J. XVI. 12. (zmocn.) nauh ganoh skal qiþan izwis akei ni maguth frabairan nu *ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.* — J. XIV. 3. franima izwis du mis silbin *παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν* (odeberu si!). Srv. L. XIX. 12. — L. X. 30. in waidedjans frarann *λῃσταῖς περιέπεσεν.* — L. XVII. 28. bauhtedun jah frabauhtedun *ἠγόραζον* (*καὶ*) *ἐπώλουν.* Srv. XVIII. 22. XIX. 45. Mk. X. 21. XI. 15. XIV. 5. J. XII. 5. Ř. VII. 14. I. Kor. X. 25. — J. XII. 5. dulve þata ni fradailiþ wesi þarbam? *διατί τοῦτο οὐκ ἐδόθη πτωχοῖς;* — J. X. 12. sa wulfs frawilwiþ þo *ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτά.* Srv. J. X. 28. 29. II. Kor. XII. 2. 4. I. Th. IV. 17. Za to jen zmocněno jest téže sloveso: Mt. XI. 12. anamahtjandans frawilwand þo *βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.* Srv. L. VIII. 29. — Mk. IV. 4. qemun fuglos jah fretun þata *ἦλθε τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό.* Srv. L. XV. 30. I. Kor. XIII. 3. II. Kor. XI. 20. — II. Kor. V. 4. ei fraslindaidau þata diwano fram libainai *ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.*

§ 109. Zvláštní vývoj významů pozorovati jest při fragiban a fraletan.

Fragiban značí **a)** dáti co od sebe, vydati, zmocněným smyslem dáti darem: Mk. XV. 45. fragaf þata leik Josefa *ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ.* Srv. Mk. X. 37. L. VII. 4. 21. J. X. 29. II. Kor. XIII. 10. Filip. I. 29. Filem. 22. Sk. III. c. V. c. VI. 6. c.

b) z pojmu darovati (komu, co byl dlužen, nebo čím se provinil) vzešla platnosť odpustiti: L. VII. 42. (43.) baim fragaf *ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο.* — II. Kor. II. 10. þammei lva fragibiþ, jah ik; jah þan ik jabai lva fragaf, fragaf in izwara *ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ. καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κεχάρισμαι ᾧ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς.* Srv. II. Kor. II. 7. XII. 13. E. IV. 32. Kol. II. 13. III. 13.

Fraletan značí **a)** propustiti od sebe: Mk. VIII. 3. jaba fraleta ins lausiqiþrans *ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις.* Srv. VIII. 9. L. IX. 12. II. 29. VIII. 38. — Mt. XXVII. 15. biuhts was sa kindins fraletan ainana bandjan *εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα δέσμιον.* Srv. XXVII. 17. Mk. XV. 6. 9. 11. 15. J. XVIII. 39. XIX. 10. O nuceném propuštění (ženy) I. Kor. VII. 11. (o poslání) L. IV. 19. Sk. IV. 6. — Spustiti od sebe dolů: Mk. II. 4. fralailotun þata badi *χαλῶσι τὸν κράββατον.*

MOU

b) dovoliti: I. Kor. XVI. 7. jabai frauja fraletiþ *ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ.* — Mk. I. 34. ni fralailot rodjan þos unhulþons *οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια.* Srv. I. 24. V. 37. VII. 12. L. VIII. 5.

c) odpouštěti: L. VII. 47. þammei leitil fraletada, leitil frijod *ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται ὀλίγον ἀγαπᾷ.* Srv. VI. 37. XVII. 3. 4. Ef. VI. 9.

Pozn. Vývoj platností těchto srovnává se s afletan.

§ 110. 2. fra- se slovesem značí také odvetu (patrně na základě rozvoje podobného ke sdruženinám s and v. nahoře str. 39. § 40. 4.) L. XIX. 8. jabai hvis hva afholoda, fidurfalþ fragilda *εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.* Srv. Ř. XI. 35. XII. 19. — L. XVIII. 3. fraweit mik ana andastaþja meinamma *ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου.* Srv. XVIII. 5. Ř. XIII. 4. II. Kor. X. 6. I Th. IV. 6.

3. odlukové fra- (jako af- v. výše str. 16. § 13.) obrací pojem slovesa sdruženého v opak, mění pojem dobrý nebo indifferentní v nedobrý: L. XV. 14. biþe þan frawas allamma *δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα.* — Mk. V. 26. fraqimandei allamma seinamma *δαπανήσασα τὰ παρ᾽ ἑαυτῆς πάντα.* Srv. L. VIII. 43. IX. 54. II. Kor. XII. 15. G. V. 15. Neh. V. 18. — Mt. VI. 24. anþaramma frakann *τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει.* Srv. Mk. IX. 12. L. XVI. 13. XVIII. 9. J. XII. 48. Ř. XIV. 3. 10. I. Kor. XI. 22. XVI. 11. II. Kor. X. 10. Gal. IV. 14. I. Th. V. 20. I. Tim. IV. 12. VI. 2. Sk. I. d. VI. d. — L. VI. 28. þiuþjaiþ þans fraqiþandans izwis *εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν.* Srv. Mt. XXV. 41. Mk. XI. 21. J. VII. 49. (Sk. VIII. c.) Sk. VIII. d. Poněkud pozměněn, ale též nepřízniv jest smysl téhož slovesa: L. VII. 30. Iþ Fareisaieis runa guþs fraqeþun and sik *οἱ δὲ Φαρισαῖοι τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς.* — Mt. VI. 19. 20. þarei malo jah nidwa frawardeiþ *ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει.* — Srv. VI. 16. II. Kor. IV. 16. VII. 2. I. Tim. VI. 5. Často frawaurkjan = hřešiti: Mt. XXVII. 4. frawaurhta mis *ἥμαρτον.* Srv. L. XV. 18. 21. XVII. 3. 4. J. IX. 2. 3. I. Kor. VII. 28. I. Kor. VIII. 12. XV. 34. II. Kor. XII. 2. XIII. 2. E. IV. 26. — II. Tim. III. 8. mannans frawaurþanai ahin *ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν.*

§ 111. 4. konečně fra- sloveso nepříznivého (záporného) smyslu zmocňuje a sice tak, že **a)** pojem odluky skutečné ještě lze stopovati ve slovese samém: L. XV. 4. fraliusands ainamma ... gaggiþ afar þamma fralusanin *ἀπολέσας ἓν ... πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός.*

Srv. XV. 6. 8. 9. 24. 32. XIX. 10. J. VI. 27. I. Kor. I. 18. II. Kor. IV. 3. — II. Tim. III. 6. frahunþana tiuhand qineina *αἰχμαλωτεύοντες τὰ γυναικάρια*. Srv. L. IV. 19. Kol. IV. 10. Filem. 23. Tropicky Ř. VII. 23. II. Kor. X. 5. — II. Tim. III. 4. fralewjandans *προδόται*. — I. Th. II. 15. þaiei uns frawrekun (*τῶν*) *ἡμᾶς ἐκδιωξάντων*. — L. XVI. 1. sa frawrohiþs warþ du imma *οὗτος διεβλήθη αὐτῷ*.

Poz. Též slovesa frawilwan, fraïtan, fraslindan, již výše sub 1. uvedená možno by bylo zde zařaditi.

b) prosté zmocnění negativného pojmu fra- působí ve fraqistjan a fraqistnan, (ač i tu abstraktně odluku, t. j. vzdalování od neporušeného stavu lze stopovati jako v ř. *ἀπ-όλλυμι*): Mt. X. 39. saei fraqisteiþ saiwalai seinai *ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ*. Srv. Mt. X. 28. 42. Mk. I. 24. VIII. 35. IX. 41. L. IX. 24. 25. XVII. 27. 29. 33. J. X. 10. XII. 25. XVIII. 9. 14. Ř. XIV. 15. I. Kor. I. 19. II. Kor. IV. 9. — Mt. V. 29. batizo ist auk þus ei fraqistnai ains liþiwe þeinaize *συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου*. Srv. VIII. 25. IX. 17. Mk. IV. 38. II. 22. L. X. 37. VIII. 24. XV. 17. J. VI. 12. X. 28. XVII. 12. Sk. VII. d. (J. VI. 12. 13.) I. Kor. VIII. 11. XV. 18. II. Kor. 15. II.)

§ 112. Pozn. 1. Předmětnými z podmětných stávají se praefixem fra- slovesa: L. XV. 14. biþe þan frawas allamma *δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα*. — L. VIII. 43. soei in lekjans fraqam allamma aigina seinamma *εἰς ἰατροὺς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον*. Srv. Mk. V. 26. II. Kor. XII. 15. Neh. V. 18. — II. Tim. III. 8. mannans frawaurþanai ahin *ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν*.

Pozn. 2. Že by fra- nutně měnilo děj slovesa sdruženého v perfectivný z imperfectivného, zase tvrditi nelze. Jsou sice:

1. praefigované tvary praesentní za futurum: II. Kor. XII. 15. ik gabaurjaba fraqima jah fraqimada faur saiwalos izwaros *ἐγὼ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν*. — (Strb.) J. X. 28. ni frawilwiþ *οὐχ ἁρπάσει*. — (Strbg.) I. Th. IV. 17. frawilwanda *ἁρπαγησόμεθα*. — Filem. 22. fragibaidau *χαρισθήσομαι* (ač zde budoucnost spíše vyjádřena optativem)

2. praefigované praeteritum za prostý aorist: L. XV. 14. biþe frawas *δαπανήσαντος*. — Kol. III. 13. fragaf *ἐχαρίσατο*. Srv. E. IV. 32. L. VII. 21. 42. 43. *ἐδωρήσατο* Mk. XV. 45. *ἔδωκε* II. Kor. XIII. 10. *δέδωκε* J. X. 29. — Mt. XXVII. 4. frawaurhta mis *ἥμαρτον*. Srv. L. XV. 18. 21. J. IX. 2. 3. I. Kor. VIII. 28. — II. Kor. VII. 2. ni ainnohun frawardidedum *οὐδένα ἐφθείραμεν*. Po-

chybné jest již: L. VII. 30. fraqeþun ἠθέτησαν; platnější poněkud praesens: II. Kor. II. 10. fragiba κεχάρισμαι.

3. praefigovaný imperativ za prosté tvary aor.: Mk. X. 21. frabugei πώλησον. Srv. L. XVIII. 22. — II. Kor. XII. 13. fragibiþ mis χαρίσασθέ μοι. — Mk. X. 37. fragif δός.

4. praefigovaný optativ za tvar prostý: L. XVII. 3. 4. jabai frawaurkjai ἐὰν ἁμάρτῃ.

5. praefigovaný infinitiv za tvary prosté: Mk. XIV. 5. frabugjan πραθῆναι. — II. Kor. II. 7. fra'giban χαρίσασθαι. — L. XIX. 12. franiman λαβεῖν.

6. praefigované partic. praes. za tvary aoristické nebo perfecti: Mk. V. 26. fraqimandei δαπανήσασα. Kol. II. 13. — fragibands χαρισάμενος. — II. Kor. XII. 2. þize faurafrawaurkjandane τῶν προημαρτηκότων.

7. praefigované partic. praeter. za prosté perfectum n. aor.: II. Kor. XII. 2. wait mannan frawulwanana οἶδα ἄνθρωπον ἁρπαγέντα. — J. XII. 5. dulve þata balsan ni frabauht was... jah fradailiþ wesi διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη καὶ ἐδόθη. — Ř. VII. 14. im frabauhts εἰμὶ πεπραμένος. — Filip I. 29. fragiban ist ὑμῖν ἐχαρίσθη. — Mk. IX. 42. ei frawaurpans wesi εἰ βέβληται.

§ 113. Ale také zhusta praefigované tvary týchže sloves opisují děj patrně trvalý: J. X. 12. Mt. XI. 12. frawilwand ἁρπάζουσι.*) — L. XVIII. 28. bauhtedun jah frabauhtedun ἠγόραζον ἐπώλουν. — I. Kor. X. 25. all þatei frabugjaidau πᾶν τὸ πωλούμενον. — Mk. XI. 15. þans frabugjandans τοὺς πωλοῦντας, þize frabugjandane τῶν πωλούντων. Srv. L. XIX. 45. — Kol. III. 13. fragibandans χαριζόμενοι. Srv. E. IV. 32. — II. Kor. II. 10. fragibiþ χαρίζεσθε. — I. Kor. XV. 34. ni frawaurkjaid μὴ ἁμαρτάνετε. Srv. E. IV. 26. I. Kor. VIII. 12. — Mt. VI. 19. 20. þarei malo jah nidwa frawardeiþ ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει. Srv. Mt. VI. 16. II. Kor. IV. 16. — J. XVI. 12. ni maguþ frabairan nu οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. — II. Kor. X. 5. frahinþandans all fraþje αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα. Srv. Ř. VII. 23. II. Tim. III. 6. — N. V. 18. was fraquman dagis leizuh stiur ·a· (patrně o ději opětovaném „zabíjelo se denně"). — Mimo to slovesa zhusta se vyskytující fraletan, fraqistjan, fraqistnan tvary perfectivné a imper-

*) Streitbergův výklad obou těchto míst (str. 126.) jest příliš strojený.

fectivné (ovšem složené s ἀπό) stejně opisují, čím tedy zase zcela očitě dokázáno jest, že perfectivující moc praefixu nepronikla úplně.

§ 114. II. I v nominalném sloučení všecky vytčené platnosti praefixu fra- jsou doloženy: **1.** odluka: L. I. 26. 27. insandiþ was aggilus ... du magaþai iu fragibtim abin *ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί.* L. II. 5. sei in fragiftim was imma qeins *τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικί.* — V listině Arezzojské prodejní smlouva jmenuje se frabauhtaboka (n. pl.) — Odpuštění hříchův *ἄφεσις ἁμαρτιῶν* nazývá se fralets frawaurhte Mk. III. 3. 29. L. III. 3. Ef. I. 7. Kol. I. 14. Naproti tomu L. IV. 19. merjan frahunþanaim fralet (pro-puštění) *κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν* a podobně adject. fralets značí propuštěného: I. Kor. VII. 22. fraletsfraujins ist *ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν.*

2. odveta: Ř. XII. 19. mis fraweit letaidau *ἐμοὶ ἐκδίκησις.* Srv. II. Kor. VII. 11. II. Th. I. 8.

3. obrat pojmu kladného v opačný: I. Tim. VI. 9. sagqjand mans in frawardein *βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον.* Velmi často naskytá se podst. frawaurhts *ἁμαρτία* = *ἁμάρτημα* Mt. IX. 2. 5. 6. Mk. I. 4. 5. II. 5. 7. Mk. III. 28. 29. IV. 12. L. III. 3. V. 20. 21. 23. 24. VII. 47. 48. 49. J. I.29. VIII. 21. 24. 34. IX. 34. 41. XV. 22. 24. J. XIX. 11. Ř. VIII. 2. 3. VI. 23. VII. 5. 7. 8. 9. 11. 13. 14. 17. 23. 25. XI. 27. I. Kor. XV. 3. 17. 56. II. Kor. V. 21. XI. 7. G. I. 4. II. 17. E. II. 1. 5. (*παράπτωμα* Ef. II. 5.) Kol. II. 11. I. Th. II. 16. I. Tim. V. 22. 24. II. Tim. III. 6. Sk. I. a. b. (J. I. 29.) III. c.

Skoro stejně hojně doloženo adject. frawaurhts = *ἁμαρτωλός* Mt. IX. 10. 11. Mk. II. 15. 16. 17. VIII. 38. XIV. 41. L. V. 8. 30. 32. VI. 32. 33. 34. VII. 34. 37. 39. XV. 1. 2. 7. 10. XVIII. 13. XIX. 7. J. IX. 16. 24. 25. 31. G. II. 15. 17. I. Tim. I. 9. 15. — I. Tim. V. 20. (= *ἁμαρτάνοντας.*)

4. zmocnění pojmu negativného: Mt. VII. 13. wigs sa brigganda in fralustai *ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν.* Srv. J. XVII. 12. Ř. IX. 22. Filip. I. 28. II. Th. II. 3. I. Tim. VI. 9. (= *ὄλεθρος*) I. Th. V. 3. II. Th. I. 9. — Mk. XIV. 4. fraqisteins þis balsanis warþ *ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν.* (Čtení v tomto slově není jisté.)

Fri-

§ 115. Obměna tato praefixu fra- naskytá se pouze v nominalném sloučení ve slově frisahts a v denominalných slovesech gafrisahtjan, gafrisahtnan, v nichžto ve všech původní platnosť, ač nikoli odlukovou, zcela dobře jest znáti: J. XIII. 15. du frisahtai (příklad) auk atgaf izwis *ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν.* Srv. Filip. III. 17. II. Th. III. 9. I. Tim. I. 16. IV. 12. II. Tim. I. 13. — I. Kor. XV. 49. swaswe berum mannleikan þis airþeinins, swa bairaima jah frisaht (obraz) þis himinakundins *καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.* Srv. II. Kor. III. 18. IV. 4. Kol. I. 15. III. 10. — Poněkud jinak I. Kor. XIII. 12. Sailvam nu þairh skuggwan in frisahtai *βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι.* — Slovesa: II. Kor. III. 7. andbahti dauþaus in gameleinim gafrisahtiþ in stainam warþ wulþag *ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ.* — Glossa ke G. IV. 19. unte gabairhtjaidau (= laudjai gafrisahtnai) Xristus in izwis *ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.* (Čtení jest nejisté.)

Fram

§ 116. Základní platnosť jest dále (nejdále, hodně dále) a z toho vzešlý význam odluky. V zachovaném textu gotském doloženo jest ve všech třech platnostech, ač (bezpochyby jen náhodou) nikoli ve sdružení slovesném.

I. Jako adverbium v prvotné platnosti dále, ku předu, stojí: L. XIX. 28. qiþands þata iddja fram *εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν.**)

Pozn. Také v comparativném twaru framis (adv.) jest doloženo a má týž význam dále, ku předu: Mk. I. 19. inngaggands framis leitil *προβὰς ἐκεῖθεν ὀλίγον.* Ř. XIII. 12. nahts framis galaiþ *ἡ νὺξ προέκοψεν.*

II. Jako praefix ve sloučení nominalném fram- touž základní platnosť (dále) prozrazuje: Filip. I. 25. þairhwisa at allaim izwis du

*) Ve tmesi pádové fram naskytá se třikrát: J. VII. 17. ufkunnaiþ bi þo laisein, framuh gþa sijai *γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν.* — XIX. 12. framuh þamma *ἐκ τούτου.* Mt. XI. 12. framuh þan þaim dagam *ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν.*

izwarai framgahtai *συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπήν.* — L. I. ba framaldra wesun dage seinaize *ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.* Srv. I. 18. II. 36. — II. Tim. III. 14. framwairþis wisais in þaimei galaisides þuk *μένε ἐν οἷς ἔμαθες.* — J. VI. 34. framwigis gif uns þana hlaiw *πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.* I. Th. IV. 17. framwigis miþ fraujin wairþam *πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.*

§ 117. III. Jako předložka fram váže se s dativem (ablativným)*) a značí vždy východiště, od kterého nějaký děj počátek bere a sice:

1. bod, od kterého děj se počítá nebo měří a sice: a) místně: Mk. XIII. 27. galisiþ þans gawalidans seinans af fidwor windam, fram andjam airþos und andi himinis**) *ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.* — II. Kor. V. 6. afhaimjai sijum fram fraujin *ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.* — II. Th. I. 9. fralust aiweinon fram andwairþja fraujins jah fram wulþau mahtais is *ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.*

b) časově: Luk. I. 3. fram anastodeinai allaim glaggwuba afarlaistjandin *παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς.* Srv. I. 70. Sk. I. 6. Mk. XIII. 19. — J. VIII. 44. Jains mannamaurþrja was fram frumistja *ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς.* Srv. L. I. 2. — J. XV. 27. fram fruma miþ mis sijuþ *ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.* Srv. XVI. 4. — J. IX. 32. fram aiwa ni gahausiþ was *ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη.* — Kol. I. 26. runa sei gafulgina was fram aiwam jah fram aldim *τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν.* Srv. E. III. 9. — II. Kor. IX. 2. fram fairnin jera *ἀπὸ πέρυσι.* Srv. N. V. 14. — Mt. XI. 12. framuh þan þaim dagam... und hita *ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν... ἕως ἄρτι.* — Kol. I. 9. fram þamma daga *ἀφ' ἧς ἡμέρας.* Srv. Neh. V. 14. — Mt. IX. 22. ganas so qino fram þizai hveilai jainai *ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.* Srv. XXVII. 45. — J. XIX. 12. framuh þamma sokida Peilatus fraletan ina *ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Π. ἀπολῦσαι αὐτόν.* Srv. L. VII. 45. — II. Kor. V. 16. fram þamma nu ni ainnohun kunnum bi leika *ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα.* —

*) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 25.

**) Af v tomto dokladě patrně značí jen směr, odkud..., fram určitěji bod, od kterého se děj začal.

J. XIII. 19. fram himma qiþa izwis ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν. Srv. XIV. 7. — L. V. 10. fram himma nu manne siud nutans ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. Srv. I. 8. — L. II. 36. fram magaþein seinai ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς. — II. Tim. I. 3. þammei skalkino fram fadreinam ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων.

c) tropicky také přímo měřítko samo (východiště od kterého se měří!) I. Kor. VI. 1. gadars lvas izwara stojan fram inwindaim jah ni fram weihaim? τολμᾷ τις ὑμῶν κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; — Mt. XXVII. 9. andawairþi þatei garahnidedun fram sunum Israelis τὴν τιμὴν (ὃν) ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ.*)

§ 118. 2. východiště pohybu nějakého skutečného a) prostorné: Mt. XXVII. 55. laistidedun afar Jesua fram Galeilaia ἠκολούθησαν τῷ Ἰ. ἀπὸ τῆς Γ. L. IV. 1. fram Jaurdanau. — Mk. I. 9. fram Nazaraiþ. — J. XII. 21. fram Beþsaeida. — Mt. VIII. 11. managai fram urrunsa qimand πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν ἥξουσιν. Elliptickou vazbou zdánlivě s genitivem: L. VIII. 49. gaggiþ sums manne fram (z domu) þis fauramaþleis ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου.

b) osobní: Mk. V. 35. qemun fram þamma synagogafada ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου. Srv. XIV. 43. G. II. 12. I. Th. III. 6. — L. II. 1. urrann gagrefts fram kaisara ἐξῆλθε δόγμα παρὰ καίσαρος. — J. XVIII. 28. fram Kajafin. — L. VI. 34. jabai leilvid fram þaimei weneid andniman ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν.

Poněkud jen pozměněným smyslem východiště osobní označeno v podpisu listiny Arezzojské: þo frabauhtaboka fram mis gawaurhta (prodejní smlouvu od sebe jsem vystavil!) a podobnou myšlénku patrně měl překladatel: I. Kor. XVI. 2. lvarjizuh izwara fram sis silbin lagjai (každý z vás od sebe [příspěvek] skládej) ač řecký text ukazuje jinak ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω (u sebe skládej) Ulfilas patrně chtěl přeložiti logičtěji, nežli psáno jest v originale!

3. východiště děje nějakého abstractného čili původ: J. VIII. 42. ik fram guþa urrann jah qam, nih þan auk fram mis silbin ni qam ἐγὼ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω, οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα. — J. XVI. 28. uzuhiddja fram attin ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρός. Srv. J. VII. 17. XV. 26. XVI. 26. 27. 30. XVII. 8. VII.

*) V překladu Luthrově na tomto místě jest chyba. Ulfilas dobře přeložil dle smyslu.

18. J. IX. 16. J. IX. 33. VII. 22. 29. — J. VI. 46. nibai saei was fram attin *εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ*. Srv. Mt. VI. 1. — Mk. XII. 11. fram fraujin warþ sa *παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη*. — I. Kor. VII. 7. ƕarjizuh swesa giba habaiþ fram guþa *ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ*. Srv. II. Kor. I. 2. E. I. 2. VI. 23. G. X. 3. II. Th. I. 2. I. Tim. I. 2. II. Tim. I. 2. Tit. I. 4. — Ř. IX. 14. XIII. 1. Filip. I. 28. — Ř. XI. 27. so im fram mis triggwa *αὕτη αὐτοῖς ἡ παῤ ἐμοῦ διαθήκη*.

§ 119. 4. východiště činnosti při pojmech passivných (činnou osobu při passivu), a sice: **a)** při skutečném trpném rodě slovesa: Mt. VI. 6. ei hauhjaindau fram mannam *ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων*. — VIII. 24. swaswe þata skip gahuliþ wairþan fram wegim *ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων*. — Mt. XI. raus fram winda wagidata *κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον*. Srv. L. VIII. 24. — Mt. XI. 19. uswaurhta gadomida warþ handugei fram barnam seinaim *ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς*. Srv. L. VII. 35. — Mt. XXVII. 12. miþþanei wrohiþs was fram þaim gudjam *ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων*. — Mk. I. 5. daupidai wesun allai fram imma *ἐβαπτίζοντο πάντες ὑπ' αὐτοῦ*. Srv. I. 9. L. VII. 30. — Mk. I. 13. fraisans fram satanin *πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ*. Srv. L. IV. 2. — Mk. II. 3. (usliþan bairandans) hafanana fram fidworim (*παραλυτικὸν φέροντες*) *αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων*. — Mk. XVI. 11. gasailƕans warþ fram izai *ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς*. — L. I. 26. insandiþs was aggilus fram guþa *ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος ὑπὸ τοῦ θεοῦ*. Srv. VI. c. — L. II. 18. þo rodidona fram þaim hairdjam *τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων*. Srv. I. 45. — II. 21. namo þata qiþano fram aggilau *τὸ ὄνομα τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου*. — II. 26. was imma gataihan fram ahmin *ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος*. — III. 19. Herodes gasakans fram imma *Ἡ. ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ*. Srv. Sk. IV. d. — L. IV. 15. mikilids fram allaim *δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων*. — VI. 18. þai anahabaidans fram ahmam unhrainjaim *οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων*. — XVII. 20. fraihans fram Fareisaium *ἐπερωτηθεὶς ὑπὸ τῶν Φ.* — XVIII. 25. (sunus mans) uskiusada fram þamma kunja *δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης*. Srv. IX. 22. — VIII. 29. draibiþs was fram þamma unhulþin *ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος*. — X. 22. all mis atgiban ist fram attin *πάντα παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρός*. Srv. J. VI. 65. — Ř. XIII. 1. fram guþa gasatida sind *ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν*. — I. Kor.

IV. 3. ei fram izwis ussokjaidau aiþþau fram manniskamma daga *ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας* Srv. XIV. 24. — VII. 25. gaarmaiþs fram fraujin *ἠλεημένος ὑπὸ Κυρίου.* — XIV. 24. gasakada fram allaim *ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων.* — J. XIV. 21. frijoda fram attin meinamma *ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου.* — II. Kor. I. 4. gaþrafstidai sijum fram guþa *παρακαλούμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ.* — II. 11. ei ni gaaiginondau fram satanin *ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σ.* — III. 2. anakunnaida fram allaim mannam *ἀναγιγνωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.* — II. Kor. III. aipistaule andbahtida fram uns *ἐπιστολὴ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν.* Srv. VIII. 19. 20. — V. 4. ei fraslindaidau þata diwano fram libainai *ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.* — VIII. 19. gatewiþs fram aikklesjom *χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν.* — G. IV. 9. gakunnaidai fram guþa *γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ.* — G. V. 15. sailviþ, ibai fram izwis misso fraqimaindau *βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.* — E. II. 11. (þai) namnidans unbimaitanai fram þizai namnidon bimait *οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς.* — Filip III. 12. gafahans warþ fram Xristau *κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.* Srv. II. Tim. II. 26. — Kol. II. 18. ufblesans fram fraþja leikis seinis *φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ.* — Filip. I. 28. afagidai fram þaim andastaþjam *πτυρόμενοι ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων.* — Sk. I. a(b) sei ustauhana habaida wairþan fram fraujin (quod perficiendum erat a domino). — N. VI. 16. fram guþa unsaramma warþ usfulliþ þata waurstw. — II. Kor. VII. 13. analveilaiþs warþ ahma is fram allaim *ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων.*

Passivum ovšem co do tvaru může býti nahrazeno jinak: Mk. VIII. 31. sunus mans uskiusan skulds ist fram þaim sinistam *δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων.* — L. III. 7. qaþ du þaim atgaggandeim manageim daupjan fram sis *ἔλεγεν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.* — II. Kor. XII. 11. ik skulds was fram izwis gakannjan *ἐγὼ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι.* — II. Kor. I. 16. (wilda) fram izwis gasandjan mik in Iudaia *ἐβουλόμην ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς Ἰουδαίαν.* — L. VIII. 43. ni mahta was fram ainomehun galeikinon *οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι.* Srv. V. 15. — L. XVI. 22. warþ þamma unledin... briggan fram aggilum in barma Abrahamis *ἐγένετο τὸν πτωχὸν ἀπενεχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ.*

§ **120.** b) při slovech pouze trpný smysl majících: Mk. V. 26. manag gaþulandei fram managaim lekjam *πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν.* — I. Th. II. 14. þata samo wunnuþ jah jus fram izwaraim inkunjam *ταὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν* — L. IX. 7. þo waurþanona fram imma *τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ.* — I. Kor. IV. 5. hazeins wairþiþ ƕarjammeh fram guþa *ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.* — L. I. 30. bigast auk anst fram guþa *εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ.* — J. VIII. 38. þatei hausideduþ fram attin *ὃ ἑωράκατε* (m. *ἀκηκόατε*) *παρὰ τῷ πατρί.* Srv. VIII. 40. Sk. II. 6. — G. III. 2. þat-ain wiljau witan fram izwis *τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν.* — I. Tim. III. 7. skal is weitwodiþa goda haban fram þaim uta *δεῖ αὐτὸν μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν.**) — Mk. X. 27. fram mannam unmahteig ist, akei ni fram guþa, allata auk mahteig ist fram guþa *παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ θεῷ, πάντα γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ* (řecky jiný názor!). — II. Kor. II. 6. andabeit þata fram managizam *ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων.* — XI. 24. fram Iudaium fimf sinþam fidwortiguns ainamma wanans (ran 5 × 40 — 1!) nam *ὑπὸ Ἰ. πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον.*

5. východiště čili původ nějaké zprávy: J. VII. 51. nibai faurþis hauseiþ fram imma *ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον.* — Mk. III. 21. hausjandans fram imma bokarjos usiddjedun gahaban ina *ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν.* Jeli v těchto dvou případech řecký text méně jasný, jest zcela zřejmý: L. XVI. 2. duƕe þata hausja fram þus? *τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ*; L. IV. 37. usiddja meriþa fram imma *ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ.***) — Ř. XIV. 12. ƕarjizuh unsara fram sis raþjon usgibiþ guþa *ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.*

Volnějšími a velmi zajímavými vazbami

§ **121.** 6. východiště děje jakožto jeho příčinu a sice a) při slovesech placení, díků činění a pod. (jako v češtině) předmět, od kterého se platí: Mk. I. 44. atbair fram gahraineinai þeinai þatei anabauþ Moses *προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε Μωσῆς.* — L. II. 24. ei gebeina fram imma hunsl (*καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν*). — E. V. 20. awiliudondans sinteino fram allaim... guþa *εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων τῷ θεῷ.*

---

*) Poslední čtyři případy lze by bylo zařaditi sub 3. (dat. původu.)

**) Srv. staročeské ot, jež tudy nemusí býti germanismem!

b) při slovech přímluvy a pod. předmět, za který se prosí: L. VI. 28. bidjaiþ fram þaim anamahtjandam izwis *προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.* — E. VI. 18. 19. in bidom fram allaim þaim weiham jah fram mis *ἐν δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ.* — I. Tim. II. 1. 2. bidos... awiliuda fram allaim mannam, fram þiudanom jah fram allaim *δεήσεις... εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων.*

c) při slovesech a podstatných pocitu předmět, od něhož pocit vzešel: II. Kor. II. 3. fram þaimei skulda faginon *ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν.* — VII. 14. jabai lva imma fram izwis lvailvop *εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι.* — IX. 2. (gairnein) þizaiei fram izwis lvopa (*προθυμίαν*) *ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι.* — IX. 3. lvoftuli unsara so fram izwis *τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν.* Srv. V. 12. — I. Th. III. 7. gaþrafstidai sijum fram izwis *παρεκλήθημεν ἐφ' ὑμῶν.*

d) prostě příčinu děje: J. XVII. 19. fram im ik weiha mik silban *ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν.* — Ř. XV. 8. qiþa Xristu Jesu andbaht waurþanana bimaitis fram sunjai guþs *λέγω Ἰησοῦν Χριστὸν διακόνον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ.*

Ga-

§ **122.** Nejhojněji užívaný praefix gotský ga- prozrazuje původní platnosť dohromady (soustřednými směry) pak spolu, sou- (jako lat. con, cum, ř. *σύν, ξύν*).

I. V platnosti příslovečné a předložkové nemá dokladů. Ve tmesi naskytá se na těchto místech: Mt. IX. 28. ga-u-laubjats? *πιστεύετε;* — Mk. VIII. 23. frah ina, ga-u-lva-selvi? *ἐπηρώτα αὐτόν, εἴ τι βλέπει;* — L. I. 63. ga-h-melida *ἔγραψε.* — J. V. 46. ga-þau-laubidedeiþ *ἐπιστεύετε ἄν.* — J. IX. 35. ga-u-laubeis? *πιστεύεις;* — J. XI. 25. þauh ga-ba-dauþniþ *κἂν ἀποθάνῃ.* — II. Kor. VIII. 18. ga-þ-þan-miþsandidedum *συνεπέμψαμεν δέ.* — II. Tim. I. 5. ga-þ-þan-traua *πέπεισμαι δέ.*

II. Jako praefix verbalný naskytá se velmi často a značí:

1. V původní platnosti, že děj slovesa sdruženého rozvíjí se soustředně (na jedno místo): Mk. III. 20. gaïddja sik managei *συνέρχεται ὄχλος.* Srv. VI. 30. J. XVIII. 2. L. VIII. 4. — I. Kor. V. 4. samaþ gagaggandam izwis *συναχθέντων ὑμῶν.* — Mt. XXVII.

62. gaqemun auhumistans gudjans συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς. Srv. XXVII. 17. Mk. I. 2. V. 21. VII. 1. X. 1. L. V. 17. VIII. 4. J. XI. 19. XVIII. 20. I. Kor. XIV. 23. — Mk. I. 33. so baurgs alla garunnana was at daura ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. Srv. L. V. 15. J. XII. 11. I. Kor. XIV. 26. — I. Kor. VII. 5. samaþ gawandjaiþ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε. — II. Tim. IV. 3. gadragand sis laisarjans ἐπισωρεύσουσιν ἑαυτοῖς διδασκάλους. — Mk. XV. 16. gahaihaitun alla hansa συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. Srv. L. IX. 1. XV. 9. — Mt. VIII. 28. gamotidedun imma twai ὑπήντησαν αὐτῷ δύο. Srv. Mk. V. 2. XIV. 13. L. VIII. 27. IX. 18. 37. XIV. 31. XVII. 12. J. XI. 30. XII. 18. I. Th. IV. 17. — Mk. X. 32. þoei habaidedun ina gadaban τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν. — Mt. XXV. 43. ni galaþodeduþ mik οὐ συνηγάγετέ με. Srv. XXV. 38. L. XV. 6. I. Kor. I. 24. VII. 17. 18. 19. 21. Sk. I. d. — Mk. XIII. 27. galisiþ þans gawalidans ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτούς. Srv. IV. 1. L. XVII. 37. J. VI. 12. 13. (Sk. VII. d.) XI. 47. XV. 6. — Mk. IX. 2. ganam Jesus Paitru παραλαμβάνει ὁ Ἰ. τὸν Π. Srv. V. 40. L. IX. 28. XVIII. 31. G. II. 1.

§ 123. 2. že děj rozvíjí se dohromady, t. j. společně **a)** o více podmětech nebo **b)** na více předmětech: **a)** Mk. XIV. 53. garunnun miþ imma auhumistans gudjans συνέρχονται αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς. — J. VI. 24. gastigun in skipa ἐνέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα. — Mt. XXVII. 2. gatauhun ina ἀπήγαγον αὐτόν (s sebou jej odvedli). Srv. Mt. XXVII. 3. Mk. XIV. 53. XV. 16. L. IV. 9. J. IX. 13. XVIII. 13. G. II. — J. XVIII. 2. ufta gaïddja Jesus jainar miþ siponjam πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰ. ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν. — I. Kor. XVI. 6. ei jus mik gasandjaiþ ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε. Srv. II. Kor. I. 16. III. 18. — Mt. IX. 17. bajoþum gabairgada ἀμφότερα συντηροῦνται. — L. V. 38. bajoþs gafastanda ἀμφότεροι συντηροῦνται. Srv. Mk. X. 20. L. XVIII. 21. II. 19. 51. — L. VI. 39. bai gadriusand ἀμφότεροι πεσοῦνται. — Ř. XII. 13. andawiznim weihaize gamainjandans ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες. Srv. I. Kor. X. 18. G. VI. 6. E. V. 11. Fil. IV. 15.

b) L. II. 1. gameljan alla midjungard ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. — Sk. II. d. twos ganamnida waihtins (duas nominavit res). — I. Kor. XIII. 7. all gabeidiþ πάντα ὑπομένει. — Mk. IX. 12. Helias aftra gaboteiþ alla Ἡ. ἀποκαθιστᾷ πάντα. — J. XV. 15. all gakannida izwis πάντα ἐγνώρισα ὑμῖν. Srv. Kol. IV. 7. 9. — II. Tim. II. 10. all gaþula πάντα ὑπομένω. Srv. Mk.

V. 26. L. XVII. 25. — Mt. VIII. 33. gataihun all *ἀπήγγειλαν πάντα*. — Gateihan (sděliti s někým) bezpochyby vůbec sem náleží počítati a doloženo jest ještě: Mt. XI. 4. Mk. V. 14. 19. VI. 30. XIII. 23. XVI. 10. L. II. 26. VII. 18. 22. VIII. 20. 34. 36. 47. IX. 36. XIV. 37. J. XVI. 13. 14. 15. 25. Ř. X. 17. I. Kor. XIV. 25. II. Kor. VII. 7. XIII. 2. G. IV. 16. Kol. I. 28. I. Th. III. 6. — Mk. I. 34. gahailida managans *ἐθεράπευσε πολλούς*. Srv. Mk. III. 10. VI. 5. 13. L. IV. 40. VI. 18. VII. 21. VIII. 16. IX. 2. 11. — L. V. 6. galukun managein fiske *συνέκλεισαν ἰχθύων πλῆθος*. Srv. Ř. XI. 32.

§ 124. 3. že děj záleží ve srovnávání dvou nebo více předmětů: Mk. IV. 30 in lvileikai gajukom gabairam þo *ἐν ποίᾳ παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν*. — II. Kor. X. 12. ni gadaursam gadomjan uns du þaim sik silbans anafilhandam *οὐ τολμῶμεν συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων* (a tamtéž ještě gadomjandans *συγκρίνοντες*). — Mt. XI. 16. lve nu galeiko þata kuni? *τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην*; Srv. VI. 8. VII. 24. 26. Mk. IV. 30. L. VII. 31. Ř. XII. 2. I. Kor. IV. 6. XI. 1. II. Kor. III. 18. E. V. 1. Fil. III. 17. I. Th. II. 14. II. Th. III. 7. 9. Sk. I. d. V. a. b. — Srovnání jest také základem myšlenky v případech, kde vyslovena jest přiměřenost: L. V. 36. þamma fairnjin ni gatimid þata af þamma niujin *τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ*. — Kol. III. 18. swe gaqimiþ *ὡς ἀνῆκεν*. — Sk. I. c. (II. c. III. c.) þatuh wesi wiþra þata gadob (hoc fuisset contra ac decebat, conveniebat).

§ 125. 4. že rozvojem děje vzniká jednota n. styk a sice:

a) jednota osob (předmětů živých): Mk. VI. 17. þo galiugaida *αὐτὴν ἐγάμησεν*. — Mk. X. 9. þatei guþ gawaþ, manna þamma ni skaidai *ὃ ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω*. — II. Kor. XI. 2. gawadjoda izwis ainamma wairą *ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρί*. — E. II. 15. 16. ei þans twans gaskopi du ainamma mann, jah gafriþodedi þans bans in ainamma leika *ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ εἰς ἕνα ἄνθρωπον καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι*. (Srv. pro gafriþon) II. Kor. V. 18. 19. Kol. I. 20. 22. — Mt. V. 24. gagg gasibjon broþr *ὕπαγε διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ*. — I. Kor. VII. 11. (anabiuda qenai) du abin gagawairþjan *τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω*. — II. Kor. V. 20. (bidjam) gagawairþnan guþa *δεόμεθα καταλλάγητε τῷ θεῷ*. — J. IX. 22. gaqeþun sis *συνετέθεντο*. — L. XV. 15. gahaftida sik sumamma baurgjane *ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν*. Srv. X. 11.

b) Styk a jednota podmětu s předmětem, při slovesech, jež značí svěřovati, odevzdávati, přijímati, bráti na se: G. II. 7. gatrauaida was mis aiwaggeljo *πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον*. Srv. I. Tim. I. 11. II. Tim. III. 14. Tit. I. 3. — Mk. III. 19. saei galewida ina *ὅς παρέδωκεν αὐτόν*. Srv. Mt. XXVII. 3. 4. Mk. XIV. 10. 11. 41. L. VI. 16. 29. J. VI. 64. 71. XII. 4. XIII. 21. XVIII. 2. 5. 36. XIX. 11. I. Kor. XI. 23. — L. I. 31. ganimis in kilþein *συλλήψῃ ἐν γαστρί*. Srv. II. 21. — II. Tim. II. 4. ni ainshun dugawindiþ sik gawaurkjam *οὐδεὶς ἐμπλέκεται ταῖς πραγματείαις*. — Mt. VI. 29. nih Saulaumon gawasida sik *οὐδὲ Σ περιεβάλετο*. Srv. XI. 8. Mk. I. 6. XI. 15. XV. 17. 20. L. VII. 25. VIII. 27. 35. XV. 22. XVI. 19. J. XIX. 2. I. Kor. XV. 54. II. Kor. V. 3. — Analogicky též J. IX. 6. gasmait *ἐπέχρισε*. — J. XII. 3. gasalboda fotuns *ἤλειψε τοὺς πόδας*. Srv. Mk. VI. 13. XVI. 1. L. IV. 18. VII. 38. 46.

Dále při slovesech připevňování: Kol. II. 14. ganagljands ita du galgin *προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ*. — Mk. XI. 2. (4) bigitats fulan gabundanana *εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον* (t. j. přivázaného nikoli svázan.!) Srv. L. XIX. 30. — Konečně o styku násilném: L. IV. 11. ei ƕan ni gastagqjais bi staina fotu *μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα*. — J. XI. 9. 10. gastigqiþ *προσκόπτει*.

§ 126. 5. že děj rozvíjí se na jediném předmětě, ale těsným takořka sevřením jeho částek: E. IV. 16. all leik gagatiloþ jah gagahaftiþ *πᾶν σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον*. — II. Kor. IV. 8. þraihanai akei ni gaaggwidai *θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι*. — II. Th. I. 6. þaim gaþreihandam *τοῖς θλίβουσι*. Srv. I. 7. — Mk. III. 27. nibai þana swinþan gabindiþ (sváže) *ἐὰν μὴ τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ*. Srv. Mt. XXVII. 2. Mk. V. 4. VI. 17. XV. 1. 7. L. XVIII. 12. J. XI. 44. XVIII. 24. Ř. VII. 2. I. Kor. VII. 27. Kol. IV. 3. II. Tim. II. 9. — J. VII. 30. sokidedun ina gafahan *ἐζήτουν αὐτὸν πιάσαι*. Srv. X. 39. XII. 35. Mk. IX. 18. Ř. IX. 30. II. Kor. XI. 32. G. VI. 1. E. III. 18. Fil. III. 12. 13. I. Th. V. 4. II. Tim. II. 26. — Mk. III. 21. usiddjedun gahaban ina *ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν*. Srv. Mk. VI. 17. X. 23. L. IV. 42. VIII. 15. Ř. VII. 6. I. Kor. VII. 9. Filem. 13. Sk. VIII. a. — Mk. XII. 13. ei ina ganuteina *ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν*. Srv. L. V. 9. — L. XX. 18. saei driusiþ ana þana stain gakrotuda *ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται*. — L. VIII. 5. gatrudan warþ *κατεπατήθη*. — Mt. XXVII. 66. galukun þata hlaiw *ἠσφαλίσαντο*

τὸν τάφον. Srv. VI. 6. — L. IV. 25. galuknoda himins ἐκλείσθη ὁ οὐρανός.

§ 127. 6. V celé řadě sloves denominativných ga- značí, že dějem pořizuje se spojení pojmu původním jmenem vyjádřeného s předmětem, t. j. že předmět něčím se opatřuje. (Už ganagljan, gasalbon bylo by lze sem počítati):

a) při slovesech odvozených od substantiv: I. Kor. V. 6. leitil beistis allana daig gabeisteiþ μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. — I. Tim. III. 2. ungafairinoþs (ἀνεπίληπτον). Srv. III. 10. V. 7. VI. 14. Tit. I. 7. — ungafairinonds ἀνέγκλητος. Tit. I. 6. I. Tim III. 2. — II. Kor. III. 7. andbahti gafrisahtiþ in stainam ἡ διακονία ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις. — G. IV. 19. unte gafrisahtnai Xristus ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστός. — I. Kor. XV. 53. skuld ist þata riurjo gahamon unriurein δεῖ τὸ φθαρτὸν ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν. Srv. Ř. XIII. 14. G. III. 27. E. IV. 24. V. 11. Kol. III. 10. 12. I. Th. V. 8. — E. VI. 14. gapaidodai ἐνδυσάμενοι. — Ř. XII. 21. ni gajiukaizau ak gajiukais μὴ νικῶ ἀλλὰ νίκα. Srv. J. XVI. 33. Kol. II. 18. — I. Kor. XV. 4. ganawistroþs was ἐτάφη. Srv. Kol. II. 12. — J. VI. 27. gasiglida ἐσφράγισεν. Srv. E. I. 13. IV. 30. — L. IX. 25. sis silbin gasleiþjands ἑαυτὸν ζημιωθείς. Srv. Mk. VIII. 36. II. Kor. VII. 9. Fil. III. 8. — L. I. 53. gredagans gasoþida πεινῶντας ἐνέπλησεν. Srv. Mk. VIII. 4. — Mt. VII. 25. (razn) gasuliþ was ana staina (οἰκία) τεθεμελίωτο ἐπὶ τὴν πέτραν. Srv. L. VI. 48. E. III. 18. — II. Kor. II. 11. ei ni gaaiginondau ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν. — II. Th. III. 7. ni ungatewidai wesum οὐκ ἠτακτήσαμεν. Srv. II. Kor. VIII. 9. — G. II. 4. ei unsis gaþiwaidedeina ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται. Srv. II. Kor. XI. 20. I. Kor. VII. 15. I. Tim. I. 10. VI. 10. — Mk. X. 33. gawargjand ina κατακρινοῦσιν αὐτόν. Srv. Ř. VIII. 3.

§ 128. b) slovesa od adjectiv odvozená: I. Th. II. 17. gaainaidai ἀπορφανισθέντες. — I. Kor. XI. 5. gaaiwiskoþ καταισχύνει. Srv. XI. 22. Ř. IX. 33. X. 11. II. Kor. VII. 14. X. 8. IX. 4. Fil. I. 20. Mk. XII. 4. — Fil. II. 27. guþ ina gaarmaida ὁ θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν. Srv. Mk. V. 19. Ř. IX. 15. XI. 30. 31. 32. I. Kor. VII. 25. II. Kor. IV. 1. I. Tim. I. 13. 16. — Mk. IX. 22. hilp unsara gableiþjands unsis βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. Srv. Ř. IX. 15. — J. XII. 40. gablindida augona τετύφλωκεν τοὺς ὀφθαλμούς. Srv. II. Kor. IV. 4. — J. XIV. 21. gabairhtja mik silban ἐμφανίσω ἐμαυτόν. Srv. Mk. IV. 22. J. XIV. 22. XVII. 6. L.

I. 79. Ř. IX. 17. II. Kor. II. 14. VII. 12. XI. 6. G. IV. 19. Kol. IV. 4. I. Tim. III. 16. — Mk. VII. 11. þatei us mis gabatnis *ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς*. — J. XII. 40. gadaubida hairtona *πεπώρωκεν τὴν καρδίαν*. Srv. XVI. 6. — L. VI. 48. gadiupida *ἐβάθυνε*. — L. I. 17. manwjan managein gafahrida *ἑτοιμάσαι λαόν κατηρτισμένον*. — Mk. VII. 23. gagamainjand mannan *κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον*. — II. Kor. XI. 14. Satana gagaleikoþ sik aggilau *ὁ σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον*. Srv. 13. 15. — L. IX. 42. gahailida þana magu *ἰάσατο τὸν παῖδα*. Srv. Mt. VIII. 7. 16. L. IX. 1. 2. — L. VII. 7. gahailnid sa þiumagus *ἰαθήσεται ὁ παῖς*. Srv. Mt. VIII. 8. 13. Mk. V. 29. L. VII. 7. VIII. 47. — Ř. IX. 18. þanei wili gahardeiþ *ὃν θέλει, σκληρύνει*. — Fil. II. 8. gahaunida sik silban *ἐταπείνωσεν ἑαυτόν*. Srv. II. Kor. XII. 21. — L. I. 52. ushauhida gahnaiwidans *ὕψωσε ταπεινούς*. Srv. L. III. 5. XIV. 11. XVIII. 14. — Sk. I. c. diabulau mannan gahwatjandin (diabolo hominem incitante.) — Mk. IX. 3. wullareis ni mag gahweitjan *γναφεὺς οὐ δύναται λευκᾶναι*. — Mt. VIII. 2. magt mik gahrainjan *δύνασαί με καθαρίσαι*. Srv. Mk. I. 40. VII. 19. L. III. 17. IV. 27. V. 12. VII. 22. XVII. 14. 17. J. XV. 2. E. V. 26. II. Tim. II. 21. — L. XIX. 44. airþai þuk gaïbnjand *ἐδαφιοῦσί σε*. Mk. VII. 18. ni mag gamainjan *οὐ δύναται κοινῶσαι*. Srv. VII. 15. 20. — Mt. XI. 10. gamanweiþ wig *κατασκευάσει τὴν ὁδόν*. Srv. Mk. I. 2. L. VI. 40. VII. 27. Ř. IX. 22. 23. II. Kor. V. 5. IX. 2. 3. II. Tim. II. 21. III. 17. N. V. 18. Sk. VII. c. (fauragamanwjan): II. Kor. IX. 5. E. II. 10. — Mk. XIII. 20. gamaurgida þans dagans *ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας*. Srv. Ř. IX. 28. — L. I. 58. gamikilida frauja armahairtein *ἐμεγάλυνε ὁ κύριος τὸ ἔλεος*. — II. Kor. III. 6. ahma gaqiujiþ *τὸ πνεῦμα ζωοποιεῖ*. Srv. E. II. 5. Kol. II. 13. I. Tim. VI. 13. Sk. V. 6. (2 ×) — L. XV. 24. (sunus) gaqiunoda (*ὁ υἱὸς*) *ἀνέζησε*. Srv. Ř. VII. 9. I. Kor. XV. 22. — L. I. 79. du garaihtjan fotuns *τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας*. Srv. I. Kor. IV. 4. I. Th. III. 11. II. Th. III. 5. Tit. I. 5. — Mk. V. 41. þatei ist gaskeiriþ *ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον*. Srv. XV. 22. 34. J. IX. 7. Sk. II. c. — Mk. IX. 18. gastaurkniþ *ξηραίνεται*. — J. XII. 16. gasweraiþs was *ἐδοξάσθη*. Srv. XIII. 31. — Mk. III. 12. ei ina ni gaswikunþidedeina *ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσι*. Srv. L. XIX. 11. II. Kor. X. 18. (2 ×). Kol. I. 26. II. Tim. I. 10. Sk. II. a. VI. c. — Kol. I. 11. gaswinþidai *δυναμούμενοι*. — E. III. 16. (Cod. B.) ei gibai izwis gaswinþnan *ἵνα δῴη ὑμῖν κραταιωθῆναι*. — I. Kor. XVI. 13. gaþwastidai sijaiþ *κραταιοῦσθε*. Srv. II. Kor.

I. 21. G. VI. 1. Kol. I. 23. — II. Kor. VIII. 9. gaunledida sik ἐπτώχευσε. — J. X. 36. þanei atta gaweihaida ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε. Srv. I. Kor. VII. 14. X. 16. E. V. 26. I. Th. V. 23. I. Tim. IV. 5. II. Tim. II. 21. — L. XX. 12. jah þana gawundondans uswaurpun καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον.

§ 129. 7. ga- značí, že děj slovesa sdruženého takořka shrnutím všech momentův a vší činnosti dospívá svého účelu, se dovršuje (consummare!) a někdy, ač ne vždycky, skutečně ukazuje na poslední moment dokonaného děje. (Platnosť perfectivná.) Poučné jsou případy, ve kterých slovesa prostá a praefigovaná stojíce vedle sebe rozdíl děje jasně charakterisují: I. Kor. IX. 24. swa rinnaiþ ei garinnaiþ (ř. poněkud jinak:) οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε. — Mk. IV. 9. saei habai ausona hausjandona, gahausjai. Srv. Mt. XI. 15, Mk. IV. 23. VII. 16. VIII. 18. L. VIII. 8. — L. VIII. 10. ei sailƕandans ni gasailƕaina ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν.*) — Ř. IX. 15. gaarma þanei arma, jah gableiþja þanei bleiþja ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. — L. X. 24. wildedun sailƕan jah ni gaselƕun ἠθέλησαν ἰδεῖν καὶ οὐκ εἶδον. — II. Kor. IV. 8. þraihanai akei ni gaaggwidai θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενο-

*) Rozdíl tento vytýká také Streitberg (l. c. pag. 82. a násl.), ale mýlí se tvrdě, že praefixem ukazuje se „auf den moment der vollendung". Děj ke konci svému dospívající ještě nemusí nutně býti jednodobý. Výše uvedené doklady gotské mohly by se do češtiny přeložiti také takto: I. Kor. IX. tak běhejte, abyste dobíhali; Mk. IV. 9. kdo má uši slyšící, doslýchej; L. VIII. 10. aby patříce nedopatřovali (zříce nedozírali). (Bratří ovšem překládají jinak: Tak běžte, abyste dosáhli. — Kdo má uši k slyšení, slyš. — Aby hledíce neviděli.)

Není pochybnosti, že na základě shrnovací platnosti praefixu ga- rozvinula se také do značné míry, ale přece ne úplně, moc jeho perfectivující (v. níže str. 126. Pozn. 3.). Ne úplně, protože praefix sám o sobě nestačí, nejsou-li tvary slovesné samy rozmanitostí k perfectivování způsobilé.

Že tomu tak, patrno z přirovnání kterékoli řady českých sloves různého děje:

nesu	nosím	ø	ø
donesu	donosím	donáším	ø
vezl	vozil	ø	ø
dovezl	dovozil	dovážel	dovozoval
ø	hodím	házím	ø
ø	dohodím	dohazím	dohazuji

Změn takových sloveso gotské schopno není a proto perfectivující platnost předložek nevyvinula se nad nedokonalé začátky.

χωρούμενοι. — Mk. IV. 12. ei sailvaina jah ni gaumjaina *ἵνα βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσι.* — J. XVII. 12. ik fastaida ins... þanzei atgaft miks, gafastaida *ἐτήρουν αὐτούς, οὓς δέδωκάς μοι, ἐφύλαξα.* — Počet sloves vyjadřujících takto děj dovršovaný n. dovršený a účelu dosahující jest veliký: *) Fil. I. 19. þata mis gagaggiþ du ganistai *τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν.* Srv. Mk. XI. 23. — Fil. III. 11. ei lvaiwa gaqimau in usstassai *εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν.* — E. IV. 13. unte garinnaima allai in ainamundiþa *μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα.* — Mk. XII. 6. gaaistand sunu meinana *ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.* — I. Th. IV. 1. ei gaaukaiþ *ἵνα περισσεύητε.* — II. Kor. XII. jus mik gabaidideduþ *ὑμεῖς με ἠναγκάσατε.* — Kol. II. 15. gablauþjands *θριαμβεύσας.* — L. I. 57. gabar sunu *ἐγέννησεν υἱόν.* Srv. I. 13. 31. 35. II. 7. 11. J. III. 3. 4. 5. VIII. 41. IX. 2. 19. 20. 32. 34. XVI. 21. XVIII. 37. Ř. IX. 11. G. IV. 23. 29. II. Tim. II. 23. Sk. II. a. b. c. — L. I. 62. gabandwidedun attin *ἐνένευον τῷ πατρί.* Srv. Sk. VI. c. — Mk. IV. 32. swaswe magun fuglos gabauan *ὥστε δύνασθαι τὰ πετεινὰ κατασκηνοῦν.* — Mk. V. 3. ni manna mahta ina gabindan (*οὐδεὶς*) *ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι.* — Sk. III. c. kalbons gabrannidaizos (vaccae combustae). Srv. I. Kor. XIII. 3. (Kalend. gabrannidai). — Mk. V. 4. þo eisarna gabrak (*τὰς πέδας συντετρίφθαι*). Srv. Mk. VIII. 6. 19. L. IX. 16. 39. 42. I. Kor. XI. 24. — J. VI. 11. (þans hlaibans) gadailida (*τοὺς ἄρτους*) *διέδωκε.* **) Srv. Mk. III. 24. 25. 26. L. XVIII. 22. XIX. 8. Ř. XII. 3. I. Kor. VII. 17. — I. Kor. VI. 1. gadars lvas stojan *τολμᾷ τις κρίνεσθαι.* Srv. Mk. XII. 34. L. XX. 40. II. Kor. X. 2. 12. XI. 21. E. VI. 20. Fil. I. 14. — Ř. VIII. 36. gadauþjanda *θανατούμεθα.* — Mt. VIII. 32. gadauþnodedun *ἀπέθανον.* Srv. Mk. V. 39. IX. 47. XII. 19. 21. XV. 44. L. VIII. 49. XX. 28. 29. 32. J. VI. 50. 58. VIII. 21. 24. 52. 53. XI. 21. 25. 26. 37. XII. 33. Ř. VII. 6. 10. I. Kor. XV. 22. Kol. III. 3. II. Tim. II. 11. — I. Tim. II. 13. gadigans warþ *ἐπλάσθη.* — Mt. XI. 19. uswaurhta gadomida warþ handugei *ἐδικαιώθη ἡ σοφία.* Srv. Fil. III. 12. I. Tim. III. 16. — Mk. XV. 46. þata was gadraban us staina *ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας.* — L. XVIII. 8. biþe gadrigkais þu *μετὰ ταῦτα πίε-*

---

*) Již ve mnohých případech pod č. 4. uvedených lze patrně stopovati také dovršování děje.

**) Jakožto verb. denom. gadailjan spadá též sub 6; právě tak i gadauþjan a gadauþnan.

σαι σύ. — Mt. X. 42. saei gadragkeiþ ainana *ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα.* Srv. Mk. IX. 41. — Mt. VII. 25. ni gadraus *οὐκ ἔπεσε.* Srv. X. 29. V. 29. 30. Mk. IV. 4. 5. 7. 8. V. 22. VI. 49. VIII. 5. 6. 7. 8. 14. XVI. 17. J. XII. 24. XVIII. 6. Ř. XI. 11. 22. XV. 3. — L. I. 52. gadrausida mahteigans *καθεῖλε δυνάστας.* Srv. Mk. X. 15. II. Kor. IV. 9. — L. I. 12. gadrobnoda (Zakarias) *ἐταράχθη.* Srv. J. XII. 27. — L. XX. 26. ni mahtedun gafahan *οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι.* Srv. XX. 20. — L. IV. 10. du gafastan þuk *τοῦ διαφυλάξαι σε.* Srv. J. XVII. 6. I. Kor. XI. 2. I. Th. V. 23. II. Tim. IV. 7. — Mt. VIII. 21. uslaubei mis gafilhan attan *ἐπίτρεψόν μοι θάψαι τὸν πατέρα.* Srv. L. XVI. 22. — Mk. X. 42. gafraujinond im *κατακυριεύουσιν αὐτῶν* (dosahují panství). — Mk. II. 1. gafrehun (doptali se ř. *ἠκούσθη*). Srv. Ř. X. 20. — L. V. 7. gafullidedun ba þo skipa *ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα.* *) Srv. I. 15. Mk. XV. 36. J. VI. 13. — L. I. 41. gafullnoda ahmins *ἐπλήσθη πνεύματος.* Srv. I. 67. VIII. 23. Mk. IV. 37. — L. I. 1. bi þos gafullaweisidons waihtins *περὶ τῶν πεπληροφορημένων πραγμάτων.* — I. Th. V. 21. þatei goþ sijai gahabaiþ *τὸ καλὸν κατέχετε.* — Velmi často gahausjan v různých tvarech; mimo výše již dotčená místa ještě: Mt. VIII. 10. IX. 12. X. 27. XI. 2. 4. XXVI. 65. XXVII. 47. Mk. II. 17. III. 8. IV. 15. V. 27. 36. VI. 14. 16. 29. VII. 25. 37. X. 41. 47. XI. 14. 18. XII. 28. XIV. 11. 58. XV. 35. L. II. 18. 20. VII. 3. 9. 22. 29. VIII. 10. 14. 15. 50. IX. 7. XIV. 15. 35. XV. 25. XVI. 14. XVIII. 22. 23. 26. 36. XIX. 11. XX. 16. 45. J. III. 32. V. 37. (Sk. VI. d.) J. VI. 45. 60. XI. 4. XII. 12. 29. XIX. 8. II. Kor. XII. 6. E. I. 13. 15. Fil. I. 27. IV. 9. Sk. IV. d. VI. d. — Mt. V. 28. ju gahorinoda izai *ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν.* — Mt. VIII. 24. swaswe þata skip gahuliþ wairþan *ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι.* Srv. X. 26. L. IX. 45. I. Kor. XI. 4. 6. II. Kor. IV. 3. — II. Kor. IX. 7. fauragahugida *προαιρεῖται.* — L. X. 6. galƕeilaiþ sik ana imma gawairþi *ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη.* Srv. I. Kor. XIII. 8. — Mk. IX. 25. galƕotida ahmin *ἐπετίμησε τῷ πνεύματι.* Srv. I. 43. L. IV. 35. IX. 21. 42. II. Tim. IV. 2. — L. X. 13. airis þau gaïdreigodedeina *πάλαι ἂν μετενόησαν.* — Mk. VIII. 36. ƕa boteiþ mannan jabai gageigaiþ þana fairƕu *τί ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον.* Srv. L. IX. 25. I. Kor. IX. 19. 20. 22. 21. — L. IV. 18. ganasjan þans gamalwidans hairtin *ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν.* — J. XVI. 21. ni gaman þizos aglons

---

*) Gafulljan a gafullnan zase jako denominativa spadají též sub 6.

οὐ μνημονεύει τῆ θλίψεως. *) Srv. Mt. V. 23. XXVI. 75. XXVII. 63. Mk. VIII. 18. XI. 21. XIV. 72. L. I. 54. 72. XVII. 32. J. XV. 20. XVI. 4. I. Kor. XI. 2. XV. 2. II. Kor. VII. 15. G. II. 10. E. II. 11. Kol. IV. 19. II. Tim. I. 4. II. 8. — L. II. 15. þatei frauja gakannida unsis *ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.* Srv. II. 17. J. XVII. 26. Ř. IX. 23. I. Kor. XI. 26. II. Kor. XII. 11. E. III. 3. Kol. I. 8. 27. Sk. IV. d. — I. Tim. III. 5. hvaiwa gakaroþ aikklesjon *πῶς ἐπιμελήσεται.* — II. Kor. VIII. 22. þanei gakausidedum *ὃν ἐδοκιμάσαμεν.* — Mt. VI. 28. gakunnaiþ blomans *καταμάθετε τὰ κρίνα.* Srv. Mk. XII. 26. L. I. 4. VIII. 17. XIX. 15. II. Kor. I. 14. G. IV. 9. Sk. V. d. — Mt. VI. 30. þata hawi in auhn galagiþ *τὸν χόρτον εἰς κλίβανον βαλλόμενον.* Srv. V. 25. XXVII. 60. Mk. VI. 5. 29. VIII. 25. IX. 42. XI. 7. XII. 36. XV. 36. 46. 47. XVI. 6. L. I. 66. II. 7. 9. 12. V. 18. IX. 58. XIX. 20. XX. 43. J. III. 24. (Sk. III. a.) IX. 15. XV. 6. XIX. 2. Ř. IX. 33. I. Kor. XV. 25. II. Tim. IV. 8. **) — L. I. 5. galaisiþs is *κατηχήθης.* Srv. Fil. IV. 9. 11. I. Tim. II. 11. 12. V. 4. II. Tim. III. 14. Sk. V. a. — G. V. 7. hvas izwis galatida *τίς ὑμᾶς ἀνέκοψε.* — Mk. VII. 24. ni mahta galaugnjan *οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν.* Srv. L. I. 24. VIII. 47. — Mk. V. 4. galausida þos naudibandjos (*τὰς πέδας διεσπάσθαι*). Srv. L. I. 74. XIX. 23. Kol. I. 13. II. Th. III. 3. Ř. VII. 2. I. Kor. VII. 27. II. Kor. I. 10. II. Tim. III. 11. Sk. I. b. c. — Mk. VI. 22. dauhtr galeikandein *τῆς θυγατρὸς ἀρεσάσης.* Srv. Mk. I. 11. L. I. 3. III. 22. X. 21. Ř. VIII. 8. XII. 1. 2. XIV. 18. I. Kor. I. 21. II. Kor. V. 9. XII. 10. E. I. 9. V. 10. Kol. I. 10. 19. III. 20. I. Th. II. 15. III. 1. IV. 1. II. Tim. II. 4. — L. VIII. 2. wesun galeikinodos *ἦσαν τεθεραπευμέναι.* Srv. VIII. 43. — I. Kor. IV. 5. galiuhteiþ *φωτίσει.* Srv. II. Tim. I. 10. — G. V. 6. nih bimait waiht gamag *οὔτε περιτομή τι ἰσχύει.* — J. VI. 61. þata izwis gamarzeiþ? *τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;* Srv. Mt. XI. 6. Mk. IV. 17. VI. 3. IX. 42. L. VII. 23. I. Kor. VIII. 13. — Mk. VIII. 8. gamatidedun *ἔφαγον.* Srv. L. XVII. 8. — J. XII. 16. gamundedun *ἐμνήσθησαν.* Srv. XIV. 26. II. Tim. I. 6. II. 14. Sk. VII. d. — Mt. XI. 10. gameliþ ist *γέγραπται.* Srv. VIII. 17. Mk. I. 2. VII. 6. IX. 12. 13. X. 5. XI. 17. XII. 10. 19. XV. 28. L. I. 6. 3. II. 1. 23. III. 4. IV. 4. 8. 10. 17. VII. 27. X. 20. 26. XVIII. 31. XIX. 46. XX. 17. 28. J. VI. 31. 45. VIII. 17. X. 34. 35.

---

*) Gaman by mohlo též zařaditi se sub 8. s pozměněným významem: „ani dost málo nepomyslí“.

**) Galagjan však také bylo by lze zařaditi výše sub 4. b.

XII. 14. 16. XIII. 18. XV. 25. XVII. 12. Ř. VIII. 36. IX. 13. 17. 33. X. 11. 15. XI. 26. XII. 19. XIV. 11. XV. 4. 9. I. Kor. I. 19. IV. 6. V. 9. 11. IX. 9. XIV. 21. XV. 54. II. Kor. II. 3. 4. 10. III. 2. 3. IV. 13. VIII. 15. IX. 9. G. IV. 22. 27. 30. VI. 11. E. III. 3. Filem. 19. 21. — J. VIII. 37. waurd mein ni gamot in izwis *ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν*. Srv. Mk. II. 2. II. Kor. VII. 2. — I. Kor. XV. 50. ganiman ni magun *κληρονομῆσαι οὐ δύνανται*. Srv. II. Kor. V. 10. E. VI. 8. Fil. IV. 9. Sk. II. d. — Mk. XII. 4. insandidedun ganaitidana *ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον*. — L. V. 4. gananþida rodjands *ἐπαύσατο λαλῶν*. — Mt. IX. 22. galaubeins þeina ganasida þuk *ἡ πίστις σου σέσωκέ σε*. Srv. Mk. V. 34. X. 52. L. VII. 50. VIII. 48. XVII. 19. XVIII. 42. pak ještě Mk. VIII. 35. XV. 31. L. IV. 18. VI. 9. 19. VII. 3. VIII. 50. IX. 24. XVII. 33. J. XII 40. 47. Ř. XI. 14. I. Kor. I. 21. VII. 16. IX. 22. E. II. 5. 8. I. Tim. IV. 16. — L. VII. 44. ganatida fotuns *ἔβρεξε τοὺς πόδας*. — J. XIV. 8. ganah unsis *ἀρκεῖ* Srv. Mt. X. 25. II. Kor. II. 6. XII. 9. — Mk. X. 22. ganipnands *στύγνασας*. — Mk. X. 26. ƕas mag ganisan *τίς δύναται σωθῆναι*. Srv. L. XVIII. 26. pak ještě Mt. IX. 21. 22. Mk. V. 23. 28. VI. 56. XIII. 20. L. VIII. 12. 36. J. X. 9. Ř. IX. 27. X. 9. 13. XI. 26. I. Kor. I. 18. V. 5. X. 33. XV. 2. II. Kor. II. 15. I. Th. II. 16. I. Tim. II. 4. 15. — E. I. 8. ganohida in uns *ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς*. Srv. Fil. IV. 11. I. Tim. VI. 8. Sk. VII. b. — I. Th. III. 12. ganohnan gataujai *περισσεύσαι*. — J. XVIII. 14. saei garaginoda *ὁ συμβουλεύσας*. — Mt. XXVII. 9. garahnidedun *ἐτιμήσαντο*. — Tit. I. 5. swaswe ik garaidida *ὡς ἐγὼ διεταξάμην*. Srv. I. Kor. XVI. 1. E. I. 9. — Mt. X. 30. tagla alla garaþana sind *αἱ τρίχες πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσι*. — E. I. 5. fauragarairoþ uns (*προορίσας ἡμᾶς*.) Srv. I. 15. I. Kor. VIII. 21. — Mt. XI. 4. gaggandans gateihiþ þatei gahauseiþ jah gasailƕiþ *πορευθέντες ἀπαγγείλατε ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε* *) (gasailƕan doloženo celkem více nežli 160krát.) — I. Kor. X. þatei galiugam gasaliþ ist *εἰδωλόθυτόν ἐστι*. Srv. VIII. 10. Sk. I. a. — II. Kor. IX. 3. fauragasandida broþruns *ἔπεμψα τοὺς ἀδελφούς*. — Mk. IX. 36. gasatida ita in (midjaim im) *ἔστησεν αὐτό* (*παιδίον*) *ἐν μέσῳ αὐτῶν*. Srv. L. IV. 9. V. 19. VI. 48. VIII. 16. IX. 47. XIV. 29. Ř. XIV. 10. I. Kor. XII. 18. II. Kor. IV. 14. E. I. 20. II. 6. N. VII. 1. — Mk. I. 32. þan gasagq sauil *ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος*. Srv. II. Kor. II. 7. — Mk. IV. 1. swaswe ina gasitan *ὥστε αὐτὸν καθῆσθαι*.

---

*) Pěkný doklad, že ga- značíc dovršování děje není všude perfectivné: „Jdouce zvěstujte, čeho se doslýcháte a dozíráte."

Srv. XI. 7. L. V. 3. XIV. 28. 31. XVI. 6. J. VI. 3. II. Th. II. 4. — II. Th. III. 6. ei gaskaidaiþ izwis (στέλλεσθαι ὑμᾶς). — I. Kor. VII. 11. jabai gaskaidnai ἐὰν χωρισθῇ. — II. Th. III. 14. ei gaskamai sik ἵνα ἐντραπῇ. — Mk. XIII. 19. gaskaftais þoei gaskop guþ κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ θεός. Srv. II. 27. E. II. 10. 15. III. 9. IV. 24. Kol. I. 16. III. 10. I. Tim. IV. 3. — L. IV. 35. ni waihtai gaskaþjands μηδὲν βλάψαν. Srv. X. 19. II. Kor. VII. 2. G. IV. 12. Filem. 18. — Mk. IV. 39. gaslawai σιῶπα. — J. XI. 11. gasaizlep κεκοίμηται.*) Srv. I. Kor. XI. 30. XV. 6. 18. 20. — II. Kor. VII. 10. þis fairƕaus saurga dauþu gasmiþoþ ἡ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. — II. Kor. X. 14. gasniumidedum ἐφθάσαμεν. — Ř. IX. 31. ni gasnau οὐκ ἔφθασε. Srv. Fil. III. 16. — Fil. IV. 17. ni þatei gasokjau giba ak gasokja akran οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπόν. Srv. Ř. X. 20. — J. IX. 6. gaspaiw ἔπτυσε. — L. IX. 60. gaspillo þiudangardja guþs διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. — L. XVIII. 12. afdailja dail allis þize gastalda ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Srv. I. Kor. VII. 28. I. Th. IV. 4. N. V. 16. — Mk. III. 26. ni mag gastandan οὐ δύναται σταθῆναι. Srv. X. 49. L. I. 56. II. 43. VI. 8. 17. VII. 14. VIII. 44. XVII. 12. XVIII. 40. J. VIII. 31. 44. Ř. XI. 20. I. Kor. VII. 24. II. Kor. I. 24. XIII. 1. G. II. 5. I. Th. III. 8. I. Tim. II. 15. — Ř. X. 7. ƕas gasteigiþ in afgrundiþa τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; — I. Kor. V. 3. gastauida κέκρικα. Srv. II. Kor. II. 1. — Ř. XIV. 4. mahteigs ist gastoþan δυνατός ἐστι στῆσαι. — Mk. XIV. 15. sa izwis taikneiþ kelikn gastrawiþ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγεον ἐστρωμένον. — L. VII. 35. gasunjoda warþ handugei ἐδικαιώθη ἡ σοφία. — L. XIV. 34. ƕe gasupoda ἐν τίνι ἀρτυθήσεται. Srv. Kol. IV. 6. — Mt. IX. 24. ni gaswalt ak slepiþ οὐκ ἀπέθανε ἀλλὰ καθεύδει. Srv. IX. 18. Mk. V. 35. IX. 26. 44. 46. XII. 20. 22. XV. 44. L. VIII. 52. 53. XVI. 22. XX. 30. 31. 36. J. VI. 49. XI. 14. 16. 32. XII. 24. XVIII. 32. XIX. 7. Ř. VII. 2. 3. XIV. 15. I. Kor. VIII. 11. XV. 3. 31. 32. 51. II. Kor. V. 15. VI. 9. VII. 3. G. II. 19. 21. Fil. I. 21. Kol. II. 20. I. Th. IV. 14. V. 10. — Mt. VII. 34. gaswogida ἐστέναξε. — L. III. 7. ƕas gataiknida izwis τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν. — Mk. XIV. 58. ik gataira alh ἐγὼ καταλύσω τὸν

---

*) Při gaslepan a gaslawan Bernhardt uznává děj inchoativný, ale mýlí se, jakož viděti z českého „usínal až usnul, umlkal až umlkl.“ Jest to zcela patrné dovršování děje. Stejně má se věc při gaþahan, gasitan, gahaban, gahaunjan.

ναόν. Srv. Mk. XV. 29. II. Kor. V. 1. G. II. 18. E. II. 14. — I. Tim. I. 20. ei g a t a l z j a i n d a n *ἵνα παιδευθῶσι*. — Mk. V. 4. manna ni mahta ina g a t a m j a n *οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι*. — G. II. 11. g a t a r h i þ s was *κατεγνωσμένος ἦν*. Srv. Kol. II. 15. II. Th. III. 14. Sk. IV. d. — Mt. V. 36. ni magt ain tagl hveit aiþþau swart g a t a u j a n *οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι* (gataujan v různých tvarech celkem doloženo na více nežli 85 místech). — L. XVIII. 14. garaihtoza g a t a i h a n s *δεδικαιωμένος*. — II. Tim. II. 10. ei ganist g a t i l o n a *ἵνα σωτηρίας τύχωσι*. — Mt VII. 24. 26. g a t i m r i d a razn sein *ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν*. Srv. Mk. XII. 1. XIV. 58. L. IV. 29. VII. 5. N. VII. 1. — L. V. 11. g a t i u h a n d a n s þo skipa ana airþa *καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν*. — L. IX. 51. andwairþi g a t u l g i d a *τὸ πρόσωπον ἐστήριξε*. Srv. Ř. XI. 23. XV. 8. II. Kor. I. 6. VII. 10. I. Th. III. 2. II. Th. II. 17. II. 3. — Mk. X. 48. ei g a þ a h a i d e d i *ἵνα σιωπήσῃ*. Srv. L. XX. 26. — Mk. III. 1. 3. manna g a þ a u r s a n a habands handu *ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα*. — Mk. IV. 6. g a þ a u r s n o d a *ἐκαυματίσθη*. Srv. V. 29. XI. 21. L. VIII. 6. J. XV. 6. — I. Kor. IX. 25. g a þ a r b a i þ *ἐγκρατεύεται*. Srv. I. Tim. IV. 3. — Fil. IV. 10. g a þ a i h u þ *ἀνεθάλετε*. Srv. Sk. IV. 6. — Mk. VIII. 7. g a þ i u þ j a n d s *εὐλογήσας*. Srv. L. IX. 16. E. I. 3. Sk. VII. 6. — L. I. 29. g a þ l a h s n o d a *διεταράχθη*. — Mk. X. 16. g a þ l a i h a n d s im *ἐγκαλισάμενος αὐτά*. — Mt. VIII. 33. þai haldandans g a þ l a u h u n *οἱ βόσκοντες ἔφυγον*. Srv. Mk. V. 14. XIV. 50. 52. XVI. 8. L. VIII. 34. — J. XI. 19. ei gaþrafstidedeina ijos *ἵνα παραμυθήσωνται αὐτάς*. Srv. I. Kor. XVI. 18. II. Kor. I. 4. 6. VII. 6. 7. 13. XIII. 11. Kol. IV. 8. I. Th. II. 17. III. 7. — Kol. I. 23. g a þ w a s t i d a i *τεθεμελιωμένοι*. — Mk. IV. 12. ei sailvaina jah ni g a u m j a i n a *ἵνα βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσι*. Srv. Mt. VI. 5. IX. 11. XVI. 4. L. V. 8. VI. 41. 42. XVII. 14. 15. J. VI. 5. IX. 1. XII. 40. I. Tim. IV. 13. Sk. VII. d. — Mk. XIII. 25. mahteis g a w a g j a n d a *αἱ δυνάμεις σαλευθήσονται*. Srv. L. VI. 48. I. Kor. XV. 8. II. Kor. IX. 2. Sk. III. 6. — Mk. IX. 18. g a w a i r p i þ imma *ῥήσσει αὐτόν*. Srv. IX. 45. L. IV. 35. — L. IX. 32. g a w a k n a n d a n s *διαγρηγορήσαντες*. — Mk. X. 42. g a w a l d a n d im *κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν* (dosahují vlády). — Mt. IX. 22. g a w a n d j a n d s sik *ἐπιστραφείς*. Srv. XXVII. 3. Mk. IV. 12. V. 30. VIII. 33. L. I. 16. 17. 56. II. 20. 39. 43. 45. IV. 1. 14. VII. 10. 44. VIII. 37. 39. 40. 55. IX. 10. 55. X. 6. 17. 22. 23. XIV. 25. XVII. 4. 15. 18. 31. XIX. 12. J. XII. 40. II. Kor. III. 16. G. IV. 9. II. Tim. IV. 4. Sk. I. c. III. c. — J. IX. 6. g a w a u r h t a fani *ἐποίησε πηλόν*. Srv. J. IX. 11. 14.

XII. 2. Mt. VIII. 32. Mk. III. 14. IX. 5. L. I. 68. III. 19. V. 29. IX. 14. 33. 50. XIV. 16. XIX. 15. 16. 18. Ř. VII. 8. 13. 18. E. I. 20. III. 18. Sk. I. a. b. Arez. — L. VI. 38. mitads gawigana *μέτρον σεσαλευμένον.* — G. III. 4. gawunnuþ *ἐπάθετε.* — L. VIII. 27. in garda ni gawas *ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενε.* Srv. Ř. XII. 16. — L. XVIII. 8. gawrikiþ ins *ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν.* Srv. XVIII. 7. Ř. XII. 19. — L. VIII. 14. ni gawrisqand *οὐ τελεσφοροῦσι.*

§ 130. 8. Jako již k dovršení děje potřebí jest soustředění energie, kteréž praefixem ga- jest naznačeno, tak ga- zhusta jindy má platnosť prostě dynamickou, vyjadřujíc asi tak jako řec. medium intensivum jen zmocnění činnosti slovesné, obyčejně s tropickým nějakým pozměněním prvotného významu: Mk. XIV. 11. gahaihaitun imma faihu giban *ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι.* Srv. I. Kor. IX. 5. I. Tim. II. 10. Tit. I. 2. Sk. III. c. V. b. — Mk. V. 4. eisarnam gabuganaim *πέδαις.* — II. Th. III. 1. gabidjaiþ *προσεύχεσθε* (horlivě). — Mk. XIV. 64. allai gadomidedun ina *πάντες κατέκριναν αὐτόν.* I. Kor. XIII. 8. aiw ni gadriusiþ *οὐδέποτε ἐκπίπτει.* — J. XII. 36. gafalh sik *ἐκρύβη.* — I. Th. IV. 3. ei gahabaiþ izwis (*ἀπέχεσθαι ὑμᾶς*). Srv. II. Tim. III. 3. — I. Kor. XI. 28. gakiusai sik silban *δοκιμαζέτω ἑαυτόν.* Srv. Ř. XII. 2. XIV. 8. I. Kor. XV. 3. II. Kor. III. 5. 6. 7. E. V. 10. I. Tim. III. 10. II. Tim. II. 15. Tit I. 16. — I. Kor. XV. 28. gakann sik *ὑποταγήσεται.* Srv. G. II. 5. I. Kor. VII. 6. — Ř. XII. 13. gastigodein galaistjandans *φιλοξενίαν διώκοντες.* Srv. I. Tim. IV. 6. — L. III. 20. galauk Johannen in karkarai *κατέκλεισε Ἰ. ἐν τῇ φυλακῇ.* — II. Kor. X. 13. gamat unsis guþ *ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεός.* — Mt. IX. 13. ganimiþ ƕa sijai *μάθετε τί ἐστιν.* Srv. Mk. XIII. 28. J. VI. 45. I. Kor. IV. 6. E. IV. 20. Kol. I. 7. II. Tim. III. 14.*) Mt. VIII. 26. gasok windam *ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις.* Srv. Mk. IV. 39. L. III. 19. IV. 39. 41. VIII. 24. IX. 55. XVII. 3. J. VIII. 46. XVI. 8. I. Tim. V. 20. II. Tim. IV. 2. Tit. I. 9. 11. 13. Sk. IV. d. V. b. VII. a. — Mk. VIII. 25. gasatiþs warþ *ἀποκατεστάθη* (uzdraven jest!) Srv. jiné tropické významy slovesa gasatjan: Mk. III. 16. 17. L. VII. 8. Ř. XIII. 1. I. Kor. XVI. 15. E. I. 11. Fil. I. 16. I. Th. III. 3. I. Tim. I. 12. II. 7. II. Tim. I. 11. Tit. I. 5. — Mk. III. 5. gastoþ aftra so handus *ἀποκατεστάθη ἡ χείρ.* Srv. L. VI. 10. — Mt. V. 17. qam gatairan witoþ *ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον.* Srv. V. 19. J. VII. 23. X. 35. Ř. XIV. 20. I. Kor. XIII. 8. XV. 24. 26. II. Kor.

---

*) Při ganiman (colligere, angl. to gather) původní shrnovací platnosť praefixu zcela patrně jest znáti.

III. 14. X. 5. G. V. 11. E. II. 15. II. Tim. I. 10. — I. Kor. XIII. 8. 10. gataurniþ *καταργηθήσεται.* Srv. II. Kor. III. 7. 11. 13. — I. Tim. IV. 2. gatandida habandane swesa miþwissein *κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν.* — Mt. XXVII. 16. habaidedunuh bandjan gatarhidana (pověstného) *εἶχον δέσμιον ἐπίσημον.* Srv. II. Tim. III. 9. — I. Tim. VI. 5. at þaimei gatarniþ ist sunja (*ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας*). — E. II. 22. miþgatimridai sijuþ (vzděláváte se) *συνοικοδομεῖσθε.* — Ř. VIII. 38. gatraua *πέπεισμαι.* Srv. XIV. 14. II. Kor. II. 3. V. 6. 8. VII. 16. X. 1. 2. 7. G. V. 10. Fil. I. 14 II. 24. III. 3. 4. II. Th. III. 4. II. Tim. I. 5. 12. Filem. 21. — Tit. I. 19. mahteigs gaþlaihan *δυνατὸς παρακαλεῖν.* Srv. II. Kor. II. 7. V. 20. VII. 6. I. Th. II. 11. I. Tim. V. 1. 8. VI. 2. II. Tim. IV. 2. — Mk. XIII. 20. in þize gawalidane þanzei gawalida *διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο.* Srv. XIII. 22. 27. L. VI. 13. XVIII. 7. J. VI. 70. XIII. 18. XV. 16. 19. E. I. 4. Kol. III. 12. I. Tim. V. 9. 21. II. Tim. II. 10. Tit. I. 1. N. V. 18. — Mt. XXV. 43. ni gaweisodeduþ meina *οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.* Srv. L. I. 68. 78. VII. 16. N. VII. 1. — L. VII. 43. þana gawenja *ὑπολαμβάνω.* Také při galaubjan galeiþan, jejichžto tvary bez praefixu vůbec nejsou doloženy, gamá platnosť pouze dynamickou; galaubjan celkem v různých tvarech vyskytá se 150krát, galeiþan 136krát.

§ 131. Pozn. 1. S některými slovesy ga- sdružuje se smysly dlo okolností různými (na př. s gaggan, domjan a j.); je-li zdvojeno, má pokaždé různou platnosť. Na každém místě jen ze souvislosti větné lze souditi na zvláštní v tom případě jeho moc; někdy stejně možny jsou výklady různé.

Pozn. 2. Předmětnými z podmětných praefixem ga- stávají se slovesa: I. Kor. XIII. 7. friaþwa all gabeidiþ (*ἡ ἀγάπη*) *πάντα ὑπομένει.* — Mk. XII. 4. þata gaaiwiskodedun *ἐκεῖνον ἐκεφαλαίωσαν.* Srv. I. Kor. XI. 5. 22. Ř. IX. 33. X. 11. II. Kor. VII. 14. IX. 4. X. 8. Fil. I. 20. — J. XVI. 33. ik gajiukaida þana fairhvu *ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.* Srv. Ř. XII. 21. Kol. II. 18. — Předmětná platnosť se zmocňuje: L. V. 9. þanzei ganutun. Mk. XII. 13. ei ina ganuteina *ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν* (prosté niutan se váže s genitivem). — Tit. I. 9. þans andstandandans gasakan *τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.* Srv. I. 11. 13. I. Kor. XIV. 24. Sk. VII. a. (prosté sakan řídí dativ). — Činnosť slovesa obrací se na předmět jiný: Ř. X. 20. swikunþs warþ þaim mik (po mně!) ni gafraihnandam *ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι.* Srv. Mk. II. 1.

— Mk. XIV. 15. sa izwis taikneiþ kelikn gastrawiþ *αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγεον ἐστρωμένον.*

§ 132. Pozn. 3. Že ga dle okolností mění děj imperfectivný v perfectivný, o tom nelze pochybovati. Doklady, jako: L. XVII. 8. andbahtei mis unte matja jah drigka, jah biþe gamatjis jah gadrigkais þu *διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω καὶ μετὰ ταῦτα φαγέσαι καὶ πίεσαι σύ.* — J. XVI. 16. (17. 19.) leitil nauh jah ni sailƕiþ mik; jah aftra leitil jah gasailƕiþ mik *μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με.* — L. VIII. 42. so swalt *αὕτη ἀπέθνησκεν*: VIII. 52. ni gaswalt ak slepiþ *οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει.* — J. XVII. 12. ik fastaidą ins... þanzei atgaft mis gafastaida *ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς... οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα.* — Mt. V. 27. ni horinos *οὐ μοιχεύσεις* a hned V. 28. ju gahorinoda izai *ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν.* — Mk. IX. 42. saei gamarzjai *ὃς ἂν σκανδαλίσῃ* a hned v. 43. 45. 47. jabai marzjai *ἐὰν σκανδαλίζῃ* — dokazují to zcela patrně. Nicméně však ani při tomto praefixu platnosť perfectivná, jež zakládá se na moci jeho shrnovací, dovršovací, nepronik á úplně, poněvadž gotskému slovesu nedostává se schopnosti označovati rozdíly v jakost děje. Perfectivnosť na jisto doložena jest v těchto případech:*)

1. praefigované tvary praesentis odpovídají prostým futuralným: I. Kor. XIII. 8. galƕeiland *παύσονται.* — Mk. XI. 23. gagaggiþ *γίνεται.* — Ř. IX. 33. galagja (*τίθημι*).**) Srv. L. II. 9. Mt. V. 25. — II. Th. III. 3. galausjai *φυλάξει.* Mt. VII. 24. galeiko *ὁμοιώσω.* Srv. VII. 26. XI. 16. — I. Kor. IV. 5. galiuhteiþ *φωτίσει.* — E. VI. 8. ganimiþ *κομιεῖται.* — L. IX. 24. ganasjiþ *σώσει.* Srv. VIII. 50. XVII. 33. Mk. VIII. 35. V. 23. I. Tim. II. 15. IV. 16. Mt. IX. 21. J. X. 9. Ř. X. 9. 13. 27. XI. 26. — gasailƕand *ὄψονται.* Srv. Mk. V. 15. XIII. 26. XIV. 62. XVI. 7. L. III. 6. XVII. 22. J. XI. 40. — L. VI. 39. gadriusand *πεσοῦνται.* — Kol. IV. 7. gakanneiþ *γνωρίσει.* Srv. IV. 9. — II. Kor. X. 8. ni gaaiwiskonda (*οὐκ αἰσχυνθήσομαι*). — Mt. VIII. 7. gahailja *θεραπεύσω* 8. gahailniþ *ἰαθήσεται.* Srv. L. VII. 7. — L. III. 5. XIV. 11. gahnaiwjada *ταπεινωθήσεται.* Srv. L. XVIII. 14. — L. XIX. 44. airþai gaïbnjand *ἐδαφιοῦσι.* — I. Kor. XV. 22. gaqiunand *ζωοποιηθήσονται.* — L. I. 31. gabairis *τέξῃ.* Srv. I. 13. — J. VIII. 21. gadauþniþ *ἀποθανεῖσθε.* Mt. X. 29. gadriusiþ *πεσεῖται.* — L. I. 15. gafulljada *πλησθήσεται.* — L. XVIII. 8. gawrikiþ *ποιήσει*

*) Odkazuji znovu k hojným pracím o tomto předmětě, vyjmenovaným již v pozn. **) str. 8. a 9.

**) Řecký text sice tuto má praesentia, ale smyslem budoucím.

τὴν ἐκδίκησιν. — J. XVI. 8. gasakiþ ἐλέγξει. — I. Kor. VII. 28. gastaldand ἕξουσιν. — II. Kor. XIII. 1. gastandiþ σταθήσεται. — L. XIV. 34. gasupoda ἀρτυθήσεται. — I. Kor. XV. 51. gaswiltam κοιμηθησόμεθα. — Mk. I. 17. gatauja ποιήσω. Srv. J. V. 21. XIV. 23. — Mk. XIV. 58. gatimrja οἰκοδομήσω. — II. Th. III. 3. gatulgeiþ στηρίξει. — Mk. XIII. 25. gawagjanda σαλευθήσονται. — Futuralné jsou též výrazy v řeč. conjunctivem opsané: J. XI. 26. ni gadauþniþ οὐ μὴ ἀποθάνῃ — Mk. III. 24. 25. jabai gadailjada ἐὰν μερισθῇ. — III. 27. nibai gabindiþ ἐὰν μὴ δήσῃ. — J. III. 3. 5. jabai gabairada ἐὰν γεννηθῇ. Srv. L. I. 35. — Mk. VII. 11. þatei ,gabatnis ὃ ἐὰν ὠφεληθῇς. — J. VI. 62. jabai gasailvip ἐὰν θεώρητε. Srv. VIII. 51. L. IX. 27. I. Kor. VIII. 10. Mk. IX. 1. XIII. 29. — L. VII. 23. Mt. XI. 6. saei ni gamarzjada ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ. — Mk. XII. 36. unte galagja ἕως ἂν θῶ. Srv. L. XX. 43. I. Kor. XV. 25. I. Kor. XV. 3. þans gakiusiþ οὓς ἐὰν δοκιμάσητε. — Mk. IV. 30. lve galeikom τίνι ὁμοιώσωμεν. Srv. L. VII. 31. — Mt. V. 23. jabai gamuneis ἐὰν μνησθῇς. — Mt. X. 42. saei gadragkeiþ ὃς ἐὰς ποτίσῃ. — Mk. IV. 15 þan gahausjand ὅταν ἀκούσωσι. (ale hned 16. též þan hausjand ὅταν ἀκούσωσι.) — Mk. VIII. 36. jabai gasleiþeiþ sik ἐὰν ζημιωθῇ. — Mt. V. 19. saei gatairiþ ὃς ἐὰν λύσῃ. — J. VIII. 31. jabai gastandiþ ἐὰν μείνητε. Srv. I. Th. III. 8. I. Tim. II. 15. — J. XII. 24. Ř. VII. 2. 3. jabai gaswiltiþ ἐὰν ἀποθάνῃ.

§ 133. 2. praefigovaná praeterita za prostý aorist: Mt. IX. 18. gaswalt ἐτελεύτησεν. Srv. IX. 24. Mk. V. 35. IX. 26. L. XX. 30. 31. J. VI. 49. XI. 14. 16. Ř. XIV. 15. I. Kor. VIII. 11. XV. 3. II. Kor. V. 15. G. II. 19. 21. I. Th. IV. 14. V. 10. Kol II. 20. — J. IX. 1. gaumida εἶδεν. Srv. VI. 5. Mk. XVI. 4. — Mt. VIII. 33. gaþlauhun ἔφυγον. Srv. Mk. V. 14. XIV. 50. 52. XVI. 8. L. VIII. 34. — L. IX. 16. gaþiuþida εὐλόγησεν. Srv. E. I. 3. — Mk. IV. 6. gaþaursnoda ἐκαυματίσθη. Srv. V. 29. L. VIII. 6. — L. XX. 26. gaþahaidedun ἐσίγησαν. — L. IX. 51. gatulgida ἐστήριξε. — L. IV. 9. gatauh ἤγαγεν. — Mt. VII. 24. 26. gatimrida ᾠκοδόμησε. Srv. Mk. XII. 1. L. VII. 5. — Mk. II. 25. gatawida ἐποίησε (proti Mk. III. 8. XV. 8. tawida ἐποίει, ale zase také J. VIII. 40. tawida ἐποίησεν!) Mt VII. 22. gatawidedum ἐποιήσαμεν (ale také XXV. 40. tawideduþ ἐποιήσατε!) Mk. II. 25. gatawida ἐποίησε. Srv. V. 19. V. 20. VI. 30. VII. 37. VIII. 25. IX. 13. XI. 17. XIV. 8. 9. XV. 7. 14. L. II. 48. VI. 3. VIII. 39. IX. 10. 15. 43. XVI. 8. XVII. 9. 10. XIX. 46. J. VI. 14. VII. 21. 23. IX. 26. X. 41. XI. 45. 46. XII. 16. XVIII. 35. XIX. 7. Ř. IX. 20. I. Kor. I. 20. II. Kor. V. 10. 21. XI. 25. XII. 21. E. II. 14. III.

11. Fil. IV. 14. I. Tim. I. 13. V. 12. — Kol. II. 15. gatarhida *ἐδειγμάτισεν*. — Mt. VII. 34. gaswogida *ἐστέναξε* — II. Kor. II. 1. gastauida *ἔκρινα*. — L. I. 56. gastoþ *ἔμεινε*. Srv. VII. 14. VIII. 44. XVII. 12. Ř. XI. 20. — J. IX. 6. gaspaiw *ἔπτυσε*. — Ř. IX. 31. ni gasnau *οὐκ ἔφθασε*. Srv. Fil. III. 16. — II. Kor. X. 14. gasniumidedum *ἐφθάσαμεν* (ale také I. Th. II. 17. suiumidedum *ἐφθάσαμεν*). — I. Kor. XV. 6. gasaizlepun *ἐκοιμήθησαν*. — Mk. XIII. 19. gaskop *ἔκτισεν*. Srv. Kol. III. 10. I. Tim. IV. 3. — L. VII. 46. gasalboda *ἤλειψε* (ale hned před tím v. 38. také gasalboda = *ἤλειφε*). Srv. L. IV. 18. J. XII. 3. — Mk. XI. 7. gasat *ἐκάθισεν*. Srv. J. VI. 3. — Mk. IX. 36. gasatida *ἔστησεν*. Srv. L. IV. 9. 48. IX. 47. I. Kor. XII. 18. XVI. 15. E. I. 20. — Mk. I. 32. gasagq *ἔδυ*. — II. Kor. IX. 3. fauragasandida *ἔπεμψα*. — E. IV. 20. ganemuþ *ἐμάθετε*. Srv. J. VI. 45. Kol. I. 7. II. Tim. III. 14. — II. Kor. X. 13. gamat *ἐμέρισεν*. — G. II. 5. gakunþedum *εἴξαμεν*. — J. XII. 36. gafalh sik *ἐκρύβη*. — G. III. 4. gawunnuþ *ἐπάθετε*. — Mk. III. 14. gawaurhta *ἐποίησεν*. Srv. Mt. VIII. 32. L. I. 68. III. 19. V. 29. XIV. 16. XIX. 18. J. IX. 6. 11. 14. XII. 2. — II. Kor. IX. 2. gawagida *ἠρέθισε*. — Mt. XXVI. 65. gahausideduþ *ἠκούσατε*. Srv. Mk. VI. 14. XIV. 58. L. II. 20. VII. 22. IX. 7. XV. 25. J. XIX. 8. Fil. IV. 9. — Mk. VI. 17. gahabaida *ἐκράτησε*. — L. I. 41. (67.) gafullnoda *ἐπλήσθη*. — L. V. 7. gafullidedun *ἔπλησαν*. Srv. J. VI. 13. — Mk. II. 1. gafrehun (*ἠκούσθη*.) — Mk. X. 20. L. XVIII. 21. gafastaida *ἐφυλαξάμην*. — L. I. 12. gadrobnoda *ἐταράχθη*. — Mt. VII. 25. 27. Mk. IV. 4. 5. 7. 8. V. 22. L. VI. 49. VIII. 5. 6. 7. 8. gadraus *ἔπεσε*. Srv. J. XVIII. 6. Ř. XI. 22. — Mk. V. 39. gadauþnoda *ἀπέθανεν*. Srv. Mt. VIII. 32. L. XX. 29. 32. J. VIII. 52. 53. Ř. VII. 10. Kol. III. 3. — I. Kor. VII. 17. Ř. XII. 3. gadailida *ἐμέρισε*. — Mk. VIII. 6. 19. I. Kor. XI. 24. gabrak *ἔκλασε*. Srv. L. IX. 42. — Mk. VI. 17. gaband *ἔδησεν* Srv. L. XVIII. 12. — L. I. 57. II. 7. gabar *ἔτεκε*. — II. Kor. VIII. 9. gaunledida *ἐπτώχευσε*. — J. X. 36. gaweihaida *ἡγίασε*. — Kol. I. 26. II. Tim. I. 10. gaswikunþida *ἐφανερώθη*. — L. I. 58. gamikilida *ἐμεγάλυνε*. — Mk. XIII. 20. gamaurgida *ἐκολόβωσε*. — Fil. II. 8. gahaunida *ἐταπείνωσεν*. — L. VIII. 47. Mt. VIII. 13. gahailnoda *ἰάθη*. — L. IX. 42. gahailida *ἰάσατο*. Srv. Mt. VIII. 16. Mk. I. 34. III. 10. VI. 5. IV. 40. VII. 21. — J. XVII. 6. gabairhtida *ἐφανέρωσα*. — II. Kor. IV. 4. gablindida *ἐτύφλωσε*. -- Mk. V. 19. Fil. II. 27. gaarmaida *ἠλέησε*. — Mk. XII. 4. gaaiwiskodedun *ἐκεφαλαίωσαν*. — J. XV. 5. gakannida *ἐγνώρισα*. Srv. E. III. 3. Kol. I. 8. J. XVII. 26. L. II. 15. 17. — J. VI. 27. gasiglida *ἐσφράγισεν*. — L. XV. 15. gahaftida sik *ἐκολλήθη*.

— II. Kor. XI. 2. gawadjoda ἡρμοσάμην. — Mt. VIII. 14. gasalƕ εἶδε. Srv. IX. 9. XXVI. 71. Mk. I. 10. 16. 19. II. 12. 14. V. 16. 38. IX. 8. 9. 14. XI. 20. XVI. 5. L. I. 22. II. 20. V. 2. 26. 27. VII. 22. IX. 32. 36. 49. X. 24. XV. 20. XVI. 23. XIX. 5. J. VI. 24. III. 32. (Sk. IV. c.) XI. 33. G. II. 14. Fil. IV. 9. — Mt. XXVII. 9. garahnidedun ἐτιμήσαντο. — E. I. 8. ganohida ἐπερίσσευσεν. — Mt. IX, 22. L. VIII. 36. ganas ἐσώθη. — Mk. XV. 31. ganasida ἔσωσε. — L. VII. 44. ganatida ἔβρεξε. — L. V. 4. gananþida ἐπαύσατο. — Mk. X. 5. gamelida ἔγραψε. Srv. XII. 19. L. I. 63. XX. 28. I. Kor. V. 9. 11. II. Kor. II. 3. 4. 10. G. VI. 11. Filem. 19. 21. — J. XII. 16. gamaudedun ἐμνήσθησαν. — Mk. VIII. 8. gamatidedun ἔφαγον. — L. IV. 25. galuknoda ἐκλείσθη. — Mt. XXVII. 66. galukun ἠσφαλίσαντο. — Mk. VI. 17. galiugaida ἐγάμησεν. — Mk. I. 11. galeikaida εὐδόκησα. Srv. L. I. 3. III. 22. I. Kor. I. 21. Kol. I. 19. I. Th. III. 1. — II. Tim. III. 11. galausida ἐρρύσατο. Srv. II. Kor. I. 10. Kol. I. 3. — L. VIII. 47. galaugnida ἔλαθε. — Fil. IV. 11. galaisida mik ἔμαθον. Srv. IV. 9. II. Tim. III. 14. — Mt. XXVII. 60 galagida ἔθηκε. Srv. Mk. VI. 29. XVI. 6. L. I. 66. — II. Kor. XII. 11. gabaididedup ἠναγκάσατε. — II. Kor. VIII. 22. gakausidedum ἐδοκιμάσαμεν. — Fil. IV. 15. gamainida ἐκοινώνησεν. — Mt. XXVI. gamunda ἐμνήσθη. Srv. XXVII. 63.

Za prosté perfectum praefigovaná praeterita jsou tato: II. Kor. XI. 21. gadars (τολμῶ). Srv. I. Kor. VI. 1. II. Kor. X. 12. — J. XII. 40. gablindida τετύφλωκεν. — J. XII. 40. XVI. 6. gadaubida πεπώρωκεν. — L. VIII. 49. gadauþnoda τέθνηκεν. — J. XII. 27. gadrobnoda τετάρακται. — II. Tim. IV. 7. gafastaida τετήρηκα. Srv. J. XVII. 6. — Mk. V. 29. gahailnoda (ἴαται). — J. V. 37. gahausidedup ἀκηκόατε. — J. XVI. 33. gajiukaida νενίκηκα. — I. Kor. VII. 17. galaþoda κέκληκεν. — Mt. IX. 22. Mk. V. 34. X. 52. L. VII. 50. VIII. 48. XVII. 19. XVIII. 42. ganasida σέσωκε. — J. VIII. 38. gasalƕ ἑώρακα. Srv. V. 37. VIII. 57. IX. 37. XIV. 7. 9. XV. 24. (ale I. Kor. IX. 1. salƕ ἑώρακα!) — J. XI. 11. gasaizlep κεκοίμηται. — J. VIII. 44. gastoþ ἕστηκεν. Srv. II. Kor. I. 24. — I. Kor. V. 3. gastauida κέκρικα. — Mk. XV. 44. gaswalt τέθνηκε. — L. I. 25. 49. 51. gatawida πεποίηκε. Srv. J. XIII. 12. XV. 24. — Mk. XI. 21. gaþaursnoda ἐξήρανται.

Podobně i praefigované tvary praesentní stojí za perfectum praesens: Ř. VIII. 38. gatraua πέπεισμαι. Srv. XIV. 14. II. Kor. V. 8. VII. 16. (θαρρῶ). X. 1. G. V. 10. Fil. II. 24. (πέποιθα). Fil. III. 3.

II. Th. III. 4. II. Tim. I. 5. 12. — I. Kor. XV. 22. gadauþnánd, J. IX. 13. gatiuhand, XV. 6. gaþaursniþ, J. VI. 19. gasailvand.

§ 134. 3. praefigované imperativy za tvary nesložené: Mt. VI. 8. ni galeikoþ μὴ ὁμοιωθῆτε. — Mt. IX. 13. Mk. XIII. 28. ganimiþ μάθετε. — L. XVI. 6. gamelei γράψον (ale hned v. 7. melei γράψον!) — II. Tim. IV. 2. gasak ἔλεγξον. — L. XV. 19. gatawei ποίησον. — Mk. IX. 5. gawaurkjam ποιήσωμεν.

4. praefigované optativy za tvary prosté: Ř. XI. 32. ei gaarmai ἵνα ἐλεήσῃ. Srv. XI. 31. — II. Kor. II. 11. ei ni. gaaiginondau ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν. — J. III. 4. gabairaidau (γεννηθῆναι). — Mk. IV. 22. þatei ni gabairhtjaidau ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ. Srv. Ř. IX. 17. G. IV. 19. Kol. IV. 4. — I. Kor. XIII. 3. ei gabrannjaidau ἵνα καυθήσωμαι. — E. VI. 20. ei gadaursjau ἵνα παρρησιάσωμαι. — J. XI. 37. ei ni gadauþnodedi ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. Srv. XI. 21. VI. 51. L. XX. 28. Mk. XII. 19. XV. 44. — Ř. XI. 11. ei gadriuseina ἵνα πέσωσι. Srv. Mt. V. 29. 30. — Mk. IX. 41. saei gadragkjai ὃς ἂν ποτίσῃ. — J. VII. 32. ei gafaifaheina ἵνα πιάσωσι (ale VIII. 20. faifah ἐπίασεν!). — I. Th. V. 23. gafastaindau τηρηθείη. — Mk. VIII. 36. jabai gageigaiþ ἐὰν κερδήσῃ. Srv. I. Kor. IX. 19. 20. 21. 22. — II. Kor. XII. 21. ibai gahaunjai μὴ ταπεινώσῃ. — Fil. I. 27. ei gahausjau ἵνα ἀκούσω. — Ř. IX. 23. ei gakannidedi ἵνα γνωρίσῃ — L. XIX. 15. ei gakunnaidedi ἵνα γνῷ. Srv. VIII. 17. L. IX. 58. lvar galagjai ποῦ κλίνῃ. Srv.V. 18. — L. XIX. 23. galausidedjau ἔπραξα ἄν — II. Tim. II. 4. ei galeikai ἵνα ἀρέσῃ. — II. Kor. VII. 2. gamoteima in izwis (χωρήσατε ἡμᾶς). — Mk. XIII. 20. ni gamaurgidedi εἰ μὴ ἐκολόβωσε. — I. Kor. IV. 6. ei ganimaiþ ἵνα μάθητε. — Srv. II. Kor. V. 10. — Mk. V. 23. ei ganisai ὅπως σωθῇ. Srv. XIII. 20. L. VIII. 12. I. Kor. V. 5. X. 33. I. Th. IX. 22. — I. Kor. IX. 22. ei ganasjau ἵνα σωθῶ. Srv. J. XII. 47. 40. Ř. XI. 14. I. Kor. VII. 16. — Mk. XII. 13. ei ganuteina ἵνα ἀγρεύσωσι. — J. VIII. 56. ei gaselvi ἵνα ἴδῃ. Srv. Mt. V. 16. VI. 16. 17. Mk. XII. 28. Mk. XV. 32. L. XIX. Fil. I. 27. I. Th. III. 10. — Mk. XV. 56. ei galaubjaima ἵνα πιστεύσωμεν. — Mk. XVI. 1. ei gasalbodedeina ἵνα ἀλείψωσιν. — L. XIV. 29. biþe gasatidedi (θέντος). — II. Th. III. 6. ei gaskaidaiþ (στέλλεσθαι). — I. Kor. VII. 11. jabai gaskaidnai ἐὰν χωρισθῇ. — E. II. 15. ei gaskopi ἵνα κτίσῃ. — II. Kor. VII. 9. ei gasleiþjaindau ἵνα ζημιωθῆτε. — Mk. III. 12. ei gaswikunþidedeina ἵνα φανερὸν ποιήσωσι. — J. XI. 32. ni þauh gaswulti οὐκ ἂν ἀπέθανε. — I. Tim. I. 20. ei gatalzjaindau ἵνα παιδευθῶσι. — J. VII. 23. ei ni gatairaidau ἵνα

μὴ λυθῇ. — J. XII. 18. ei gatawidedi (αὐτὸν πεποιηκέναι). Srv. L. XIX. 48. II. Kor. IX. 10. — II. Tim. II. 10. ei gatilona ἵνα τύχωσι. — II. Kor. X. II. 2. ei gatrauau (τὸ θαρρῆσαι). Srv. X. 7. — I. Th. III. 2. ei gatulgjai (εἰς τὸ στηρίξαι). Srv. II. Th. II. 17. — Mk. X. 48. ei gaþahaidedi ἵνα σιωπήσῃ. — Mt. VI. 5. ei gaumjaindau ὅπως ἂν φανῶσι. Srv. J. XII. 40. — L. IX. 33. gawaurkjaima ποιήσωμεν. — I. Th. V. 23. gaweihai ἁγιάσαι. Srv. E. V. 26. — L. XVIII. 7. niu gawrikai οὐ μὴ ποιήσει;

§ 135. 5. praefigované infinitivy za prosté tvary aoristické: J. III. 4. gabairan γεννηθῆναι. — L. I. 79. gabairhtjan ἐπιφᾶναι. Srv. II. Kor. VII. 12. II. Kor. X. 2. gadaursan τολμῆσαι. Srv. Fil. I. 14. — J. XII. 33. gadauþnan (ἀποθνήσκειν).*) — L. XVI. 17. gadriusan πεσεῖν. — J. VII. 30. X. 39. II. Kor. XI. 32. gafahan πιάσαι (ale J. VII. 44. také fahan πιάσαι!) — Mt. VIII. 21. gafilhan θάψαι (ale hned v 22. také filhan θάψαι!) — Mk. III. 21. gahaban κρατῆσαι. — Mt. VIII. 2. Mk. I. 40. L. V. 12. gahrainjan καθαρίσαι. — Mk. IX. 3. galveitjan λευκᾶναι. — Kol. I. 27. gakannjan γνωρίσαι. — Mk. VII. 24. galaugnjan λαθεῖν. — L. VIII. 43. galeikinon θεραπευθῆναι. Ř. VIII. 8. galeikon ἀρέσαι. — II. Kor. V. 9. waila galeikan (εὐάρεστοι εἶναι.) — Mk. VII. 15. 18. gamainjan κοινῶσαι. — L. I. 72. gamunan μνησθῆναι. Srv. I. Kor. XV. 2. — Mk. VIII. 35. ganasjan σῶσαι. Srv. L. IV. 18. VI. 9. XVII. 33. I. Kor. I. 21. — I. Kor. XV. 50. ganiman κληρονομῆσαι. — Mk. X. 26. L. XVIII. 26. I. Tim. II. 4. ganisan σωθῆναι. — I. Th. III. 12. ganohnan (περισσεῦσαι). — L. IX. 9. XVII. 22. XIX. 3. J. III. 3. XII. 21. I. Th. III. 6. II. Tim. I. 4. gasailvan ἰδεῖν. — II. Th. II. 4. gasitan καθίσαι. — Mk. VIII. 4. gasoþjan χορτάσαι. — L. XVI. 22. XX. 36. J. XIX. 7. Fil. I. 21. gaswiltan ἀποθανεῖν. — E. III. 16. gaswinþnan κραταιωθῆναι. — Mk. III. 26. gastandan σταθῆναι (ale hned před tím v. 24. 25. také standan σταθῆναι). — Ř. XIV. 4. gastoþan στῆσαι. — J. X. 35. gatairan λυθῆναι. — Mk. V. 4. gatamjan δαμάσαι. — Mt. V. 36. Mk. VI. 5. L. V. 34. J. XI. 37. gataujan ποιῆσαι (ale G. V. 3. také taujan ποιῆσαι!) Srv. II. Kor. XI. 5. L. XVII. 25. gaþulan παθεῖν. — Ř. XV. 8. gatulgjan βεβαιῶσαι. — L. VI. 48. gawagjan σαλεῦσαι. — Mk. IX. 45. gawairpan βληθῆναι.**)

*) Přes řeč. inf. praes. context ukazuje na děj perfectivný.

**) Větší část těchto infinitivů perfectivných řízena jest slovesy praeteritopraesentními; že však z toho nelze vyvozovati žádných důsledků neobyčejných, dokazuje správně Streitberg l. c. str. 107. a násl.

§ 136. 6. Praefigovaná participia praesentis za prosté aoristické tvary: Mt. XXVII. 2. Mk. XV. 1. gabindandans *δήσαντες*. — Kol. II. 15. gablauþjands *θριαμβεύσας*. — Mk. IX. 22. gableiþjands unsis *σπλαγχνισθείς*. — Ř. VII. 6. gadauþnandans *ἀποθανόντες*. — L. VIII. 14. gadriusando *πεσόν*. Srv. J. XII. 24. — Mk. XV. 36. gafulljands *γεμίσας*. — L. IX. 25. gageigands *κερδήσας*. — L. X. 11. gahaftnandan *κολληθέντα*. — Mt. IX. 12. gahausjands *ἀκούσας*. Srv. VIII. 10. XI. 2. XXVII. 47. Mk. II. 17. III. 8. V. 27. 36. VI. 16. 29. VII. 25. X. 41. 47. XII. 28. XIV. 11. XV. 35. L. II. 18. VII. 3. 9. VIII. 14. 15. 50. VII. 29. XIV. 15. XVIII. 22. 23. 26. 36. XX. 16. J. VI. 45. 60. XI. 4. XII. 12. 29. E. I. 13. 15. (ale L. VIII. 21. také gahausjandans *ἀκούοντες* v. níže). — E. V. 26. gahrainjands *καθαρίσας*. — Mk. VI. 22. geleikandein (*ἀρεσάσης*.) — II. Tim. I. 10. galiuhtjandins *φωτίσαντος*. — Mt. VI. 6. galukands *κλείσας*. — L. I. 54. gamunands (*μνησθῆναι*). Srv. I. Kor. XI. 2. II. Tim. I. 4. — Mk. X. 22. ganipnands *στυγνάσας*. — Mt. VIII. 18. gasailvands *ἰδών*. Srv. VIII. 33. IX. 2. 8. 22. 23. 36. XXVII. 3. 54. Mk. II. 5. 16. V. 6. VII. 2. VIII. 33. IX. 15. 20. 25. X. 14. XI. 13. XII. 15. 28. 34. XIV. 67. 69. XV. 39. — L. I. 12. 29. II. 17. 48. V. 12. 20. VII. 13. 39. VIII. 28. 34. 36. 47. 53. IX. 47. 54. XIV. 29. XVIII. 15. 24. 43. XIX. 7. 41. XX. 13. 14. J. VI. 14. XI. 31. 32. G. II. 7. Fil. II. 28. — I. Tim. I. 12. gasatjands *θέμενος*. — L. V. 3. gasitands *καθίσας*. Srv. XIV. 28. 31. XVI. — 6. E. III. 9. gaskapjandin *κτίσαντι*. — L. IV. 35. gaskaþjands (*βλάψαν*). — L. IX. 25. gasleiþjands *ζημιωθείς*. — I. Kor. XV. 18. gaslepandans *κοιμηθέντες*. Srv. XV. 20. — Mk. X. 49. gastandands *στάς*. Srv. L. XVIII. 40. (ale též L. XIX. 8. standands *σταθείς*!) — II. Kor. V. 15. gaswiltandin *ἀποθανόντι*. — Mt. IX. 11. gaumjandans *ἰδόντες*. Srv. L. V. 8. XVII. 14. 15. — Mk. XV. 29. o sa gatairands þo alh jah gatimrjands þo *οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν* *) — Mk. VIII. 7. gaþiuþjands *εὐλογήσας*. — Mk. V. 26. gaþulandei *παθοῦσα*. — J. XII. 37. imma gataujandin *αὐτοῦ πεποιηκότος*. — II. Kor. II. 3. gatrauands *πεποιθώς*. Srv. V. 6. Fil. I. 14. Filem. 21. — L. IV. 35. gawairpands *ῥίψαν*. — L VII. 44. gawandjands sik *στραφείς*. Srv. IX. 55. XIV. 25. XX. 12.

§ 137. 7. Praefigované participium praeteriti za děj perfectivný:**) I. Kor. VII. 25. gaarmaiþs *ἠλεημένος*. Srv. I. Tim. I. 13. — II. Kor. XI. 6. gabairhtidai *φανερωθέντες*. — J. VIII. 41. ni sijum gabauranai

---

*) Ač řecký text má praesentní tvary, souvislost ukazuje na děj budoucí.

**) Tvary se slov. wairþan opsané nejsou uvedeny, poněvadž nic nedokazují.

οὐ γεγεννήμεθα. Srv. IX. 32. XVI. 21. XVIII. 37. Ř. IX. 11. G. IV. 23. 29. L. II. 11. — Mk. V. 4. gabundans was (*δεδέσθαι*). Srv. XI. 2. 4. XV. 7. L. XIX. 30. J. XI. 44. XVIII. 24. Ř. VII. 2. I. Kor. VII. 27. Kol. IV. 3. II. Tim. II. 9. — Mk. V. 4. eisarnam gabuganaim (*πέδαις*). — Fil. III. 12. gadomiþs sijau *τετελείωμαι.* — Mk. XV. 46. gadraban *λελατομημένον.* — II. Tim. II. 26. gafahanai (habanda) *ἐξωγρημένοι.* — L. I. 1. gafullaweisidons (*πεπληροφορημένων*). — L. I. 52. gahnaiwidans (*ταπεινοὺς*). — L. IV. 27. gahrainids was *ἐκαθαρίσθη.* — Mt. X. 26. gahuliþ *κεκαλυμμένον.* Srv. I. Kor. XI. 4. II. Kor. IV. 3. — G. IV. 9. gakunnaidai *γνωσθέντες.* — Ř. XIV. 18. gakusans *δόκιμος.* Srv. II. Kor. XIII. 5. 6. 7. II. Tim. II. 15. Tit. I. 16. — J. III. 24. galagiþs was *ἦν βεβλημένος.* Srv. L. II. 12. — I. Kor. I. 24. þaim galaþodam *τοῖς κλητοῖς.* Srv. VII. 21. — I. Kor. VII. 27. galausiþs is *λέλυσαι.* Srv. L. I. 74. — Ř. XIV. 18: waila galeikaiþ *εὐάρεστος.* Srv. XII. 1. 2. E. V. 10. Kol. III. 20. — L. VIII. 2. galeikinodos *τεθεραπευμέναι.* — II. Tim. II. 21. gamanwiþ *ἡτοιμασμένον*— Mt. IX. 10. gameliþ ist *γέγραπται.* Srv. Mk. I. 2. VII. 6. XI. 12. 13. XI. 17. L. II. 23. III. 4. IV. 4. 8. 10. 17. VII. 27. X. 20. 26. XIX. 46. J. VI. 31. 45. VIII. 17. X. 34. XII. 14. 16. XV. 25. Ř. VIII. 36. IX. 13. 33. X. 15. XI. 26. XII. 19. XIV. 11. XV. 9. I. Kor. I. 19. IV. 6. IX. 9. XIV. 21. XV. 54. II. Kor. IV. 13. VIII. 15. IX. 9. G. IV. 22. 27. — Mt. VIII. 17. þata gamelido *τὸ ῥηθέν.* Srv. Mk. XII. 10. (*ἡ γραφή*) XV. 28. L. XVIII. 31. XX. 17. (*τὸ γεγραμμένον*) — (*ἡ γραφή*:) J. X. 35. XIII. 18. XVII. 12. Ř. X. 11. IX. 17. G. IV. 30. — E. II. 5. 8. ganasidai *σεσωσμένοι.* — I. Kor. XV. 4. ganawistroþs was *ἐτάφη.* — Fil. IV. 11. ganohiþs wisan (*αὐτάρκης εἶναι*). — Mk. XII. 4. ganaitidana *ἠτιμωμένον.* — L. V. 17. gaqumanai *ἐληλυθότες.* — I. Kor. IV. 4. garaihtiþs im *δεδικαίωμαι.* — Mt. X. 30. garaþana *ἠριθμημέναι.* — L. IX. 31. þai gasailvanans *οἱ ὀφθέντες.* Srv. I. Kor. XV. 6. Kol. I. 15. 16. I. Tim. I. 17. — L. VII. 8. im gasatids *εἰμὶ τασσόμενος.**) Srv. Ř. XIII. 1. E. I. 11. Fil. I. 16. I. Th. III. 3. I. Tim. II. 7. II. Tim. I. 11. — E. IV. 30. gasiglidai sijuþ *ἐσφραγίσθητε.* — E. II. 10. gaskapanai *κτισθέντες.* Srv. E. IV. 24. Kol. I. 16. — Fil. III. 8. gasleiþiþs im *ἐζημιώθην.* — Mk. XIV. 15. gastrawiþ *ἐστρωμένον.* — Mt. VII. 25. gasuliþ was *τεθεμελίωτο.* — Srv. L. VI. 48. E. III. 18. — Kol. IV. 6. gasupoþ *ἠρτυμένος.* — J. XII. 16. gasweraiþs was *ἐδοξάσθη.* — L. II. 26. gataihan *κεχρηματισμένον.* Srv. L. XVIII. 14. — I. Tim. IV. 2. gatandida (*κεκαυτηριασ-*

---

*) Přes řec. part. praes. děj jest perfectivný.

μένων). — Mt. XXVII. gatarhidana (ἐπίσημον). — Mk. III. 1. gaþaursana ἐξηραμμένην. — I. Kor. VII. 15. nist gaþiwaids οὐ δεδούλωται. — Kol. I. 23. gaþwastidai τεθεμελιωμένοι. — II. Kor. VIII. 19. gatewiþs χειροτονηθείς. — L. IV. 29. gatimrida was ᾠκοδόμητο. — G. II. 7. gatrauaida was mis πεπίστευμαι. Srv. I. Tim. I. 11. II. Tim. III. 14. Tit. I. 3. — II. Kor. I. 6. wens gatulgida ἡ ἐλπὶς βεβαία. Srv. Kol. I. 23. — L. X. 22. 23. gawandiþs στραφείς. — Mk. V. 15. gawasidana ἱματισμένον. Srv. L. VII. 25. VIII. 35. — E. III. 18. gawaurhtai ἐρριζωμένοι. — I. Kor. VII. 14. gaweihaids ist ἡγίασται (ale tamtéž také weihaida ist ἡγίασται!). — L. VI. 38. gawigana σεσαλευμένον.

§ 138. Proti těmto velmi četným dokladům perfectivné moci praefixu ga- nemálo jest případů, které jí více méně nepochybně odpírají. Zejména jsou to: **1.** praefigovrná praesentia platnosti nebudoucí: *) II. Tim. II. 23. gabairand sakjos (zplozují!) γεννῶσι μάχας. — I. Kor. V. 6. leitil beistis allana daig gabeisteiþ μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. — L. XIX. 8. gadailja δίδωμι. — Mk. IX. 47. maþa ni gadauþniþ σκώληξ οὐ τελευτᾷ. Srv. Ř. VIII. 36. — Mk. VII. 23. gagamainjand κοινοῖ. — Mk. X. 23. þai faiho gahaband (οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες). — Mk. VIII. 18. ausona habandans ni gahauseiþ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε. Srv. Mt. X. 27. XI. 4. 5. L. VII. 22. X. 24. II. Kor. XII. 6. — Ř. IX. 18. þanei wili armaiþ, iþ þanei wili gahardeiþ ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. — L. VII. 22. þrutsfillai gahrainjanda λεπροὶ καθαρίζονται. Srv. J. XV. 2. Mk. VII. 19. — J. XV. 6. in fon galagjand εἰς πῦρ βάλλουσι. — II. Kor. I. 10. galauseiþ ῥύεται. — II. Kor. XII. 10. mis galeikaiþ εὐδοκῶ. — II. Kor. III. 18. ingaleikonda μεταμορφούμεθα. — G. V. 6. gamag ἰσχύει. — Mk. VII. 20. gamaineiþ κοινοῖ. — Mk. IV. 17. gamarzjanda σκανδαλίζονται. Srv. J. VI. 61. I. Kor. VIII. 13. — I. Kor. XV. 2. ganisiþ σώζεσθε. — II. Kor. III. 6. gaqiujiþ ζωοποιεῖ. — J. XIII. 46. gasakiþ ἐλέγχει. — L. VIII. 16. gasatjiþ τίθησιν. — J. IX. 17. gaskeirjada ἑρμηνεύεται. — I. Kor. XI. 30. gaslepand κοιμῶνται. — Mt. XI. 4. gasailviþ βλέπετε. Srv. Mk. VIII. 18. 24. L. VII. 44. J. IX. 41. X. 12. XI. 9. Ř. VII. 23. II. Kor. VII. 8. XII. 6. Fil. I. 30. — L. XVIII. 12. gastalda κτῶμαι. — Mk. IX. 18. gastaurkniþ ξηραίνεται. — Mk. IX. 44. 46. maþa ni gaswiltiþ ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ. Srv. I. Kor. XV. 32. — II. Th. III. 14. gatarhjaiþ σημειοῦσθε. — Mk. IV. 32.

*) Některá ovšem jsou v sentencích smyslu obecného, v jakých i ve slovančině perfectivné tvary jsou možny!

gataujiþ *ποιεῖ*. Srv. Mt. VII. 17. L. IX. 25. — L. VI. 41. gaumeis *βλέπεις*. — Mk. IX. 18. gawairpiþ *ῥήσσει*. — I. Tim. IV. 5. gaweihada *ἁγιάζεται*. Srv. I. Kor. X. 16. — L. VIII. 14. ni gawrisqand *οὐ τελεσφοροῦσι*. — Praeteritopraes.: Mt. X. 25. J. XIV. 8. II. Kor. II. 6. XII. 9. ganah *ἀρκεῖ*. — Mk. VIII. 18. ni gamunuþ *οὐ μνημονεύετε*. — J. VIII. 37. gamot *χωρεῖ*.

2. Praefigovaná praeterita za imperfecta: L. I. 62. gabandwidedun *ἐνένευον*. — Mk. XII. 32. gadaursta *ἐτόλμα*. Srv. L. XX. 40. — L. IX. 11. gahailida *ἰᾶτο*. Srv. Mk. VI. 13. — Mk. IV. 37. swaswe ita gafullnoda *ὥστε αὐτὸ γεμίζεσθαι* (naplňovala se loď!) — Mk. XI. 14. gahausidedun *ἤκουον*. Srv. L. XVI. 14. — Mk. II. 2. swaswe ni gamostedun *ὥστε μηκέτι χωρεῖν*. — L. VI. 19. ganasida *ἰᾶτο*. — Mk. VI. 56 ganesun *ἐσώζοντο*. — Mk. III. 11. gaseƕun (*ἐθεώρει*). Srv. J. VI. 2. L. X. 18. — L. VII. 38. gasalboda *ἤλειφε*. Srv. Mk. VI. 13. — N. V. 16. þaurp ni gastaistald (aniž jsme skupovávali rolí Br.) Mk. VI. 20. J. VI. 2. gatawida *ἐποίει*. Srv. Mk. III. 6. — L. VIII. 27. gawas *ἔμενεν*.

§ 139. 3. Praefigované optat. (a imper.) za tvary prosté děje trvalého: I. Th. IV. 1. ei gaaukaiþ *ἵνα περισσεύητε*. — Mt. XI. 15. saei habai ausona hausjandona, gahausjai *ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω* (doslýchej!) Srv. Mk. IV. 9. 23. VII. 16. L. VIII. 8. — Ř. XII. 21. ni gajiukaizau ak gajiukais *μὴ νικῶ ἀλλά νίκα*. — I. Kor. XI. 28. gakiusai *δοκιμαζέτω*. Srv. I. Tim. III. 10. I. Tim. II. 11. galaisjai sik *μανθανέτω*. Srv. V. 4. — G. VI. 6. gamainjai *κοινωνείτω*. — G. II. 10. ei gamuneima *ἵνα μνημονεύωμεν*. Srv. J. XV. 20. XVI. 4. L. XVII. 32. E. II. 11. Kol. IV. 19. II. Tim. II. 8. — L. VIII. 10. ei saiƕandans ni gasaiƕaina *ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι* (aby patříce nespatřovali!). — Mk. IV. 39. gaslawai *σιώπα*. — I. Kor. VII. 24. gastandai *μενέτω*. — I. Tim. V. 20. Tit. I. 13. gasak *ἔλεγχε*.

4. Praefigované infinitivy za děj trvalý: L. IX. 1. 2. gahailjan *θεραπεύειν, ἰᾶσθαι*. — Mt. VII. 37. gataujiþ gahausjan *ποιεῖ ἀκουεῖν* (připuzuje doslýchati!) — Ř. XII. 2. gakiusan *δοκιμάζειν*. — I. Tim. II. 11. galaisjan *διδάσκειν*. — I. Th. IV. 1. galeikan *ἀρέσκειν*. — II. Th. III. 7. 9. galeikon *μιμεῖσθαι*. — Tit. I. 9. gasakan *ἐλέγχειν*. — I. Th. IV. 4. gastaldan *κτᾶσθαι*. — Mt. VII. 18. akrana gataujan *καρποὺς ποιεῖν*.

5. Praefigovaná particip. praesentis za děj trvalý: II. Kor. II. 14. gabairhtjandin *φανεροῦντι*. — L. XIV. 35. saei habai ausona gahausjandona (doslýchající) gahausjai *ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω*.

Srv. L. VIII. 10.*) L. XIX. 11. XX. 45. — E. V. 10. gakinsandans *δοκιμάζοντες*. — Ř. XII. 13. galaistjandans *διώκοντες*. — I. Th. II. 15. ni galeikandans *μὴ ἀρέσκοντων*. — Mk. VII. 18. þata gamainjando *τὰ κοινοῦντα*. Srv. Ř. XII. 13. I. Kor. X. 18. — I. Kor. I. 18. II. Kor. II. 15. ganisandam *σωζομένοις*. — I. Tim. VI. 13. gaqiujandins *ζωοποιοῦντος*. — Ř. X. 20. gasokjandam *ζητοῦσιν*. — Mk. XII. 20. gaswiltands *ἀποθνήσκων*. Srv. I. Kor. XV. 31. II. Kor. VI. 9. — II. Kor. X. 5. gatairandans *καθαιροῦντες*. — G. IV. 16. gateihands (*ἀληθεύων*). — II. Th. I. 6. gaþreihandam *θλίβουσιν*. — II. Kor. I. 21. gaþwastjands *βεβαιῶν*.

5. Praefigovaná partic. praeter. za děj trvalý: I. Kor. XI. 24. þata gabrukano *τὸ κλώμενον*. — II. Kor. IV. 8. gaaggwidai *στενοχωρούμενοι*. — Mt. VI. 30. galagiþ *βαλλόμενον*. Srv. Mk. XV. 47. — II. Kor. IV. 18 (2 ×) þo gasailvanona *τὰ βλεπόμενα*, þo ungasailvanona *τὰ μὴ βλεπόμενα*. — L. III. 19. gasakans *ἐλεγχόμενος*. — Kol. I. 11. gaswinþidai *δυναμούμενοι*. — II. Th. I. 7. gaþraihanaim *θλιβομένοις*. — I. Kor. XVI. 13. gaþwastidai sijaiþ *κραταιοῦσθε*.

Na dvou místech dokonce i tvary opsané slovesem wairþan, jež obyčejně má smysl ingressivný, vyjadřují děj trvalý (ovšem inchoativný): Mt. VIII. 24. swaswe þata skip gahuliþ wairþan *ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι*. — Mk. VI. 3. gamarzidai waurþun *ἐσκανδαλίζοντο*. **)

§ 140. II. Jako praefix nominalný g a- tolikéž zhusta se vyskytá a sice ve všech platnostech, které má ve sdružení slovesném. Značí totiž:

1. Výsledek pohybu soustředného: Mt. VI. 2. in g a q u m þ i m jah in g a r u n s i m *ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις*. Srv. V. 22. IX. 35. L. IV. 15. J. XVI. 2. XVIII. 20. II. Th. II. 1. — Mt. XI. 16. L. VII. 32. — Mk. III. 6. g a r u n i gatawidedun *συμβούλιον ἐποίουν*. Srv. Mt. XXVII. 7. Mk. XV. 1. — L. VI. 48. at g a r u n-

---

*) Tato místa S t r e i t b e r g pokládá za porušená; ale patrně jen se mate domněnkou, že děj dovršovaný již také musí býti dovršený. V. výše § 129. str. 117.

**) Většinu dokladů těchto proti perfectivnosti praef. ga- svědčících S t r e i t b e r g uvádí jako svědectví pro ni tvrdě, že nelze spolehnouti se na prosté s t a t i s t i c k é srovnání s řec. tvary, poněvadž Ulfilas překládaje nikoli slova nýbrž smysl prvopisu — co jest pravda nepochybná — leckdy položil určitější tvar perfectivný na místo řec. imperfectivného. — Skutečně však na všech těchto místech vystačí se s dějem d o v r š o v a n ý m, jenž nemusí ještě býti perfectivný.

jon waurþanai *κλημμύρας γενομένης*. — Mk. XIV. 55. alla so gafaurds *ὅλον τὸ συνέδριον*. Srv. XV. 1. — Ř. XIII. 13. þammei gabaur, gabaur *τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον*. Srv. I. Kor. XVI. 1. 2. — N. V. 13. alla so gamainþs (všecko shromáždění). — Ř. IX. 10. us ainamma galigrja habandei Isakis (*ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ἰ.*). — L. V. 9. in gafahis þize fiske *ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων*.

2. Soubytí dvou n. více podmětů a sice a) jejich sounáležitosť: E. III. 6. þiudos gaarbjans jah galeikans jah gadailans *ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμέτοχα*. Srv. (gadaila) L. V. 10. I. Kor. IX. 23. X. 20. II. Kor. I. 7. E. V. 7. I. Tim. VI. 2. — E. II. 19. gabaurgjans *συμπολῖται*. — L. IV. 23. 24. in gabaurþai *ἐν τῇ πατρίδι*. Srv. Mk. VI. 3. VIII. 38.*) — I. Kor. I. 16. gadaukans (*οἶκον*). — Mk. XV. 16. gadrauhteis *στρατιῶται*. Srv. Mt. VIII. 9. L. VII. 8. J. XI. 16. XIX. 2. II. Tim. II. 3. — Fil. II. 25. gahlaiban *συστρατιώτην*. Srv. Neap. list. — II. Kor. VI. 14. gajukans (*ἑτεροζυγοῦντες*). — Fil. IV. 3. gajuko *σύζυγε*. — II. Tim. III. 10. galaista is (*σὺ παρηκολούθηκας*). Srv. Mk. I. 36. G. VI. 16. — I. Kor. X. 16. gamainduþs *κοινωνία*. Srv. II. Kor. VI. 14. IX. 13. Fil. II. 1. III. 10. — II. Kor. VIII. 4. gamainein *κοινωνίαν*. Srv. G. II. 9. — I. Tim. V. 22. ni gamainja sijais *μηδὲ κοινώνει*. — Ř. XI. 17. gamains *συγκοινωνός*. Srv. XIV. 14. Mk. VII. 2. Fil. IV. 14. Tit. I. 4. Sk. I. a. — II. Kor. VIII. 23. gaman jah gawaurstwa *κοινωνὸς καὶ συνεργός*. Srv. Filem. 17. L. V. 7. II. Kor. XIII. 13. (gawaurstwa:) I. Kor. XVI. 16. II. Kor. I. 24. VI. 1. Fil. II. 25. IV. 3. Kol. IV. 11. — Mk. VI. 4. in ganiþjam *ἐν τοῖς συγγένεσι*. Srv. L. I. 58. II. 44. J. IX. 8. garaznans *γείτονες*. Srv. L. XV. 6. 9. XIV. 12. — II. Kor. VIII. 19. miþgasinþa *συνέκδημος* S.rv. L. II. 44. — Kol. IV. 7. gaskalki *σύνδουλος*. Srv. Kol. I. 7. — L. XV. 22. X. 4. gaskohi *ὑποδήματα*. — L. III. 17. gaþrask (*τὴν ἅλωνα*).

b) jejich souvislosť: G. IV. 25. gamarko (*συστοιχεῖ*). — L. I. 3. gahahjo (*καθεξῆς*).

c) jejich přátelské n. nepřátelské styky: I. Th. V. 26. in gafrijonai *ἐν φιλήματι*. — II. Kor. V. 18. gafriþonais *τῆς καταλλαγῆς*. — II. Tim. III. 2. ungalvairbai *ἀπειθεῖς*. Srv. Tit. I. 6. 10. Sk. VI. d. — I. Kor. VII. 5. us gaqissai *ἐκ συμφώνου*. Srv. Ř. VII. 16. Sk. I. c. — Ř. X. 12. gaskaideins *διαστολή*. — Mt. X. 34.

*) Gabaurþs lze ovšem také jako metonymické označení vlasti (rodiště) zařaditi níže sub 7.

gawairþi *εἰρήνη* (celkem ještě 44 × doloženo). — Mk. IX. 50. gawairþeigai sijuþ (*εἰρηνεύετε*). — I. Kor. XV. 33. gawaurdja *ὁμιλίαν*. — I. Kor. VII. 12. 13. (Ř. XV. 6.) gawilja ist (*συνευδοκεῖ*). — Ř. VII. 22. gawizneigs im (*συνήδομαι*). — Ř. XIII. 13. gabauram (*κώμοις*). Srv. G. V. 21. — Mk. VI. 20. XII. 38. XIV. 65. II. Kor. XII. 9. 15. Filem. 14. gabaurjaba (*ἥδιστα*). — L. VIII. 14. af gabaurjoþum *ὑπὸ ἡδονῶν*.

§ 141. 3. Srovnání dvou n. více podmětů, nebo přiměřenost či souhlas se vzorem: Mt. V. 45. garaihtans *δικαίους* (celkem ještě dolož. více nežli 30×) Mt. V. 20. garaihteins *δικαιοσύνη* (celkem asi 30× dolož.) J. XVI. 8. 10. bi garaihtiþa *περὶ δικαιοσύνης*. Srv. Ř. X. 10. — I. Kor. XV. 34. I. Th. II. 10. Sk. III. b. garaihtaba *δικαίως*. — E. V. 3. I. Tim. II. 10. Tit. II. 1. gadob ist (*πρέπει*). — Mk. VI. 21. L. IX. 62. gatils (*εὔθετος*, *εὔκαιρος*). — Mk. XIV. 11. gatilaba *εὐκαίρως*. — Sk. II. d. gatemiba (convenienter). — Ř. VIII. 3. Fil. II. 7. in galeikja *ἐν ὁμοιώματι*. — Mt. XI. 16. galeik *ὁμοία*. Srv. Mk. VII. 8. 13. XII. 31. XIV. 70. L. VI. 47. 48. 49. VII. 31. 32. J. VIII. 55. IX. 9. Ř. IX. 29. G. V. 21. Fil. II. 6. Sk. I. a. V. d. — Mk. III. 23. in gajukom qaþ *ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν*. Srv. IV. 2. 10. 13. 30. 33. 34. VII. 17. XII. 1. 12. XIII. 28. L. IV. 23. V. 36. VI. 39. VIII. 4. 9. 10. 11. XV. 3. XVIII. 1. 9. XIX. 11. XX. 9. 19. J. X. 6. XVI. 25. 29. — I. Tim. III. 8. gariudans *σεμνούς*. Srv. III. 2. 11. Fil. IV. 8. — I. Tim. II. 2. in garudja *ἐν σεμνότητι*. Srv. II. 9. — Mk. XV. 43. gaguds *εὐσχήμων*. — II. Tim. III. 12. gagudaba *εὐσεβῶς*. — I. Tim. II. 2. in gagudein *ἐν εὐσεβείᾳ*. Srv. III. 16. IV. 7. 8. VI. 3. 5. 6. 11. II. Tim. III. 5. Tit. I. 1. Sk. I. c.

4. Činnost ke styku směřující: II. Kor. VIII. 12. in gagreiftai ist (*πρόκειται*). Srv. L. II. 1.

5. Sevření částek jednoho a téhož předmětu: Sk. I. c. (d) gaaggwei (coercitio). — Kol. III. 14. (II. 19.) gabinda *σύνδεσμος*. — E. IV. 3. in gabundjai *ἐν τῷ συνδέσμῳ*. — E. IV. 16. Kol. II. 19. þairh gawissins *διὰ ἀφῶν*.

6. Slovesům denominativným odpovídají nomina: I. Tim. II. 9. in gafeteinai *ἐν καταστολῇ*. — II. Kor. II. 13. VII. 5. galveilains *ἄνεσις*. — Mk. VI. 9. E. VI. 15. gaskohai (*ὑποδησαμένοι*). — Ř. XIV. 14. gawamm *κοινόν*.

§ 142. 7. Děj sebráním všech momentů dovršený: II. Tim. I. 10. þairh gabairhtein *διὰ τῆς ἐπιφανείας*. — Mk. VII. 26. gabaurþai *τῷ γένει*. Srv. Mk. VI. 21. L. I. 14. J. IX. 1. Ř. XI. 21. I. Tim. II.

15. I. 4. Sk. II. b. — Mk. VIII. 8. 19. 20. L. IX. 17. J. VI. 13. (Sk. VII. d.) gabruko *κλασμάτων*. — E. I. 5. du suniwe gadedai *εἰς υἱοθεσίαν*. — Ř. IX. 20. gadigis *τὸ πλάσμα*. — J. XII. 7. gafilhis *ἐνταφιασμοῦ*. — E. I. 14. gafreideinais *περιποιήσεως*. Srv. I. Th. V. 9. — L. XVIII. 34. gafulgin *κεκρυμμένον*. Srv. XIX. 42. E. III. 9. Kol. I. 26. III. 3. — I. Th. V. 23. gahailana *ὁλόκληρον*. — Ř. X. 17. G. III. 2. 5. us gahauseinai *ἐξ ἀκοῆς*. — Mk. I. 44. L. V. 14. fram gahraineinai *περὶ τοῦ καθαρισμοῦ*. — L. III. 23. uf gakunþai. — L. IV. 19. XIV. 13. 21. gamaidans (*τεθραυσμένους*). — Fil. III. 2. þo gamaitanon *τὴν κατατομήν*. — II. Tim. IV. 6. gamalteinais *ἀναλύσεως*. — Ř. IX. 33. gamarzeinais *σκανδάλου*. Srv. XIV. 13. I. Kor. I. 23. — II. Tim. I. 5. gamaudein *ὑπόμνησιν*. — J. VII. 42. gameleins *ἡ γραφή*. Srv. II. Kor. III. 7. I. Tim. V. 18. — I. Th. III. 6. gaminþi *μνείαν*. Srv. II. Tim. I. 3. Kaleud. — Mk. XIV. 9. du gamundai *εἰς μνημοσύνην*. Srv. I. Kor. XI. 24. 25. E. I. 16. I. Tim. I. 5. — II. Kor. IX. 8. ganauhan *αὐτάρκειαν*. Srv. I. Tim. VI. 6. Sk. VII. b. — Ř. XI. 11. ganists *σωτηρία*. Srv. II. Kor. VII. 10. E. I. 13. Fil. I. 19. 28. I. Th. V. 9. II. Tim. II. 10. III. 15. Sk. I. b. — Mk. X. 46. ganohai (*ἱκανοῦ*). Srv. L. VII. 11. 12. XX. 9. J. VI. 7. XVI. 12. I. Kor. XI. 30. — Ř. IX. 4. garaideins (witodis *νομοθεσία*). Srv. XIII. 2. II. Kor. X. 13. 15. G. VI. 16. E. II. 15. Fil. III. 16. — L. III. 13. ufar þatei garaid sijai *παρὰ τὸ διατεταγμένον*. Srv. Sk. I. c. — II. Tim. III. 16. du garaihteinai *πρὸς ἐπανόρθωσιν*. — Ř. XIII. 13. garedaba *εὐσχημόνως*. — G. IV. 2. und garehsn *ἄχρι τῆς προθεσμίας*. Srv. Sk. I. b. c. II. c. d. III. a. d. IV. a. d. VIII. c. — II. Tim. III. 16. du gasahtai *πρὸς ἔλεγχον*. Srv. Sk. VIII. b. d. — I. Tim. VI. 8. gaskadwein *σκεπάσματα*. — Mk. X. 6. gaskaftais *κτίσεως*. Srv. XIII. 19. J. XVII. 24. Ř. VIII. 39. II. Kor. V. 17. G. VI. 15. Kol. I. 15. 23. I. Tim. IV. 4. — E. I. 4. faur gasatein *πρὸ καταβολῆς*. — I. Tim. III. 8. aglaitgastaldans *αἰσχροκερδεῖς*. — II. Th. III. 2. af gastojanaim *ἀπὸ τῶν ἀτόπων*. — I. Kor. IV. 11. ungastoþai (*ἀστατοῦμεν*). — I. Th. V. 14. ungatassans *ἀτάκτους*. — II. Th. III. 6. 11. ungatassaba *ἀτάκτως*. — Mt. IX. 16. Mk. II. 21. gataura *σχίσμα*. — II. Kor. X. 4. 8. XIII. 10. du gataurþai *εἰς καθαίρεσιν*. — II. Kor. V. 1. gatimrjon *οἰκοδομήν*. Srv. E. II. 21. — II. Kor. XII. 19. (XIII. 10.) in gatimreinais *οἰκοδομῆς*. — L. IV. 19. Ř. XV. 4. gaþrafsteins *παράκλησις*. Srv. II. Kor. I. 5. VII. 13. Kol. IV. 11. Fil. II. 1. — II. Kor. I. 3. allaizo gaþlaihte *πάσης παρακλήσεως*. Srv. I. 4. 6. 7. VII. 4. 7. Fil. II. 1. II. Th. II. 16. I. Tim. IV. 13. — Sk. I. d. gawandeinai

(conversioni). — II. Kor. VII. 3. du gawargeinai πρὸς κατάκρισιν. — L. IX. 29. gawaseins ἱματισμός. — Fil. I. 21. gawaurki κέρδος. Srv. III. 7. I. Tim. VI. 5. 6.

8. Zmocnění pojmu, obyčejně s pozměněním původního významu: F. II. 1. lvo gableiþeino οἰκτιρμοί. — I. Tim. III. 2. gafaurs (νηφάλεος, κόσμιος). — I. Tim. II. 15. miþ gafraþjein μετὰ σωφροσύνης. — I. Th. IV. 12. gafehaba εὐσχημόνως. — Ř. IX. 8. gahaitis ἐπαγγελίας. Srv. IX. 4. 9. XV. 8. II. Kor. I. 20. VII. 1. G. III. 29. IV. 23. 28. E. I. 13. II. 12. III. 6. II. Tim. I. 1. — I. Tim. IV. 8. G. V. 23. gahobains ἐγκράτεια. Srv. I. Kor. VII. 5. — Mk. XII. 30. us allai gahugdai ἐξ ὅλης τῆς διανοίας. Srv. L. I. 51. X. 27. Ř. VII. 25. I. Kor. VIII. 12. X. 27. E. IV. 18. Fil. II. 3. Kol. I. 21. I. Tim. III. 9. II. Tim. I. 3. — G. V. 8. so gakunds πεισμονή. — II. Kor. IX. 13. þairh gakust διὰ τῆς δοκιμῆς. — Mt. VIII. 10. galaubein πίστιν (celkem doloženo v různých tvarech 111krát). — I. Tim. II. 9. wastjom galubaim ἱματισμῷ πολυτελεῖ. Srv. I. Kor. VII. 23. — II. Kor. IV. 2. galiug taujandans δολοῦντες (galiug a složeniny jeho celkem doloženy 18krát). — E. II. 3. gamitone τῶν διανοιῶν. — II. Kor. IX. 6. us gaþagkja (z rozmyslu, rozvahy φειδομένως). — Tit. I. 8. gaþaurbs (ἐγκρατῆ). — Ř. IX. 11. XI. 28. bi gawaleinai κατ' ἐκλογήν. — II. Tim. II. 11. gawaurkjam πραγματείαις.

Hindar

§ 143. Původní platností hindar ukazovalo na bod od podmětu oddělený nějakým předmětem, značíc tedy za něčím (angl. beyond!) (kdežto afar značí řadou za čím); ale i podmět sám může se státi prostředím oddělovacím, a hindar značí prostě za podmětem.

I. Jako příslovka hindar není doloženo v zachovaném textu gotském, aniž má dokladu ve tmesi.

II. Jako praefix ve sdružení slovesném jeví se pouze v hindarleiþan, jež doloženo jest jen dvakrát:

1. L. XVII. 7. suns hindarleiþ anuhkumbei παρελθὼν ἀνάπεσαι. — (Praefix tu patrně v prvotné platnosti: zajda za nějaký předmět v cestě, [či snad „za mne"] lehni ke stolu; srov. též české „sednouti za stůl").

2. L. XVI. 17. iþ azetizo ist himin jah airþa hindarleiþan (za své vzíti) þan witodis ainana writ gadriusan εὐκοπώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πε-

σεῖν. (Praefix tu patrně tropicky [jako v českém za-jíti] značí, že něco zajdouc za nějaký předmět diváku s očí zmizí, tedy zahyne.)

III. Ve sloučení nominalném hindar jeví se s podstatným: II. Kor. XII. 16. hindarweisein izwis nam δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. — S adjektivem: II. Kor. XI. 13. waurstwjans hindarweisai. — II. Kor. VI. 6. in friaþwai unhindarweisai ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ. — I. Tim. I. 5. us galaubeinai unhindarweisai ἐκ πίστεως ἀνυποκρίτου.

Ve všech těchto dokladech hindar tropicky značí co za nějakou záminkou neb úskokem se skrývá (srv. něm. hinter-list, hinterlistig).

§ 144. IV. Jako praeposice hindar váže se s accusativem a s dativem.

1. S accusativem (směru) značí: **a)** předmět, (místo) za nějž nějaký ruch se nese: L. VIII. 22. galeiþam hindar þana marisaiw διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης. — Mt. VIII. 34. bedun ei usliþi hindar markos ize παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.*) Srv. Mk. V. 17.

b) sám podmět jest předmětem, za nějž ruch se nésti má: Mk. VIII. 23. gagg hindar mik, satana ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ.

2. s dativem (localným) hindar značí: **a)** předmět, za kterým děj dlí ve klidu: J. III. 26. saei was miþ þus hindar Jaurdanau ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰ. — J. VI. 22. managei stoþ hindar marein ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης. — VI. 26. bigetun ina hindar marein (εὑρόντες) αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης.

b) s dativem cíle předmět, za který nese se ruch slovesa pohybu; (ale není dokladů nepochybných; poněkud podobnější jsou tyto): Mk. X. 1. qam in markom Judaias hindar Jaurdanau ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰ. διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰ. (hindar Jaurdanau může býti závislé na qam, ale nemusí, snad jest jen přívlastkem k markom a pak pravidelným určením klidu). — Mt. VIII. 28. qimandin imma hindar marein in gauja Gairgaisaine ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γ. — Mk. V. 1. qemun hindar marein in landa Gaddarene ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γ. (Podle dativů in gauja, in landa mohlo by

---

*) Ulfilas překládá logičtěji nežli psáno po řecku: ei usliþi = aby vyšel ven; hindar markos = za hranice; kdežto řecký text praví: aby přešel od hranic!

se i hindar marein pokládati za dativ, ale nutné to není, může to býti též accusativ.) Zcela nejisté jsou: Mk. V. 21. VIII. 13. Mt. VIII. 18. hindar marein = *εἰς τὸ πέραν*.

c) pěkným tropem hindar s dat. značí vlastníka, za kterým jest nějaký majetek (srv. české: míti za sebou, podržeti za sebou n. za kým peníze, mzdu a pod.): L. IX. 13. nist hindar uns maizo fimf hlaibam *οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι*.

d) neobyčejným konečně názorem hindar s dat. (localným) značí předmět, za který se co klade za příčinou měření či srovnávání (kdežto obyčejně věc měřená se klade před měřítko, při něm n. proti němu!) Ř. XIV. 5. stojiþ dag hindar daga *κρίνει ἡμέραν παρὰ ἡμέραν*. (Možná ostatně, že Ulfilas pomýšlel na prostou posloupnost „den za dnem" ve smyslu předl. afar.)

Id-

§ **145.** Id- vyskytá se pouze v subst. idweit (*τὸ ὄνειδός*) a denominat. slovese idweitjan (*ὀνειδίζειν*). Značí opakování a ve slovech doložených opětované dorážení na koho pohledy (weitan) (pak i slovy) nepříznivými: L. I. 25. insalv afniman idweit mein in mannam *ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις*. — I. Tim. III. 7. ei ni atdriusai in idweit *ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ*. — Mt. XI. 20. dugann idweitjan baurgim *ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις*. — Srv. XXVII. 44. Mk. XV. 32. L. VI. 22. Ř. XV. 3. I. Tim. IV. 10.

In, inna, inn

§ **146.** In jest (mimo ga-) nejhojněji užívaná předložka gotská.

Jako adverbium v gotském textu doložena není, ale má zástupce ve tvarech inna, inn; inna jest též praefixem nominalným; se slovesy jako inn volně se sdružuje, (ač vydavatelé jich přímo za praefixy neuznávají,) a skutečně zdá se, že obě částice samostatnosť příslovečnou podržely poněkud větší měrou, nežli jiné předpony, poněvadž praefixem obyčejným jest prosté in-. Nicméně proti tomu svědčí bicompositum miþinngaleiþan J. XVIII. 15.

Původní platností in značí polohu buď uvnitř tělesa t. j. obklopenosť se všech stran v prostoru, nebo jen uvnitř hranic plochy t. j. obklopenosť v kruhu a z toho pak ve druhé řadě trvání na ploše. Určením klidu při pojmu ruchovém in ovšem též odpovídá k otázce kam do vnitř? nebo kam na plochu?

Všecky tyto platnosti jeví se také při inna, inn, ale inna odpovídá obyčejně k otázce kde? inn k otázce kam?

§ 147. inna doloženo jest **1.** jako příslovka: I. Kor. V. 12. Niu þans inna jus stojiþ? *οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε;*

2. ve volnějším sdružení se slovesy: II. Kor. III. 3. (aipistaule) innagamelida ni swartizla (*ἐπιστολὴ*) *ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι.* — VI. 16. baua in im jah innagagga *ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω.* — Kol. I. 29. bi waurstwa þatei innawaurkeiþ in mis *κατὰ τὴν ἐνέργειαν . . . τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοί.**)

3. Ve složení nominalném (značíc náležitosť do počtu lidí): Mt. X. 25. (haihaitun) þans innakundans is *ἐκάλεσαν τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.* Srv. X. 36.

Pozn. Pochybné jest čtení L. I. 29. gaþlahsnoda bi inna(t)gahtai is, kde i řecký text jest jiný: *διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ.* Pravdě podobnější jest čtení inn-at-gahtai (Upström) než-li inna-gahtai (Gab. & Löb.)

§ 148. inn doloženo jest **1.** jako příslovka obyčejně za slovesem, udávajíc cíl pohybu dovnitř: Mt. IX. 25. atgaggands inn habaida handu izos *εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς.* — Mk. V. 40. galaiþ inn *εἰσπορεύεται.* Srv. XV. 43. L. I. 28. IV. 16. I. Kor. XIV. 23. — VI. 22. atgaggandein inn dauhtr *εἰσελθούσης τῆς θυγατρός.* — J. XVIII. 16. attauh inn Paitru *εἰσήγαγε τὸν Πέτρον.* — J. X. 1. saei inn ni atgaggiþ þairh daur *ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας.*

Pozn. Doklad poslední (J. X. 1.) mohl by se pokládati za případ tmese.

2. ve volnějším sdružení slovesném: **a)** při slovesech prostých: Mt. VII. 13. Inngaggaiþ þairh aggwu daur *εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης.* Srv. VIII. 8. L. VII. 6. VIII. 51. X. 5. X. 10. XV. 28. XVII. 12. J. X. 2. 9. Mk. VII. 15. Mk. VII. 18. XI.2 L. VIII. 16. XIX. 30. Mk. V. 18.**) — J. XII. 6. arka habaida jah þata innwaurpano bar *τὸ γλωσσόκομον εἶχε καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν.*

*) Čtení v tomto dokladě jest nejisté.

**) Jak přesně Ulfilas zkoumal smysl své předlohy a hleděl podati věrný obraz myšlénky a nikoli pouze slova, viděti pěkně v Mk. I. 19. Jah jainþro inn gaggands framis leitil gasahv Jakobu... jah þans in skipa *καὶ προβὰς ἐκεῖθεν ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον ... καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ.* — Viděl totiž Ježíš dříve Šimona a Ondřeje házející sítě do moře; Jakub a Jan však byli na lodici, t. j. na vodě, i musil, chtěje promluviti k nim, přistoupiti blíže do vnitř obvodu jezerního, což Ulfilas naznačil svým inn gaggands, ač řecký text má jen *προβάς!*

b) častěji jako druhý praefix při slovesech jinak již praefigovaných: L. V. 18. (19.) sokidedun, ƕaiwa ina innatbereina *ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν*. — Mt. VIII. 5. innatgaggandin imma in Kafarnaum *εἰσελθόντι εἰς Καπερναούμ*. Srv. VIII. 23. XXVII. 53. Mk. IV. 19. V. 39. L. XIV. 23. XVII. 12. J. X. 1. I. Kor. XIV. 24. — L. VII. 45. fram þammei innatiddja *ἀφ' ἧς εἰσῆλθον*. — L. II. 27. miþþanei innattauhun berusjos þata barn *ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον*. — Mt. VII. 13. managai sind þai inngaleiþandans *πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι*. Srv. VII. 21. Mk. XIV. 14. L. VI. 4. XVIII. 24. XIX. 1. J. III. 5. — Ř. XI. 25. (tropicky) und þatei fullo þiudo inngaleiþai *ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ*. — J. XVIII. 15. (Paitrus) miþinngalaiþ miþ Jesua in rohsn (*Πέτρος*) *συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλήν*. — Gal. II. 4. (galiugabroþre) þaiei innufslupun (*ψευδαδέλφους*) *οἵτινες παρεισῆλθον*.

I ve všech těchto případech původní platnost „inn = do vnitř" zcela patrně se jeví.

Pozn. Slovesa tato s inn sdružená odpovídají skoro vždy složeným a obyčejně perfectivným tvarům; ale přece také trvalý děj opisují: L. VIII. 16. inngaggandans *εἰσερχόμενοι*. — Mk. IV. 19. innatgaggandans *εἰσπορευόμενοι*. Jediný případ, kde složené verbum odpovídá ř. prostému: J. XII. 6. þata innwaurpano *τὰ βαλλόμενα*, podává děj opětovaný. O perfectivující moci praefixu tedy nelze ani mluviti.

In

§ 149. I. Jednou doloženo jest ve tmesi J. VII. 32. in-uh-sandidedun andbahtans *ἀπέστειλαν ὑπηρέτας*.*)

II. Ve sdružení verbalném in značí:

1. že děj slovesa rozvíjí se kolem předmětu jej jako uvnitř v sobě zavíraje; pouze při inwidan, vevázati, a to jen ve platnosti tropické: spoutati, ukrotiti, zapříti (sebe a jiného) pak i rušiti: Mk. VIII. 34. inwidai sik silban *ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν*. Srv. Mt. XXVI.

*) Ve tmesi před pádem: I. Tim. IV. 15. in-uþ-þaim sijais *ἐν τούτοις ἴσθι*. — L. X. 21. in-uh þizai ƕeilai *ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ*. — VII. 21. in uh þan þizai ƕeilai *ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ*. — Mt. XI. 25. in-uh jainamma mela *ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ*. — L. X. 7. in-uh þan þamma garda *ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ* a častěji ve ztrnulém tvaru in-uh þis v. níže IV. C.

75. Mk. VII. 9. XIV. 72. I. Tim. V. 8. II. Tim. III. 5. Tit. I. 16. — Mk. VII. 9. waila inwidiþ anabusn guþs *καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ.*

2. že děj slovesa vyvíjí se do vnitra předmětu (n. do většího počtu): Mk. IV. 15. waurd þata insaiano *τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον.* — Mk. II. 4. insailidedun þata badi (po provazech spustili do vnitř) *χαλῶσι τὸν κράββατον.**) — Sk. VI. b. ƕarjatoh waurde at mannam innuman (quodvis verbum apud homines acceptum). — Ř. XI. þu wilþeis alewabagms wisands intrusgiþs warst in ins *σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς.* Srv. XI. 19. 23. 24.

3. že děj slovesa vůbec se nese k nějakému cíli.**) Cíl tento buď jest zvláštním způsobem (adverbiem, jinou předložkou) ještě označen, nebo jen accus. objecti vysloven: Mk. X. 21. Jesus insaiƕands du imma frijoda ina jah qaþ *Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν.* Srv. X. 27. XIV. 67. L. XX. 17. (V těchto případech i v řeckém textu jest *ἐμβλέπειν* a poněvadž pohlíží se na lidi, lze mysliti, že základem jest pohlížeti ve tvář, do tváře!) — L. IX. 38. bidja þuk insaiƕan du sunu meinamma *δέομαί σου ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου.* (I zde mohlo by se mysliti na původní: podívej se do domu na syna mého!) — L. XIX. 5. insaiƕands iup *ἀναβλέψας.* — Mt. VI. 26. insaiƕiþ du fuglam himinis *ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.* — L. IX. 16. insaiƕands du himina *ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν.* — Tropicky: L. I. 48. insaƕ du hnaiweinai þiujos seinaizos *ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ.*

4. in jeví se často jen jako prosté zmocnění pojmu: Mk. XVI. 4. insaiƕandeins gaumidedun *ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν.* Srv. Mk. IX. 8. — L. I. 25. insaƕ afniman idweit mein *ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου.* — Mt. VIII. 2. inwait ina *προσεκύνει αὐτῷ.* Srv. IX. 18. Mk. V. 6. J. IX. 38. — Mk. XV. 19. IX. 15. — L. IV. 8. fraujan guþ þeinana inweitais *προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου.* Srv. IV. 7. I. Kor. XIV. 25. — Absolutně: J. XII. 20. ei inwiteina in þizai dulþai *ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ.* — I. Tim. IV. 6. Þata insakands broþrum *ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς.* Srv. Sk. IV. c. d. V. a. VIII. c. — G. II. 6. mis þai þugkjandans ni waiht anainsokun *ἐμοὶ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο.* — II. Th. II.

*) Možno též vykládati, že lože vzali do provazův a spustili dolů; pak by doklad náležel sub 1.

**) Jako z ponětí o „bodu uvnitř kruhu“ vyvinul se názor „bodu na ploše,“ tak z ponětí „směru do vnitř kruhu“ vzešel názor „směr k nějakému bodu na ploše“ pak směr k bodu vůbec.

2. þatei instandai dags Xristaus *ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ*. (Čtení nejisté!) — II. Tim. IV. 2. (poněkud změněným významem, jako angl. to insist, č. státi nad kým n. na čem) merei waurd, instand uhteigo, unuhteigo *κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως*. — Mk. XVI. 1. inwisandins sabbate dagis *διαγενομένου τοῦ σαββάτου*.*)

§ 150. Nejhojněji ze sloves s in- sdružených naskytá se insandjan, jež do této kategorie náleží; ale: **a)** někdy směr děje do vnitř výslovně udán nebo aspoň naznačen jest; **b)** někdy aspoň cíl naznačen; **c)** jindy jen zmocnění pojmu slovesného patrno:

a) L. X. 1. insandida ins... in all baurge *ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς πᾶσαν πόλιν*. — X. 3. ik insandja izwis swe lamba in midumai wulfe *ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων*. — Mk. IV. 29. suns insandeiþ gilþa (do osení!) *εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον*. — L. XV. 15. insandida ina haiþjos seinaizos *ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς*. — M. III. 14. gawaurhta twalif... ei insandidedi ins (mezi lidi) merjan *ἐποίησε δώδεκα... ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν*. Srv. Mk. VI. 27. VI. 1. L. XIX. 29. 32. J. XVIII. 18. mik insandides in manaseþ *ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον*. Srv. XVII. — G. IV. 6. insandida guþ ahman sunaus seinis in hairtona izwara *ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν*.

b) Mt. XXVII. 19. insandida du imma qens is *ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ*. Srv. Mk. III. 31. XII. 2. 4. 5. 6. 13. L. XX. 10. IV. 26. II. Kor. XII. 17. E. VI. 22. L. VII. 3. 6. XIV. 32. — J. XI. 3. XV. 26. XVIII. 24. Filip IV. 16. Kol. IV. 8. — Mk. VIII. 26. insandida ina du garda is *ἀπέστειλε αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ*. Srv. VI. 27. L. VII. 10. 19. 20. — Mk. XI. 3. jah sunsaiw ina insandeiþ hidre *καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧδε*. — L. XIX. 14. insandidedun airu afar imma *ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ*.

c) Mt. XI. 2. insandjands bi siponjam seinaim qaþ du imma (poslav po služebnících!) *πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ*. — Mk. I. 2. ik insandja aggilu meinana *ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου*. Srv. Mt. XI. 10. Mk. VI. 17. XIII. 27. L. I. 19. IV. 18. 43. VII. 27. IX. 2. 52. XIV. 17. XX. 20. J. V. 38. VI. 29. 57. VII. 29. 32. VIII. 42. IX. 7. XI. 42. XIII. 20. XVI. 3. 8. XVII.

---

*) Zde snad in značí trvání ve stavu nějakém. Místo toto ostatně jest záhadné, a vydavatelé všelijak se snaží je upraviti.

21. 23. 25. Ř. VIII. 3. X. 15. I. Kor. I. 17. XVI. 11. II. Kor. VIII. 22. XII. 18. G. IV. 4. Filip. II. 28. I. Th. III. 2. 5. Filem. 12. N. VI. 19. Sk. VI. b. c. d.

Prosté zmocnění jest patrno též ve 3 případech, kde insandjan s praedicativným accusativem má význam skoro jen jako učiniti: Mk. XII. 3. (4.) nimandans ina usbluggwun jah insandidedun laushandjan *λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν*. Srv. L. XX. 10. 11. — L. I. 53. gabignandans insandida lausans *πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς*.

§ 151. 5. Zvláštní ɪuǫuɔouɪz, jest při slovese inwandjan, jež značí (zvenku) převrátiti (do vnitř) t. j. z rub na rub převrátiti: G. I. 7. sumai sind... wiljandans inwandjan aiwaggeli Xristaus *τινές εἰσιν ... θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ*.

6. in ve sdružení slovesném značí, že dějem verbalným vykonává se přechod z jedné do druhé podoby: II. Kor. III. 18. þo samon frisaht ingaleikonda *τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα*. — Mk. IX. inmaidida sik *μετεμορφώθη*. Srv. Ř. XII. 2. G. IV. 20. I. Kor. XV. 51., 52. — Filip. III. 21. Sk. III. 6. VI. 6.

7. že dějem verbalným koná se přechod z jednoho stavu do druhého: a) stav hmotný: Mk. XV. 11. þai auhumistans gudjans inwagidedun þo managein *οἱ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον*. — Mt. XXVII. 51. airþa inreirada *ἡ γῆ ἐσείσθη*. Srv. J. XI. 33. — J. XV. 6. (weinateins) inbranjada *τὸ κλῆμα... καίεται*. — L. III. 17. ahana intandeiþ funin unlvapnandin *τὸ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ*. — I. Kor. VII. 9. batizo ist auk liugan þau intundnan *κρεῖσσον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι*. — E. I. 18. inliuhtida augona hairtins izwaris *πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν*. Srv. E. III. 9.

b) stav duševní: Mt. IX. 30. inagida ins Jesus *ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς*. — Ef. VI. 10. inswinþjaiþ izwis *ἐνδυναμοῦσθε*. Srv. Filip. IV. 13. I. Tim. I. 12. — J. XI. 33. inrauhtida ahmin *ἐνεβριμήσατο πνεύματι*. — Srv. 38. — J. XIII. 21. Jesus indrobnoda ahmin *ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι*. Srv. XIV. 1. 27. — Mt. IX. 36. infeinoda in ize *ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν*. Srv. Mk. I. 41. VIII. 2. L. I. 78. VII. 13. XV. 20. — I. Kor. X. 22. inaljanom fraujin *παραζηλοῦμεν τὸν κύριον*. — XIII. 5. (friaþwa) ni ingramjada (*ἡ ἀγάπη*) *οὐ παροξύνεται*.

§ 152. Pozn. 1. V těchto (sub 6. 7. uvedených) případech pozoruje se patrně, že praefix in slovesu dává platnosť inchoativnou, která

může, ale nemusí býti ingressivnou. Ingresse okamžitá stopuje se jen, kde praefigovaný tvar gotský opisuje ř. aorist n. perfectum jsa tedy zároveň perfectivným.

Perfectivné platnosti svědčí dále: **1.** praefigované tvary pokud opisují řecké prosté futurum: (Strbg.) I. Kor. XV. 51. 52. inmaidjanda *ἀλλαγησόμεθα.* — J. XIII. 20. XV. 26. insandja *πέμψω.* — Méně spolehlivé jsou již (protože odpovídají tvarům složeným): (Strbg.) Ph. III. 21. inmaidéiþ *μετασχηματίσει.* — I. Kor. XIV. 25. inweitiþ guþ *προσκυνήσει τῷ θεῷ.* — L. III. 17. intandeiþ *κατακαύσει.*

2. praefigované tvary praeterita ve významu aoristu: L. VII. 13. XV. 20. Mt. IX. 36. infeinoda *ἐσπλαγχνίσθη(ν)* (také Mk. VIII. 2. neboť ř. *σπλαγχνίζομαι* patrně označuje stav výsledný jako perf. praes.) — (Strbg.) J. XIII. 21. indrobnoda *ἐταράχθη.* — (Strbg.) J. XI. 33. inwagida *ἐτάραξεν.* — (Strbg.) Kol. IV. 8. Filip. II. 28. I. Th. III. 5. E. VI. 22. insandida *ἔπεμψα.* — Filip. III. 2. insandidedum (Strbg.) *ἐπεμψάμην.* — IV. 16. insandideduþ *ἐπέμψατε.* — L. VII. 6. 19. XV. 15. insandida *ἔπεμψε.* — Snad též Mk. V. 6. J. IX. 38. inwait *προσεκύνησεν* (poněvadž *προσκυνέω* lze pokládati v tomto obmezeném významu za nesložené). Pak praes. za perf.: I. Tim. V. 8. inwidiþ *ἤρνηται.*

3. praefigovaný optativ za tvary prosté (t. j. relat. prosté:) J. XII. 20. ei inwiteina *ἵνα προσκυνήσωσιν.* — L. IV. 8. inweitais *προσκυνήσεις.* — Naopak indic. za conj.: (Strbg.) L. IV. 7. jabai inweitis *ἐὰν προσκυνήσῃς.*

4. praefigovaný infinitiv za tvary prosté: E. III. 9. inliuhtjan *φωτίσαι.* — G. IV. 20. inmaidjan *ἀλλάξαι.*

5. praefigované partic. praesentis za prosté partic. aoristi n. perf.: Mk. I. 41. infeinands *σπλαγχνισθείς.* — (Strbg.) Mt. XI. 2. Ř. VIII. 3. insandjands *πέμψας.* — II. Tim. III. 5. inwidandans *ἠρνημένοι.*

6. praefigované participium praeter. za prostý tvar řecký: E. I. 18. inliuhtida augona *πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμούς.* — L. VII. 10. þai insandidans *οἱ πεμφθέντες.* — IV. 26. insandiþs was *ἐπέμφθη.* — Mk. IV. 15. insaiano *ἐσπαρμένον.*

§ 153. Ale na všem tom zase nelze založiti spolehlivý úsudek, protože v jiných případech složené tvary vyslovují patrně trvalý děj: J. XV. 6. inbranjada *καίεται* (zapaluje se!) I. Kor. VII. 9. intundnan *πυροῦσθαι* (rozpalovati se!) — Mt. VIII. 2. inwait *προσεκύνει.* —

Mk. IX. 15. inwitun ἠσπάζοντο. XV. 19. προσεκύνουν. — Mk. VII. 9. inwidiþ ἀθετεῖτε. — Tit. I. 16. inwidand ἀρνοῦνται. — Insandjan často odpovídá slovesům trvalým (ač složeným): Mk. VI. 7. III. 14. a j. — J. XIV. 1. (27.) ni indrobnai izwar hairto μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία (nezkormucuj!) Také L. I. 78. þairh infeinandein armahairtein διὰ σπλάγχνα ἐλέους zajisté vykládati jest za trvalý děj (smilovávající se!) — Proti J. XI. 33. inrauhtida ἐνεβριμήσατο hned ve v. 38. čte se inrauhtiþs ἐμβριμώμενος. — Ř. XII. 2. inmaidjaiþ μεταμορφοῦσθε. Zkrátka perfectivující moc praefixu in jest zcela pochybna.

Pozn. 2. Vztah činnosti slovesné ke předmětu mění se jen zřídka. Proti Mt. V. 15. liuhteiþ allaim λάμπει πᾶσι. (Srv. V. 16. II. Kor. IV. 4. 6.) čteme E. III. 9. inliuhtjan allans φωτίσαι πάντας. (Srv. I. 18.)

§ 154. III. Ve složení nominalném in značí:

1. že předmět označený náleží (do vnitra) do počtu (nebo v obor) jiných (jiného): E. II. 19. ingardjans guþs οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ. Srv. I. Tim. V. 8. — I. Kor. XVI. 19. Priska miþ ingardjon seinai aikklesjon Πρίσκιλλα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. Srv. Kol. IV. 15. — I. Th. II. 14. fram izwaraim inkunjam ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν. — I. Kor. IX. 21. inwitoþs Xristaus ἔν-νομος Χριστῷ.

2. že předmět označený sám v sobě něco drží: I. Tim. II. 9. miþ inahein μετὰ σωφροσύνης. Srv. II. Tim. I. 7. — Ř. XII. 16. ni wairþaiþ inahai bi izwis silbam μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. — L. I. 24. inkilþo warþ Aileisabaiþ συνέλαβεν Ἐλισάβετ. Srv. I. 36. II. 5.

3. slovesům, jež značí činnost směřující k nějakému cíli, odpovídá: L. I. 1. dugunnun meljan insaht ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν. Srv. I. Kor. podpis, pak Sk. V. b. c. VI. a. b.

4. slovesu inwandjan odpovídají: Mt. V. 45. rigneiþ ana garaihtans jah ana inwindans βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Srv. L. 41. XVI. 11. XVIII. 11. I. Kor. VI. 1. — L. XVI. 8. hazida sa frauja þana fauragaggjan inwindiþos ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκόνομον τῆς ἀδικίας. Srv. XVI. 9. XVIII. 6. J. VII. 18. Ř. IX. 14. I. Kor. XIII. 6.

5. slovesům, jež značí přechod v nový stav, odpovídají: Mk. VIII. 37. ƕa gibiþ manna inmaidein saiwalos seinaizos τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Srv. Sk. V. c. — J. X. 22. warþ þan inniujiþa ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια.

§ 155. IV. Jako předložka in váže se s accusativem, s dativem a s genitivem.

A. S accusativem spojeno jsouc podporuje a více méně přizpůsobuje tohoto pádu platnosť směrovou takto:

1. značí (při slovesech pohybu) místnosť, prostor, obal, obvod, dosah, do jehožto vnitra pohyb směřuje: a) prostor světový, vůbec širší: J. VI. 14. praufetus sa qimanda in þo manaseþ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Srv. J. XVII. 18. — J. XVI. 28. atiddja in þana fairlvu ἐλήλυθε εἰς τὸν κόσμον. Srv. J. X. 36. XI. 27. — Kol. I. 23. (aiwaggeljons) sei merida ist in alla gaskaft κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει. — L. II. 15. biþe galiþun fairra im in himin þai aggiljus ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι. Srv. Ř. X. 6. — L. XVII. 24. lauhmoni us þamma uf himina in þata uf himina skeiniþ ἡ ἀστραπὴ ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει. — Mt. VII. 21. inngaleiþiþ in þiudangardja himine εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Srv. Mk. X. 23. 24. 25. IX. 47. L. IX. 62. XVIII. 24. 25. J. III. 5. (Sk. II. c.) Kol. I. 13. — L. XV. 13. aflaiþ in land fairra wisando ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν. — II. 4. urrann in Judaian. Srv. J. VII. 3. XI. 7. II. Kor. I. 16. — L. VII. 26. atfaridedun in gawi G. κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τ. Γ. — L. II. 39. gawandidedun sik in Galeilaian. Srv. L. IV. 14. — II. Kor I. 16. in Makidonja. Srv. II. Kor. II. 13.

b) obydlí lidská, osady, budovy: Mk. VIII. 26. ni in þata weihs gaggais μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς. Srv. VI. 56. VIII. 27. L. VIII. 34. — L. XIX. 30. gaggats in þo wiþrawairþon haim ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην. Srv. Mk. VI. 56. XI. 2. L. IX. 12. 52. 56. XVII. 12. — Mk. I. 45. in baurg galeiþan εἰς πόλιν εἰσελθεῖν. Srv. Mt. X. 23. XXVII. 53. VIII. 33. Mk. XI. 2. XIV. 13. L. I. 26. 39. II. 4. 39. VII. 11. VIII. 34. X. 10. 18. — L. II. 41. wratodedun in Jairusalem ἐπορεύοντο εἰς Ἰ. Srv. II. 22. 42. 45. IV. 9. IX. 51. XVII. 11. XVIII. 31. XIX. 28. Mk. X. 33. XI. 11. XV. 41. I. Kor. XVI. 3. G. II. 1. — L. II. 51. qam in Nazaraiþ. Srv. IV. 16. — Mk. I. 20. galiþun in Kafarnaum. Srv. II. 1. L. IV. 31. VI. 17. VII. 1. Mt. VIII. 5. — Mk. X. 46. qemun in Jairikon. — XI. 1. in Beþsfagein. — II. Kor. I. 23. in Kaurinþon. — Mk. XI. 11. usiddja in Beþanian. — II. Tim. IV. 12. Tykeiku insandida in Aifaison. — Mk. XI. 11. galaiþ in alh εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν. Srv. XI. 15. L. I. 9. XVIII. 10. XIX. 45. J. VII. 14. — J. XVIII. 1. (aurtigards) in þanei galaiþ (κῆπος) εἰς

ὃν εἰσῆλθεν. — II. Kor. XII. 4. frawulwans warþ in wagg *ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον.* — J. XVIII. 33. galaiþ in praitauria Srv. J. XVIII. 28. XIX. 9. — Mt. 6. gagg in gard þeinana *ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.* Srv. IX. 7. Mk. II. 26. III. 20. 27. V. 38. VI. 10. VII. 17. IX. 28. L. IV. 38. V. 24. 25. VI. 4. VII. 36. VIII. 41. X. 5. 7. XVI. 4. XIX. 7. J. X. 1. II. Tim. III. 6. — Mt. VI. 6. in heþjon *εἰς τὸ ταμιεῖον.* — L. XVI. 9. ei andnimaina izwis in aiweinos hleiþros *ἵνα δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.* — Mt. XXVI. 71. usgaggandan þan ina in daur *ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα.* — Mt. V. 25. in karkara galagjaza *εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.* — Mt. VI. 26. nih lisand in banstins *οὐδὲ συνάγουσι εἰς ἀποθήκας.* — VI. 30. in auhn galagiþ *εἰς κλίβανον βαλλόμενον.* — Mk. XVI. 5. atgaggandeins in þata hlaiw *εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον.* — L. XVII. 27. galaiþ Nauel in arka *εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν.* — Mt. IX. 1. atsteigands in skip *ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον.* Srv. Mk. IV. 1. 37. V. 18. VIII. 10. 13. L. V. 3. VIII. 22. 37. VI. 17. J. VI. 21. 22. — J. VI. 24. gastigun in skipa *ἐνέβησαν εἰς τὰ πλοῖα.*

c) nádobu, pouzdro a pod.: Mk. VI. 8. (ni nemeina) nih in gairdos aiz *μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν.* — Mt. XXVII. 6. ni skuld ist lagjan þans (skattans) in kaurbanaun *οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν.* — Mt. IX. 17. (2 ×) giutand wein in balgins *βάλλουσιν οἶνον εἰς ἀσκούς.* Srv. Mk. II. 22. L. V. 37. 38. — J. XVIII. 11. lagei þana hairu in fodr *βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην.* — Sem přičteme též: L. VI. 39. niu bai in dal gadriusand *οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;*

§ 156. d) zemi, vodu, vzduch, oheň, pak tropicky vůbec vše co předmět odevšad obklopuje: Mk. IV. 8. sum gadraus in airþa goda *ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν.* Srv. J. XII. 24. — Ř. X. 7. lvas gasteigiþ in afgrundiþa? *τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;* Srv. E. IV. 9. — Mk. IX. 22. ufta ina in fon atwarp jah in wato *πολλάκις αὐτὸν εἰς πῦρ ἔβαλλε καὶ εἰς ὕδατα.* Srv. Sk. III. c. — J. IX. 7. 11. gagg (af)þwahan in swumfsl Siloamis *ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σ.* — L. VIII. 33. rann sa wriþus in þana marisaiw *ὥρμησεν ἡ ἀγέλη εἰς τὴν λίμνην.* Srv. VIII. 23. — Mt. IX. 42. ei frawaurpans wesi in marein *εἰ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.* Srv. Mk. XI. 23. (Nejisté jsou Mk. I. 16. wairpandans nati in marein *βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ θαλάσσῃ.* a—L. XVII. 6. Mk. IV. 1. V. 13. Mt. VIII. 32. poněvadž in marein i tvarem i syntakticky [jakožto určení klidu při slovese ruchu] i podle řeckého textu může též býti dativ). — L. III. 9. all bagme unbairandane

akran god in fon galagjada πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται. Srv. Mt. VII. 19. XXV. 41. Mk. IX. 45. J. XV. 6. — Mk. IX. 45. galeiþan in gaiainnan ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν. Srv. Mt. V. 22. 29. 30. X. 28. — Mt. VIII. 12. uswairpanda in riqis þata hindumisto ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. — Mt. XXV. 46. Jah galeiþand þai in balwein aiweinon iþ þai in libain aiweinon καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. Srv. Mk. IX. 43. 45. — II. Kor. IV. 11. in dauþu atgibanda εἰς θάνατον παραδιδόμεθα. — Mk. V. 34. gagg in gawairþi ὕπαγε εἰς εἰρήνην. Srv. L. VII. 50. — II. Kor. III. 18. af wulþau in wulþu ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν. — I. Tim. III. 6. ibai aufto in staua atdriusai ἵνα μὴ εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ. — III. 7. in idweit εἰς ὀνειδισμόν. Srv. Sk. II. 6. — II. Kor. XII. 1. qima in siunins jah andhuleinins ἐλεύσομαι εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις. (Nejisté jsou doklady: L. I. 17. gawandjan untalans in frodein garaihtaize ἐπιστρέψαι ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων. — II. Kor. X. 5. all fraþje in ufhausein Xristaus [tiuhandans] πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ [αἰχμαλωτίζοντες], poněvadž tvary mohou býti dativy.)

e) tělo lidské (i zvířecí a rostlinné) a to buď celé buď části jeho: L. VIII. 30. unhulþous managos galiþun in ina δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. Srv. Mk. IX. 25. J. XIII. 27. — Tropicky L. IX. 46. galaiþ mitons in ins εἰσῆλθε διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς. Srv. Ř. XI. 17. — II. Kor. V. 19. lagjands in uns waurd gafriþonais θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. — Mk. V. 12. insandei unsis in þo sweina, ei in þo galeiþaima πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. Srv. V. 13. Mt. VIII. 31. 32. L. VIII. 30. 32. 33. — Ř. XI. 24. (2 ×) intrusgiþs warst in godana alewabagm ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον. — L. VI. 38. mitads goda gibada in barm izwarana μέτρον καλὸν (δώσουσιν) εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. — Mk. VII. 19. ni galeiþiþ imma in hairto ak in wamba οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν. Srv. II. Kor. VIII. 16. L. II. 21. J. III. 4. (Sk. II. b.) — Gal. IV. 6. insandida guþ ahman sunaus seinis in hairtona izwara ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν. Srv. II. Kor. I. 22. — Mk. VIII. 23. speiwands in augona is πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ. — Mt. X. 27. þatei in auso gahauseiþ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε. — Mk. VII. 33. lagida figgrans in ausona ἔβαλε τοὺς δακτύλους εἰς τὰ ὦτα. Srv. L. IX. 44. Neh. VI. 16. — L. VII. 1. usfullida alla þo waurda seina in hliumans manageins ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ.

f) větší počet lidí (nebo předmětů) v jejichžto dosah (obvod číselný, nebo obvod moci) podmět se dostává: Mk. III. 1. galaiþ aftra in synagogen εἰσῆλθε πάλιν εἰς συναγωγήν. Srv. Mk. I. 20. L. IV. 16. VI. 6. (συναγωγή metonymií ovšem může již označovati budovu, shromáždiště!) — L. X. 30. manna... in waidedjans frarann ἄνθρωπός τις λῃσταῖς περιέπεσεν. — Mk. XIV. 41. galewjada sunus mans in handuns frawaurhtaize παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. Srv. Mk. IX. 31. L. IX. 44. — Mk. IV. 7. sum gadraus in þaurnuns ἄλλο ἔπεσε εἰς τὰς ἀκάνθας. Srv. IV. 18. L. VIII. 14.

§ 157. 2. Bylo-li ve případech dosud vytčených všude patrno skutečné vnikání do vnitra, vyčísti jest nyní řadu platností, ve kterých z pojmu „uvnitř kruhu na ploše" zbyl jen názor „na ploše, na plochu", t. j. kde in s acc. značí bod na povrchu, k němuž děj se nese, buď cíl, konec, výsledek skutečného pohybu, nebo účel, konec děje v rozmanitých obměnách. Přechodem jsou:

a) doklady, ve kterých cíl pohybu označen skutečně obvodem (hranicemi) větší plochy: Mk. VII. 24. galaiþ in markos Tyre jah Seidone ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ Σιδῶνος. — L. I. 39. Mariam iddja in bairgahein ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινήν. — L. VI. 12. usiddja Jesus in fairguni ἐξῆλθεν Ἰ. εἰς τὸ ὄρος. Srv. IX. 28. J. VI. 15. — E. IV. 8. ussteigands in hauhiþa ἀναβὰς εἰς ὕψος. — Mk. I. 12. ahma ina ustauh in auþida τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. Srv. L. VII. 24. — L. IV. 26. insandiþs was in Saraipta. — (Nejistý tvarem jest doklad:) Ř. IX. 33. galagja in Sion stain bistugqis τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος.)

b) Však prostě cíl pohybu jen označen: Mk. VI. 8. ei waiht ni nemeina in wig ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν. Srv. Mk. X. 17. L. I. 79. IX. 3. — L. XIV. 21. usgagg sprauto in gatwons jah staigos ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας. — J. X. 40. galaiþ in þana stad ἀπῆλθε εἰς τὸν τόπον. — L. XVIII. 13. sloh in brusts seinos ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ. Srv. II. Kor. XI. 20. — L. XV. 22. gibiþ figgragulþ in handu is δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ. (Zajisté myslí se na ruku, nikoli do ruky!)

c) Poněkud abstraktněji cíl pohybu naznačen: J. VII. 8. jus galeiþiþ in dulþ, iþ ik ni nauh galeiþa in þo dulþ ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην. Srv. VII. 10. — II. Kor. III. 13. duþe ei ni fairweitidedeina sunjus Israelis in andi πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰ. εἰς τὸ

τέλος. — G. II. 11. in andwairþi imma andstoþ *κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην.*

d) Nejobyčejnější abstrakcí určení místné přeneseno na čas a in s acc. značí:

α) dobu, do které děj se rozvíjí (určuje cíl, konec časový): Mt. VI. 13. þeina ist þiudangardi ... in aiwins *σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία ... εἰς τοὺς αἰῶνας.* — L. I. 33. in ajukduþ *εἰς τοὺς αἰῶνας.* Srv. J. VI. 51. 58. — L. I. 50. in aldins alde *εἰς γενεὰς γενεῶν.* — E. III. 21. in allos aldins aiwe *εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος.* Srv. I. Tim. I. 17. — J. XII. 7. in dag gafilhis meinis fastaida þata *εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό.* Srv. II. Tim. I. 12.

β) pak také dobu, ve kterou děj se rozvíjí: E. VI. 18. aihtrondans in alla mela *προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ.* — J. XI. 9. 10. jabai hvas gaggiþ in dag ... aþþan jabai hvas gaggiþ in naht *ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ... ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί.* — Mk. XIII. 24. in jainans dagans *ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.* Srv. L. II. 1. — Mk. XV. 1. in maurgin *ἐπὶ τὸ πρωί* (zde ještě určení cíle při pohybu znáti: k ránu; ale není už patrno: Mk. XI. 20. XVI. 9. = *πρωΐ.* Viděti tu zřejmě, že prostě časové [na otázku kdy?] určení užíváno teprve, když prvotné [na ot. pokud?] se ustálilo.)

§ 158. e) in s acc. značí konec, či výsledek, k němuž děj dospívá: Mt. XXVII. 51. faurhah alhs diskritnoda in twa *τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο.* Srv. Mk. XV. 38. — J. VII. 35. niba in distahein þiudo skuli gaggan? *μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι;* — I. Kor. XV. 54. ufsagqiþs warþ dauþus in sigis *κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος.*

f) S výsledkem, k němuž děj dospívá, souvisí úzce určení míry a ceny: E. IV. 13. unte garinnaima allai in ainamundiþa galaubeinais ... in mitaþ wahstaus fullons *μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως ... εἰς μέτρον ἡλικίας.* Srv. IV. 16. — Mk. XIV. 5. maht wesi þata balsan frabugjan in managizo þau þrija hunda skatte *ἠδύνατο τοῦτο (τὸ μύρον) πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων.* Srv. J. XII. 5.

g) in s acc. značí účel děje (obyčejně konec pohybu či ruchu ještě jest zcela patrný): Mt. IX. 38. (bidjiþ) ei ussandjai waurstwjans in asan seina (*δεήθητε*) *ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.* Srv. L. X. 2. — G. IV. 24. in þiwadw bairandei *εἰς δουλείαν γεννῶσα.* — I. Th. V. 9. ni satida uns guþ in hatis

οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργήν. Srv. II. Tim. I. 11. — Ř. XIII. 14. leikis mun ni taujaiþ in lustuns *τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.* — E. IV. 4. atlaþodai sijuþ in aina wen (ř. poněkud jiný názor *ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι*). Srv. I. Th. IV. 7. (kde jest táž odchylka od řeckého textu). — L. V. 32. qam laþon frawaurhtans in idreiga *ἐλήλυθα καλέσαι ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.* — Ef. IV. 19. sik silbans atgebun aglaitein in waurstwein unhrainiþos *ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας.*

h) Zcela abstractně in s acc. značí předmět, k němuž děj se nese, směřuje, jehož se týká: I. Th. IV. 10. taujiþ þata in allans broþruns *ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς.* — G. II. 8. waurstweig gatawida jah mis in þiudos *ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη.* — Filip II. 22. miþskalkinoda mis in aiwaggeljon *σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον.* Srv. II. Kor. II. 10. 12. IX. 13. — II. Kor. VIII. 4. gamainein andbahtjis in þans weihans *τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους.* — L. XV. 18. frawaurhta mis in himin *ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανόν.* — II. Kor. I. 11. so in uns giba *τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα.* — II. Kor. VIII. 6. ei ustiuhai in izwis jah þo anst *ἵνα ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.* Srv. E. III. 2. I. 8. — E. I. 15. friaþwa in allans þans weihans *ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.* Srv. I. Th. III. 12. II. Th. I. 3. — Ř. X. 12. gabeigs in allans þans bidjandans *πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους.* — Ř. XIV. 19. laistjaima þoei timreinais sind in uns misso *διώκωμεν τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους.* — Ještě patrněji s pojmem limitativným: E. III. 16. mahtai gaswinþnan in innuman mannan *δυνάμει κραταιωθῆναι εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον.* — IV. 15. wahsjaima in ina þo alla *αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.* — Filip. IV. 15. ni ainnohun aikklesjono mis gamainida in raþjon gibos jah andanemis *οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως.* — Ř. VIII. 36. in þuk gadauþjanda all dagis *ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν.*

i) s limitací úzce souvisí určení způsobu: I. Kor. XV. 2. in lvo sauþo wailamerida izwis *τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν.*

§ 159. B. In při dativu obyčejně podporuje a přizpůsobuje tohoto pádu platnosť localnou (na otázku kde?) a zcela souběžně s platnostmi accusativu s in značí: **1.** místo, prostor, ve kterém uvnitř podmět dlí nebo děj se rozvíjí, ale také předjímáním konce pohybu (jakožto určení klidu při slovese ruchu) místo nebo prostor, do jehož vnitra pohyb směřuje,*) a sice:

*) Ač ovšem dle § 6. str. 10. tu dativ lze pokládati za cílový.

a) prostor světový, vůbec širší: α) sloveso klidu: J. XVII. 13. þata rodja in manasedai ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ. Srv. Ef. II. 12. — J. IX. 5. þan in þamma fairlvau im ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ. Srv. J. XII. 25. XVI. 33. XVII. 11. 12. II. Kor. I. 12. Kol. II. 20. — L. XV. 7. faheþs wairþiþ in himina χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ. Srv. Mt. VI. 10. 20. L. XVIII. 22. XIX. 38. E. III. 15. Kol. I. 16. — Mt. VI. 9. Atta unsar þu in himinam πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Srv. V. 16. 45. VI. 1. 48. VII. 21. X. 32. 33. Mk. X. 21. XI. 25. 26. XII. 25. XIII. 25. L. VI. 23. X. 20. E. I. 20. VI. 9. Filip. III. 20. Kol. IV. 1. — L. II. 14. wulþus in hauhistjam guþa δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ. Srv. Mk. XI. 10. L. XIX. 38. — E. III. 10. VI. 12. in þaim himinakundam ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. — Mt. V. 19. minnista haitada in þiudangardjai himine ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Srv. Mt. VIII. 11. XI. 11. L. VII. 25. 28. IX. 61. XIV. 15. E. V. 5. — L. XVI. 23. in haljai ἐν τῷ ᾅδῃ. — II. Kor. XI. 10. in landa Akaje. — II. Kor. I. 8. II. Tim. I. 5. in Asiai. — J. VII. 1. I. Thess. II. 14. N. V. 14. VI. 18. in Judaia. — J. VII. 1. 9. Mk. XV. 41. in Galilaia. — Tit. I. in Kretai. — II. Tim. IV. 13. in Trauaidai. — Mk. V. 20. in Daikapaulein. — I. Th. IV. 10. in allai Makidonai. — II. Kor. I. 1. in allai Akaïjai. — Mt. XI. 21. in Tyre jah Seidone landa. — G. IV. 25. in Arabia.

β) při slovese ruchu: J. IX. 39. du stauai ik in þamma fairlvau qam εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον. Srv. VIII. 26. XII. 46. XVI. 21. XVIII. 37. I. Tim. I. 15. VI. 7. — Mt. V. 20. ni þau qimiþ in þindangardjai himine οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Srv. L. XVI. 16. XVIII. 17. Mk. X. 15. Sk. II. a. — Mk. V. 1. qemun in landa Gadarene ἦλθον εἰς τὴν χώραν τ. Γ. Srv. VI. 1. — Mt. VIII. 28. qimandin imma in gauja Gairgaisaine εἰς τὴν χώραν τ. Γ. — Mk. X. 1. qam in markom Judaias εἰς τὰ ὅρια τ. Ἰ. — II. Kor. II. 12. qimands in Trauaidai. II. Kor. VII. 5. qimandam unsis in Makidonjai.

b) obydlí lidská, osady, budovy: α) sloveso klidu: L. XVIII. 2. staua was sums in sumai baurg κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει. Srv. II. 11. V. 12. VII. 37. X. 9. XVIII. 3. XIX. 44. Mt. XI. 20. II. Kor. XI. 26. — Mt. XI. 23. in Saudaumjam. — L. II. 43. 25. in Jairusalem. — J. X. 22. in Jairusaulymai. — L. X. 13. in Tyrai jah Seidonai — IV. 23. in Kafarnaum. — I. Kor. XV. 32. XVI. 8. I. Tim. I. 3. II. Tim. I. 18. E. I. 1. in Aifaison. — Filip. IV. 16. in Thaissalauneikai. — Kol. IV. 13. 15. in Laudeikaia.

— I. Th. III. 1. in Aþeinim. — II. Tim. III. 11. in Antiaukiai, in Eikaunion, in Lystrys. — II. Kor. I. 1. in Kaurinþon. — XI. 32. in Damaskon. — Mk. VIII. 26. ni mannhun qiþais in þamma weihsa *μηδὲ εἴπῃς τινι ἐν τῇ κώμῃ.* — J. VIII. 20. þo waurda rodida in gazaufylakio, laisjands in alh *ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ.* Srv. Mk. XI. 15. 27. XII. 35. L. I. 21. 22. II. 46. XIX. 45. 47. XX. 1. J. VII. 28. X. 23. — Mk. V. 3. bauain habaida in aurahjom *τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνημείοις.* Srv. V. 5. — L. VIII. 27. in garda ni gawas ak in hlaiwasnom *ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασι.* — Mt. XI. 2. in karkarai *ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.* Srv. XXV. 39. 43. 44. Mk. VI. 27. — L. VII. 37. anakumbida in razna *ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ.* Srv. XVII. 31. — Mt. V. 15. liuhteiþ allaim þaim in þamma garda *λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.* Srv. Mt. VIII. 6. IX. 10. XI. 8. Mk. II. 1. 15. X. 10. L. I. 69. V. 29. X. 7. IX. 61. XIX. 5. J. VIII. 35. XI. 20. 31. XIV. 2. II. Kor. V. 2. I. Tim. III. 15. II. Tim. II. 20. — L. II. 49. niu wisseduþ þatei in þaim attins meinis skulda wisan? *οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με;* — J. XVIII. 26. niu þuk salv ik in aurtigarda? *οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ;* — I. Kor. IX. 24. þai in spaurd rinnandans *οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες.* — Mk. I. 19. gasalv þans in skipa manwjandans natja *εἶδεν αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα.* Srv. Mk. I. 20. IV. 36. V. 21. VIII. 14. L. V. 7. — II. Kor. V. 4. wisandans in þizai hleiþrai *οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει.*

β) sloveso ruchu: L. II. 3. iddjedun allai hvarjizuh in seinai baurg *ἐπορεύοντο πάντες ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.* Srv. XIX. 30. Mt. IX. 1. — Mk. V. 14. gataihun in baurg jah in haimom *ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρους.* — J. XII. 12. qimiþ Jesus in Jairausaulymai. Srv. Mk. VIII. 22. J. XII. 1. (in Beþaniin). — II. Tim. I. 17. (in Rumai). — G. II. 11. (in Antiokjai). — J. XI. 30. niþþan nauhtanuh qam Jesus in weihsa *οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰ. εἰς τὴν κώμην.* — L. II. 27. qam in þizai alh. Mt. XXVII. 5. II. Th. II. 4. — Mk. I. 29. in garda. Srv. Mt. VIII. 14. IX. 23. 28. 33. Mk. XIV. 54. L. VIII. 51. XV. 6. — Mt. XXVII. 60. galagida ita in niujamma hlaiwa *καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ.* Srv. Mk. VI. 29. XV. 46. — J. III. 24. (Sk. III. a) ni nauhþanuh galagiþs was in karkarai Johannes *οὔπω ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰ.* Srv. Mk. VI. 17. L. III. 20. — L. III. 17. briggiþ kaurn in bansta seinamma *συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ.*

c) nádobu, vůbec prostor menší: α) sloveso klidu: II. Kor. IV. 7. habandans þata huzd in airþeinaim kasam (*ἔχομεν δὲ*) *τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν.* — XI. 33. in snorjon athahans was *ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην.* — L. II. 16. bigetun þata barn ligando in uzetin *ἀνεῦρον τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.* Srv. L. II. 12.

β) sloveso ruchu: Mk. VII. 19. in urrunsa usgaggiþ *εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται.* — L. II. 7. galagida ina in uzetin *ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ.* — L. XIX. 20. galagida ina in fanin (*ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ*).

§ 160. d) zemi, vodu, vzduch, oheň, vůbec tropicky vše co předmět odevšad obklopuje: α) sloveso klidu: Mt. III. 11. ik in watin izwis daupja *ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι.* Srv. Mk. I. 8. Mt. VIII. 32. gadauþnodedun in watnam *ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.* — Mk. I. 5. daupidai wesun allai in Jaurdane alvai *ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰ. ποταμῷ.* — II. Kor. XI. 25. naht jah dag in diupiþai was mareins *νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα.* — Mk. V. 13. aflvapnodedun in marein *ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.* Srv. II. Kor. XI. 26. — Mk. XIII. 26. þan gasailvand sunu mans qimandan in milhmam *τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις.* Srv. L. IX. 34. I. Th. IV. 17. — I. Kor. X. 2. allai daupidai wesun in milhmin jah in marein *πάντες ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ.* — I. Th. IV. 11. frawilwanda in luftau *ἁρπαγησόμεθα εἰς ἀέρα.* — II. Th. I. 8. in funins lauhmonjai *ἐν πυρὶ φλογός.* — Kol. I. 12. in liuhada *ἐν τῷ φωτί.* — Mt. X. 27. þatei qiþa izwis in riqiza, qiþaiþ in liuhada *ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί.* Srv. L. I. 79. J. VIII. 12. XII. 35. 46. I. Thess. V. 4. — Mt. VI. 4. (6. 18.) ei sijai so armahairtiþa þeina in fulhsnja, jah atta þeins saei sailviþ in fulhsnja, usgibiþ þus in bairhtein *ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.* — L. XVI. 23. wisands in balweinim *ὑπάρχων ἐν βασάνοις.* — II. Th. I. 4. in allaim wrakjom *ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς.* II. Kor. XI. 27. (in aglom) jah arbaidim, in wokainim, in gredau jah þaurstein, in lausqiþreim, in friusa jah naqadein *ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν λίμῳ καὶ θλίψει, ἐν νηστείαις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι.* — Sem také náleží počítati oděv, v němžto podmět dlí, a vše co oděvu se podobá: Mt. XI. 21. airis þau in sakkau jah azgon idreigodedeina *πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.* Srv. L. X. 13.

— L. VII. 25. mannan in hnasqjaim wastjom gawasidana, ... þai in wastjom wulþagaim *ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον ... οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ*. Srv. Mt. VII. 15. — L. XX. 46. gaggan in ƕeitaim *περιπατεῖν ἐν στολαῖς*. — I. Tim. II. 9. in gafeteinai hrainjai ... ni in flahtom *ἐν καταστολῇ κοσμίῳ ... μὴ ἐν πλέγμασι*. — Filip. II. 6. in guþaskaunein wisands *ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων*. — Filip. II. 7. in galeikja manne waurþans *ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος*. Srv. Ř. VIII. 3. — I. Kor. V. 8. þannu dulþjam ni in beista fairnjamma *ὥστε ἑορτάζομεν μη ἐν ζύμῃ παλαιᾷ*. — Mt. VI. 29. Saulaumon in allamma wulþau seinamma *Σ. ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ*. Srv. Mk. VIII. 38. X. 37. L. IX. 26. 31. II. Kor. III. 8. 11. Kol. III. 4. I. Tim. III. 16. — Mk. IX. 1. unte gasaiƕand þiudinassu guþs qumanana in mahtai *ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει*. — Mk. III. 23. in gajukom qaþ du im *ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς*. Srv. Mk. IV. 2. 11. 30. XII. 2. L. VIII. 10. J. XVI. 25. Tropicky též: Mt. VIII. 14. gasalƕ swaihron is ligandein in heitom *εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν*. Srv. Mk. I. 30. in brinnon. Pak také v nemoci vůbec: Mk. V. 25. qinono suma wisandei in runa bloþis *γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος*. Srv. L. VIII. 43. — V závazku: L. I. 27. du magaþai in fragibtim abin *πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί*. Srv. II. 5. — Filem. 13. in bandjom aiwaggeljons *ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐ.* — E. VI. 20. airino in kunawidom *πρεσβεύω ἐν ἁλύσει*. — L. I. 6. gaggandans in allaim anabusnim *πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς*. — E. IV. 3. in gabundjai gawairþeis *ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης*.

β) Při slovesech ruchu (v obalu tropickém): G. VI. jabai gafahaidau manna in ƕizai missadede *ἐὰν προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τίνι παραπτώματι*. Srv. Filip III. 12. — Mt. VII. 13. wigs sa brigganda in fralustai; 14. in libainai *ἡ ὁδὸς ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν ... εἰς τὴν ζωήν*. Srv. J. XII. 25. — Mt. VI. 13. ni briggais uns in fraistubnjai *μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν*. Srv. II. Kor. XI. 20. — Ř. X. 19. in aljana izwis brigga ... in þwairhein *παραζηλώσω ὑμᾶς ... παροργιῶ*. Srv. XI. 11. 14. — I. Tim. II. 4. (III. 7.) in ufkunþja sunjos qiman *εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν*. — Ř. XI. 32. galauk guþ allans in ungalaubeinai *συνέκλεισε ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν*. — L. VIII. 17. ni auk ist analaugn ... þatei ni in swekunþamma qimai *οὐ γάρ ἐστι κρυπτὸν ... ὃ οὐκ εἰς φανερὸν ἔλθῃ*. Srv. Filip. III. 11. — I. Th. IV. 4. 5. gastaldan sein kas in weihiþai ni in gairnein lustaus *τὸ*

ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας. — I. Tim. I. 12. gasatjands in andbahtja θέμενος εἰς διακονίαν.

Pozn. Ve mnohých případech tuto vytčených již jest patrna platnosť skoro prostě modalná; hojné případy jiné, ve kterých na „obal neb obklopení nějaké" ještě méně lze pomysliti a v nichžto tropický význam způsobový tudy ještě rozhodněji vynikl, viz níže sub 3. a. δ.

§ 161. e) tělo lidské (zvířecí neb rostlinné) nebo jeho částky, v jehož nitru děj se rozvíjí: Ř. VII. 5. þan auk wesum in leika ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκὶ Srv. VII. 18. VIII. 3. 8. 9. II. Kor. V. 6. X. 3. XII. 2. 3. G. II. 20. E. II. 16. Filip. I. 20. 22. 24. I. Tim. III. 16. Sk. IV. c. Poněkud jen pozměněným smyslem: I. Kor. XII. 18. guþ gasatida liþuns in leika ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν τῷ σώματι. Srv. Ř. XII. 4. II. Kor. IV. 11. — Ř. VII. 23. þamma wisandin in liþum meinaim τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Srv. VII. 5. — II. Kor. VI. 12. þreihanda in hairþram izwaraim στενοχωρεῖσθε ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. — L. I. 41. lailaik barn in qiþau (44. in wambai) ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ. Srv. I. 15. — (sloveso ruchu:) I. 31. ganimis in kilþein συλλήψῃ ἐν γαστρί. — L. XVI. 23. gasalu Lazaru in barmim is ὁρᾷ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Srv. J. XIII. 23. (slov. ruchu:) L. XVI. 22. — Mt. IX. 4. Duluo jus mitoþ ubila in hairtam izwaraim Ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Srv. Mt. V. 28. Mk. II. 6. 8. XI. 23. L. I. 66. II. 19. 51. III. 15. VIII. 15. Ř. X. 6. 8. II. Kor. III. 2. IV. 6. V. 12. VII. 3. E. III. 17. V. 19. Kol. III. 16. — (slov. ruchu:) Mk. IV. 15. waurd þata insaiano in hairtam ize τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. — Ř. X. 8. þata waurd ist in munþa þeinamma τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου. — L. III. 17. habands winþiskauron in handau seinai οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. — L. VI. 41. (42.) gaumeis gramsta in augin broþrs þeinis βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. — Mk. IV. 28. fulleiþ kaurnis in þamma ahsa (πλήρη) σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ.

Abstractněji: II. Tim. 1. 5. (galaubeinais) sei bauaida in awon þeinai (πίστεως) ἥτις ἐνῴκησε ἐν τῇ μάμμῃ σου. Srv. II. Tim. I. 14. II. Kor. IV. 12. VI. 12. E. III. 20. IV. 6. Ř. VIII. 4. — Ř. VIII. 9. VIII. 10. I. Kor. XIV. 25. L. III. 8. J. V. 38. VI. 53. Mk. IX. 50. II. Kor. VI. 16. XIII. 5. G. III. 5. I. Th. II. 13. Filip II. 5. — E. III. 9. runos þizos gafulginons in guþa τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἐν τῷ θεῷ. — J. VI. 56. saei in mis wisiþ jah ik in imma ὅς... ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Srv. Ř. VII. 8. 17. 18.

20. II. Kor. XI. 10. XIII. 3. Filip. I. 30. IV. 9. I. Tim. I. 16. G. II. 20. — Mt. VI. 23. liuhaþ þata in þus riqiz ist *τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί.* Srv. II. Tim. I. 5. 6. IV. 14. — J. VII. 18. inwindiþa in imma nist *ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.* Srv. VIII. 44. XI. 10. II. Kor. I. 19. 20. Kol. I. 19. — II. Kor. IV. 3. in þaim fralusnandam ist gahulida *ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον.* Srv. IV. 4. — II. Kor. I. 9. silbans in uns silbam andahaft dauthaus habaidedum *αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν.* — Ř. XI. 25. in izwis silbam frodai *παῤ ἑαυτοῖς φρόνιμοι.* — Mt. IX. 21. qaþuh in sis *ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ.* Srv. IX. 3. L. XVI. 3. J. XVII. 13. L. XVIII. 4. Mk. V. 30. J. VI. 61. XI. 38. E. II. 15. 16. L. VII. 49. II. Kor. X. 12. — L. XV. 17. qimands þan in sis qaþ *εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπεν.*

§ **162.** **f)** množství lidí (předmětův a pod.), ve kterém děj se rozvíjí: *α*) sloveso klidu: L. II. 14. ana airþai gawairþi in mannam godis wiljins *ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.* Srv. L. I. 25. — Sk. VIII. b. in allaim alamannam (in omni hominum genere). — Mt. XI. 11. ni urrais in baurim qinono maiza Johanne *οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου.* Srv. L. VII. 28. — L. I. 61. ni ainshun ist in kunja þeinamma *οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου.* Srv. L. XVI. 8. — L. IV. 24. ni ainshun praufete andanems ist in gabaurþai seinai *οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.* Srv. IV. 23. Mk. VI. 4. VIII. 38. — L. II. 44. hugjandona in gasinþjam ina wisan sokidedun ina in ganiþjam jah in kunþam *νομίσαντες αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγένεσι καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς.* Srv. Mk. VI. 4. — II. Kor. XI. 26. in galiugabroþrum *ἐν ψευδαδέλφοις.* — Mk. V. 27. in managein *ἐν τῷ ὄχλῳ.* Srv. V. 30. J. VII. 12. VII. 43. — E. III. 8. in þiudom *ἐν τοῖς ἔθνεσι.* Srv. Ř. XV. 9. G. II. 2. Kol. I. 27. I. Tim. III. 16. — Ř. X. 19. in unþiudom (*ἐπ' οὐκ ἔθνει*) in þiudai (*ἐπὶ ἔθνει*). — Také J. VII. 11. sokidedun ina in þizai dulþ *ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ* myslí se spíše na množství poutníků nežli na určení časové. — Mt. VIII. 10. IX. 33. L. II. 34. IV. 25. 27. in Israela. — L. I. 28. 42. þiuþido þu in qinom *εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί.* — L. VII. 32. galeikai sind barnam þaim in garunsai sitandam *ὅμοιοί εἰσι παιδίοις ἐν ἀγορᾷ καθημένοις.* Srv. Mt. XI. 16. — Mk. VI. 2. dugann in synagoge laisjan *ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν.* Srv. Mk. I. 23. 39. L. IV. 20. 28. 33. 44. J. VI. 59. — I. Kor. VII. 17. swa in allaim aikklesjom anabiuda *οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι.* Srv. II. Kor.

VIII. 1. E. III. 21. Kol. IV. 16. II. Th. I. 4. — Mt. VI. 5. frijond in gaqumþim bidjan *φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς προσεύχεσθαι.* Srv. VI. 2. IX. 35. L. IV. 15. J. XVIII. 20. — II. Th. I. 10. ushauhnan in þaim weiham seinaim *ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.* Srv. E. I. 18. — I. 9. in uns þaim galaubjandam *εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας.* — L. II. 38. rodida bi ina in allaim *ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν.* — II. 46. bigetun ina sitandan in midjaim laisarjam *εὗρον αὐτὸν καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων.* — L. VII. 16. praufetus mikils urrais in unsis *προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν.* Srv. L. I. 1. — Mt. XXVII. 56. Mk. XV. 40. (qinons) in þaïmei was Marja' *(γυναῖκες) ἐν αἷς ἦν Μαρία.* — Ř. XII. 3. qiþa allaim wisandam in izwis *λέγω παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν.* Srv. L. IX. 48. G. III. 1. IV. 11. V. 14. E. II. 3. V. 3. J. XV. 7. 11. II. Kor. X. 15. Kol. I. 27. III. 16. I. Th. V. 12. 13. 18. II. Th. III. 7. 11. J. XII. 35. XIV. 17. VIII. 37. Mt. XI. 21. 23. Mk. X. 43. L. X. 13. XVII. 21. Ř. XII. 10. 16. XV. 5. I. Kor. XI. 30. II. Kor. I. 19. VII. 2. X. 1. XII. 11. Kol. I. 25. Sk. VI. d. — J. XV. 24. iþ þo waurstwa ni gatawidedjau in im *εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς.* Srv. J. XVII. 26.

β) sloveso ruchu: Mk. IX. 36. gasatida barn in midjaim im *ἔστησε παιδίον ἐν μέσῳ αὐτῶν.* Srv. XIV. 60. L. IV. 35. V. 19. VI. 8. — L. X. 3. ik insandja izwis swe lamba in midumai wulfe *ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.* Srv. Mk. III. 3. L. VIII. 6.

γ) k tomu řadí se také určení místa v řadě n. pořádku ustanoveném: L. I. 8. miþþanei gudjinoda is in wikon kunjis seinis *ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ.* — I. Kor. XV. 23. ƕarjizuh in seinai tewai *ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι.* — I. Kor. XV. 3. atgaf izwis in frumistjam þatei andnam *παρέδωκα ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον.*

§ 163. g) místo ve knize n. řeči, ve které co psáno jest nebo pověděno: *α*) ve knize: Mk. I. 2. swe gameliþ ist in Esaiïn praufetau *ὡς γέγραπται ἐν (τοῖς προφήταις).* — L. III. 4. in bokom waurde *ἐν βίβλῳ λόγων.* Srv. L. XX. 42. II. Kor. VII. 8. Filip. IV. 3. — Ř. IX. 25. in Osaiin qiþiþ *ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει.* — L. II. 24. swaswe qiþan ist in witoda fraujins *κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ κυρίου.* Srv. L. X. 26. J. VIII. 17. X. 34. XV. 25. I. Kor. IX. 9. XIV. 21. Filip. III. 6. — Také Ř. IX. 26. in þamma stada (na tom místě knihy!) — II. Kor. III. 7. andbahti dauþaus in gamelei-

nim gafrisahtiþ *ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν τοῖς γράμμασιν ἐντετυπωμένη.*

β) v řeči: Mk. IV. 2. qaþ in laiseinai seinai *ἔλεγεν ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ*. Srv. XII. 38. — II. Kor. III. 14. in anakunnainai *ἐν τῇ ἀναγνώσει*. — E. I. 16. in bidom meinaim *ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου*. Srv. II. Tim. I. 3. — E. V. 19. rodjandans izwis in psalmom *λαλοῦντες ἑαυτοῖς ἐν ψαλμοῖς.**) — I. Kor. XIV. 21. in anþaraim razdom rodja *ἐν ἑτερογλώσσοις λαλήσω*. — II. Tim. IV. 16. in frumiston meinai sunjonai *ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ*. — Tit. I. 3. ataugida waurd sein in mereinai *ἐφανέρωσε τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι*.

§ 164. h) čas, v jehož obvodě děj se rozvíjí: *α*) (obecně:) E. I. 21. ni þatainei in þamma aiwa ak jah in þamma anawairþin *οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι*. Srv. Mk. X. 30. L. XVIII. 30. Ř. IX. 5. — E. II. 7. in aldim þaim anagaggandeim *ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις*. — L. I. 20. in mela seinamma *εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν*. Srv. Mt. XI. 25. Mk. X. 30. L. VIII. 13. XVIII. 30. XX. 10. E. II. 12. II. Kor. VIII. 13. Sk. II. a. — I. Tim. VI. 15. in melam swesaim *καιροῖς ἰδίοις*. Srv. Sk. VI. c. — L. III. 1. in jera fimftataihundin *ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ*. — L. IV. 31. was laisjands in sabbatim *ἦν διδάσκων ἐν τοῖς σάββασιν*. Srv. VI. 1. 2. Mk. III. 4. — Mk. I. 9. in jainaim dagam *ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις*. Srv. VIII. 1. XIII. 17. L. I. 5. 25. 26. 39. IV. 2. 25. V. 35. VI. 12. IX. 36. XVII. 26. 28. Neh. VI. 17. — Mk. II. 20. in jainamma daga *ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις*. Srv. Mk. IV. 35. VI. 11. Mt. VII. 22. XI. 22. 24. L. I. 59. IV. 16. VI. 6. 7. 23. IX. 37. X. 12. 14. XVII. 24. 31. XIX. 42. J. XIV. 20. XVI. 23. 26. II. Kor. I. 14. VI. 2. Ř. XIII. 13. I. Kor. V. 5. E. IV. 30. VI. 13. II. Th. I. 10. II. Tim. I. 18. IV. 8. — L. V. 7. in ainamma dage *ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν*. Srv. VIII. 22. XX. 1. — J. VI. 40. in spedistin daga *τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ*. Srv. VI. 44. 54. VII. 37. XI. 24. XII. 48. I. Tim. IV. 1. in spedistaim dagam *ἐν ὑστέροις καιροῖς*. Srv. II. Tim. III. 1. — L. VII. 11. in þamma afardaga *ἐν τῇ ἑξῆς*. ... in þizaiei naht galewiþs was *ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο*. Srv. I. Th. V. 2. Sk. VIII. 3. — Mt. VIII. 13. Jah gahailnoda sa þiumagus in jainai hveilai *καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ*. L. VII. 21. X. 21. XX. 19. J. XII. 27. — L. IX. 51. in þammei usfallnodedun dagos *ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας*. — I.

*) Mohlo by se vykládati jen modalně.

Kor. XV. 52. in bralva augins in spedistin þuthaurna *ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι.**) Filip. IV. 15. in anastodeinai *ἐν ἀρχῇ*.

β) věk: L. I. 36. jah sa inkilþo sunau in aldomin seinamma *καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς*. — I. Kor. XV. 19. in þizai libainai *ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ*.

γ) doba udána události nějakou: J. XII. 20. in þizai dulþai *ἐν τῇ ἑορτῇ*. — J. XVIII. 39. in pasxa *ἐν τῷ πάσχα*. — Mk. XV. 7. þaiei in auhjodau maurþr gatawidedun *οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν*. — E. VI. 19. ei mis gibaidau waurd in usluka munþis meinis *ἵνα μοι δοθείη λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου*. — I. Th. II. 19. in is quma *ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ*. — L. XX. 33. in þizai usstassai nu lvairjis þize wairþiþ qens? *ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή;*

§ 165. 2. in s dativem udává místo ne uvnitř, než na povrchu plochy, kde děj se rozvíjí. Přechodem jsou zase případy, ve kterých udáno místo v obvodu jistých hranic: Mt. IX. 31. usmeridedun ina in allai airþai jainai *διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ*. — Mt. VIII. 24. wegs mikils warþ in marein *σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ*. — Mk. I. 3. stibna wopjandins in auþidai *φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ*. Srv. I. 4. 13. L. III. 2. 4. J. VI. 49. Sk. VII. d. II. Kor. XI. 26.) — (Sloveso ruchu:) L. IV. 1. tauhans was in auþidai *ἤγετο εἰς τὴν ἔρημον*. L. II. 8. hairdjos wesun in þamma samin landa *ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ*. — L. VIII. 32. wasuþ-þan jainar hairda sweine in þamma fairgunja *ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἐν τῷ ὄρει*. Srv. Mk. V. 5. — L. I. 65. in allai bairgahein *ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ*. — Mk. XIV. 66. wisandin Paitrau in rohsnai *ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ*. — Mt. V. 25. und þatei is in wiga *ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ*. Srv. Mk. IX. 33. X. 52. L. II. 7. IX. 57. — J. XI. 30. was in þamma stada *ἦν ἐν τῷ τόπῳ*. Srv. J. XI. 6. L. IX. 12. I. Kor. VIII. 10. Sk. VII. b. — II. Kor. II. 14. II. Th. III. 16. I. Tim. II. 8. in allaim stadim (*ἐν παντὶ τόπῳ*). — II. Kor. III. 3. (aipistaule gamelida) ni in spildom staineinaim ak in spildom hairtane (*ἐπιστολὴ ἐγγεγραμμένη*) *οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας*. — II. Kor. III. 7. gafrisahtiþ in stainam *ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις.***) — Kol. I. 23. þairhwisiþ in galau-

*) In bralva augins udává více délku trvání, in sped. þut. dobu.

**) V obou těchto případech ovšem možno mysliti i na vrytí do kamene a deštiček.

beinai gaþwastidai ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι.*) — Mk. XVI. 5. gaseℏun juggalauþ sitandan in taihswai εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς Srv. Ř. VIII. 34. Kol. III. 1. E. I. 20. — Mk. XII. 14. ni auk sailℏis in andwairþja manne οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων (slov. ruchu).

§ 166. 3. Velmi zhusta in s dat. kladeno jest ve smyslu naprosto tropickém a četné k tomu doklady ve dvě skupiny lze rozděliti: do první večteme případy, v nichžto in s dat. označuje takořka idealný kruh, obvod čili dosah působení n. moci, v němžto děj se rozvíjí; do druhé případy, v nichžto in s dat. vytýká obvod, ve který děj působí, k němuž směřuje.

a) — α) in s dat. vytýká obvod či dosah smyslů lidských (zraku, sluchu, hmatu), přenesené též dosah úsudku lidského: Mk. XII. 11. ist sildaleiks in augam unsaraim ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Srv. Kol. III. 22. — L. I. 11. warþ imma in siunai aggilus ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος. — Velmi zhusta takto užito rčení in andwairþja ἔμπροσθεν: Mt. V. 16. 24. VI. 1. X. 32. 33. Mk. IX. 2. XV. 39. L. I. 6. 8. 15. 17. 19. II. 31. IV. 7. V. 18. 25. VIII. 47. X. 21. XV. 10. 18. 21. XVI. 15. XX. 26. J. XII. 37. Ř. XII. 17. II. Kor. I. 11. II. 10. 17. IV. 2. 6. V. 12. XII. 19. VII. 12. VIII. 21. 24. G. I. 20. E. I. 4. I. Th. II. 19. I. Tim. II. 3. V. 4. 19. 20. 21. VI. 12. 13. II. Tim. II. 14. IV. 1. Neh. VI. 19. — L. IV. 21. usfullnodedun mela þo in ausam izwaraim πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. Srv. I. 44. — II. Kor. VIII. 12. wilja in gagreiftai ist ἡ προθυμία πρόκειται. — L. XVI. 15. þata hauho in mannam τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλόν. — Kol. III. 20. þata waila galeikaiþ ist in fraujin (před pánem!) τοῦτό ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ.

β) obvod či dosah moci: L. IV. 14. gawandida sik Jesus in mahtai ahmins in Galeilaian ὑπέστρεψεν ὁ Ἰ. ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γ. Srv. L. I. 17. E. VI. 10. Kol. I. 29. II. Th. I. 11. — Mk. XI. 28. in ℏamma waldufnje þata taujis ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; Srv. Mk. XI. 29. 33. L. IV. 32. XX. 2. 8. — Mt. III. 11. sa izwis daupeiþ in ahmin weihamma αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ.**) Srv. Mk. I. 8. 23. V. 2. Mk. XII. 1. 36. L. I. 17. II. 27. III. 16. IV. 1. Ř. VIII. 9. IX. 1. XIV. 17. I. Kor. XII.

*) Snad případ tento náleží níže sub 3. a γ).

**) Při daupjan in ahmin ovšem lze pomýšleti též na tropus vzatý od daupjan in watin. — Ale in ahmin jinde patrně značí dosah moci.

13. G. VI. 8. E. II. 18. 22. III. 5. V. 18. VI. 18. Filip. I. 27. Kol. I. 8. I. Tim. III. 16. Sk. III. d. — Kol. III. 3. II. Th. I. 1. in guþa *ἐν τῷ θεῷ*. — Ř. XVI. 22. golja izwis in fraujin *ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν κυρίῳ*. Srv. I. Kor. XV. 58. XVI. 19. IX. 1. II. Kor. II. 12. G. V. 10. E. II. 21. IV. 1. 17. V. 8. VI. 10. 21. Filip. I. 14. II. 29. IV. 1. 2. Kol. III. 18. IV. 7. 17. I. Th. III. 8. IV. 1. V. 12. 27. II. Th. III. 4. 6. 12. Filem. 16. 20. — Mk. XI. 9. þiuþida sa qimanda in namin fraujins unsaris *εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου*. Srv. XI. 10. J. X. 25. XII. 13. Kol. III. 17. E. V. 20. I. Kor. V. 4. L. XIX. 38. IX. 50. X. 17. J. XIV. 13. 14. 26. XV. 16. XVI. 23. 24. 26. XVII. 11. 12. Mk. IX. 38. 39. 41. I. Kor. I. 13. 15. Mt. X. 41. 42. — Ř. XII. 5. managai ain leik sijum in Xristau *οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν X.* Srv. VIII. 1. 2. 39. I. Kor. IV. 10. XV. 31. XVI. 24. II. Kor. I. 21. III. 14. II. 14. 17. V. 17. 19. XI. 3. XII. 2. 19. G. I. 6. 22. II. 4. 17. III. 27. V. 6. E. I. 1. 10. 12. II. 6. 7. 10. III. 6. 11. 21. IV. 32. Filip. I. 26. II. 5. III. 14. IV. 7. 13. Kol. I. 28. I. Th. II. 14. IV. 16. V. 18. I. Tim. I. 14. II. 7. II. Tim. I. 1. 9. 13. II. Tim. II. 1. 10. III. 12. 15. Filem. 23. — E. IV. 21. in Jesu. — I. Kor. X. 2. allai in Mose daupidai wesun *πάντες εἰς τὸν M. ἐβαπτίσαντο*. — Ř. IX. 7. in Isaka haitada þus fraiw *ἐν I. κληθήσεταί σοι σπέρμα*. — I. Kor. VII. 14. weihaida ist qens in abin jah gaweihaids ist aba in qenai *ἡγίασται ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἐν τῷ ἀνδρί*. — VII. 15. nist gaþiwaids broþar aiþþau swistar in þaim swaleikaim *οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις*. — I. Kor. XI. 25. sa stikls so niujo triggwa ist in meinamma bloþa *τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι*. — L. I. 51. gatawida swinþein in arma seinamma *ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ*. — I. Tim. I. 18. ei driugais in þaim (praufetjam) *ἵνα στρατεύσῃ ἐν αὐταῖς*. — Ř. VII. 23. G. V. 4. juzei in witoda garaihtans qiþiþ izwis *οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε*. — I. Th. IV. 15. in waurda fraujins *ἐν λόγῳ κυρίου*. Srv. J. VIII. 31. — I. Th. III. 13. IV. 15. in quma fraujins *εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου*. — E. VI. 20. ei in izai (aiwaggeljon) gadaursjau *ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι*. — Mt. IX. 34. in fauramaþlja unhulþono usdreibiþ unhulþons *ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια*. Srv. Mk. III. 22. — L. IX. 43. þata kuni ni usgaggiþ nibai in bidom jah in fastubnja (ř. text pouze k souběžnému místu Mk. IX. 29. þata kuni in waihtai ni mag usgaggan niba in bidai jah fastubnja *τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ*). — Ř. XI. 36. unte us imma jah þairh ina jah

in imma alla ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Srv. L. I. 78. I. Kor. XV. 1. E. II. 21. 22. I. 4. 5. 7. 11. 13. III. 12. IV. 21. 30. V. 18. Filip. III. 9. Kol. I. 14. 16. 17. 20. III. 7. 15. — II. Kor. V. 21. — Kol. II. 15. — G. VI. 8. saiei saiiþ in leika seinamma, us þamma leika jah sneiþiþ riurein ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν. Srv. G. VI. 12. E. II. 10. Kol. I. 22. 24. III. 15. — Větším dílem jen analogií vyložiti jest vazby v ev. sv. Jana: X. 38. in mis atta jah ik in imma. — XIII. 31. 32. guþ hauheiþ ina in sis ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ. XIV. 10. 11. 13. 20. XV. 4. 5. 6. 7. XVII. 21. 23. a podobně: E. I. 6. — E. II. 2. (frawaurhtim) in þaimei simle iddjeduþ ἁμαρτίαις ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε. — I. Kor. IV. 6. ei in ugkis ganimaiþ fraþjan ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ φρονεῖν. Srv. G. IV. 19. — I. Kor. IV. 6. þo þairhgaleikoda in mis ταῦτα μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτόν.

§ **167.** γ) obvod n. dosah příčiny, působící buď nějaký pocit nebo děj vůbec: L. I. 14. managai in gabaurþai is faginond πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται. Srv. L. X. 20. Filip. I. 18. III. 1. IV. 4. 10. Kol. I. 24. I. Th. V. 16. — II. Kor. X. 15. ƕopandans in framaþjaim arbaidim καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις. Srv. X. 16. 17. XI. 12. XII. 5. 9. G. VI. 13. 14. Filip. III. 3. II. Th. I. 4. — Filip. I. 26. ei ƕoftuli izwara biauknai in mis ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν ἐμοί. Srv. G. VI. 4. — Filip. IV. 11. galaisida mik in þaimei im ganohiþs wisan ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Srv. II. Kor. IX. 8. — J. XVI. 33. þei in mis gawairþi aigeiþ ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. — J. V. 35. swignjan in liuhada ἀγαλλιασθῆναι ἐν τῷ φωτί. Srv. Sk. VI. a. — L. I. 44. lailaik þata barn in swigniþai ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος. — II. Tim. II. 1. inswinþei þuk in anstai ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι. — — II. Th. I. 10. sildaleiknan in allaim þaim galaubjandam θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν. — J. IX. 30. auk in þamma sildaleik ist ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν. — Tit. I. 9. gaþlaihan in laiseinai hailai παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ. — I. Th. IV. 18. þrafsteiþ izwis misso in þaim waurdam παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. Srv. II. Kor. VII. 6. 7. — Filip. II. 1. jabai ƕo nu gaþrafsteino in Xristau εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν X. — II. Kor. XI. 17. þatei rodja, rodja in þamma stomin þizos ƕoftuljos ὃ λαλῶ, λαλῶ ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. — L. I. 77. du giban kunþi naseinais managein is in afleta frawaurhte τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν. — Mt. XI. 6. audags ist ƕazuh saei ni gamarzjada in mis

μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. — Srv. Mk. VI. 3. L. VII. 23. — Filip I. 20. ni in waihtai gaaiwiskoþs wairþa *ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι.* Srv. II. Kor. IX. 4. — IV. 12. in allamma jah in allaim usþroþiþs im *ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι.* — II. Kor. IV. 8. in allamma þraihanai *ἐν παντὶ θλιβόμενοι.* — VII. 5. in allamma anapragganai *ἐν παντὶ θλιβόμενοι.* — Filip. I. 28. ni in waihtai afagidai *μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενί.* — G. IV. 20. afslauþiþs im in izwis *ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.* — E. III. 13. ni wairþiþ usgrudjans in aglom meinaim *μὴ ἐκκακεῖτε ἐν ταῖς θλίψεσί μου.* — II. Tim. II. 9. in þizaiei arbaidja *ἐν ᾧ κακοπαθῶ.* — I. Th. V. 17. in allamma awiliudoþ *ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε.* — N. V. 18. in þaim waurstwam ei ni kauridedjau þo managein (abych netrápil lidu v tom díle). — I. Kor. XI. 22. hazjau izwis in þamma? *ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ;* — G. I. 24. in mis mikilidedun guþ *ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.* — J. XV. 8. in þamma hauhiþs ist atta meins *ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου.* Srv. XVII. 10. II. Th. I. 12. — II. Kor. VIII. 20. ibai ƕas uns fairinodedi in digrein *μή τις ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι.* — II. Kor. IX. 14. (gairnjandans izwara) in ufarassau anstais (*ἐπιποθούντων ὑμᾶς*) *διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν.* — L. IX. 34. faurhtidedun þan in þammei jainai qemun *ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν.* — J. VIII. 21. in frawaurhtai izwarai gadauþniþ *ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε.* Srv. J. VIII. 24. Ř. VII. 6. I. Kor. XV. 18. 22. — Kol. II. 13. izwis dauþans wisandans in missadedim *ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασι.* — Ř. X. 5. sa taujands þo manna libaiþ in izai *ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς.* — I. Tim. II. 14. uslutoda in missadedai warþ *ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε.* — E. II. 13. in Xristau Jesu jus juzei simle wesuþ fairra, waurþuþ neƕa in bloþa Xristaus *ἐν X. 'I. ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ X.* — II. Kor. II. 13. ni habaida galveilain ahmin meinamma in þammei ni bigat Teitaun *οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν T.* Srv. II. Th. I. 7. — Mt. VI. 7. þugkeiþ im, ei in filuwaurdein seinai andhausjaindau *δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται.* — Kol. II. 12. miþganawistrodai imma in daupeinai in þizaiei jah miþurrisuþ *συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε.*

§ 168. *δ)* obvod či dosah míry či způsobu, v němž se děj rozvíjí (zhusta obvod tento jest jaksi idealným obalem, předmět odevšad obklopujícím, a doklady řadí se k oněm, jež výše sub 1. d) již jsou uvedeny):

αα) modus v míře: Mk. IV. 24. in þizaiei mitaþ mitiþ *ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε.* — I. Kor. IV. 3. mis in minnistin ist *ἐμοὶ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν.* — XV. 28. ei sijai guþ alla in allaim *ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.* Srv. E. I. 11. 23. Kol. III. 11. — E. III. 3. swe fauragamelida in leitilamma *καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ.*

ββ) modus v konání: Kol. II. 16. ni manna nu izwis bidomjai in mata, aiþþau in drigka aiþþau in dailai dagis dulþais *μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς.* — I. Th. IV. 16. frauja in haitjai, in stibnai arkaggilaus jah in þuthaurna guþs dalaþ atsteigiþ *ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται.* — G. V. 14. all witoþ in ainamma waurda usfulljada *ὁ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πληροῦται.* Srv. Ř. XIII. 9. — I. Kor. XV. 58. ufarfulljandans in waurstwa fraujins *περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου.**) Kol. I. 10. — II. Kor. XII. 9. mahts in siukeim ustiuhada *ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.* — E. I. 17. ei guþ gibai izwis ahman handugeins in ufkunþja seinamma *ἵνα ὁ θεὸς δῴη ὑμῖν πνεῦμα σοφίας ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ.* Srv. Kol. I. 10. — I. Th. IV. 6. ei ƕas ni bifaiho in toja broþar seinana *τὸ μὴ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.* — Kol. III. 17. þatei taujaiþ in waurda aiþþau in waurstwa *ὅτι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ.* - Sk. I. c. in garaihteins gaaggwein (in justitia extorquenda). — E. V. 26. gahrainjands (aikklesjon) þwahla watins in waurda *καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι.* — I. Tim. IV. 15. in-uþ-þaim sijais *ἐν τούτοις ἴσθι.* — I. Kor. VII. 20. in laþonai... in þizai sijai *ἐν τῇ κλήσει... ἐν ταύτῃ μενέτω.* Srv. VII. 24. — E. II. 10. ei in þaim (waurstwam godam) gaggaima *ἵνα ἐν αὐτοῖς (ἔργοις ἀγαθοῖς) περιπατήσωμεν.* — E. II. 3. usmetum in lustum leikis *ἀνεστράφημεν ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκός.* — Sk. I. d. þize in guþa usmete (divinae vivendi rationis). — L. VI. 12. was þairhwakands in bidai *ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ.* Srv. Filip. IV. 6. Kol. IV. 2. E. VI. 18. Ř. XII. 8. I. Tim. IV. 16. V. 5. — E. VI. 19. in balþein kannjan runa aiwaggeljons *ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου.* — E. VI. 24. in unriurein *ἐν ἀφθαρσίᾳ.* — J. VII. 4. ni manna auk in analaugnein ƕa taujiþ *οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ.* — I. Kor. XIII. 12. saiƕam nu in frisahtai *βλέπομεν ἄρτι ἐν αἰνίγματι.* Srv. I. Th. II. 17.

§ 169. *γγ*) modus ve stavu a smýšlení: L. IV. 19. fraletan

---

*) Může se vykládati jako limitace, v. níže § 171.

gamaidans in gaþrafstein ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει. — I. Tim. II. 2. in ufarassau wisandam ἐν ὑπεροχῇ ὄντων. — E. IV. 14. in filudeisein ἐν πανουργίᾳ. — IV. 19. in faihufrikein ἐν πλεονεξίᾳ. — VI. 15. gaskohai fotum in manwiþai ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ. — Ř. VII. 6. swaei skalkinoma in niujiþai ahmins ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος. — II. Kor. XIII. 5. fraisiþ sijaidu in galaubeinai πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει. Srv. I. Kor. XVI. 13. G. II. 20. I. Tim. II. 15. III. 13. II. Tim. I. 13. Tit. I. 13. — I. Tim. I. 13. unwitands gatawida in ungalaubeinai ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ. — E. III. 12. habam atgagg in trauainai ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει. Srv. Filip. I. 20. — Ř. IX. 28. E. IV. 24. in garaihtein ἐν δικαιοσύνῃ. — L. I. 74. 75. skalkinon imma in sunjai jah in garaihtein λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. — in sunjai: J. VIII. 44. XVI. 13. (slov. ruchu); XVII. 17. 19. II. Kor. VII. 14. Kol. I. 6. — L. VIII. 48. gagg in gawairþja πορεύου εἰς εἰρήνην. Srv. II. 29. I. Kor. VII. 15. XVI. 11. — I. Tim. V. 6. so wizondei in azetjam (v lehkostech) ἡ σπαταλῶσα. — II. Kor. V. 11. wenja jah in miþwisseim izwaraim swikunþans wisan uns ἐλπίζω καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. — E. IV. 17. anþaros þiudos gaggand in uswissja hugis seinis τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν. — Tit. I. 6. in usqissai ἐν κατηγορίᾳ. — E. V. 9. akran liuhadis ist in allai selein καρπὸς (τοῦ πνεύματος) ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ. Srv. E. II. 7. Ř. XI. 22. — Kol. III. 22. in ainfalþein hairtins ἐν ἁπλότητι καρδίας. — I. Th. III. 13. in weihiþai ἐν ἁγιωσύνῃ. — Filip. II. 3. in allai hauneinai gahugdais τῇ ταπεινοφροσύνῃ. Srv. Kol. II. 18. — II. Tim. I. 3. skalkino in hrainjai gahugdai λατρεύω ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. Srv. I. Tim. III. 9. — I. Tim. II. 2. ei bauaima in allai gagudein ἵνα διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ — I. Tim. V. 2. in allai swiknein ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. — I. Tim. IV. 2. in liutein liugnawaurde ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων. — II. Kor. I. 12. in ainfalþein, ni in handugein leikeinai ak in anstai guþs usmetum ἐν ἁπλότητι, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν. — Kol. I. 9. in allai handugein jah frodein ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ σύνεσει. Srv. E. I. 8. Kol. III. 16. Kol. IV. 5. I. Kor. I. 21. — II. Kor. XI. 21. in unfrodein qiþa ἐν ἀφροσύνῃ λέγω. Srv. XI. 17. — Kol. III. 16. IV. 6. II. Th. II. 16. in anstai ἐν χάριτι. — I. Kor. I. 17. in snutrein waurdis ἐν σοφίᾳ λόγου. — I. Tim. II. 11. in hliuþa ἐν ἡσυχίᾳ. — II. 12. wisan in þahainai εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. — L.

VIII. 15. akran bairand in þulainai *καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ*. Srv. II. Kor. XII. 12. — II. Kor. I. 6. in stiwitja þizo samono þulaine *ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων*. — E. I. 3. izei gaþiuþida uns in allai þiuþeinai *ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ*. Srv. II. Kor. IX. 6. — Ř. IX. 22. in managai laggamodein *ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ*. — II. Tim. IV. 2. in allai usbeisnai *ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ*. — II. Tim. II. 25. in qairrein *ἐν πρᾳότητι*. — G. VI. 1. in ahmin qairreins *ἐν πνεύματι πρᾳότητος*. — I. Kor. XVI. 14. allata izwar in friaþwai wairþai *πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω*. — Srv. E. I. 4. II. 4. III. 18. IV. 2. 15. 16. V. 2. I. Th. V. 13. J. XV. 9. 10. — I. Kor. XVI. 20. goleiþ izwis misso in frijonai weihai *ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ*. Srv. II. Kor. XIII. 12. I. Th. V. 26. — II. Kor. IV. 2. ni gaggandans in warein *μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ*. — Ř. XIII. 4. in þwairhein *εἰς ὀργήν*. — G. V. 26. misso in neiþa wisandans *ἀλλήλοις φθονοῦντες*. Kol. III. 21. ei ni wairþeina in unluston *ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν*. — I. Th. III. 3. ei ni ainshun afagjaidau in þaim aggwiþom *τῷ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις*. — II. Kor. XI. 9. in allaim unkaureinom izwis mik silbin fastaida *ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα* (řecky jiný názor). — II. Kor. I. 4. in allaim aglom *ἐν πάσῃ θλίψει*. — II. Kor. VIII. 2. in managamma kustau aglons *ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως*. — II. Kor. II. 1. in saurgai *ἐν λύπῃ*. — E. V. 21. ufhausjandans izwis misso in agisa Xristaus *ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ θεοῦ*. Srv. II. Kor. VII. 1. — Filip. III. 19. wulþus in skandai ize *ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν*.

§ 170. b) in s dativem označuje obvod předmětu, ve který děj působí, a sice: *α*) přímo jakožto předmět osobní: G. II. 16. in Xristau Jesua galaubidedum *εἰς Χ. Ἰ. ἐπιστεύσαμεν*. Srv. Mk. I. 15. E. I. 15. — I. Kor. XV. 23. þaiei in quma is wenjand. Srv. XV. 19. — Filip II. 24. gatraua in fraujin *πέποιθα ἐν κυρίῳ*. Srv. G. V. 10. II. Kor. II. 3. VII. 16. X. 1. Filip III. 4. II. Th. III. 4. Ř. XIV. 14. Filip III. 4. II. Kor. VIII. 22. — II. Kor. XII. 6. ibai lvas in mis lva muni *μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται*. — II. Kor. II. 8. bidja izwis tulgjan in imma friaþwa *παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην*. — VIII. 7. þizai uz izwis in uns friaþwai *τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ*. — XV. 10. so ansts is in mis halka ni warþ *ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη*. Srv. IX. 8. — I. 5. ufarassus ist þulaine Xristaus in uns *περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς*. — L. III. 22. þu is sunus meins sa liuba in þuzei waila galeikaida *Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν σοὶ ηὐδόκησα*. Srv. II. Kor. XII.

10. — G. IV. 18. goþ ist aljanon in godamma sinteino *καλὸν τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε.* — E. II. 2. ahmins þis nu waurkjandins in sunum *πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς.* Srv. E. I. 20. VI. 13. Mk. VI. 14. — Filip IV. 3. miþarbaidedun mis in aiwaggeljon *ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι.* — II. Kor. VIII. 23. gaman mein jah gawaurstwa in izwis *κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός.* — I. Th. III. 2. andbahts in aiwaggeljon *σύνεργον ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.* Srv. II. Kor. X. 14. — VIII. 22. þanei gakausidedum in manageim *ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς.* — Kol. IV. 12. usdaudjands in bidom *ἀγωνιζόμενος ἐν ταῖς προσευχαῖς.* Srv. I. Tim. V. 17.

β) Jakožto druhý předmět věcný vedle předmětu osobního: Ř. XI. 23. niba gatulgjand sik in ungalaubeinai *ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ.* Srv. II. Th. II. 17. — II. Th. III. 5. frauja garaihtjai hairtona izwara in friaþwai guþs jah in usþulainai Xristaus *ὁ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.* — Kol. I. 28. laisjandans all manne in allai handugein *διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ.* Srv. G. VI. 6. I. Tim. II. 11. II. Tim. III. 14. — I. Tim. II. 7. laisareis þiudo in galaubeinai *διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει.* — II. Tim. III. 16. du talzeinai in garaihtein *πρὸς παιδείαν ἐν δικαιοσύνῃ.* — II. Kor. VI. 4.—7. in allamma ustaiknjandans unsswe guþs andbahtos, in stiwitja managamma, in aglom (& cet. 19krát in s dat.) *ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσι*... Srv. VII. 11. VIII. 24. XI. 23. Sk. VII. c. — I. Tim. V. 10. in waurstwam godaim weitwodiþa habandei *ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη.*

§ 171. *γ*) volněji jako předmět, jehož činnost jen se týká: I. Tim. IV. 12. frisahts sijais þaim galaubjandam in waurda, in usmeta, in friaþwai, in galaubeinai, in swikniþai *τύπος γίνου τοῖς πιστοῖς ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ.* — I. Tim. I. 2. walisin barna in galaubeinai *γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει.* Srv. I. 4. Sk. II. c. — E. I. 3. izei gaþiuþida uns in himinakundaim *ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.* — II. Kor. XI. 21. in þammei ƕe ƕas ananantеiþ, gadars jah ik *ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ τολμῶ κἀγώ.* — VII. 16. in allamma gatraua in izwis *ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.* — Kol. IV. 12. fullawitans in allamma wiljin guþs *πεπληρωμένος ἐν πάντι θελήματι τοῦ θεοῦ.* — E. III. 4. ei mageiþ fraþjan frodein meinai in runai Xristaus *πρὸς ὃ δύνασθε νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χ.* — II. Kor. VI. 3. ni ain-

hun þannu in waihtai gibandans bistuqqe *μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν.* — II. Kor. III. 10. IX. 3. in þizai halbai *ἐν τῷ μέρει τούτῳ.* — Kol. II. 23. in fastubnja... ni in sweriþo lvizai *ἐν ἐθελοθρησκείᾳ ... οὐκ ἐν τιμῇ τινι.* — Kol. I. 11. in allai mahtai gaswinþidai *ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι.* — II. Kor. VIII. 10. ragin in þamma giba *γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι.* — Ř. VIII. 37. in þaim allaim jiukam *ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν.* — XIII. 6. in þamma silbin skalkinondans *εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες.* Srv. XIV. 18. — Sk. VIII. c. in þammei liugandans bigitanda (qua in re mentientes inveniuntur). — II. Kor. XI. 6. in allamma gabairhtidai *ἐν παντὶ φανερωθέντες.* Srv. E. V. 24. II. Kor. IX. 11. VIII. 7. — II. Kor. II. 9. sijaidu in allamma ufhausjandans *εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε.* Srv. Kol. I. 18. II. Tim. IV. 5. — Kol. I. 21. in waurstwam ubilaim (wisandans fijands gahugdai) *ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς (ὄντας ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ).* — E. II. 4 gabeigs wisands in armahairtein *πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει.* — II. Kor. XIII. 3. saei ni siukiþ in izwis ak mahteigs ist in izwis *ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν.* — XIII. 4. weis siukam in imma *ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ.* — Ř. VIII. 3. witodis in þammei siuks was *τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει.* — L. XVI. 10. saei triggws ist in leitilamma jah in managamma triggws ist *ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν.* Srv. XVI. 11. 12. XIX. 17. I. Tim. III. 11. — E. I. 6. (anstais) in þizaiei ansteigs was uns *χάριτος, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς.* — Ř. XIII. 4. guþs andbahts ist þus in godamma *θεοῦ διάκονός ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν.* — L. I. 18. framaldrozei in dagam seinaim *προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.*

Pozn. Mnohý z dokladů tropického užívání předložky in s dat. (jež zhusta napodobí řecké *ἐν*, které zase zakládá se nezřídka na názorech hebrejských) dle subjectivné úvahy možno by bylo jinak zařaditi; jeť nepochybný pouze společný znak všech, že in s dat. značí více méně abstractní obor či dosah působnosti, kruh pouze idealný, z něhož nebo v nějž děj se rozvíjí. Pochopitelno také, že skoro všecky doklady jsou z epištol sv. Pavla, jejichžto obsah jest zcela abstractní a překladateli působil zajisté nejvíce obtíží, tak že netřeba se diviti, že bez řec. originalu, který sám nejednou všeliké výklady dopouští, leckterému místu gotskému bychom snad ani nerozuměli.

§ 172. C. In jest jediná z vlastních předložek, která váže se také s genitivem. Pád tento nejsnáze vyloží se jako genitiv odlukový, úžeji jako celkový čili possessivný, v jehož dosah, obvod děj náleží,

čili z jehož působení se vyvíjí (jako známý genitiv infinitivu v řečtině [Xen. Kyr. I. 3. 9. *καταρροφοῦσι τοῦ δή, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς*. Thuk. I. 4. *Μίνως τὸ ληστικὸν καθῄρει τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ*] n. lat. vazba gerundivná: Sall. Cat. 6. 7. regium imperium initio conservandae libertatis fuerat. — Caes. B. Gall. IV. 17. Naves dejiciendi operis a barbaris missae. — Tac. Ann. II. 59. 1. Germanicus Aegyptum proficiscitur cognoscendae antiquitatis. Srv. Sall. Cat. 46. 2. Jug. 88. 4. a j.).

Značí pak gotské in s genitivem:

1. pohnutku či příčinu jednání a sice: *α*) osobní (v platnosti „k vůli“ komu): Mk. II. 27. sabbato in mans warþ gaskapans, ni manna in sabbato dagis *τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον*. — VI. 17. gaband ina in Herodiadins qenais *ἔδησεν αὐτὸν διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα*. — Mk. VIII. 35. saei fraqisteiþ saiwalai seinai in meina *ὃς ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ*. Srv. J. VI. 57. Mk. X. 29. L. XVII. 33. J. XII. 30. — Mk. XIII. 20. in þize gawalidane... gamaurgida þans dagans *διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας*. — L. VI. 22. uswairpand namin izwaramma... in sunaus guþs *ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου*. — J. XII. 9. qemun ni in Jesuis ainis *ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰ. μόνον*. Srv. II. Kor. IV. 5. 11. — I. Kor. IV. 10. in Xristaus. Srv. Filip. III. 7. — J. XII. 11. managai in þis garunnun *πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον*. — J. VI. 57. ik liba in attins *ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα*. — XI. 42. in manageins qaþ *διὰ τὸν ὄχλον εἶπεν*. — XII. 30. so stibna warþ in izwara *αὐτὴ ἡ φωνὴ γέγονεν δι' ὑμᾶς*. Srv. Ř. XI. 28. I. Kor. I. 13. IV. 6. XI. 24. II. Kor. II. 10. IV. 15. VIII. 9. Filip. I. 24. — I. Kor. VIII. 11. broþar in þize Xristus gaswalt *ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν*. — G. II. 4. in þize ufsliupandane galiugabroþre *διὰ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους*. — II. Kor. VII. 12. melida ni in þis anamahtjandins ni in þis anamahtidins *ἔγραψα οὐχ εἵνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος*. — J. VI. 51. þatei ik giba in þizos manasedais libainais *ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς*. — II. Kor. I. 6. þreihanda (gaþrafstjanda) in izwaraizos gaþlaihtais *θλιβόμεθα (παρακαλούμεθα) ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως*. — VIII. 8. (qiþa) in þizos anþaraize usdaudeins (*λέγω*) *διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς*. — XII. 19. rodjam in izwaraizos gatimreinais *λαλοῦμεν ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς*. — Sk. IV. d. in manne garehsnais qam (propter hominum dispensa-

tionem venit.). — I. Tim. V. 23. weinis leitil brukjais in qiþaus þeinis οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου. — J. XV. 21. allata taujand izwis in namins meinis πάντα ποιήσουσιν διὰ τὸ ὄνομά μου.

β) věcnou concretnou i abstractní (za příčinou čeho :) Mk. X. 29. saei aflailoti gard... in þizos aiwaggeljons ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου. Srv. L. XVIII. 29. I. Kor. IX. 23. — Mt. XXVII. 18. Wissa auk þatei in neiþis atgebun ina ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. Srv. Mk. X. 10. Filip. I. 15. — J. X. 19. missaqiss aftra warþ in þize waurde σχίσμα πάλιν ἐγένετο διὰ τοὺς λόγους τούτους. — Srv. Mk. IV. 17. VII. 29. J. XV. 3. — J. X. 32. in hvarjis þize waurstwe staineiþ mik? διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με; Srv. X. 33. XIV. 11. Filip. II. 30. I. Th. V. 13. — I. Kor. VII. 26. man nu þata goþ wisan in þizos andwairþons þaurftais νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην. — G. V. 13. in friaþwos ahmins skalkinoþ izwis misso διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. Srv. E. II. 4. — Ř. XIII. 5. duþþe ufhausjaiþ ni þatainei in þwairheins ak jah in miþwisseins διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. Srv. I. Kor. X. 25. — II. Kor. III. 10. in ufarassaus wulþaus ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. Srv. Filip. III. 8. — Filip. I. 15. in godis wiljins Xristu merjand δι' εὐδοκίαν τὸν X. κηρύσσουσιν. — I. Kor. VII. 5. ei ni fraisai izwara satana in ungahobainais izwaraizos ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. — E. IV. 18. framaþjai libainais guþs in unwitjis þis wisandins in im, in daubiþos hairtane seinaize ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν. — Tit. I. 11. in faihugairneins αἰσχροῦ κέρδους χάριν. — Sk. II. a. ni afwandida sik in fauramaþlje hvotos (non defecisse propter principum minas) — Sk. VIII. b. in unseleins seinaizos (propter nequitiam suam). — II. Tim. I. 12. in þizozei fairinos jah þata winna δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω. Srv. II. Th. I. 5. Tit. I. 13. — Kol. IV. 3. (runa) in þizozei jah gabundans im μυστήριον δι' ὃ καὶ δέδεμαι.

§ 173. 2. in s genitivem vyslovuje důvod pocitu a jeho projevu:

α) při slovesech pocitu: J. XI. 15. fagino in izwara χαίρω δι' ὑμᾶς. Srv. I. Kor. XVI. 17. I. Th. III. 9. — L. XV. 7. (10.) faheds wairþiþ in himina in ainis frawaurhtins idreigondins χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. Srv. II. Kor VII. 4. — Mt. IX. 36. infeinoda in ize ἐσπλαγχνίσθη περὶ

αὐτῶν. — Ř. XIV. 15. jabai in matis broþar þeins gaurjada *εἰ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται.* — Mk. III. 5. gaurs in daubiþos hairtins ize *συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν.* Srv. VI. 26. — Mk. VI. 6. sildaleikida in ungalaubeinais ize *ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.* Srv. XI. 18. — L. V. 9. sildaleik dishabaida ina in gafahis þize fiske *θάμβος περιέσχεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων.* — Mk. X. 24. þai siponjos afslauþnodedun in waurde is *οἱ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ.* — Mk. X. 22. iþ is ganipnands in þis waurdis *ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ.*

β) při slovech, jimiž pocit se projevuje: L. II. 20. hazjandans guþ in allaize þizeei gahausidedun *αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν.* Srv. XIX. 37. — II. Kor. VIII. 18. hazeins in aiwaggeljons (řeck. jinak:) *ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.* — Ef. I. 16. unsweibands awiliudo in izwara *οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν.* Srv. II. Th. I. 3. — II. Kor. IX. 15. awiliud guþa in þizos unusspillodons gibos is *χάρις δὲ τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.* — II. Th. I. 4. swaei weis ƕopam in stiwitjis izwaris *ὥστε ἡμᾶς καυχᾶσθαι ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν.* — Ř. XV. 9. in armahairteins hauhjan guþ *ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν.*

γ) při slovesech prosby a zaříkání: II. Th. II. 1. bidjam izwis in qumis fraujins unsaris *ἐρωτῶμεν ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν.* — I. Kor. XV. 31. gaswiltandans in izwaraizos ƕoftuljos *ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν.*

§ 174. 3. in s genitivem značí účel: J. XI. 4. so siukei nist du dauþau ak in hauheinais guþs *αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ.*

4. in s genitivem značí překážku: L. V. 19. ni bigitandans ƕaiwa innatbereina ina in manageins *μὴ εὑρόντες διὰ ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον.* Srv. Mk. III. 9. — I. Kor. X. 28. ni matjaiþ in jainis þis bandwjandins *μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα.* — II. Kor. III. 7. swaei ni mahtedeina fairweitjan du wlita Mosezis in wulþaus wlitis is *ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι εἰς τὸ πρόσωπον Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ.*

5. S genitivem zájmena in splývá skoro ve ztrnulé částice (či spojky): *α*) s tazacím ƕa jen jednou: II. Kor. XI. 11. in ƕis? *διὰ τί;* unte ni frijo izwis? guþ wait! *ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεός οἶδεν.*

β) často s ukazovacím þata a s enklitickým uh: Mk. X. 7. inuh þis bileiþai manna attin seinamma *ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ.* — Srv. Ř. XIII. 6. II. Kor. VII. 13.

MZK

I. Th. III. 7. II. Tim. II. 10. in uh þis = *διὰ τοῦτο*. — II. Kor. II. 8. IV. 16. V. 9. VI. 17. I. Th. V. 11. (= *διό*). — I. Th. IV. 8. (= *τοιγαροῦν*). Srv. ještě Sk. I. a. d. II. a. Prosté in þis E. III. 14. (= *τούτου χάριν*) Sk. IV. d.

γ) se vztažným þizei často: Mk. IX. 5. in þizei ni habaida diupaizos airþos *διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς*. Srv. L. IV. 18. (= *οὗ ἕνεκεν*) VII. 47. (= *οὗ χάριν*) VIII. 6. XVIII. 5. (= *διὰ τό*). — L. XIX. 44. (= *ἀνθ' ὧν*). — Ř XV. 7. II. Kor. IV. 13. XII. 10. Ef. III. 13. IV. 8. 25. I. Th. III. 1. (= *διό*). — I. Kor. X. 30. (= *ὑπὲρ οὗ*). — Filip. II. 26. (= *διότι*). — Tit. I. 5. in þize ei (= *ἵνα*). Srv. ještě Neh. V. 18. Sk. I. d. II. b. III. b. d. IV. a. b. c. VI. a. c. d. VIII. b.

δ) ještě širší in þizozei waihtais E. III. 1. Tit. I. 5. (= *τούτου χάριν*). — II. Tim. I. 6. (= *δι' ἣν αἰτίαν*).

Miþ (jednou psáno mid L. VII. 11.)

§ 175. Původní platností příslovka tato zajisté značila polohu mezi dvěma hranicemi (body nebo čarami.*) Pak polohu mezi větším počtem (lidí) a z této druhé platnosti teprve vyvinul se názor společnosti, který pak naprosto ovládl. V gotštině prvotné platnosti „mezi dvěma hranicemi“ a „mezi větším počtem (lidí)“ ještě nepochybnými doklady jsou potvrzeny.

1. Jako příslovka o sobě stojící miþ v zachovaném textu gotském nemá dokladův; avšak adverbialná platnosť ještě jest patrna: *α*) ve tmesi: J. VI. 22. miþ-ni-qam siponjam seinaim Jesus *οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς*.

β) v četných případech (v úvodu již na str. 5. a 6. zevrubně vypsaných), ve kterých miþ jest druhým praefixem slovesa již praefigovaného.

γ) ve spojce miþþanei, v níž i prvotná platnosť „uprostřed mezi“ jest patrna: Mt. XXVII. 12. miþþanei wrohiþs was *ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτόν*. Srv. I. X. 18. — Mk. IV. 4. miþþanei saiso *ἐν τῷ σπείρειν*. — L. I. 8. miþþanei gudjinoda is *ἐν τῷ ἱερατεύειν*

*) Také pro souznačné řecké *μετά* Tycho Mommsen ve Frankf. Progr. na r. 1874. dovozuje touž platnosť původní z *Α*. 416. *μετὰ γναμπτῇσι γέννσι*, *N* 200 *μετὰ γαμφηλῇσιν*, *N* 579 *T* 110 *μετὰ ποσσίν* a z hojně doloženého *μετὰ χερσίν*. Srv. Delbrück Synt. Forsch. IV. 132.

αὐτόν. Srv. II. 6. 27. 43. IV. 40. V. 1. 12. VIII. 5. 40. 42. IX. 18. 29. 33. 36. XVII. 11. 14. XVIII. 35. II. Kor. III. 15. 16.

δ) ve příslovce **miþþan**: Sk. II. a. nauh **miþþan** anastodjands (etiam tum, simul incipiens). Srv. II. c. — Sk. II. b. **miþþan** frumist (tunc primum).

§ 176. II. Jako praefix verbalný **miþ** dosti zhusta se naskytá, a značí: **1.** že děj vyvíjí se mezi větším počtem lidí vzájemně: Sk. V. a. ei... ni **miþqiþaina** (neve rixarentur).*) — L. IX. 30. wairos twai **miþrodidedun** imma *ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ*. — Mk. VIII. 11. dugunnun **miþsokjan** imma *ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ*.

2. ze vzájemnosti vyvinul se pojem **vystřídání**, přechodu z místa na místo (v. výklad při **anda- and**): I. Kor. XIII. 2. swaswe fairgunja **miþsatjau** *ὥστε ὄρη μεθιστάνειν*.

3. ze vzájemnosti vyvinul se pojem **spolkový**, stykový, jenž nejčastěji jest doložen: *α*) při slovesech prostých: Filip. IV. 3. þozei **miþarbaididedun** mis *αἵτινες συνήθλησάν μοι*. Srv. II. Tim. I. 8. — L. VII. 11. **mididdjedun** imma *συνεπορεύοντο αὐτῷ*. Srv. Mk. XV. 41. L. XIV. 25. — J. VI. 22. **miþ-ni-qam** siponjam seinaim *οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*. — I. Kor. IV. 8. ei jah weis izwis **miþþiudanoma** *ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν*. Srv. II. Tim. II. 12. — Filip. III. 10. **miþkauriþs** was dauþau is (*συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ*). — G. II. 13. **miþlitidedun** imma þai anþarai *συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποί*. — L. XV. 2. **miþmatjiþ** im *συνεσθίει αὐτοῖς*. Srv. I. Kor. V. 11. — Mt. XI. 14. jabai wildedeiþ **miþniman****) *εἰ θέλετε δέξασθαι*. — Filip. II. 22. **miþskalkinoda** mis *σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν*. — L. IX. 32. gaselvun þans **miþstandandans** imma *εἶδον τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ*. — I. Kor. IV. 4. nih waiht auk mis silbin **miþwait** *οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα*. — L. I. 58. **miþfaginodedun** izai *συνέχαιρον αὐτῇ*. Srv. I. Kor. XIII. 6. — II. Tim. IV. 16. ni manna mis **miþwas** *οὐδείς μοι συμπαρεγένετο*. — Ř. IX. 1. **miþweitwodjandein** mis miþwissein *συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεως*. — II. Tim. II. 11. jabai **miþlibam** *εἰ συζήσομεν*.

---

*) **Bernhardt** s **Vollmerem** zbytečně opravují čtení rukopisu v **missaqiþaina**.

) Poněvadž **miþ-niman zde značí **uvěřiti**, jest snad **miþ-** prostě zmocněním pojmu; ač možno by bylo pomýšleti též na „přijetí mezi sebe“ nebo „přijetí spolu s jinými věcmi.“

β) se slovesy již složenými: Mt. IX. 10. miþanakumbidedun Jesua *συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ*. Srv. Mk. II. 15. VI. 22. 26. L. VII. 49. XIV. 10. — Kol. IV. 10. sa miþfrahunþana mís *ὁ συναιχμάλωτός μου*. Srv. Filem. 23. — E. II. 5. miþgaqiwida uns Xristau *συνεζωοποίησε (ἡμᾶς) τῷ Χριστῷ*. Srv. Kol. II. 13. — II. Tim. II. 11. jabai miþgadauþnodedun *εἰ συναπεθάνομεν*. — Kol. II. 12. miþganawistrodai imma in daupeinai *συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι*. — E. II. 6. miþgasatida (uns) in himinakundaim *συνεκάθισεν (ἡμᾶς) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις*. — II. Kor. VII. 3. du miþgaswiltan *εἰς τὸ συναποθανεῖν*. — E. II. 22. miþgatimridai sijuþ *συνοικοδομεῖσθε*. — G. II. 13. Barnabas miþgatauhans warþ *συναπήχθη*. — Ř. XII. 16. þaim hnaiwam miþgawisandans *τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι*. — II. Kor. VIII. 18. gaþ-þan-miþsandidedum imma broþar *συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν*. — Mt. XXVII. 44. þai miþushramidans imma *οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ*. Srv. Mk. XV. 32. G. II. 20. — L. VIII. 7. miþuskeinandans þai þaurnjus *συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι*. — Kol. III. 1. miþurrisuþ Xristau *συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ*. Srv. Kol. II. 12. — E. II. 6. miþurraisida (uns) *συνήγειρε (ἡμᾶς)*. — II. Kor. XII. 18. jah miþinsandida imma broþar *καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν*. — J. XVIII. 15. miþinngalaiþ miþ Jesua *συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ*. — Filip. III. 17. miþgaleikondans meinai wairþaiþ *συμμιμηταί μου γίνεσθε*.

§ 177. Pozn. 1. Sdružením s miþ slovesa podmětná stávají se aspoň potud předmětnými, že vážou se s dativem sociativným, jakož viděti z dokladů výše již vytčených. — Týž dativ sociativný místo má ostatně i při přechodných slovesech (na př. II. Kor. XII. 18. miþinsandida imma broþar a j. č.)

Jen zřídka v platnosti prostého pádu opakováno miþ (zase s dativem sociativným): J. XVIII. 15. miþinngalaiþ miþ Jesua *συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ*. — Kol. II. 13. izwis miþgaqiwida miþ imma *ὑμᾶς συνεζωοποίησε σὺν αὐτῷ*.

Pozn. 2. Že by miþ měnilo sloveso imperfectivné v perfectivné, skoro na jisto lze popříti. Jen jednou praefigovaný tvar odpovídá řec. prostému (Mt. XI. 14. miþniman *δέξασθαι*) jinde všude převádí slovesa složená a sice jednou s *μετά* (I. Kor. XIII. 2. miþsatjan *μεθιστάνειν*) jinde se *σύν* a sice stejně tvary aoristické i trvalé. Všude také příliš mocně vyniká platnost sociativná, aby lze bylo mysliti na moc pouze formalnou.

III. Ve sloučení nominalném miþ značí: **1.** v původní platnosti předmět ležící mezi dvěma jinými: Ef. II. 14. miþgardawaddju faþos gatairands *τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας.*

2. předmět ve spolku s jiným: II. Kor. VIII. 19. miþgasinþa uns *συνέκδημος ἡμῶν.*

3. stav lpící při předmětu: Ř. IX. 1. miþweitwodjandein mis miþwissein *συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεως.* Srv. Ř. XIII. 5. I. Kor. VIII. 10. X. 25. II. Kor. I. 12. IV. 2. V. 11. I. Tim. I. 5. 19. IV. 2. Tit. I. 15.

§ 178. IV. Jako předložka miþ váže se pouze s dativem a značí:

1. v původní platnosti s dat. localným*) místo mezi dvěma hranicemi: Mk. VII. 31. qam at marein miþ tweihnaim markom Daikapaulaios *ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δ.* — Tropicky pak též místo uprostřed nějakého obalu: Mk. XIV. 62. gasailviþ sunu mans qimandan miþ milhmam himinis *ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.*

2. poměr vzájemnosti, jenž vyvinul se z názoru o poloze mezi větším počtem lidí: J. IX. 16. missaqiss warþ miþ im (mezi nimi) *σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.* Srv. X. 19. Sk. III. b. — VI. 52. sokun miþ sis misso *ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους* (mezi sebou vespolek!) Srv. XVI. 19. Mk. I. 27. IX. 14. 16. J. III. 25. — VI. 43. ni birodeiþ miþ izwis misso *μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων.* — J. XIII. 35. jabai friaþwa habaid miþ izwis misso *ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.* — Sk. III. a. miþ sis misso sik andrunnun sumai (inter se disputabant quidam invicem.) — Mk. VIII. 16. þahtedun miþ sis misso *διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους.* Srv. L. XX. 5. 14. — Mk. IX. 33. lva miþ izwis misso mitodeduþ? *τί πρὸς ἑαυτοὺς διελογίζεσθε;* — Mk. XV. 31. bilaikandans ina miþ sis misso *ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους.* — Mk. IX. 50. gawairþeigai sijaiþ miþ izwis misso *εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.* — E. IV. 32. wairþaiduh miþ izwis misso seljai *γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί.* — I. Th. V. 15. sinteino þiuþ laistjaiþ miþ izwis misso *πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε εἰς ἀλλήλους.*

---

*) Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 69. při předložce miþ uznává dativ jen za instrumentalný (sociativný) — ale Synt. Forsch. IV. 132. při prvotném významu ř. *μετά* již připouští také dativ localný.

§ 179. 3. ze vzájemné platnosti vyvinul se dalším postupem názor společnosti, nejprve zajisté při plurálech, kde původní „mezi" ještě jest stopovati, pak analogií také při singularu:

α) při pluralech: Mk. XV. 28. miþ unsibjam rahniþs was (mezi nepravé) *μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη*. — XV. 7. wasuh Barabbas miþ þaim miþ imma drobjandam *ἦν Β. μετὰ τῶν συστασιαστῶν*. — XIV. 54. was sitands miþ andbahtam *ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν*. — Mk. III. 7. Jesus aflaiþ miþ siponjam *ὁ Ἰ. ἀνεχώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν*. Srv. VIII. 10. 34. X. 46. XIV. 14. J. XVIII. 1. 2. VI. 3. — Mk. XI. 11. usiddja miþ þaim twalibim *ἐξῆλθεν μετὰ τῶν δώδεκα*. Srv. IV. 10. — G. IV. 25. skalkinoþ miþ seinaim barnam *δουλεύει μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς*. — I. Kor. XVI. 11. usbeida auk ina miþ broþrum *ἐκδέχομαι γάρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν*. Srv. XVI. 12. — Mt. IX. 11. dulve miþ motarjam jah frawaurhtaim matjiþ? *Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει*. Srv. G. II. 12. L. V. 30. Mk. II. 16. — L. XX. 1. atstoþun þai gudjans jah bokarjos miþ þaim sinistam *ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις*. Srv. Mk. XV. 1. — XV. 31. bilaikandans ina miþ þaim bokarjam *ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων*. — Mk. I. 20. miþ asnjam *μετὰ τῶν μισθωτῶν*. — Mt. XXVII. 66. miþ þaim wardjam *μετὰ τῆς κουστωδίας*. — Mk. VIII. 38. miþ aggilum *μετὰ τῶν ἀγγέλων*. Srv. II. Th. I. 7. — Mk. III. 6. Fareisaieis miþ þaim Herodianum. — L. XIV. 31. þagkeiþ siaiu mahteigs miþ taihun þusundjom gamotjan þamma miþ twaim tigum þusundjo gaggandin ana sik *βουλεύεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;* — L. XV. 29. ei miþ frijondam meinaim biwesjau *ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ*. — XV. 30. saei fret þein swes miþ kalkjom *ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν*. — Ř. XII. 15. faginon miþ faginondam, gretan miþ gretandam *χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων*. — II. Tim. II. 22. gawairþi miþ þaim bidai anahaitandam fraujan *εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον*. — Ř. XII. 18. miþ allaim mannam gawairþi habandans *μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες*. — E. VI. 24. ansts miþ allaim *ἡ χάρις μετὰ πάντων*. — II. Kor. I. 1. miþ allaim þaim weiham *σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι*. Srv. E. III. 18. I. Th. III. 13. — II. Kor. VI. 16. miþ galiugam *μετὰ εἰδώλων*. — Mk. I. 13. was miþ diuzam *ἦν μετὰ τῶν θηρίων*. — (Slova collectivná): Ř. XV. 10. sifaiþ, þiudos, miþ managein is *εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ*. — I. Kor. XVI. 19. Priska

miþ ingardjon seinai aikklesjon Πρ. σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. — Mt. IX. 15. miþ im ist bruþfaþs μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος. Srv. Mk. II. 19. L. II. 51. V. 29. 34. VI. 17. VII. 6. J. XVII. 12. XVIII. 4. 18. II. Kor. VIII. 22. — L. IX. 49. ni laisteiþ miþ unsis οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. Srv. II. Th. I. 7. — Mk. XIV. 7. sinteino þans unledans habaiþ miþ izwis πάντοτε τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. Srv. J. VII. 33. XII. 8. XIII. 33. XIV. 9. 16. 17. XVI. 4. I. Kor. XVI. 23. 24. II. Kor. I. 21. IV. 14. XIII. 11. Filip IV. 9. Kol. IV. 19. I. Th. V. 28. II. Th. III. 16. 18. — Mk. II. 19. miþ sis haband bruþfaþ μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον. Srv. VIII. 14. IX. 8.

§ 180. β) při singularu (v platnosti prostě spolkové): Mk. IX. 4. Helias miþ Mose, jah wesun rodjandans miþ Jesua Ἠλίας σὺν Μωσεῖ καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. — Mt. XXVI. 69. jah þu wast miþ Jesua. Srv. XXVI. 71. Mk. XIV. 67. J. XVIII. 15. — Filip I. 23. miþ Xristau wisan. Srv. Kol. II. 20. III. 3. — L. II. 5. miþ Mariin. — Mt. VIII. 11. miþ Abrahama. — Mk. I. 29. miþ Jakobau. — Sk. II. a. miþ Joseba. — G. II. 1. miþ Barnabin. — Kol. IV. 9. miþ Aunisimau. — Filip IV. 3. miþ Klemaintau. — II. Kor. VI. 15. ƕouh þan samaqisse Xristau miþ Bailiama aiþþau ƕo daile galaubjandin miþ ungalaubjandin? τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαλ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; — L. II. 13. anaks warþ miþ þamma aggilau managei harjis himinakundis ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου. — II. 36. libandei miþ abin jera sibun ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτά. — Ř. XVI. 24. Ansts fraujins miþ ahmin izwaramma ἡ χάρις τοῦ κυρίου μετά (πάντων ὑμῶν). Srv. G. VI. 18. — G. IV. 30. ni nimiþ arbi sunus þiujos miþ sunau frijaizos οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. — E. IV. 25. rodjaiþ sunja ƕarjizuh miþ neƕundjin seinamma λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. — I. Th. IV. 17. framwigis miþ fraujin wairþam πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. — List. Neap. miþ diakuna jah miþ gahlaibam (-aim, -im) unsaraim. — Mk. VIII. 2. dagans þrins miþ mis wesun ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι. Srv. L. XV. 6. 9. 31. J. VIII. 29. XIII. 18. XIV. 30. XV. 27. XVI. 32. XVII. 24. I. Kor. XV. 10. XVI. 4. II. Kor. IX. 4. G. I. 2. II. 3. II. Tim. IV. 11. — Mt. V. 40. miþ þus. Srv. L. I. 28. J. III. 26. (Sk. IV. a.) IX. 37. II. Tim. IV. 11. — Mt. V. 25. und þatei is in wiga miþ imma ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ. Srv. Mt. V. 41. XXVII. 54. Mk. I. 36. II. 25. 26. IV. 36. V. 18. 24.

XIV. 43. 53. XV. 7. 27. XVI. 10. L. I. 66. V. 9. VI. 3. 4. VII. 36. VIII. 1. 38. 45. IX. 32. J. VI. 66. IX. 40. XI. 16. XII. 2. 17. XVIII. 26. I. Kor. VII. 12. II. Kor. XIII. 4. I. Th. IV. 14. V. 10. II. Th. III. 14. — L. I. 56. gastoþ Mariam miþ izai *ἔμεινε Μαριὰμ σὺν αὐτῇ*. Srv. VII. 12. J. XI. 31. 33. I. Kor. VII. 12. — Mk. III. 14. gawaurhta twalif du wisan miþ sis *ἐποίησε δώδεκα ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ*. Srv. V. 37. 40.

4. z názoru o spolku mezi osobami živými podává se také společné trvání věcí neživých (nebo i abstractních): Mk. XV. 23. gebun imma drigkan wein miþ smyrna *ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον*. — II. Kor. VI. 14. ƕo dailo garaihtein miþ ungaraihtein aiþþau ƕo gamainduþe liuhada miþ riqiza *τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος*; — E. VI. 23. friaþwa miþ galaubeinai *ἀγάπη μετὰ πίστεως*. — I. Tim. I. 14. ansts miþ galaubeinai jah friaþwai *ἡ χάρις μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης*. — I. Tim. VI. 6. gagudei miþ ganauhin *εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας*. — Ef. IV. 31. wajamereins miþ allai unselein *βλασφημία σὺν πάσῃ κακίᾳ*.

§ 181. 5. miþ s dat. značí vlastnost, skutky a pod. jež, jsouce ve spolku s podmětem jsou jeho přívlastkem: Kol. III. 9. afslaupjandans izwis þana fairnjan mannan miþ tojam is *ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ*. — G. V. 24. leik sein ushramidedun miþ winnom jah lustum *τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ἐπιθυμίαις*. — I. Kor. VII. 18. miþ faurafillja galaþoþs warþ ƕas *ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη*.

6. miþ s dat. značí okolnosť děj doprovázející jakožto určení způsobu: Mk. III. 26. gasailƕand sunu mans qimandan miþ mahtai managai *ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον μετὰ δυνάμεως πολλῆς*. Srv. I. Kor. V. 4. — L. IV. 36. miþ waldufnja jah mahtai anabiudiþ þaim unhrainjam ahmam *ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι*. Srv. Mk. I. 27. — Mt. XXVI. 7. afaiaik miþ aiþa *ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου*. — Mk. III. 5. ussailƕands ins miþ moda *περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς*. — Mk. X. 30. miþ wrakom *μετὰ διωγμῶν*. — L. XVII. 20. ni qimiþ þiudangardi guþs miþ atwitainai *οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως*. — Mk. IV. 16. miþ fahedai *μετὰ χαρᾶς*. Srv. L. VIII. 13. X. 17. Filip II. 29. Kol. I. 11. — II. Kor. VII. 15. miþ agisa andnemuþ ina *μετὰ φόβου ἐδέξασθε αὐτόν*. — VIII. 14. miþ managai ufbloteinai bidjandans *μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι*. —

VIII. 19. miþ anstai σὺν τῇ χάριτι. — E. IV. 2. gaggan miþ allai hauneinai... miþ usbeisnai usþulandans izwis misso περιπατῆσαι μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης ... μετὰ μακροθυμίας ἀνεχόμενοι ἀλλήλων. — Filip IV. 6. miþ awiliudam μετὰ εὐχαριστίας. Srv. I. Tim. IV. 3. 4. — II. Th. III. 12. miþ rimisa waurkjandans μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι. — I. Tim. II. 9. miþ gariudjon μετὰ αἰδοῦς. — II. 15. miþ gafraþjein μετὰ σωφροσύνης. — III. 4. miþ allai anawiljein μετὰ πάσης σεμνότητος. — II. Tim. II. 10. miþ wulþau μετὰ δόξης. — Sk. I. b. miþ sunjai (vere). — VIII. c. miþ balþein (cum confidentia). — VIII. 6. miþ hatiza andhofun (cum ira responderunt). — VIII. c. miþ baitrein þwairheins rodidedun (cum acerbitate irae locuti sunt). — Určení concretnější: L. XIX. 23. miþ wokra galausidedjau þata σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό. — Mk. IX. 24. miþ tagram qaþ μετὰ δακρύων ἔλεγε. — XIV. 48. urrunnuþ miþ hairum ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν. — L. V. 19. gasatidedun ina miþ þamma badja καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ. — IX. 39. tahjiþ ina miþ ƕaþon σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ. — J. XVIII. 3. ... iddjuh jaindwairþs miþ skeimam jah haizam jah wepnam ... ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων.

7. V jediném případě již v gotštině miþ s dat. značí skoro nástroj jakožto společníka: L. XVII. 5. 15. miþ stibnai mikilai hauhjands guþ μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν.

Þairh

§ 182. Původní platností þairh znamená průchod nějakým (omezeným) prostorem z kraje do kraje, přenesené pak také průchod dobou od počátku do konce.

I. V platnosti příslovečné v zachovaném textu gotském nemá dokladu; rovně není doloženo ve tmesi.

II. Jako praefix druží se pouze ke slovesům, a značí:

1. že děj rozvíjí se skutečně hmotně procházeje prostorem z kraje do kraje: Mk. II. 23. warþ þairhgaggan imma þairh attisk ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων. — L. II. 15. þairhgaggaima ju und Beþlahaim διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλέεμ. Srv. I. Kor. XVI. 5. — (Tropicky): L. II. 35. þeina saiwala þairhgaggiþ hairus σοῦ τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία. — L. XVII. 11. jah is þairhiddja þairh midja Samarian jah Galeilaian

καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. — I. Kor. X. 1. allai marein þairhiddjedun *πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον.* — L. XVIII. 25. raþizo ist ulbandau þairh þairko neþlos þairhleiþan *εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν.* Srv. L. XIX. 1. — Poněkud jen pozměněným smyslem t. j. s vedlejším ponětím výčtu místa od místa: L. IX. 6. þairhiddjedun and haimos *διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας.* — I. Tim. V. 13. laisjand sik þairhgaggan gardins *μανθάνουσι περιερχόμεναι τὰς οἰκίας.* — Mk. XI. 16. ni lailot ei lvas þairhberi kas þairh þo alh *οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεύος διὰ τοῦ ἱεροῦ.*

2. že děj rozvíjí se, procházeje větším počtem (lidí): L. IV. 30. iþ is þairhleiþands þairh midjans ins iddja *αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.*

3. že děj rozvíjí se procházeje ne sice středem prostoru, ale mimo něj z kraje do kraje (kolem): L. XVIII. 37. gataihun imma þatei Jesus Nazoraius þairhgaggiþ *ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.* Srv. L. XIX. 4. J. IX. 1. (V téže platnosti se střídá s faura: L. XVIII. 36. gahausjands managein fauragaggandein *ἀκούσας ὄχλου διαπορευομένου.*) — Mt. IX. 9. þairhleiþands jainþro *παράγων ἐκεῖθεν.* — I. Kor. XVI. 7. þairhleiþands *ἐν παρόδῳ* (spojuje názory sub 1. i 3. vytčené: Pavel pocestuje skrze město, ale také „jen mimo jda" nechce se s bratřími Korinthskými setkati: ni wiljau izwis nu þairhleiþands sailvan *οὐ θέλω ὑμᾶς ἐν παρόδῳ ἰδεῖν*).

4. že děj rozvíjí se určitou dobou z kraje do kraje, od počátku do konce procházeje, ve druhé řadě pak stále trvaje: α) L. II. 8. hairdjos wesun in þamma samin landa þairhwakandans *ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες.* — L. VI. 12. was naht þairhwakands in bidai *ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ.* — L. V. 5. alla naht þairharbaidjandans waiht ni nemum *δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν.*

β) J. IX. 41. frawaurhts izwara þairhwisiþ *ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.* Srv. Ř. XI. 22. G. II. 5. Kol. I. 23. I. Tim. IV. 16. V. 5. — Filip I. 25. wisa jah þairhwisa at allaim izwis *μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν.*

5. tropicky, že děj úplně (z kraje do konce) t. j. dokonale se rozvíjí: II. Kor. IV. 6. þo þan þairhgaleikoda in mis *ταῦτα δὲ μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτόν.* — II. Kor. III. 18. wulþu fraujins þairhsailvandans *τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι.*

§ 183. Pozn. 1. Sloveso nepřechodné praefixem þairh mění se v přechodné: L. VI. 12. was naht þairhwakands ἦν διανυκτερεύων (ale téže sloveso absol.: L. II. 8. þairhwakandans ἀγραυλοῦντες!) — L. II. 35. saiwala þeina þairhgaggiþ hairus σοῦ τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία. (Srv. I. Kor. X. 1. XVI. 5. I. Tim. V, 13.; ale absol.: L. XVIII. 37. XIX. 4. J. IX. 1.; þairh s acc. opakováno Mk. II. 23. L. XVII. 11. Místo þairh položeno and: L. IX. 6. þairhiddjedun and haimos διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας). — L. XIX. 2. þairhlaiþ Jaireikon διήρχετο τὴν Ἰεριχώ (ale absol.: I. Kor. XVI. 7. Mt. IX. 9. — þairh opakováno: L. IV. 30. XVIII. 25). — L. V. 5. alla naht þairharbaidjandans δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες.

Pozn. 2. Že by þairh měnilo sdružené sloveso z imperfectivného v perfectivné, jest naprosto pochybno. Jen jednou praefigovaný tvar odpovídá prostému aoristickému: (Strbg.) L. V. 5. þairharbaidjandans κοπιάσαντες. Naproti tomu dvakrát praefigovaný tvar převádí řecký trvalý prostý: L. II. 8. þairhwakandans ἀγραυλοῦντες. — J. IX. 41. þairhwisiþ μένει. Z ostatních dokladů (složeného slovesa za složené) 15 opisuje děj trvalý, jen 11 perfectivný.

§ 184. III. Jako předložka þairh váže se pouze s accusativem (extensivným) a značí:

1. prostor, kterým děj prochází z kraje do kraje: Mk. IX. 30. iddjedun þairh Galeilaian παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας. — L. VI. 1. warþ gaggan imma þairh atisk ἐγένετο διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων. Srv. Mk. II. 23. a výše uvedené již doklady L. XVII. 11. þairh midja Samarian. — Mk. XI. 16. þairh þo alh.

2. otvor, kterým děj prochází z prostoru do prostoru: Mk. X. 25. þairh þairko neþlos galeiþan διὰ τῆς τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν. Srv. L. XVIII. 25. — Mt. VII. 13. inngaggaiþ þairh aggwu daur εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης. — managai sind þai inngaleiþandans þairh þata πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. Srv. J. X. 1. 2. — Též J. X. 9. þairh mik jabai ƕas inngaggiþ δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ (poněvadž obraz dveří tane na mysli mluvícího). — II. Kor. XI. 33. þairh augadauro in snorjon athahans was διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην.

3. větší počet (lidí), kterými děj prochází: L. IV. 30. þairhleiþands þairh midjans ins διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν. — J. VIII. 59. usiddja us alh usleiþands þairh midjans ins ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν. — Tropicky: II. Kor. I. 16. wilda

þairh izwis galeiþan ἐβουλόμην δι' ὑμῶν διελθεῖν. — Zase tropicky s vedlejším ponětím, že děj předmět od předmětu řadou prochází: II. Kor. IX. 11. in allai ainfalþein sei waurkeiþ þairh uns εἰς πᾶσαν ἁπλότητα ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν (εὐχαριστίαν τῷ θεῷ). — E. IV. 16. þairh allos gawissins andstaldis διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας *).

4. prostor, podél něhož děj se rozvíjí (jako þairhgaggan, þairhleiþan značí jíti kolem): Mt. VIII. 28. usleiþan þairh þana wig παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ.

§ 185. 5. tropicky þairh s acc. značí prostřednictví, kterým děj docházi dovršení, jím takořka procházeje, a sice:

a) prostředníka osobního: I. Th. IV. 14. guþ þans þaiei anasaislepun þairh Jesu tiuhiþ miþ imma ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. Srv. II. Kor. IV. 14. — G. I. 1. þairh Jesu Xristu. — V. 18. þairh Xristu. Srv. III. 4. I. 5. E. I. 5. G. IV. 7. — I. Kor. XV. 57. izei gaf unsis sigis þairh fraujan unsarana τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Srv. I. Th. V. 9. — Ř. VIII. 37. in þaim allaim jiukam þairh þana frijondan uns ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. — I. Kor. XV. 21. þairh mannan dauþus jah þairh mannan usstass dauþaize δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. — Mt. VIII. 17. þata gamelido þairh Esaiïn praufetau τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου. Srv. Mt. XXVII. 9. E. I. 1. II. Tim. I. 1. — II. Kor. I. 1. þairh wiljan guþs διὰ θελήματος θεοῦ. — Sk. III. a. þairh Herodes birunain (propter H. insidias). — E. III. 10. þairh aikklesjon διὰ τῆς ἐκκλησίας. — II. Kor. IV. 15. ansts managnandei þairh managizans ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων. — II. Tim. I. 6. þairh analagein handiwe meinaizo διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. — I. Tim. IV. 5. gaweihada þairh waurd guþs ἁγιάζεται διὰ λόγου θεοῦ. — Sk. VI. 6. þairh meina waurstwa (per mea opera). — I. Tim. II. 15. (qino) ganisiþ þairh barne gabaurþ (γυνὴ) σωθήσεται διὰ τῆς τεκνογονίας. — L. I. 70. rodida þairh munþ praufete ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν προφητῶν. Srv. L. XVIII. 31. I. Tim. IV. 14. Sk. VI. c. — Mk. VI. 2. mahteis swaleikos þairh handuns is wairþand δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται. — E. III. 16. þairh ahman seinana διὰ τοῦ πνεύ-

---

*) Tento doklad bylo by lze vykládati prostě modálně v. níže sub 7.

ματος αὐτοῦ. — II. Kor I. 19. Jesus Xristus, saei in izwis þairh uns wailamerjada, þairh mik jak Silbanu jah Teimau þaiu *Ἰ. Χρ. ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς δι' ἐμοῦ καὶ Σ. καὶ Τ.* — J. XIV. 6. þairh mik. — II. Kor. I. 20. II. 14. V. 20. þairh uns. — Kol. I. 16. alla þairh ina gaskapana sind *τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἔκτισται.* Srv. I. 20. Ř. XI. 36. II. Kor. I. 20. E. II. 17. — II. Kor. XII. 17. þairh lvana bifaihoda izwis *διὰ αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς.* — Ř. XIV. 14. ni waiht gawamm þairh sik silbo *οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ.*

b) prostředek věcný a sice *α)* hmotný: I. Kor. XIII. 12. sailvam nu þairh skuggwan *βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου.* — I. Kor. XVI. 3. þanzei gakiusiþ þairh bokos *οὓς ἐὰν δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν.* Srv. II. Kor. X. 9. 11. II. Th. III. 14. — II. Kor. VI. (4.) 7. þairh wepna *διὰ τῶν ὅπλων.* — E. I. 7. habam faurbauht þairh bloþ is *ἔχομεν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ.* — II. 16. þairh galgan *διὰ τοῦ σταυροῦ.* Srv. G. VI. 14. Kol. I. 20. — Ř. VII. 4. þairh leik Xristaus *διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.* — Kol. II. 19. þairh gawissins jah gabindos *διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων.*

β) abstractný: E. V. 6. waurdam, þairh þoei qimiþ hatis guþs (*λόγοις*) *διὰ ταῦτα* (*γὰρ*) *ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ.* — Filem. 22. þairh bidos izwaros *διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν.* — Ř. VII. 11. frawaurhts lew nimandei þairh anabusn uslutoda mik jah þairh þo usqam *ἡ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.* Srv. VII. 8. 13. — II. Kor. III. 11. þata gataurnando þairh wulþu *τὸ καταργούμενον διὰ δόξης.* Srv. VI. 7. — E. II. 8. sijuþ ganasidai þairh galaubein *ἐστὲ σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως.* Srv. III. 10. 17. G. II. 16. Kol. II. 12. Filip. III. 9. II. Tim. III. 15. — I. Kor. X. 29. dulve auk frijei meina stojada þairh ungalaubjandins þuhtu *ἱνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως.* — II. Kor. VI. 8. þairh wajamerein *διὰ δυσφημίας.* — E. III. 6. þairh aiwaggeljon. Srv. I. Kor. XV. 2. II. Tim. I. 10. — Kol. I. 22. þairh dauþu *διὰ τοῦ θανάτου.* — Filip. I. 26. þairh meinana qum *διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας.* — II. Tim. I. 10. þairh garaihtein. — G. II. 21. þairh witoþ *διὰ νόμου.* — II. Kor. I. 4. þairh þo gaþlaiht *διὰ τῆς παρακλήσεως.* — I. Kor. I. 21. þairh handugein ... þairh þo dwaliþa *διὰ τῆς σοφίας ... διὰ τῆς μωρίας.* — Ř. XV. 4. ei þairh þulain wen habaima *ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.* — L. I. 78. þairh infeinandein armahairtein *διὰ σπλάγχνα*

ἐλέους. — II. Kor. IX. 12. þairh managa awiliuda... þairh gakust *διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν ... διὰ τῆς δοκιμῆς*. — G. V. 6. galaubeins þairh friaþwa. waurstweiga *πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη*. — Ř. VII 13. þairh þata þiuþeigo *διὰ τοῦ ἀγαθοῦ*. — J. XI. 4. þairh þata. Srv. Sk. V. d. VI. d.

§ 186. 6. s prostředkem, kterým děj dochází dovršení, úzce souvisí příčina, kterou þairh s acc. značí v těchto případech: Ř. VII. 25. awiliudo guþa þairh Jesu Xristu *εὐχαριστῶ τῷ θεῷ διὰ Ἰ. Χρ.* Srv. II. Kor. I. 11. Kol. III. 17. — Ř. VIII. 3. siuks was þairh leik *ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός*. — II. Kor. VIII. 5. (sik silbans atgebun) uns þairh wiljan guþs (*ἑαυτοὺς ἔδωκαν*) *ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ*. — G. II. 19. þairh witoþ witoda gaswalt *διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον*. — IV. 13. þairh siukein leikis aiwaggelida izwis *δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν*. — Filip. I. 19. þairh izwara bida *διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως*. — Kol. III. 6. þairh þoei qimiþ hatis guþs *δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ*. — I. Th. IV. 2. anabusnins atgebum izwis þairh fraujan *παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου*. — II. Tim. I. 14. þata godo anafilh fastai þairh ahman weihana *τὴν καλὴν παρακαταθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου*. — Sk. VII. a. þairh þoei usbar qiþands (quare exclamavit dicens).

Sem přiřadíme též doklady, ve kterých þairh s accus. značí předmět, skrze který kdo koho zaříká: Ř. XII. 1. bidja nu izwis, broþrjus, þairh bleiþein guþs *παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ*. — Ř. XII. 3. qiþa auk, þairh anst guþs, *λέγω γάρ, διὰ τῆς χάριτος ...*

7. Velmi uslabená platnosť instrumentalná zvrací se v určení způsobu, jež accusativem s þairh jest vysloveno v těchto dokladech: L. VIII. 4. qaþ þairh gajukon *εἶπε διὰ παραβολῆς*. — Ř. X. 17. gahauseins þairh waurd Xristaus *ἡ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ*. II. — Kor. V. 7. unte þairh galaubein gaggam, ni þairh siun *διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους*. — II. Kor. II. 4. gamelida izwis þairh managa tagra *ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων*. — Ef. VI. 18. þairh allos aihtronins jah bidos aihtrondans *διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι*. — Filip. I. 20. mikiljada Xristus jaþþe þairh libain jaþþe þairh dauþu *μεγαλυνθήσεται Χ. εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου*. — Kol. II. 22. þairh þatei is brukjaidau *τῇ ἀποχρήσει*. — I. Tim. II. 10. guþ blotan þairh waurstwa goda (*θεοσέβειαν*) *δι' ἔργων ἀγαθῶν*. — II. Tim. II. 2.

þoei hausides at mis þairh managa weitwodja *ἃ ἤκουσας παρ᾽ ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων.* — Sk. II. b. gabaurþ anþara þairh þwahl usþulan (genituram alteram per lavacrum pati). — Sk. I. c. þairh liugn (per mendacium). List. Neap. (I. II. III. IV.) þairh kawtsjon (per cautione!).

Uf

§ 187. První platností gotské uf nepochybně značilo polohu pod nějakou mezí, a odtud při slovesech ruchu vyvinul se názor o směru do hloubky nebo zespod vzhůru.

I. Jako prostá příslovka uf v zachovaném textu gotském nemá dokladu. Ve tmesi stojí jednou (se změnou v písmě): L. XVIII. 38. ub-uh-wopida *ἐβόησε.*

II. Jako praefix verbalný naskytá se dosti zhusta a značí:

1. že děj slovesa rozvíjí se ve hloubce (pod povrchem) nebo do hloubky: L. III. 21. at Jesu ufdaupidamma *Ἰησοῦ βαπτισθέντος.* Srv. VII. 29. J. XIII. 26. — I. Kor. XV. 54. ufsaqqiþs warþ dauþus in sigis *κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος.* — I. Kor. XV. alluh auk ufhnaiwida uf fotuns imma *πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.* Srv. XV. 27. 28. E. I. 22. Filip. III. 21. — L. XIX. 36. ufstrawidedun wastjom seinaim ana wiga *ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.* — List. Neap. (I. II. III. IV.) i Aret. ufmelida — Ef. VI. 14. ufgaurdanai hupins izwarans *περιζωσάμενοι τὴν ὀσφύν.* — Tropicky: Mt. VIII. 27. jah windos jah marein ufhausjand imma *καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ.* Srv. VI. 24. Mk. I. 27. IV. 41. L. II. 51. VIII. 25. X. 17. 20. Ř. VIII. 7. X. 3. 16. XIII. 1. 5. I. Kor. XVI. 16. II. Kor. II. 9. G. III. 1. V. 7. 21. 22. 24. Filip. II. 8. Kol. III. 18. 20. 22. II. Th. I. 8. III. 14. I. Tim. III. 4. Sk. I. c. — Mk. VIII. 3. ufligand ana wiga *ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ.* Srv. L. XVI. 9. — S vedlejším ponětím tajnosti: G. II. 4. in þize ufsliupandane galiugabroþre þaiei innufslupun *διὰ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους οἵτινες παρεισῆλθον.* Srv. G. II. 12. — Mt. VI. 19. 20. þarei þiubos ufgraband *ὅπου κλέπται διορύσσουσι.**)

Původní pod ještě prokmitává také ve slovesech ufbrikan (podlamovati, ničiti) ufbrinnan, ač v dokladech slovesa tato jeví se

*) Zde lze pomýšleti na platnosť původní: (podkopávati).

skoro jen zmocněna: Mk. VI. 6. ni wilda izai ufbrikan οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. Srv. L. X. 16. I. Th. IV. 8. I. Tim. I. 13. — I. Kor. X. 32. un-uf-brikandans sijaiþ ἀπρόσκοποι γίνεσθε. — Mk. IV. 6. ufbrann (þata fraiw) ἐκαυματίσθη τὸ σπέρμα.

2. že děj slovesa rozvíjí se směrem zdola vzhůru: a) concretně: L. IV. 11. ana handum þuk ufhaband ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε. — Mk. III. 5. (L. VI. 10.) ufrakei þo handu þeina; jah ufrakida ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου; καὶ ἐξέτεινε (vztáhnouti). Srv. Mt. VIII. 3. Mk. I. 41. L. 13. — I. Kor. VII. 18. ni ufrakjai μὴ ἐπισπάσθω (ἀκροβυστίαν).

b) Směr vzhůru jest jen pomyslný při slovesech vzvolání, vzdechnutí a pod.: Mt. XXVII. 46. ufhropida Jesus ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς. Srv. Mk. I. 23. IX. 24. L. IV. 33. VIII. 28. XVI. 24. — L. I. 42. ufwopida stibnai mikilai ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ· Srv. VIII. 8. IX. 38. L. XVIII. 38. — Mk. VIII. 12. ufswogjands ahmin ἀναστενάξας τῷ πνεύματι. — L. VI. 21. ufhlohjanda γελάσετε (auf-lachen!).

3. že děj rozvíjí se (zdola vzhůru) až nad (slušnou) míru: II. Tim. III. 4. ufbaulidai τετυφωμένοι. — I. Kor. XIII. 4. (friaþwa) ni ufblesada (ἡ ἀγάπη) οὐ φυσιοῦται. Srv. I. Kor. IV. 6. Kol. II. 18. — II. Kor. X. 14. ufarassau ufþanjam uns ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς. Srv. Filip. III. 14.

4. že děj ze spod, od základů do vrcholku vyčerpán jest, t. j. uf děj slovesa zmocňuje: L. XV. 23. stiur þana alidan ufsneiþiþ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε. Srv. XV. 30. J. X. 10. I. Kor. V. 7.*) — Mt. VII. 16. 20. bi akranam ize ufkunnaiþ ins ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Srv. Mt. X. 26. Mk. II. 8. V. 29. 30. VI. 54. L. V. 22. VII. 37. 39. VIII. 46. XIX. 44. J. VI. 69. VII. 26. 51. VIII. 28. 32. 52. X. 38. XIV. 9. 20. 31. XVII. 7. 25. Ř. VII. 7. XI. 34. I. Kor. I. 21. XIII. 12. XVI. 18. II. Kor. I. 13. II. 9. V. 16. VI. 8. G. II. 9. IV. 9. Filip. II. 28. I. Th. III. 5. I. Tim. IV. 3. Neh. VI. 16.**)

§ 188. Pozn. 1. Inchoativná platnost praefixem uf se působí při slovesech, která značí nějaký zvuk (lidský): ufhlohjan L. VI. 21., uf-

*) Při ufsneiþan lze ostatně také pomýšleti na původní platnost: podřezati.

**) Tvaroslovný rozdíl ufkunnan-ufkunþa a ufkunnan-ufkunnaida nemá významu syntaktického; pročež doklady vyčteny jsou smíšené.

h r o p j a n Mt. XXVII. 46. Mk. I. 23. IX. 24. L. IV. 33. VIII. 28. XVI. 24., u f s w o g j a n Mk. VIII. 12., u f w o p j a n L. I. 42. VIII. 8. IX. 38. XVIII. 38.

I perfectivující moc praefixu tohoto četnější má doklady než-li praefixy jiné: přes to však přece není nepochybně dokázána. Svědčí jí:

1. praefigované tvary praesentní za prosté futurum: L. IV. 11. u f h a b a n d *ἀροῦσι*. (Strbg.) — L. VI. 21. u f h l o h j a n d a *γελάσετε*. — (Strbg.) J. VIII. 28. 32. XIV. 20. u f k u n n a i þ *γνώσεσθε*. — (Strbg.) Mt. X. 26. ni u f k u n n a i d a u *οὐ γνωσθήσεται* (ale tuto spíše o p t a t i v jest futuralný).

2. praefigovaná praeterita za aorist: (Strbg.) Mk. IV. 6. u f b r a n n *ἐκαυματίσθη*. — L. XV. 30. u f s n a i s t *ἔθυσας*. — u f k u n þ a Mk. V. 29. *ἔγνων*. J. XVII. 7. *ἔγνωκα*. — J. XVII. 25. Ř. XI. 34. *ἔγνω*. — u f k u n þ e s L. XIX. 44. *ἔγνως*. J. XIV. 9. *ἔγνωκας* — u f k u n þ e d u m *ἐγνώκαμεν* J. VI. 69. VIII. 52. II. Kor. V. 16. — u f k u n þ e d u n *ἔγνωσαν* J. VII. 26. XVII. 25. — u f k u n n a i d a *ἔγνω* I. Kor. 21.

3. prafigované optativy za aoristy: J. X. 10. ei u f s n e i þ a i *ἵνα θύσῃ*. — J. VII. 51. nibai u f k u n n a i þ *ἐὰν μὴ γνῷ*. — J. XIV. 31. ei u f k u n n a i *ἵνα γνῷ*. — X. 38. ei u f k u n n a i þ *ἵνα γνῶτε*. — Ř. VII. 7. ni u f k u n þ e d j a u (*οὐκ ἔγνων*). II. Kor. II. 9. ei u f k u n n a u *ἵνα γνῷ*.

4. imperativ praefigovaný za aor.: u f s n e i þ i þ *θύσατε* L. XV. 23.

5. infinitiv praefigovaný za aor.: (Strbg.) Mk. VI. 26. u f b r i k a n *ἀθετῆσαι* (ale jest složený i řecky!) — I. Th. III. 5. u f k u n n a n *γνῶναι*.

6. particip. praefig. praesent. za aor.: Mk. IX. 24. u f h r o p j a n d s *κράξας*. — (Strbg.) L. XVI. 24. *φωνήσας*. — (Strbg.) G. II. 9. IV. 9. u f k u n n a n d a n s *γνόντες*. — (Strbg.) J. XIII. 26. u f d a u p j a n d s *βάψας*.

7. Particip. praeter. praefig. za tvary aoristu nebo perf: I. Kor. V. 7. u f s n i þ a n s ist *ἐτύθη*. — II. Tim. III. 4. u f b a u l i d a i *τετυφωμένοι*. — L. III. 21. at Jesu u f d a u p i d a m m a *βαπτισθέντος*. Srv. VII. 29.

Ale nehledíc ani k tomu, že u f k u n n a i þ I. Kor. XVI. 18. opisuje trvalé (ovšem složené) *ἐπιγινώσκετε*; u f k u n n a i d a i II. Kor. VI. 8. zase trvalé *ἐπιγινωσκόμενοι*, téže praefigované sloveso v periodě patrně trvalé odpovídá slovesu nesloženému: L. VII. 39. sa iþ wesi

praufetus, ufkunþedi þau οὗτος εἰ ην προφήτης, ἐγίνωσκεν ἄν — ufhausjan převádí trvalé πείθεσθαι. G. III. 1. V. 7. — ufblesan doloženo jen v ději trvalém: I. Kor. XIII. 4. friaþwa ni ufblesada ἡ ἀγάπη οὐ φυσιοῦται. — I. Kor. IV. 6. ei ufblesans ni sijai (ἵνα μὴ φυσιοῦσθε). — Kol. II. 18. ufblesans φυσιούμενος. — Ufbrikan také opisuje děj trvalý: L. X. 16. saei ufbrikiþ izwis, mis ufbrikiþ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ. — ufwopjan podobné: L. VIII. 8. ufwopida ἐφώνει (ač dle contextu Ulfilas mohl míti na mysli děj perfectivný, jako jest L. I. 42. IX. 38. ufwopida ἀνεφώνησε). Konečně proti ufhropjands: Mk. IX. 24. κράξας, L. XVI. 24. φωνήσας, také prosté hropjands převádí aor.: Mt. XXVII. 50. Mk. V. 7. XV. 39. κράξας. Mk. I. 26. IX. 26. κράξαν — což jest zcela patrným důkazem, že perfectivnosť nezávisí na praefixu.

§ 189. III. Ve spojení nominalném uf přizpůsobuje stejnou měrou význam slova, značíc:

1. podrobenosť pod auctoritu: G. II. 5. ni hveilohun gakunþedum ufhnaiwein οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ. — II. Kor. VII. 15. þo allaize izwara ufhausein τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν. Srv. IX. 13. X. 5. 6. I. Tim. II. 11. Filem. 21. — Neh. VI. 18. ufaiþjai weisum imma (pod přísahou!)

2. pohyb zdola vzhůru: II. Kor. VIII. 4. miþ managai ufbloteinai bidjandans μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι. (Srv. z hlubokosti své těžkosti!)

3. nadměrnosť: II. Kor. XII. 20. ufswalleinos φυσιώσεις.

4. důkladné vyčerpání pojmu: I. Tim. II. 4. in ufkunþja qiman εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν. Srv. E. I. 17. IV. 13. Kol. I. 10. III. 10. II. Tim. II. 25. III. 7. Tit. I. 1.

§ 190. IV. Jako praeposice uf váže se s accusativem i s dativem:

A. s accusativem směrovým značí:

1. hmotně předmět, pod nějž děj výroku se nese: Mt. VIII. 8. ni im wairþs ei uf hrot mein inngaggais οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς. Srv. L. VII. 6. — L. VIII. 16. ni manna lukarn tandjands uf ligr gasatjiþ οὐδεὶς λύχνον ἅψας ὑποκάτω κλίνης τίθησιν. Srv. Mk. IV. 21.

2. tropicky moc, pod kterou se kdo neb co poddává, podrobuje. Na přechodu jest: I. Kor. XV. 25. und þatei galagjiþ guþ allans fijands is uf fotuns imma ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτου. — 26. alluh auk ufhnaiwida uf

ıotuns imma *πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ*. Srv. 27. 28. E. I. 22. — Zcela abstractní jsou: Ř. VII. 14. ik leikeins im frabauhts uf frawaurht *ἐγὼ σαρκικός εἰμι πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν*. — Sk. I. a. uf dauþaus atdrusun staua (sub mortis ceciderunt judicium).

§ 191. B. S dativem localným*) uf značí:

1. hmotně místo, pode kterým se děj rozvíjí: Mk. XII. 1. usgrof dal uf mesa *ὤρυξε ὑπολήνιον*. — L. XVII. 24. lauhmoni us þamma uf himina skeiniþ *ἡ ἀστραπὴ ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν λάμπει*. Srv. Kol. I. 23. — Mk. IV. 32. swaswe magun uf skadau is fuglos himinis gabauan *ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκίαν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν*. — I. Kor. X. 1. attans unsarai allai uf milhmin wesun *οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν*. — Tropicky (ač-li čtení je správné): L. III. 23. jah silba was Jesus swe jere þrijetigiwe uf gakunþai *καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα* (*ἀρχήμενος*). G. & L. překládají „sub manifestatione".

2. tropicky moc (osobu neb závazek) které podmět podléhá: L. VII. 8. Jah ik manna im uf waldufnja gasatids habands uf mis silbin gadrauhtins *καὶ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας*. Srv. Mt. VIII. 9. — G. IV. 2. uf raginjam ist *ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστί*. — IV. 3. uf stabim þis fairluaus wesum *ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν*. — I. Tim. VI. 1. swa managai swe sijaina uf jukuzjai þiwos *ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι*. — Ř. VII. 2. uf waira qens gabundana ist witoda *ὕπανδρος γυνὴ δέδεται νόμῳ*. — G. V. 18. ni sijuþ uf witoda *οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον*. Srv. I. Kor. IX. 20. G. IV. 4. 5. 21.

3. zase tropicky dobu udáním vladaře nebo pamětníka, pod kterým t. j. za kterého se co sběhlo: Mk. II. 26. uf Abiaþara gudjin *ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως*. L. IV. 27. managai þrutsfillai wesun uf Haileisain praufetau *πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου προφήτου*. — I. Tim. VI. 13. uf Paunteau Peilatau *ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου*.

Ufar

§ 192. K vyložení původní platnosti třeba na mysli míti, že již při uf z prvotného názoru o směru zdola vzhůru, vyvíjelo se ponětí „až nad bod (rovinu, míru) mezující" a v něm. auf skutečně zcela se

*) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 48.

vyvinulo, a ovládl názor „nad, na“. Také při ufar tento pojem se ustálil (jako při ř. ὑπέρ a lat. super) a ufar tedy původní platností značí 1. směr (zdola) vzhůru nad bod n. rovinu mezující; 2. polohu nad předmětem.

I. Jako příslovka prostá, ani ve tmesi v zachovaném textu gotském ufar doloženo není.

II. Ve sdružení slovesném ufar značí: 1. že děj slovesa rozvíjí se směrem nad jistou mezi neb aspoň na ni: Mk. IV. 7. ufarstigun þai þaurnjus ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι. — II. Kor. V. 2. bauainai ufarhamon gairnjandans τὸ οἰκητήριον ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες. — Sk. III. c. wullai raudai ufartrusnjandans wesun (lana rubra adspergebant). S vedlejším ponětím, že pohyb již dokončen a nastalo klidné trvání nad čím: J. XI. 38. staina ufarlagida was ufaro λίθος ἐπέκειτο. — Mk. XV. 26. was ufarmeli fairinos is ufarmeliþ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη. — Mk. IX. 7. warþ milhma ufarskadwjands im ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς. Srv. L. I. 35. IX. 34. — II. Kor. XII. 9. ei ufarhleiþrjai ana mis mahts ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις.

2. že děj slovesa dospěl nad míru obyčejnou nebo dovolenou: II. Kor. III. 9. und filu mais ufarist andbahti garaihteins πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης. — II. Kor. XII. 7. ei ni ufarhafnau ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. Srv. II. Th. II. 1. — II. Kor. XII. 7. ei ni ufarhugjau ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. — II. Kor. VII. 4. ufarfulliþs im fahedais ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ. Srv. I. Kor. XV. 58. — L. VI. 38. mitads ufargutana μέτρον ὑπερεκχυνόμενον. — I. Tim. III. 6. ufarhauhiþs τυφωθείς. — II. Th. I. 3. ufarwahseiþ galaubeins izwara ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν. — Sk. III. d. ufarþeihandei witodis hrainein (exsuperans legis purificationem).

§ 193. 3. tropicky moc, důstojnost, vynikající nad jiné: Ř. XIII. 1. all saiwalo waldufnjam ufarwisandam ufhausjai πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Srv. Fil. IV. 7. gawairþi guþs þatei ufarist all ahane ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν.

4. volnějším rozšířením původní platnosti ufar se slovesy značí, že děj dospívá nejen nad rovinu mezující, nýbrž až za ni (jako při praefixu hindar) a sice: α) hmotně: Mt. IX. 1. atsteigands in skip ufarlaiþ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασε.

β) tropicky (o překročení meze zákonem stanovené): L. XV. 29. ni hvanhun anabusn þeina ufariddja οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον. Srv. Sk. I. c. Poněkud obměněn jest význam slovesa ufar-

gaggan: I. Th. IV. 6. ei ƕas ni ufargaggai broþar seinana *τὸ μὴ ὑπερβαίνειν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ* (značí „předstihnutím oklamati, ošiditi).

5. ještě volnějším tropem ufar značí vytržení pojmu nad pojem sám, nebo překročení mezí mu vyměřených, t. j. zrušení jeho nebo obrácení ve stránku zlou: Mk. VIII. 14. ufarmunodedun niman hlaibans *ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους*. Srv. Filip. II. 30. III. 14. — Sk. III. c. ufarmiton (oblivisci). — Mt. V. 33. ni ufarswarais *οὐκ ἐπιορκήσεις*.

Pozn. 1. Sdružením s ufar stávají se slovesa nepřechodná přechodnými: I. Th. IV. 6. ei ƕas ni ufargaggai broþar seinana. Srv. Sk. I. c. L. XV. 29. — Filip. IV. 7. gawairþi þatei ufarist all ahane *ἡ εἰρήνη ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν*. (Absolutně téže sloveso: Ř. XIII. 1. II. Kor. III. 9.) — Sk. III. d. ufarþeihandei witodis hrainein (exsuperans legis purificationem). — L. IX. 34. (milhma) ufarskadwida ins *ἐπεσκίασεν αὐτοῖς*. — Předmět v dativu: L. I. 35. mahts hauhistins ufarskadweiþ þus *δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι*. Srv. Mk. IX. 7. — Snad též Mk. IV. 7. ufarstigun þai þaarnjus jah aflƕapidedun þata *ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό*. (Zeugma.)

Pozn. 2. Perfectivující platnost praefixu ufar jest pochybna. Jen jednou praefigovaný tvar odpovídá prostému perfectivnému: I. Tim. III. 16. ufarhauhiþs *τυφωθείς*; za to dva praefigované opisují nesložené přítomné: II. Kor. III. 9. ufarist *περισσεύει* I. Kor. XV. 58. ufarfulljandans *περισσεύοντες*. Jinde všude převádějí složené tvary a z těch 17 jest imperfectivných, pouze 11 perfectivných.

§ 194. III. I ve složení nominalném ufar v týchže platnostech se vyskytá:

1. značí hmotné dlení nad čím neb směřování nad co: Mk. XII. 16. so ufarmeleins *ἡ ἐπιγραφή*. — L. XX. 24. ƕis habaiþ manleikan jah ufarmeli? *τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν*. — I. Kor. XV. 48. ƕileiks sa ufarhiminakunda, swaleikai jah þai ufarhiminakundans *οἷος ὁ ἐπουράνιος τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι*. — Sk. III. b. ufarranneinim (aspersionibus).

2. nadměrnost: L. VI. 38. mitads ufarfulla *μέτρον πεπιεσμένον*. — VI. 45. uzuh allis ufarfullein hairtins rodeid munþs is *ἐκ γὰρ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ*.

3. důstojnost (vynikající nad jiné): Mk. X. 33. þaim ufargudjam *τοῖς ἀρχιερεῦσι*.

4. přechod přes meze: II. Kor. X. 16. ufarjaina izwis aiwaggeljon merjan *εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι*. Snad též Ř. XI. 16. þandei ufarskafts weiha, jah daigs *εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα*.

5. zrušení pojmu: II. Kor. X. 6. fraweitan all ufarhausein *ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν*. — I. Tim. I. 10. ufarswaram *ἐπιόρκοις*. — Sk. VI. a. ufarmaudein þo bi ina atgebun (oblivioni ejus res tradiderunt).

Pozn. Od ufar suffixem -assu- utvořeno jest podstatné ufarassus a odtud sloveso ufarassjan, kteráž obě slova značí také nadbytek, nadměrnost.

§ 195. IV. Jako předložka ufar váže se s accusativem i s dativem.

A. s accusativem směru značí:

1. místo, nade které ruch směřuje: E. IV. 10. saei usstaig ufar allans himinans *ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν*. — L. IV. 39. atstandands ufar ija *ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς*.

2. míru obyčejnou nebo dovolenou, nade kterou kdo dospěl: II. Th. II. 4. sa ufarhafjands sik ufar all *ὁ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα*. — E. III. 20. þamma mahteigin ufar all taujan maizo *τῷ (δὲ) δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ*. Srv. E. IV. 16. — Kol. III. 14. ufar alla *ἐπὶ πᾶσιν*. — II. Kor. XI. 5. man auk ni waihtai mik minnizo gataujan þaim ufar mikil wisandam apaustaulum *λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων*. Srv. XII. 11. — II. Kor. I. 5. ufar filu ist jah gaþrafsteins unsara *περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν*. — II. Kor. I. 8. kauridai wesum ufar maht *ἐβαρήθημεν ὑπὲρ δύναμιν*. Srv. VIII. 3. — Sk. VI. b. alla ufar insaht (omnem supra demonstrationem). — I. Kor. IV. 6. (ganimaiþ) ni ufar þatei gameliþ ist fraþjan (*μάθητε*) *τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν*. — II. Kor. XII. 6. ibai ƕas in mis ƕa muni ufar þatei gasailƕiþ *μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει*. — Filem. 21. ufar þatei qiþa taujis *ὑπὲρ ὃ λέγω ποιήσεις*. — Zvláště při pojmech přímo comparativných: L. III. 13. ni waiht ufar þatei garaid sijai izwis lausjaiþ *μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε*. — Mt. X. 37. saei frijoþ attan aiþþau aiþein ufar mik *ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ*. — II. Kor. XII. 13. ƕa auk ist, þize wanai weseiþ ufar anþaros aikklesjons *τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας*. — Sk. VII. b. ufar þans fimf hlaibans (praeter quinque panes). — N. VII. 2. ogands fraujan ufar managans (bohabojný nad jiné mnohé).

3. osobu n. věc, nad kterou kdo má moc n. přednosť: E. I. 22. ina atgaf haubiþ ufar alla αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα. — L. VI. 40. nist siponeis ufar laisari οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον. — Filem. 16. ufar skalk broþar liubana ὑπὲρ δοῦλον ἀδελφὸν ἀγαπητόν.

4. místo, přes a za které pohyb směřuje: J. VI. 1. galaiþ Jesus ufar marein ἀπῆλθεν ὁ Ἰ. πέραν τῆς θαλάσσης. Srv. VI. 17. — — J. X. 40. galaiþ aftra ufar Jaurdanu ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰ. — XVIII. 1. Jesus usiddja ufar rinnon þo Kaidron ὁ Ἰ. ἐξῆλθε πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων.

§ 196. B. s dativem localným ufar značí:

1. místo, nade kterým podmět dlí ve klidu: Mt. VI. 14. 26. 32. atta izwar sa ufar himinam ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. — Mt. XXVII. 45. warþ riqis ufar allai airþai σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

2. tropicky osobu (n. věc), nad kterou kdo má vládu nebo přednosť: L. I. 33. þiudanoþ ufar garda βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον. Srv. XIX. 14. 27. — L. IX. 1. atgaf im maht jah waldufni ufar allaim unhulþom ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια. Srv. XIX. 17. — Mt. X. 24. Nist siponeis ufar laisarja, nih skalks ufar fraujin seinamma οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. — E. IV. 6. atta... saei ufar allaim πατὴρ ὁ ἐπὶ πάντων. Srv. Ř. IX. 5.

Unþa-, Und

§ 197. Unþa, Und jsou jen obměny tvarů anda-, and, čemu svědčí také funkce jejich syntaktické s oněmi zcela souběžné. (V. výše str. 37. § 38.)

I. Jako adverbium prosté není doloženo ani unþa- ani und. Rovně nemají dokladů ve tmesi. *)

II. Jako praefix unþa- vyskytá se pouze při slovese þliuhan, a jen na dvou místech: II. Kor. XI. 33. unþaþlauh handuns is ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ. — I. Th. V. 3. ni unþaþliuhand οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. Ovládla tudy v těchto případech platnosť odluky.

Und jako praefix vyskytá se pouze při slovesech undgreipan, undredan, undrinnan a z těch jen první hojněji doloženo.

---

*) Od pádu odděleno jest und: II. Kor. X. 13. und jah izwis ἄχρι καὶ ὑμῶν.

Und- při nich patrně prozrazuje ruch sbližovací (v. anda- and, výše str. 37. § 38.) a sice pohyb dokonaný až po dotyk: Mk. I. 31. undgreipands handu izos *κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς.* — Mk. IX. 27. undgreipands ina bi handau *ὁ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρός.* Srv. Mk. XII. 8. 12. XIV. 46. XV. 21. J. XVIII. 12. I. Tim. VI. 12. — L. XV. 12. atta gif mis, sei undrinnai mik dail aiginis *πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας.* — Sk. III. a. miþ sis misso sik undrunnun sumai (inter se invicem disputabant quidam). — Sk. VI. b. attins weitwodei unandsok izwis undredan mag kunþi (patris testimonium irrefutabilem vobis praebere potest cognitionem.)

Pozn. 1. Přechodnými z nepřechodných praefix unþa-, und- dělá þliuhan a rinnan: II. Kor. XI. 33. unþaþlauh handuns *ἐξέφυγεν τὰς χεῖρας.* (Absol. položeno též sloveso ve druhém dokladě I. Th. V. 3.) — L. XV. 12. sei undrinnai mik dail *τὸ ἐπιβάλλον μέρος.* Srv. Sk. III. a.

Pozn. 2. Perfectivující moci praefixu svědčí sice undgreipan, které doloženo jest 7krát, vždy za děj perfectivný (jen 2krát odpovídá slovesu složenému), ale najisto z toho přece souditi nelze, protože L. XV. 12. sei undrinnai dail převádí trvalý děj *τὸ ἐπιβάλλον μέρος* a také undredan v jediném dokladě výše vytčeném spíše ukazuje na děj trvalý.

III. Jako praefix nominalný unþa- ani und doložena nejsou.

§ 198. IV. Jako předložka und váže se s accusativem i s dativem.

A. S accusativem směru und značí:

1. místo, až po které pohyb nějaký k němu se nesoucí dospívá: L. II. 15. þairhgaggaima ju und Beþlahaim *διέλθωμεν δὴ ἕως B.* — L. X. 15. Kafarnaum, þu und himin ushauhido, und halja gadrausjaza *ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ.* Srv. Mt. XI. 23. — Mk. XIII. 27. fram andjam airþos und andi himinis *ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.* — II. Kor. XII. 2. wait mannan frawulwanana ... und þridjan himin *οἶδα ἄνθρωπον ἁρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ.* — L. IV. 29. brahtedun ina und auhumisto þis fairgunjis *ἤγαγον αὐτὸν ἕως τῆς ὀφρύος τοῦ ὄρους.* — Mt. XXVII. 51. Mk. XV. 38. faurahah alhs disskritnoda in twa iupaþro und dalaþ *τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.* — II. Kor. X. 13. (14.) bi mitaþ fairrinnandein und jah izwis (*κατὰ τὸ μέτρον*) *ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.* — L. IV. 42. qemun und ina *ἦλθον ἕως αὐτοῦ.*

2. v jednom případě též místo, po němž se děj prostírá: (accus. extensivus) Sk. IV. b. laiseins und alla midjungard gaþaih (institutio per omnem orbem terrarum crevit).

3. dobu, až po kterou děj se rozvíjí: Mt. XXVII. 6. hait nu witan þamma hlaiwa und þana þridjan dag *κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας.* — L. I. 20. sijais þahands und þana dag *ἔσῃ σιωπῶν ἄχρι τῆς ἡμέρας.* Srv. I. 80. XVII. 27. — Mt. XI. 23. XXVII. 8. II. Kor. III. 14. 15. und hina dag *ἄχρι τῆς σήμερον.* — Mt. XXVII. 45. Mk. XV. 33. riqis warþ und ƕeila niundon *σκότος ἐγένετο ἕως ὥρας ἐννάτης.* — Mt. IX. 15. und þata ƕeilos *ἐφ' ὅσον.* — I. Kor. IV. 11. und þo nu ƕeila *ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας.* — J. X. 24. und ƕa saiwala unsara hahis? *ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις;* Srv. Mk. IX. 19. L. IX. 41. — Mt. XI. 11. framuh þan þaim dagam und hita *ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν ἕως ἄρτι.* Srv. Mk. XIII. 19. J. XVI. 24. I. Kor. XV. 6. Sk. IV. 6. — Mt. V. 18. und þatei usleiþiþ himins *ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανός.* Srv. V. 25. Mk. II. 19. Ř. XI. 25. I. Kor. XV. 25. Neh. VII. 3. — L. I. 55. und aiw *εἰς τὸν αἰῶνα.* — L. IV. 13. afstoþ fairra imma und mel *ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.**) — I. Kor. XVI. 8. wisuþ-þan in Aifaison und paintekusten *ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐ. ἕως τῆς πεντεκοστῆς.* — Filip II. 30. und dauþu atneƕida *μέχρι θανάτου ἤγγισε.* Srv. Filip. II. 8. — II. Kor. I. 13. wenja ei und andi ufkunnaiþ *ἐλπίζω ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε.* Srv. L. XVIII. 5. I. Th. II. 16. — Osobní udání: L. XVI. 16. witoþ jah praufeteis und Johannen *ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰ.* Srv. Mt. XI. 13. — I. Tim. VI. 14. und qum fraujins *μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου.* — G. IV. 2. und garehsn attins *ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός.*

4. míru (stupeň), až po kterou děj se rozvíjí: II. Tim. II. 9. arbaidja und bandjos *κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν.* — Mk. VI. 23. giba þus und halba þiudangardja meina *δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου.* — G. IV. 1. ni und waiht iusiza ist skalka *οὐδὲν διαφέρει δούλου.* — Mt. X. 25. und ƕan filu mais *πόσῳ μᾶλλον.* — L. XVIII. 39. und filu mais *πολλῷ μᾶλλον.* Srv. II. Kor. III. 9. 11. Filip I. 23.

B. S dativem cíle und doloženo jest pouze v platnosti vystřídání dějů proti sobě směřujících, t. j. záměny, odvety, náhrady: Mt.

---

*) V tomto dokladě vedle temporalné platnosti také patrna jest měrná, v. níže sub 4.

V. 38. augo und augin jah tunþu und tunþau *ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.* — Mt. XXVII. 10. atgebun ins und akra kasjins *ἔδωκαν αὐτὰ (ἀργύρια) εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως.* *) — Ř. XII. 17. ni ainummehun ubil und ubilamma usgibandans *μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες.* Srv. I. Thess. V. 12.

Undar

§ 199. Původní platností bylo souznačné s uf a proto v gotštině doloženo pouze jednou v praefixu: Ef. III. 8. mis, þamma undarleijin allaize þize weihane, atgibana warþ ansts *ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων τῶν ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις* —; a jednou jako předložka s accusativem směrovým: Mk. IV. 21. (lukarn) ei uf melan satjaidau aiþþau undar ligr (*λύχνος*) *ἵνα ὑπὸ μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην.*

Teprve když uf rozvojem významu zdola nahoru a anticipací konce tohoto pohybu nabylo významu na, nahoře na, v ostatních nářečích germanských undar zaujalo jeho místo a užíváno jest hojněji.

Us (ur-), Uta, Ut

§ 200. Syntaktický význam částic těchto jest stejný: opak k in (inna, inn) t. j. us (uz, ur) a ut značí směr pohybu ze vnitra ven, uta dlení vně.

Tvary uta, ut ostatně mají se k sobě jako anda- and, unþa- und, faura- faur, inna- inn, nelva- nelv.

Us nenaskytá se v prosté platnosti příslovečné, kterou (jako pro in adv. inna, inn) zastávají uta, ut.

Pozn. 1. Us před **u, e, o** přechází v uz; před **r** se assimiluje v ur a to nejen kde je praefixem, nýbrž někdy i jako předložka (na př. ur riqiza).

Uta doloženo jest pouze v platnosti příslovečné a značí venku, vně (odpovídajíc k otázce kde?): Mt. XXVI. 69. Paitrus uta sat *Πέτρος ἔξω ἐκάθητο.* — Mk. I. 45. uta ana auþjaim stadim was *ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν.* Srv. Mk. III. 31. 32. IV. 11. XI. 4. L. I. 10. VIII. 20. J. XVIII. 16. I. Kor. V. 12. 13. Kol. IV. 5. I. Th. IV. 12. I. Tim. III. 7.

---

*) Podle řeckého *εἰς* bylo by lze v tomto případě pomýšleti také na platnost směrovou (a srovnati angl. to give money towards...) ale podle ostatních dokladů jest lépe vykládati výměnou.

Ut doloženo jako příslovka a jako praefix: **I.** Jako příslovka značí v e n (odpovídajíc na otázku k a m?):

1. samo o sobě **a)** při slovese nesloženém: J. XI. 43. Lazaru, hiri u t! *Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.* **b)** při slovese zmocněném s a t: J. XIX. 4. a t i d d j a aftra u t Peilatus *ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος.* Srv. XVIII. 29. — a t t i u h a iswis ina u t *ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω.* Sloveso zmocněno částicí g a-: J. XIII. 30. suns g a l a i þ u t *εὐθέως ἐξῆλθεν.* Srv. XVIII. 38. **c)** při slovesech s u s sdružených: Mt. IX. 32. biþe u t usiddjedun eis *αὐτῶν δὴ ἐξερχομένων.* Srv. XXVI. 75. L. XV. 28. J. XVIII. 4. 16. XIX. 5. — L. VIII. 54. u s d r e i b a n d s allans u t *ἐκβαλὼν ἔξω πάντας.* — L. XIV. 35. u t u s w a i r p a n d imma *ἔξω βάλλουσιν αὐτό.* Srv. J. VI. 37. IX. 34. 35. (uswaurpun imma ut) XII. 31. XV. 6.

2. ještě s předložkovým pádem: Mk. XI. 19. u s s i d d j a u t u s þizai baurg *ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.* Srv. Mk. I. 25. — L. IV. 29. u s k u s u n imma u t u s baurg *ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως.* — XX. 15. u s wairpandans ina u t u s þamma weinagarda *ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.* Srv. Mk. XII. 8.

II. Jako praefix značí též, že děj vyvíjí se z nějakého prostoru v e n: Mk. VII. 15. þata u t g a g g a n d o us mann *τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ.* — J. X. 9. inngaggiþ jah u t g a g g i þ *εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται.* — L. VII. 12. utbaurans was naus *ἐξεκομίζετο τεθνηκώς.*

Us (uz, ur)

§ 201. I. Jako příslovka prostá doloženo není. Ve tmesi se naskytá v těchto případech: G. II. uz-uþ-þan- iddja *ἀνέβην δέ.* — J. XVI. 28. uz-uh-iddja *ἐξῆλθον.* — J. XI. 41. XVII. 1. uz-uh-hof augona *ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμούς.* — L. XX. 25. us-nu-gibiþ *ἀπόδοτε.* *)

II. Jako praefix slovesný u s- velmi jest oblíbeno a to v platnostech rozmanitých, jež všecky zakládají se na původním „v e n z e v n i t r a" ať prostoru, ať těla nějakého, ať obalu, ať z počtu (mnohosti), ať z obvodu nějakého kruhu na ploše nebo ze stavu ven ve stav jiný;

---

*) Tmesis pádová vyskytá se při u s v těchto případech: L. XX. 3. Daupeins Johannis uzuh himina was þau uzuh mannam? *τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;* Srv. Mk. XI. 31. — J. VI. 66. uzuh þamma mela *ἐκ τούτου.* — G. III. 2. 5. uzu waurstwam witodis ahman nemuþ þau uzu gahauseinai galaubeinais? *ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλαμβάνετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως;* — L. VI. 45. uzuh allis ufarfullein hairtins rodeiþ munþs is *ἐκ γὰρ περισσεύματος τῆς καρδίας, λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.*

ale velmi zhusta také us značí jen úplné vyčerpání děje slovesného, klesajíc takto na pouhé zmocnění pojmu dějového. Proto zase při us- naskytá se často ještě prostředek jiný (příslovka, předložkový pád), kterým platnosť „ze vnitra ven" rázně jest označena.

§ **202. 1.** Případy podobné předesýláme; jsou tyto:

a) s adverb. ut: L. VIII. 54. usdreibands allans ut *ἐκβαλὼν ἔξω πάντας*. Srv. XIV. 35. J. IX. 34. 35. XII. 31. J. XV. 6. — L. XV. 28. atta is usgaggands ut bad ina *ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν*. Srv. Mt. XXVI. 75. J. XVIII. 4. Mt. IX. 32. J. XIX. 5. — S adv. innaþro: Mk. VII. 23. *ἔσωθεν ἐκπορεύεται* innaþro usgaggand.

b) s předložkovým pádem: Mt. XXVII. 53. usgaggandans us hlaiwasnom *ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων*. Srv. Mk. I. 10. us þamma watin *ἀπὸ τοῦ ὕδατος*. 29. us þizai synagogen. V. 2. us skipa *ἐκ τοῦ πλοίου*. Srv. VI. 54. — V. 8. us þamma man *ἐκ τοῦ ἀνθρώπου*. Srv. V. 30. VII. 15. 20. IX. 25. L. IV. 35. — Mk. VII. 21. us hairtin manne *ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων*. — L. IV. 22. us munþa is *ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ*. Srv. E. IV. 29. Kol. III. 8. — L. IX. 5. us þizai baurg *ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης*. — I. Kor. V. 10. us þamma fairlvau *ἐκ τοῦ κόσμου*. — II. Kor. VI. 17. us midumai ize *ἐκ μέσου αὐτῶν*. — Mk. I. 26. usiddja us imma *ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ*. Srv. VII. 29. L. VIII. 2. J. VIII. 59. us alh *ἐκ τοῦ ἱεροῦ*. L. XVII. 29. us Saudaumim. J. X. 39. us handum ize *ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν*. — Mk. XI. 12. usstandandam im us Beþaniin *ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Β.* — II. Kor. XI. 25. þrim sinþam usfarþon gatawida us skipa *τρὶς ἐναυάγησα*. — L. II. 4. urrann jah Josef us Galeilaia us baurg Nazaraiþ. Srv. Ř. XI. 26. (us Sion). — G. V. 4. us anstai usdrusuþ *τῆς χάριτος ἐξεπέσατε*. — II. Kor. V. 8. usleiþan us þamma leika *ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος*. — L. VI. 45. þiuþeigs manna us þiuþeigamma huzda hairtins seinis usbairid þiuþ, jah ubils manna us ubilamma huzda hairtins seinis usbairid ubil *ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ πονηρόν*. — J. XVIII. 15. ni bidja ei usnimais ins us þamma fairlvau *οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου*. Srv. I. Kor. V. 13. us izwis silbam *ἐξ ὑμῶν αὐτῶν*. Kol. II. 14. us midumai *ἐκ τοῦ μέσου*. — L. XVII. 16. uslausei þuk us waurtim *ἐκριζώθητι*. Srv. G. I. 4. us þamma andwairþin aiwa ubilin *ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος πονηροῦ*. — L. VI. 42. uswairp faurþis þamma anza us augin

þeinamma ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου. Srv. Mk. VII. 26. us dauhtr izos ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. J. XII. 42. us synagogein. — Mk. V. 10. baþ ina, ei ni usdrebi im us landa παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. — II. Tim. II. 26. usskarjaindau us unhulþins wruggon ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος.

c) s předložkovým pádem i s příslovkou: Mk. I. 25. usgagg ut us þamma ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. — Mk. XI. 19. usiddja ut us þizai baurg ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως. — Mk. XII. 8. uswaurpun imma ut us þamma weinagarda ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. Srv. L. XX. 15. — L. IV. 29. uskusun imma ut us baurg ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως.

§ 203. 2. Pohyb „ze vnitra ven" zcela patrný, ale pouze praefixem us naznačen jest v těchto dokladech: Mt. VIII. 32. iþ eis usgaggandans galiþun in hairda sweine οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Srv. IX. 31. XXVI. 71. Mk. I. 45. V. 13. VI. 12. 24. XV. 8. L. I. 22. IV. 22. IX. 5. 6. — Mt. VIII. 34. alla so baurgs usiddja πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν. Srv. Mk. I. 35. II. 12. III. 21. VIII. 27. IX. 26. XI. 11. L. V. 27. G. II. 2. — J. XI. 44. urrann sa dauþa ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς. Srv. XII. 13. 20. — Mk. XIII. 28. þan uskeinand laubos ὅταν ἐκφύῃ τὰ φύλλα. — Mk. XV. 37. 39. uzon ἐξέπνευσεν. — I. Tim. VI. 7. ni waiht auk brahtedum in þamma fairlvau; bi sunjai þatei ni usbairan lva magum οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. — Ř. XI. 19. usbruknodedun astos ἐξεκλάσθησαν οἱ κλάδοι. Srv. XI. 17. 20. — Mt. IX. 17. wein usgutniþ ὁ οἶνος ἐκχεῖται· Srv. Mk. II. 22. L. V. 37. — Mt. IX. 34. usdreibiþ unhulþons ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Srv. IX. 25. 33. Mk. VI. 13. IX. 18. 28. 38. L. IX. 43. 49. 40. — Mk. II. 4. usgrabandans (hrot) ἐξορύξαντες (τὴν στέγην). Srv. Mk. XII. 1. G. IV. 15. — Mt. XXVII. 60. (hlaiw) þatei ushuloda ana staina μνημεῖον ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ. — L. XX. 17. stains þammei uskusun timrjans λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. — G. IV. 17. usletan izwis wileina ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν. — Mt. VII. 19. all bagme ni taujandane akran god usmaitada πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται. Srv. L. III. 9. Ř. XI. 22. 24. II. Kor. XI. 12. G. V. 12. — Mt. XXVII. 9. usnemun (vybrali) þrins tiguns silubreinaize ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια. Srv. Mk. IV. 15. L. VI. 4. L. XVII. 34. (35.) Mk. VI. 29. Mk. XV. 46. Mt. VIII. 17. II. Kor. XI. 20. Mk. VIII. 8. Mk. VIII. 19. 20. J. XV. 2. — Mk. I. 45. dugann usqiþan ἤρξατο κηρύσσειν. — L. IX. 10.

usspillodedun imma *διηγήσαντο αὐτῷ*. Srv. VIII. 39. — Ř. XI. 33. lvaiwa unusspilloda sind stauos is *ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ*. Srv. II. Kor. IX. 15. — Mk. II. 25. niu ussuggwuþ aiw? (z knihy!) *οὐδέποτε ἀνέγνωτε*; Srv. XII. 10. L. VI. 3. X. 26. Kol. IV. 16. I. Th. V. 27. — Mt. V. 29. usstagg ita (augo) *ἔξελε αὐτὸν (ὀφθαλμόν)*. — Mk. XV. 20. ustauhun ina *ἐξάγουσιν αὐτόν*. Srv. J. X. 3. 4. — Mt. VII. 22. þeinamma namin unhulþons uswaurpum *τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλλομεν*. Srv. VIII. 16. 31. Mk. I. 34. 39. III. 15. 22. 23. V. 40. IX. 47. XI. 15. XII. 10. L. VI. 22. 42. XIX. 45. XX. 12. G. IV. 30. — J. XI. 11. gaggam ei uswakjau ina (*πορεύομαι*) *ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν*. — Mk. XI. 15. jah mesa jah sitlans uswaltida (zvyvracel ze základů) *καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὰς καθέδρας κατέστρεψε*. Srv. II. Tim. II. 18. Tit. I. 11. — E. IV. 14. ei ni sijaima uswagidai jah usflaugidai *ἵνα μηκέτι ὦμεν κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ*.

§ 204. 3. Mnohdy při pohybu nepomýšlelo se již ani na to, že ze vnitra ven se nesl, ač i toto možno stopovati, než jen na to, že od někud se vzdaloval, a sice **a)** tak, že východiště přece jest označeno *α*) příslovkou: L. IX. 4. þaþroh usgaggaiþ *ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε*. Srv. J. VII. 3. — Mt. V. 26. ni usgaggis jainþro *οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν*. Srv. Mk. VI. 10. 11. X. 46. IX. 30. Mt. XI. 1. Mk. VII. 24. X. 1. (v. níže str. 208.) *β*) jinou předložkou odluky: af: Mk. XVI. 8. usgaggandeins af þamma hlaiwa gaþlauhun *ἐξελθοῦσαι (ταχὺ) ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου*. Srv. L. VIII. 29. VIII. 33. 46. VIII. 35. 38. IV. 41. VI. 19. Filip IV. 15. — L. IV. 35. urrann af imma *ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ*. — Mk. XVI. 9. af þizaiei uswarp sibun unhulþons *ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια*. — L. VIII. 12. usnimiþ þata waurd af hairtin ize *αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν*. — II. Th. III. 2. ei uslausjaindau af gastojanaim *ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων*. — fram; (východiště obyčejně osobní; ponětí „ze vnitra ven" téměř úplně potuchlo): L. II. 1. urrann gagrefts fram kaisara *ἐξῆλθε δόγμα παρὰ καίσαρος*. Srv. Jan VIII. 42. J. XV. 26. XVI. 27. 30. XVII. 8. — J. XVI. 28. uzuhiddja fram attin *ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρός*. — fairra: L. V. 8. usgagg fairra mis *ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ*.

b) východiště ani není označeno a zbyl větším dílem jen názor odluky: Mt. XI. 8. 9. lva usiddjeduþ sailvan *τί ἐξήλθετε θεάσασθαι;* Srv. L. VII. 25. 26. — Mk. VI. 11. ushrisjaiþ mulda *ἐκτινάξατε τὸν χοῦν*. — J. VII. 33. urrann Johannes *ἐλήλυθε Ἰ.* Srv. VII. 34. Mk. VIII. 11. XIV. 16. J. VI. 15. L. VIII. 35. — Mk. I. 43.

suns ussandida ina *εὐθέως ἔξέβαλε αὐτόν.* — Ř. XIII. 12. uswairpam nu waurstwam riqizis *ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους.* — Mt. XXVII. 7. usbauhtedun þana akr du usfilhan ana gastim *ἠγόρασαν τὸν ἀγρὸν εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις* (vynésti a pohřbiti). Srv. L. IX. 59. 60. Sk. II. a. — L. X. 2. bidjiþ nu fraujan asanais ei ussatjai waurstwjans *δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας.* Velmi zajímavá prostá odluka jest při slovese uswandjan, odvrátiti (se) od koho pryč: Mt. V. 42. þamma wiljandin af þus leihvan sis ni uswandjais *τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.* Srv. I. Tim. I. 6. sumai afairzidai uswandidedun du lausawaurdein *ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν.* — Sk. I. a. allai uswandidedun (omnes declinaverunt.)

Neméně zajímavý jest názor při slovesech uslukan a usluknan, jenž spojuje platnosť „ze vnitra ven“ s odlukou jako naše odemknouti; odmyká se zajisté zámek, závora, pak i dvéře a tím vnitro prostoru takořka vynáší se ven na oči: L. II. 23. uslukands qiþu *διανοῖγον μήτραν.* — IV. 17. uslukands þos bokos *ἀναπτύξας τὸ βιβλίον.* — J. IX. 14. uslauk imma augona *ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.* Srv. IX. 17. 21. 26. 30. 32. X. 3. 21. XI. 37. Kol. IV. 3. II. Kor. II. 12. N. VII. 3. — Mt. XXVII. 52. hlaiwasnos usluknodedun *τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν.* — Mt. IX. 30. jah usluknodedun im augona *καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί.* (Srv. Mk. I. 10. gasahv uslukn ans himinans *εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανούς.*) Srv. Mk. VII. 34. 35. L. I. 64. III. 21. J. IX. 10. I. Kor. XVI. 9. II. Kor. VI. 11. Smělým tropem (ač původní „ze vnitra ven“ ještě určitěji patrno!) stojí pak také Mk. XIV. 47. uslukands hairu *σπασάμενος τὴν μάχαιραν.* Srv. J. XVIII. 10.

§ 205. c) není-li označeno východiště, jest za to označen cíl pohybu: Mk. I. 5. usiddjedun du imma *ἐξεπορεύοντο πρὸς αὐτόν.* — Srv. Mk. XIV. 48. — Mk. IV. 3. urann sa saiands du saian *ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι.* Srv. L. VIII. 5. — L. I. 9. hlauts imma urrann du saljan (*ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι.*) — L. VIII. 27. usgaggandin þan imma ana airþa *ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν.* Srv. Mt. XI. 7. L. X. 10. IV. 42. J. VI. 3. — Mk. XIV. 46. uslagidedun handuns ana ina *ἐπέβαλον ἐπ᾿ αὐτὸν τὰς χεῖρας.* Srv. L. IX. 62. XX. 19. J. VII. 14. (Sk. VIII. a.) 30. 44. L. XV. 5. — Mt. V. 45. sunnon seina urranneiþ ana ubilans jah godans *τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς.* — L. VII. 24. hva usiddjeduþ in auþida saihvan *τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι;* Srv. Mk. I. 12. X. 17. (in wig *εἰς ὁδόν*). L. XIV. 21. (in

gatwons *εἰς τὰς πλατείας*) Mk. VII. 19. (in urrunsa *εἰς τὸν ἀφεδρῶνα.*) — Mk. X. 33. usgaggam in Jairusaulyma *ἀναβαίνομεν εἰς Ἰ.* Srv. L. II. 42. XVIII. 31. XIX. 28. G. II. 1. — L. XVIII. 10. Mans twai usiddjedun in alh bidjan *ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι.* — J. VI. usstigun in skip *ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον.* — XVII. 6. ussatei þuk in marein *φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ.* — Mt. VIII. 12. þai sunjus uswairpanda in riqis *οἱ υἱοὶ ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος.* — Mt. IX. 38. (tropicky:) ei ussandjai waurstwjans in asan seina *ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.* — J. XVIII. 1. Jesus usiddja ufar rinnon þo Kaidron *ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων.* — Mt. VIII. 34. bedun ei usliþi hindar markos ize *παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.* Srv. Mk. V. 21. VIII. 13. (hindar marein *εἰς τὸ πέραν.*) — Mk. VIII. 23. ustauh ina utana weihsis *ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης.* — Jen příslovečným určením udán cíl: L. XIV. 10. usgagg hauhis *προσανάβηθι ἀνώτερον.* — Prostým pádem: Mk. IV. 35. usleiþam jainis stadis *διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.*

§ 206. 4. Z pojetí pohybu ze vnitra ven, spadá-li hlavní váha na konec jeho, snadno vyvinul se názor o pohybu do šířky. Přechodem jsou vazby, ve kterých šíření na konci pohybu označeno předložkou and (in): Mk. I. 28. usiddja meriþa is and allans bisitands *ἐξῆλθε ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον.* Srv. Mt. IX. 26. IV. 37. L. VII. 17. — L. IV. 14. meriþa urann and all gawi *φήμη ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου.* — L. XIV. 23. usgagg and wigans jah faþos *ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς.* — Mt. IX. 31. usmeridedun ina in allai airþai *διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ.* Pak užívalo se sloves s us sdružených o šíření se děje i bez předložkového určení místa, kde se šířil: Mk. I. 45. dugann usqiþan þata waurd *ἤρξατο διαφημίζειν τὸν λόγον.* — L. V. 5. usmernoda þata waurd mais *διήρχετο μᾶλλον ὁ λόγος.* — II. Kor. VI. 13. urrumnaiþ jah jus *πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.* — II. Kor. VI. 11. hairto unsar usrumnoda *ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται.* — VIII. 2. managduþs fahedais ize jah þata diupo unledi ize usmanagnoda du gabein ainfalþeins ize *ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν.* — II. Kor. I. 1. in anstai guþs usmetum in þamma fairlvau *ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ.* Srv. E. II. 3. Filip. I. 27. I. Tim. III. 15. II. Tim. II. 18. — Ř. X. 21. allana dag usbraidida handuns meinos *ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου.* — Mk. XII. 1. weinagard ussatida manna *ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος.* Srv. L. XX. 9.

§ 207. 5. V četných případech us- se slovesem značí, že děj slovesa vyvíjí se z dola vzhůru. Kterak tato platnosť se vyvinula, viděti z vazeb, jako Mk. VI. 1. usstoþ jainþro *ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν*. — Mt. XI. 1. Jesus ushof sik jainþro *Ἰησοῦς μετέβη ἐκεῖθεν*. Směr „ze vnitra ven" jest patrný, ale východiště jest bod na ploše, v obvodu kruhu, z něhož pohyb ven slovesem nutně nese se nejprve vzhůru. — Ve rčení usstandan us dauþaim (kteréžto určení ani nemusí býti výslovně řečeno) mimo to patrno jest též vycházení z většího počtu ven. Pak ovšem užívalo se sloves s us- sdružených o pohybu vzhůru vůbec: L. IV. 16. usstoþ siggwan bokos *ἀνέστη ἀναγνῶναι*. Srv. Mt. IX. 9. Mk. I. 35. II. 14. III. 26. IX. 27. XIV. 57. 60 XVI. 9. L. I. 39. IV. 29. 39. V. 25. 28. VIII. 55. IX. 8. 19. X. 25. XV. 18. 20. XVII. 19. J. XI. 31. I. Th. IV. 14. — Mk. IX. 9. biþe sunus mans us dauþaim usstoþi *ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ*. Srv. X. 34. IX. 10. 31. VIII. 31. XII. 25. 23. L. XVIII. 33. J. XI. 23. 24. Ř. XV. 12. I. Kor. XV. 52. I. Th. III. 16. — L. IV. 38. usstandands us þizai synagogai *ἀναστὰς ἐκ τῆς συναγωγῆς*. — L. V. 19. ussteigandans ana hrot *ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα*. — Mk. IX. 2. ustauh ins ana fairguni *ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος*. Srv. L. IV. 5. Ř. X. 7. XIX. 4. — Mk. III. 13. usstaig in fairguni *καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος*. Srv. J. VII. 14. (in alh *εἰς τὸ ἱερόν*). Ř. X. 6. (in himin *εἰς τὸν οὐρανόν*). E. IV. 8. (in hauhiþa *εἰς ὕψος*). IV. 10. (ufar allans himinans) Srv. IV. 9. J. VI. 62. — L. IX. 28. ussiddja in fairguni *ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος*. Srv. L. VI. 12. — L. VII. 15. ussat sa naus *ἀνεκάθισεν ὁ νεκρός*. — Mk. IV. 5. suns urrann (fraiw) *εὐθέως ἐξανέτειλε*. Srv. IV. 8. 32. — Mk. IV. 6. at sunnin þan urrinnandin *ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος*. Srv. XVI. 2. Neh. VII. 3.

Pozn. V obou případech při urrinnan lze pomýšleti též na pohyb ze vnitra (ze země, z hlubin) ven. — Mk. VII. 34. ussailvands du himina *ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν*. Srv. Mk. VIII. 24. 25.

Velmi zhusta naskytá se sloveso urreisan, někdy zase ještě patrně značíc pohyb ze vnitra (z počtu), jindy již jen o pohybu vzhůru: J. VII. 52. praufetus us Galeilaia ni urreisiþ *προφήτης ἐκ τῆς Γαλ. οὐκ ἐγήγερται*. Srv. Mt. XI. 11. Mk. XIII. 22. L. VII. 16. — Mt. XXVII. 64. urrais us dauþaim *ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν*. Srv. XI. 5. XXVII. 64. Mk. VI. 14. 16. XII. 26. XVI. 6. L. VII. 22. IX. 7. 22. XX. 37. II. Kor. V. 15. I. Kor. XV. 4. 12. 13. 14. 16. 17. 20. 29. 32. 35. Kol. II. 12. III. 1. II. Tim. II. 8. — Ř. VII. Ř. XIII. 11. mel ist uns us slepa urreisan *ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι*. Srv. Mk. IV. 27. 39. L. VIII. 24. — Mt. VIII. 26 urreisands

gasok windam ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις. Srv. VIII. 15. IX. 5. 6. 7. 19. Mk. II. 9. 11. 12. III. 3. V. 41. 42. X. 49. XIV. 42. L. V. 23. VII. 14. VIII. 54. J. XI. 29. XIV. 32. L. VI. 8.

Právě tak také factitivné urraisjan: J. XII. 1. 9. þanei urraisida us dauþaim ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Srv. XII. 17. V. 21. (Sk. V. b.) VI. 40. 44. 54. Ř. X. 9. I. Kor. XV. 15. II. Kor. I. 9. IV. 14. G. I. 1. E. II. 6. I. 20. Kol. II. 12. — Mk. I. 31. urraisida þo ἤγειρεν αὐτὴν (z lože). — Mt. VIII. 25. siponjos is urraisidedun ina (ze spaní) οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤγειραν αὐτόν. Srv. Mk. IV. 38. L. VIII. 24. — J. VI. 18. marei urraisida was θάλασσα διηγείρετο. — Tropicky: L. XX. 28. ei urraisjai fraiw broþr seinamma ἵνα ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Srv. L. III. 8. Ř. IX. 17. — Filip. I. 17. munandans sik aglons urraisjan banjom meinaim οἰόμενοι θλῖψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου. — L. I. 69. urraisida haurn naseinais ἤγειρε κέρας σωτηρίας. — Mt. XXVII. 5. galeiþands ushaihah sik ἀπελθὼν ἀπήγξατο. — Mk. XV. 13. 14. ushramei ina σταύρωσον αὐτόν. Srv. Mt. XXVI. 2. XXVII. 44. Mk. XV. 15. 20. 24. 25. 27. 32. XVI. 6. J. XIX. 6. 10. I. Kor. I. 13. 23. II. Kor. XIII. 4. G. II. 20. III. 1. V. 24. VI. 14.

Pozn. Ushahan i ushramjan snad lze vyložiti jen jako vyčerpání děje a zmocnění pojmu negativného (v. níže 10. c.)

Mk. II. 12. ushafjands badi usiddja ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν. Srv. Mt. XI. 1. Mk. XI. 23. L. V. 24. 25. VI. 20. IX. 17. XVI. 23. XVII. 13. XVIII. 13. J. VI. 5. XI. 41. XIII. 18. XVII. 1. II. Kor. X. 5. Kol. II. 18. I. Tim. II. 8. — L. I. 52. ushauhida gahnaiwidans ὕψωσε ταπεινούς. Srv. Mt. XI. 23. L. X. 15. J. VIII. 28. XII. 34. — L. XIV. 11. saei hnaiweiþ sik silban, ushauhjada ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Srv. XVIII. 14. J. XII. 32. II. Kor. XI. 7. — II. Th. I. 12. ei ushauhnai namo ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα. Srv. II. Th. I. 10. — L. XIX. 35. uswairpandans wastjos seinos ana þana fulan ussatidedun Jesu ἐπιῤῥίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. — Mk. XII. 19. ei broþar ussatjai barna broþr seinamma ἵνα ὁ ἀδελφὸς ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.*) — Zajímavá brachylogie jest: Kol. 17. alla in imma ussatida sind τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε (č. text: jím stojí t. j. tedy vzhůru trčí.)

§ 208. 6. Us- při slovese značí, že děj jeho vyvíjí se čerpaje z nějaké zásoby látku (prostředky): J. XIX. 2. þai gadrauhteis uswun-

*) Podle řeckého textu a dle frase výše již uvedené [urraisjan fraiw] nutno ussatjan barna sem přiřaditi.

dun wipja us þaurnum *οἱ στρατιῶται (πλέξαντες) στέφανον ἐξ ἀκανθῶν.* Srv. Mk. XV. 17. — Sk. II. d. at mann missaleikaim wistim us satidamma ... us saiwalai jah leika (homine e diversis naturis fabricato ... ex animo et corpore). — Mt. XXVII. 7. usbauhtedun us þaim (skattam) þana akr *ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρόν.* Přídavek „us þaim [skattam]“ neomylně svědčí, že takto a nejinak jest pohlížeti i na případy, kde usbugjan stojí o sobě: Mk. XV. 46. usbugjands lein *ἀγοράσας σινδόνα.* Srv. XVI. 1. L. XIV. 19. I. Kor. VII. 23. G. IV. 5. Kol. IV. 5. Tak též při usgiban, jak svědčí: L. VII. 42. ni habandans lvaþro usgebeina *μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι* (nemajíce z čeho vydati). Pak se ovšem platnosť tato seslabila a us jest pouze zmocněním slovesa (ve smyslu někdy také vzájemném): Mt. VI. (4. 6.) atta þeins usgibiþ þus in bairhtein *ὁ πατήρ σου ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.* Srv. V. 32. 26. Mk. XII. 17. L. IV. 20. XVI. 2. XX. 25. Ř. XII. 1. XIII. 7. XIV. 12. II. Kor. XI. 2. I. Tim. V. 4. II. Tim. IV. 8. II. 15. Filem. 19. Sk. V. d. Vzájemná platnosť zvláště na jevo jde: Ř. XII. 17. ubil und ubilamma usgibandans *κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες.* — Právě tak vyložiti jest usgildan: L. XIV. 14. ni haband usgildan þus *οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι.* Srv. XIV. 12. I. Th. III. 9. V. 15. II. Th. I. 6. II. Tim. IV. 14.

§ **209. 7.** Podobna jest platnosť praefixu us- při slovesech čistiti, práti, a pod. značíc nejprve, že ze předmětu nečistota ven, pak také jen od něho pryč se vymítá: L. V. 2. fiskjans usþwohun natja *οἱ ἁλιεῖς ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα.* Srv. J. XIII. 12. 14. (usþwoh fotuns *ἔνιψε τοὺς πόδας*). — I. Kor. V. 17. ushraineiþ þata fairnjo beist *ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην.* L. XV. 8. niu tandeiþ lukarn jah usbaugeiþ razn? *οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν;*

8. Při slovesech ustaiknjan, uskannjan praefix us- značí, že děj táhne se ku předmětu z většího počtu jiných vybranému: L. X. 1. ustaiknida frauja jah anþarans *ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους.* Srv. Ř. IX. 22. I. Kor. IV. 9. II. Kor. II. 14. IV. 2. VI. 4. VII. 11. G. II. 18. II. Th. II. 4. II. Tim. IV. 14. Sk. I. b. II. a. V. d. VII. c. VIII. d. — II. Kor. V. 12. ni ei aftra uns silbans uskannjaima izwis *οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν.* Podobno jest G. V. 26. uns misso ushaitandans *ἀλλήλους προκαλούμενοι,* ačkoli (jako české vyzývati, něm. herausfordern) mohlo by se též vykládati jen odlukově: vyzývati, aby protivník s místa svého (z klidu) postoupil ku předu!

9. Při některých slovesech us na základě odlukové platnosti své značí, že děj (od východiště nějakého místního nebo časového) počíná: Mk. X. 50. ushlaupands qam at Jesu ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. — Mk. XI. 14. Jah usbairands qaþ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν. — Sk. VII. a. usbar qiþands (exclamavit dicens). — Mt. XI. 5. blindai ussailvand τυφλοὶ ἀναβλέπουσι. Srv. Mk. X. 51. 52. L. VII. 22. L. XVIII. 41. 42. 43. J. IX. 11. 15. 18. Bezpochyby takto též vyložiti jest: L. XIX. 7. du frawaurhtis mans galaiþ ussaljan παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι.

§ 210. 10. Naopak us velmi zhusta značí, že děj slovesa úplně se vyčerpává, a nezřídka jest prostě jen zmocněním pojmu slovesného. a) Přechod pěkně označují slovesa usfulljan a usfullnan (při nichžto i hmotné „ze vnitra ven" neb aspoň „zdola vzhůru" ještě lze stopovati, nebo plní-li se nádoba, vystupuje látka ode dna vzhůru ke kraji. Pro hmotnou tuto platnost v gotském textu ovšem dokladu není, ale nutno ji předpokládati pro význam tropický, a dosti blízko původní platnosti smyslné jsou doklady tyto: L. III. 5. all dale(i) usfulljada πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται. — II. Kor. VII. 4. usfulliþs im gaþlaihtais πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει. — E. I. 23. fullo þis alla in allaim usfulljandins τὸ πλήρωμα τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου. Tropické pak jsou: Mt. V. 17. ni qam gatairan ak usfulljan (witoþ) οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι (τὸν νόμον). — Mt. XI. 1. biþe usfullida Jesus anabiudands ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων. Srv. L. I. 20. VII. 1. IX. 31. J. VII. 8. XIII. 18. XV. 11. XVI. 24. XVII. 12. 13. Ř. VIII. 4. XIII. 8. 9. I. Kor. XVI. 17. II. Kor. IX. 12. X. 6. XI. 9. G. V. 14. VI. 2. E. I. 10. IV. 10. Filip. II. 2. 30. Kol. I. 24. 25. IV. 17. I. Th. II. 16. Neh. VI. 16. II. Tim. IV. 5. — Mt. VIII. 17. ei usfullnodedi þata gamelido ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθέν. Srv. Mt. XXVII. 9. Mk. I. 15. XIV. 49. L. I. 23. 57. II. 6. 21. 22. IV. 21. IX. 51. XIV. 23. J. III. 29. (Sk. IV. a.) XII. 38. XV. 25. XVIII. 9. 32. II. Tim. I. 4.

b) Úplné vyčerpání pojmu pozorujeme v těchto případech: I. Kor. XV. 10. managizo im allaim arbaidida jah usaiwida περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα (usaiwida samo nemá v řeckém textu odpovídajícího slova; překladateli patrně arbaidida zdálo se slabým pro ἐκοπίασα) — I. Tim. IV. 7. þo usweihona swe usalþanaizo spilla biwandei τοὺς βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ. — Mt. VIII. 17. sauhtins usbar τὰς νόσους ἐβάστασεν. — L. XVIII. 7. usbeidands ist ana im μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς. Srv. L. II. 38. Ř.

IX. 22. Filip. III. 20. I. Kor. XVI. 11. — Ř. IX. 3. usbida *ηὐχόμην* (zde o vytrvalé modlitbě). — Mk. XII. 3. nimandans ina usbluggwun (vybili) *λάβοντες αὐτὸν ἔδειραν*. Srv. XII. 5. XV. 15. L. XVIII. 33. XX. 10. J. XIX 1. II. Kor. XI. 25. — J. XVIII. 36. andbahtos meinai usdaudidedeina (vytrvali) *οἱ ὑπηρέται ἂν ἐμοὶ ἠγωνίζοντο*. Srv. II. Kor. V. 9. G. II. 10. E. IV. 3. Kol. I. 29. IV. 12. Sk. III. 6. II. Tim. II. 15. — Ř. IX. 6. sweþauh ni usdraus waurd guþs *οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ*. — I. Th. III. 5. ibai aufto usfaifraisi izwis sa fraisands *μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων*. — II. Tim. III. 15. bokos mahteigons þuk usfratwjan *γράμματα τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι*. — Ef. IV. 8. ushanþ hunþ *ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν*. — I. Th. V. 21. all uskiusaiþ *πάντα δοκιμάζετε*. — J. VII. 15. ƕaiwa sa bokos kann unuslaisiþs? *πῶς οὗτος γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκώς;* Srv. Ef. IV. 21. I Th. IV. 9. — Mt. VIII. 31. uslaubei (vydovoliti) uns galeiþan in þo hairda *ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην*. Srv. VIII. 21. XXVII. 58. Mk. V. 13. X. 4. L. IX. 59. 61. VIII. 32. I. Tim. II. 12. Sk. VIII. a. — I. Kor. XVI. 5. þan Makidonja usleiþa *ὅταν Μακεδονίαν διέλθω*. Také úplný průchod vyznačen: J. VIII. 59. usiddja us alh usleiþands þairh midjans ins *ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν*. Srv. Mt. VIII. 28. Úplné minutí naznačeno: Mt. V. 18. und þatei usleiþiþ himins jah airþa, jota ains ni usleiþiþ af witoda *ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου*. Srv. II. Kor. V. 17. — Kol. II. 20. ƕa urrediþ? *τί δογματίζεσθε*. — Mk. III. 5. ussailƕands ins miþ moda *περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς*. Srv. L. VI. 10. — G. II. 2. ussok im aiwaggeli *ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον*. — J. VII. 52. ussokei *ἐρεύνησον*. — Srv. I. Kor. IV. 3. 4. 7. IX. 3. XIV. 24. Sk. VIII. d. — II. Tim. II. 26. usskawjiþ izwis garaihtaba *ἐκνήψατε δικαίως*. (Lépe však čísti usskarjan.) — Ř. XII. 12. aglons usþulandans *τῇ θλίψει ὑπομένοντες*. Srv. II. Kor. XI. 1. 4. 19. 20. G. V. 1. E. IV. 2. I. Th. III. 1. 5. V. 14. II. Th. I. 4. II. Tim. II. 24. III. 3. 11. Sk. II. b. VIII. b. d. — Filip. IV. 12. in allaim usþroþiþs im *ἐν πᾶσι μεμύημαι*. — Mt. VII. 28. ustauh Jesus þo waurda *συνετέλεσεν ὁ Ἰ. τοὺς λόγους*. Srv. Mt. X. 23. XXVI. 1. L. II. 39. 43. IV. 2. 13. XIV. 28. 29. 30. XVIII. 31. Ř. IX. 28. XII. 2. XIII. 6. J. XVII. 4. 23. I. Kor. XIII. 10. II. Kor. VII. 1. 10. VIII. 6. 11. XII. 9. XIII. 11. G. III. 3. V. 16. E. IV. 12. V. 27. I. Th. III. 10. II Tim. III. 17. IV. 7. Sk. I. a. N. VI. 15. — V podpisech k listům Pavlovým: Du Rumonim ustanh (a tak ještě I. Kor. II. Kor. G. Ef. Kol. II. Th.) — J. XI. 21.

silba uswahsans ist *αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει.* Srv. IX. 23. — E. VI. 13. uswaurkjandans *κατεργασάμενοι.*

§ 211. 11. Takto praefixem us- zmocňují se zejména také slovesa pojmu negativného: Filip. II. 7. sik silban uslausida *ἑαυτὸν ἐκένωσε.* — Ř. VII. 11. frawaurhts uslutoda mik *ἡ ἁμαρτία ἐξηπάτησέ με.* Srv. II. Kor. XI. 3. G. VI. 3. (glossa) Ef. V. 6. II. Th. III. 2. I. Tim. II. 14. Sk. I. b. d. — Mk. III. 4. skuldu ist saiwala usqistjan? *ἔξεστιν ψυχὴν ἀποκτεῖναι;* Srv. IX. 22. 31. XI. 18. XII. 9. L. VI. 9. XIX. 47. XX. 16. — Mk. XIV. 6. dulve izai usþriutiþ? *τί αὐτῇ κόπους παρέχετε;* Srv. Mt. V. 44. L. XVIII. 5.

Podobně slovesa nepříjemného hnutí mysli, ve kterých ostatně lze stopovati buď začátek nového stavu, nebo též pomýšlení na přechod ze stavu klidného ve hnutí nepřijemné: Mk. II. 12. swaswe usgeisnodedun allai *ὥστε ἐξίστασθαι πάντας.* Srv. V. 42. IX. 15. X. 26. XVI. 5. L. II. 47. VIII. 56. II. Kor. V. 13. — Mk. III. 21. þatei usgaisiþs ist *ὅτι ἐξέστη.* — Mk. IX. 6. wesun auk usagidai *ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι.*— L. XVIII. 5. ibai usagljai mis *ἵνα μὴ ὑπωπιάζῃ με.*

12. Konečně us- se slovesem buď na základě své platnosti odlukové (jako af- nebo and-, fra-) nebo také analogií ke zmocněným pojmům negativným, ruší platnost slovesa sdruženého, obrací ji z indifferentní v nepříznivou: Mk. VIII. 31. sunus mans uskiusan*) skulds ist *δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀποδοκιμασθῆναι.* Srv. L. IX. 22. XVII. 25. I. Kor. I. 19. IX. 27. II. Tim. III. 8. Tit. I. 16. — Mt. X. 28. ni ogeiþ izwis þans usqimandans leika þatainei iþ saiwalai ni magandans usqiman *μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινομένων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι.* Srv. Mk. III. 6. VI. 19. VIII. 31. IX. 31. X. 34. XII. 5. 7. 8. L. IX. 22. XVIII. 33. XIX. 27. XX. 15. J. VII. 1. 9. 20. VIII. 22. 37. 40. XII. 10. XVI. 2. XVIII. 31. Ř. VII. 11. II. Kor. III. 6. I. Th. II. 15.

Pozn. Jako při sdruženinách s in tak i při těchto s us- doložiti třeba, že ve mnohých případech různé názory se stýkají, a dle subjectivného úsudku leckteré jinak by bylo lze zařaditi.

§ 212. Pozn. 1. Praefix us mění sloveso nepřechodné v přechodné: L. II. 38. allaim þaim usbeidandam laþon *πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν.* Srv. I. Kor. XVI. 11. Filip. III. 20. — I. Kor. XVI. 5. Makidonja usleiþa (*διέλθω*). (Všude jinde [9×] usleiþan jest

*) Při uskiusan ostatně i platnost vylučování (z počtu dobrých) jest patrna.

nepřechodné). — Často doloženo usqiman s předmětem v dativě: Mk. X. 34. usqimand imma *ἀποκτενοῦσιν αὐτόν*. Srv. Mt. X. 28. Mk. III. 6. VI. 19. IX. 31. XII. 7. I. Th. II. 15. J. VIII. 22. 37. XII. 10. XVI. 2. XVIII. 31. L. XVIII. 33.; s accusativem: Mk. XII. 8. undgreipandans ina usqemun *λαβόντες αὐτὸν ἀπέκτειναν*. Srv. XII. 5. Ř. VII. 11. J. VII. 1. 19. 20. VIII. 40. L. XX. 15. (Absolutně položeno Mk. VIII. 31. L. IX. 22. XIX. 27. II. Kor. III. 6.).

§ 213. Pozn. 2. Poněvadž us ve sdružení slovesném často značí pouze vyčerpání děje (zmocnění), zajisté velmi dobře hodilo by se k označování formalného rozdílu děje perfectivného od imperfectivného. Skutečně také dosti hojné jsou případy, ve kterých tvar praefigovaný odpovídá prostému řeckému perfectivnému a sice:

1. praefigované praesens za futurum (Strbg.): L. I. 20. usfulljanda *πληρωθήσονται*. — (Strbg.) L. III. 5. ufulljada *πληρωθήσεται*. (Srv. II. Kor. X. 6.) — (Strbg.) L. XIV. 11. XVIII. 14. ushauhjada *ὑψωθήσεται*. Srv. J. XII. 32. — (Strbg.) J. VIII. 28. þan ushauheiþ *ὅταν ὑψώσητε*. — Ř. XIV. 2. usgibiþ *) *δώσει*. — II. Kor. IV. 14. urraiseiþ *ἐγερεῖ*. — Mt. XXVII. 63. urreisa (*ἐγείρομαι*). — Mk. XII. 26. XIII. 22. L. XX. 37. I. Kor. XV. 16. urreisand *ἐγερθήσονται*. — Ř. XI. 26. urrinniþ *) *ἥξει*. — I. Kor. XV. 52. usstandand *) *ἐγερθήσονται*. — L. XVIII. 31. ustiuhada *τελεσθήσεται*. — Mt. X. 23. ni ustiuhiþ *οὐ μὴ τελέσητε*.

2. praefigované praeteritum za aorist n. perfect.: (Strbg.) Mt. VIII. 17. usbar *ἐβάστασεν*. (Srv. Sk. VII. a.) — I. Kor. XV. 10. arbaidida jah usaiwida *ἐκοπίασα*. — (Strbg.) J. XIX. 1. usblaggw *ἐμαστίγωσε*. — (Strbg.) Mk. XII. 3. usbluggwun *ἔδειραν*. — (Strbg.) L. XIV. 19. usbauhta *ἠγόρασα*. — (Strbg.) Mt. XXVII. 7. Mk. XVI. 1. usbauhtedun *ἠγόρασαν*. — G. II. 10. usdaudida *ἐσπούδασα*. — (Strbg.) L. VII. 1. usfullida *ἐπλήρωσε*. Mt. XI. 1. *ἐτέλεσε*. Ř. XIII. 8. *πεπλήρωκε*. — E. IV. 8. ushanþ *ᾐχμαλώτευσεν*. — L. I. 57. usfullnoda *ἐπλήσθη*, Mt. XXVII. 9. *ἐπληρώθη*, Mk. I. 15. J. III. 29. (Sk. IV. a.) *πεπλήρωται*. — usfullnodedun L. I. 23. II. 6. 21. 22. *ἐπλήσθησαν*. Srv. IV. 24. IX. 51. — (Strbg.) L. I. 52. ushauhida *ὕψωσε*. — J. XI. 4. ushof *ἦρε*. — L. XVII. 13. J. XI. 41. ushofun *ἦραν* (ale jinde: J. VI. 5. XIII. 18. XVII. 1. Mt. XI. 1. za složené tvary). — (Strbg.) Mk. XII. 1. usgrof *ὤρυξεν* (proti L. VI. 48. grob *ἔσκαψε*!) — Mt. XXVII. 60. ushuloda *ἐλατόμησεν*. — Mk. XV. 25. 27. G. V. 24. ushramidedun

---

*) Jinde všude tato slovesa odpovídají tvarům složeným.

ἐσταύρωσαν. — Filip. II. 7. uslausida *ἐκένωσε.* — Mt. XXVII. 58. uslaubida*) *ἐκέλευσεν.* — II. Kor. VIII. 2. usmanagnoda *ἐπερίσσευσεν.* — J. XVIII. 10. uslauk *εἵλκυσεν.* — Mt. VIII. 17. L. VI. 4. usnam *ἔλαβε,* Kol. II. 14. *ἦρκεν.* — Mk. VI. 29. VIII. 8. usnemun *ἦραν,* Mt. XXVII. 9. *ἔλαβον.* — Mk. VIII. 19. 20. usnemuþ *ἤρατε.* — Mk. IX. 27. I. 31. L. I. 69. J. XII. 1. 7. 9. Ř. X. 9. I. Kor. XV. 15. Kol. II. 12. G. I. urraisida *ἤγειρεν.* — Mt. VIII. 25. urraisidedun *ἤγειραν.* *) — urrais *ἠγέρθη.* Mt. VIII. 15. XXVII. 64. Mk. II. 12. VI. 14. 16. XVI. 6. *ἐγήγερται.* Mt. XI. 11. L. VII. 16. IX. 7. I. Kor. XV. 4. 12. 13. 14. 16. 17. 20. Srv. J. XI. 29. (praes. hist.) — (J. VII. 25. urreisiþ *ἐγηγέρται.*) — (Strbg.) L. VII. 33. 34. urrann *ἐλήλυθε.* — II. Kor. VI. 11. usrumnoda *πεπλάτυνται.* — (Strbg.) L. XX. 9. Mk. XII. 1. ussatida *ἐφύτευσεν.* — Mk. II. 25. XII. 10. L. VI. 3. (Strbg.) ussuggwuþ *ἀνέγνωτε* (*ἀναγιγνώσκειν* lze v tomto významu pokládati za nesložené). — J. XVII. 4. ustauh *ἐτελείωσα,* II. Tim IV. 7. *τετέλεκα,* Mt. XXVI. 1. *ἐτέλεσεν* (týž tvar v podpisech listů k Ř., I. i II. Kor. G. E. Kol. I. Th.). — L. II. 39. ustauhun *ἐτέλεσαν.**) — (Strbg.) J. XIII.12. 14. usþwoh *ἔνιψε.* — (Strbg.) II. Kor. IX. 2. uswagida *ἠρέθισε* (jen Cod. A. jinde čte se gawagida). — J. XIX. 2. uswundun (*πλέξαντες*).

3. praefigované optativy za tvary perfectivné: E. IV. 10. ei usfullidedi *ἵνα πληρώσῃ.* — Ř. VIII. 4. J. XV. 11. ei usfulljaidau *ἵνα πληρωθῇ.* — (Strbg.) L. XIV. 23. ei usfulnai *ἵνα γεμισθῇ.* — II. Tim. I. 4. ei usfullnau *ἵνα πληρωθῶ.* — J. XII. 38. (XV. 25. XVIII. 9. Mt. VIII. 17.) ei usfullnodedi *ἵνα πληρωθῇ.* — Mk. XIV. 49. ei usfullnodedeina *ἵνα πληρωθῶσιν.* — I. Th. III. 5. ibai aufto usfaifraisi *μή πως ἐπείρασεν.* — II. Kor. XI. 7. ei ushauhjaindau *ἵνα ὑψωθῆτε.* — Mk. XV. 20. ei ushramidedeina *ἵνα σταυρώσωσιν.* — II. Th. III. 2. ei uslausjaindau *ἵνα ῥυσθῶμεν.* — J. XVIII. 5. ei usnimais *ἵνα ἄρῃς.* — Kol. IV. 16. ussigwaidau *ἀναγνωσθῇ.* Srv. I. Th. V. 27. — G. V. 16. ei ni ustiuhaiþ *μὴ τελέσητε.*

§ 214. 4. praefigované imperativy (a adhort. optativy) za tvary aoristické: II. Tim. II. 15. usdaudei *σπούδασον.* — IV. 5. usfullei *πληροφόρησον.* — Filip. II. 2. usfulleiþ *πληρώσατε.* (G. VI. 2. = *ἀναπληρώσατε.*) — Mk. XI. 23. ushafei þuk *ἄρθητι.* — Mk. XV. 13. 14. J. XIX. 6. ushramei *σταύρωσον.* — Mt. IX. 5. Mk. II. 9. 11. III. 3. V. 41. X. 49. L. V. 23. 24. VI. 8. urreis *ἔγειραι.* L. VII. 14. *ἐγέρθητι.*

---

*) Všude jinde za tvary složené.

— L. XVII. 6. ussatei þuk φυτεύθητι. — II. Kor. VI. 13. urrumnaiþ πλατύνθητε. — J. VII. 52. ussokei ἐρεύνησον. — Kol. IV. 16. ussiggwaid ἀναγνῶτε.

5. praefigovaný infinitiv za prosté tvary perfectivné: Kol. I. 25. Mt. V. 17. usfulljan πληρῶσαι. (E. I. 10. I. Th. II. 16. za tvary složené.) — L. IX. 59. 60. usfilhan θάψαι. — II. Tim. III. 15. usfratwjan σοφίσαι. — (Strbg.) J. XII. 34. ushauhjan ὑψωθῆναι. — Mt. XXVI. 2. ushramjan σταυρωθῆναι. J. XIX. 10. σταυρῶσαι. — Ř. IX. 22. uskannjan γνωρίσαι. — L. III. 8. urraisjan ἐγεῖραι. — Ř. XIII. 11. L. IX. 22. urreisan ἐγερθῆναι.

6. participium praefigovaného tvaru praesentního za aorist: Ř. IX. 22. usbeidands (ἤνεγκεν). — Mk. XV. 15. usbliggwands φραγελλώσας. — (Strbg.) L. XVIII. 33. usbliggwandans μαστιγώσαντες. XX. 10. δείραντες. — (Strbg.) Mk. XV. 46. usbugjands ἀγοράσας. — (Strbg.) Mk. II. 12. L. V. 24. 25. ushafjands ἄρας. (L. VI. 21. XVI. 23. = ἐπάρας). — (Strbg.) Mk. XV. 24. ushramjandans σταυρώσαντες. (Snad též Sk. I. 6. þis uslutondins (qui decepisset) ač usluton obyčejně [II. Kor. XI. 3. II. Th. II. 3.] odpovídá ř. ἐξαπατάω.) — Mk. XIV. 47. uslukands σπασάμενος. — E. I. 20. II. Kor. IV. 14. urraisjands ἐγείρας. — Mt. VIII. 26. IX. 6. 7. 19. urreisands ἐγερθείς. (Mk. IV. 38. L. VIII. 24. VI. 8. za tvary složené). — Ř. VII. 4. II. Kor. V. 15. urreisandin ἐγερθέντι. — L. II. 43. ustiuhandam τελειωσάντων. (L. IV. 13. 5. za tvary složené.) — (Strbg.) Mk. XV. 17. J. XIX. 2. uswindandans πλέξαντες.

7. partic. praefig. tvaru praeteriti za perfectivný tvar prostý: (Strbg.) J. IX. 21. 23. uswahsans ist (ἡλικίαν ἔχει). — J. XVII. 23. ustauhanai τετελειωμένοι. Srv. Ř. XII. 2. I. Kor. XIII. 10. II. Tim. III. 17. (za slož. L. IV. 2.) — Filip IV. 12. usþroþiþs im μεμύημαι. — II. Tim. II. 8. urrisanana ἐγεγηρμένον. (Snad též Sk. VIII. d. ustaikniþs selectus). — I. Kor. I. 23. ushramidana ἐσταυρωμένον. — Mk. XV. 15. ei ushramiþs wesi ἵνα σταυρωθῇ. — (Strbg.) Mt. XI. 23. ushauhida ὑψωθεῖσα. — E. IV. 21. uslaisidai sijuþ ἐδιδάχθητε. Srv. I. Th. IV. 9. — J. VII. 15. unuslaisiþs μὴ μεμαθηκώς. — II. Kor. VII. 4. usfulliþs im πεπλήρωμαι. — J. VIII. 8. usfulliþs ist πεπλήρωται. Srv. J. XVI. 24. XVII. 13. — I. Kor. VII. 23. usbauhtai sijuþ ἠγοράσθητε. — II. Kor. XI. 25. usbluggwans was ἐῤῥαβδίσθην. — I. Tim. IV. 7. usalþanaizo (sestaralých γραώδεις).

§ 215. Přes tuto hojnosť dokladů však přece nelze s úplnou jistotou moc perfectivnou klásti pouze na vrub praefixu, protože také dosti četné jsou případy, které jí přímo odporují. Nehledíc ke tvarům

trvalým ale složeným, kterým praefigované s us odpovídají, uvésti jest tyto prosté trvalé a přece praefigovanými s us převedené: L. XV. 8. usbaugeiþ razn σαροῖ τὴν οἰκίαν. — Ř. IX. 3. usbida ηὐχόμην. — L. XVIII. 7. usbeidands ist μακροθυμῶν. — Mk. XII. 5. usbliggwandans δέροντες. — Kol. IV. 5. usbugjandans ἀγοραζόμενοι. — II. Kor. V. 9. usdaudjam φιλοτιμούμεθα. — Kol. I. 29. IV. 12. usdaudjands ἀγωνιζόμενος. — E. IV. 3. usdaudjandans σπουδάζοντες. — J. XVIII. 36. usdaudidedeina ἠγωνίζοντο ἄν. Srv. Sk. III. b. — G. V. 14. usfulljada πληροῦται. — L. IX. 31. usfulljan πληροῦν. — Kol. IV. 17. ei usfulljais ἵνα πληροῖς. — E. I. 23. usfulljandins πληρουμένου. — Mt. XXVII. 7. du usfilhan ana gastim εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις (děj opakovaný. Srv. Sk. II. a). — I. Th. V. 21. all uskiusaiþ πάντα δοκιμάζετε. — G. VI. 3. uslutonds ist φρεναπατᾷ. (Srv. E. V. 6. Sk. I. 6.) — Filip I. 27. usmitaiþ πολιτεύεσθε. — Neh. VII. 3. ni uslukaindau daurons (Br. Nechť nebývají otvírány brány.) — II. Kor. XI. 20. usnimiþ λαμβάνει. L. VIII. 12. Mk. IV. 15. J. XV. 2. αἴρει. — Mk. I. 45. dugann usqiþan ἤρξατο κηρύσσειν. — II. Kor. I. 9. urraisjandin ἐγείροντι. — J. V. 21. urraiseiþ ἐγείρει. — Mk. IV. 27. jabai slepiþ, jah urreisiþ ἐὰν καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται. — Mt. XI. 5. L. VII. 22. urreisand ἐγείρονται. Srv. I. Kor. XV. 29. 32. 35. — Kol. II. 20. ƕa urrediþ τί δογματίζεσθε. — L. X. 26. ussiggwis ἀναγινώσκεις. — II. Kor. XII. 9. ustiuhada τελειοῦται. — Ř. XIII. ustiuhaiþ τελεῖτε. — II. Kor. II. 14. ustaiknjandin θριαμβεύοντι. — I. Th. III. 1. usþulandans στέγοντες. — III. 5. usþulands στέγων. — L. XVIII. 5. usþriuþiþ mis παρέχει μοι κόπον. Srv. Mt. V. 44. Mk. XIV. 6. — L. XIV. 35. ut uswairpand ἔξω βάλλουσιν. — E. IV. 14. ni sijaima uswagidai μηκέτι ὦμεν κλυδωνιζόμενοι. — J. VI. 15. usgaggan ἔρχεσθαι.

§ 216. III. Jako praefix nominalný us také dosti často se naskytá v platnostech se slovesnými se srovnávajících, a sice značí:

1. že děj složeného slova nese se ze vnitra ven (s podporou předložky): II. Kor. XI. 25. þrim sinþam usfarþon gatawida us skipa τρὶς ἐναυάγησα. — (Bez podpory předložkou): Mk. XIV. 8. faursnau salbon mein leik du usfilha προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. — Mk. VII. 19. in urrunsa usgaggiþ (εἰς τὸν ἀφεδρῶνα) ἐκπορεύεται. Srv. L. IX. 31. — L. II. 7. galagida ina in uzetin ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ. Srv. II. 12. 16. — I. Kor. XV. 8. uswaurpai τῷ ἐκτρώματι. — E. VI. 19. in usluka munþis meinis ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου. — Mk. I. 10. gasalƕ usluknans himinans εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανούς. — (Vybavení ze závazku): L. I. 68.

gawaurhta uslausein managein seinai ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. Srv. E. IV. 30. — (Ze základů:) L. VI. 49. warþ so uswalteins þis raznis mikila ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα. Srv. II. Tim. II. 14.

2. že děj prostě se vzdaluje odněkud: E. IV. 14. du listeigai uswandeinai airzeins πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης.

3. že děj slova nese se do šířky: E. II. 12. framaþjai usmetis Israelis ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραήλ. Srv. E. IV. 22. I. Tim. IV. 12. II. Tim. III. 10. Sk. I. d.

4. že děj nese se zdola do výše: Mk. XII. 23. in þizai usstassai hvarjamma ize wairþiþ qens? ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; Srv. XII. 18. L. II. 34. XIV. 14. XX. 27. 33. 35. 36. J. XI. 25. I. Kor. XV. 12. 13. 21. II. Tim. II. 18. — (ustatass us dauþaim): L. XX. 35. Filip III. 10. 11. — Mt. XXVII. 53. afar urrist is μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ. — VIII. 11. managai fram urrunsa jah sagqa qimand πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι. Srv. L. I. 78.

5. Slovesům výkupu odpovídá subst. usluneins: Sk. I. a. ei þizos manasedais gawaurhtedi uslunein (ut huius mundi operaretur redemptionem).

6. Slovesům vyznačení (z počtu jiných) odpovídají: L. I. 80. und dag ustaikneinais seinaizos ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ. Srv. II. Kor. VIII. 24. Filip I. 28. Sk. V. c. — Mt. IX. 33. ni aiw swa uskunþ was οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως. Srv. L. VI. 44. J. VII. 4. Ř. VII. 13. II. Kor. IV. 10. Filem. 16. ussindo mis μάλιστα ἐμοί.

§ 217. 7. Vyčerpání pojmu us- se jmény značí v těchto dokladech: Ř. XIII. 10. usfulleins nu witodis ist friaþwa πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη. Srv. G. IV. 4. E. I. 10. — G. V. 22. akran ahmins ist usbeisnei καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστι μακροθυμία. Srv. Kol. III. 12. I. Tim. I. 16. — E. IV. 2. miþ usbeisnai usþulandans izwis misso μετὰ μακροθυμίας ἀνεχόμενοι ἀλλήλων. Srv. Fil. I. 20. Kol. I. 11. II. Tim. III. 10. IV. 2. — I. Kor. XIII. 4. friaþwa usbeisneiga ist ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ. Srv. I. Th. V. 14. — Ř. XII. 8. in usdaudein ἐν σπουδῇ. Srv. XII. 11. II. Kor. VII. 11. 12. VIII. 7. 8. 16. Ef. VI. 18. — II. Kor. VIII. 17. usdaudoza wisands silba galaiþ du izwis σπουδαιότερος ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. Srv. VIII. 22. — L. VII. 4. bedun ina usdaudo παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως. Srv. I. Tim. IV. 16. II. Tim. I. 17. — I. Tim. VI. 8. habandans usfodein ἔχοντες διατροφάς. — I. Th. V. 8. usskawai sijaima νήφωμεν. — L. I. 45. þatei wairþiþ ustauhts

ὅτι ἔσται τελείωσις. Srv. Ř. X. 4. II. Kor. XIII. 9. Ef. IV. 12. — I. Tim. IV. 8. leikeina usþroþeins ἡ σωματικὴ γυμνασία. — Kol. I. 11. in allai usþulainai εἰς πᾶσαν ὑπομονήν. Srv. II. Th. III. 5. — uswahst leikis taujiþ τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται. — II. Kor. IX. 9. uswaurhts is wisiþ du aiwa ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Srv. IX. 10. — Mt. IX. 13. niþþan qam laþon uswaurhtans ak frawaurhtans οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλ' ἁμαρτωλούς. Srv. Mt. XI. 19. Mk. II. 17. L. X. 29. XIV. 14.

8. Us- zmocňuje pojmy negativné a ruší positivné: I. Tim. VI. 5. usbalþeins frawardidaize manne (výstředné smělosti) παραδιατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων. — L. III. 5. wairþand usdrusteis du wigam slaihtaim αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας. — Mk. XVI. 8. dizuhþansat ijos usfilmei εἶχε δὲ αὐτὰς ἔκστασις. Srv. L. V. 26. — Mk. I. 22. usfilmans waurþun ἐξεπλήσσοντο. Srv. L. IX. 43. — L. XVIII. 1. ni wairþan usgrudjans μὴ ἐκκακεῖν. Srv. II. Kor. IV. 1. 16. G. VI. 9. E. III. 13. II. Th. III. 13. — II. Kor. XI. 8. wisands at izwis jah ushaista ni ainnohun kaurida παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδενός. — Tit. I. 6. ni in usqissai usstiureins μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας. — Ř. XI. 15. jabai auk uswaurpa ize gabei fairlvaus εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου. — Srv. I. Tim. IV. 4.

9. Analogicky pak us- konečně působí jako částice přímo privativná: Filip III. 6. bi garaihtain wisands usfairina κατὰ δικαιοσύνην γενόμενος ἄμεμπτος. Srv. Kol. I. 22. I. Th. III. 13. V. 23. — Mt. VIII. 6. þiumagus meins ligiþ in garda usliþa ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός. Srv. IX. 2. 6. Mk. II. 3. 4. 5. 9. 10. L. V. 18. 20. 24. — Ef. V. 18. (weina) in þammei is usstiurei (οἴνῳ) ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία. Srv. Tit. I. 6. — L. XV. 13. libands usstiuriba ζῶν ἀσώτως. — I. Tim. IV. 7. þo usweihona spilla biwandei τοὺς βεβήλους μύθους παραιτοῦ. Srv. I. 9. II. Tim. II. 16. — L. VI. 35. leihwaid ni waihtais uswenans δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες. Srv. E. IV. 19. — II. Tim. II. 18. þaiei bi sunjai uswissai usmetun οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν. — E. IV. 17. gaggand in uswissja hugis seinis περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν.

§ 218. IV. Jako předložka us váže se pouze s dativem (ablativným)*) v platnostech těchto:

---

*) Srv. Delbrück, Abl. Loc. Instr. str. 25.

1. značí **východiště**, z jehož vnitra ruch nějaký vychází, a sice:

a) prostor světový, vůbec širší, zemi, kraj: L. XVII. 24. swaswe raihtis lauhmoni **us þamma uf himina** skeiniþ *ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν λάμπει.* — J. VIII. 23. **us þamma fairlvau** sijuþ *ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ.* Srv. J. XV. 19. XVII. 6. 14. 15. 16. XVIII. 36. I. Kor. V. 10. — J. VI. 31. hlaif **us himina** gaf im du matjan *ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.* Srv. VI. 32. II. Kor. V. 2. — Při rčení **us himina** přiměšuje se názor o pohybu s hora dolů: L. III. 22. stibna **us himina** warþ (*φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι*). — Mk. I. 11. stibna qam **us himinam** *φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν.* Srv. L. IX. 54. X. 18. J. III. 31. VI. 33. 38. 41. 42. 50. 51. 58. XII. 28. Mk. VIII. 11. I. Kor. XV. 47. Sk. IV. c. d. VI. c. — Tak též L. I. 78. urruns **us hauhiþai** *ἀνατολὴ ἐξ ὕψους.* — Mk. V. 10. baþ ina ei ni usdrebi im **us landa** *παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.* — Mk. III. 7. 8. **us Galeilaia, us Judaia . . . us Idumaia.** Srv. J. VII. 41. 52. (Sk. VIII. d.) L. II. 4.

b) příbytek lidský, osadu, dům, budovu: L. V. 17. wesun gaqumanai **us allamma haime** *ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης.* Srv. J. XI. 1. — L. VIII. 27. gamotida imma wair **us baurg** *ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως.* Srv. Mk. XI. 19. L. II. 4. IV. 29. IX. 5. X. 11. — J. VI. 23. anþara skipa qemun **us Tibairiadau** *ἄλλα ἦλθε πλοιάρια ἐκ Τιβ.* — Mk. XI. 12. **us Beþaniin** — Mk. VII. 1. **us Jairusaulymim.** — L. XVII. 29. **us Saudaumim.** — Ř. XI. 26. **us Sion.** — J. VII. 41. **us Beþlaihaim.** — Kol. IV. 16. **us Laudeikaion.** — V podpisech listů: Ř.: du Rumonim meliþ is (*ἐγράφη*) **us Kaurinþon.** — I. Kor. **us Filippai** (us Asiai). — Gal. **us Rumai.** — II. Kor. **us Filippai Makidonais.** — L. X. 7. ni faraiþ **us garda** in gard *μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.* — Mt. VIII. 28. daimonarjos **us hlaiwasnom** rinnandans *δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι.* Srv. XXVII. 53. — Mk. V. 2. manna **us aurahjom** *ἐκ τῶν μνημείων.* — J. XII. 17. þan Lazaru wopida **us hlaiwa** *ὅτε τὸν Λ. ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου.* — L. V. 3. laisida **us þamma skipa** manageins *ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους.* Srv. Mk. V. 2. VI. 54. II. Kor. XI. 25. — Mt. XII. 8. uswaurpun imma ut **us þamma weinagarda** *ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.*

§ 219. c) vodu, vzduch, vůbec vše, co předmět buď concretně, buď abstractně se všech stran obklopuje: Mk. I. 10. usgaggands **us þamma**

watin *ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος*. Též tropicky: J. III. 5. niba saei gabairada us watin *ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος*. (Sk. II. c.) — Mk. IX. 7. qam stibna us þamma milhmin *ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης*. Srv. L. IX. 35. — II. Kor. IV. 6. guþ saei qaþ ur riqiza liuhaþ skeinan *ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι*. — Ř. XIII. 11. mel ist uns ju us slepa urreisan *ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι*. — II. Kor. II. 4. us managai aglon gamelida izwis*) *ἐκ πολλῆς θλίψεως ἔγραψα ὑμῖν*. — G. V. 4. us anstai usdrusuþ *τῆς χάριτος ἐξεπέσατε*.

Tropicky také moc, kterou kdo má, jest jako obalem, ze kterého působí, a us- s dat. zejména při pojmech negativných určuje dosah moci, ze které kdo byl vybaven, vytržen: J. X. 28. ni frawilwiþ hvashun þo us handau meinai *οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου*. Srv. X. 29. J. X. 39. — L. I. 71. (giban) nasein us fijandam unsaraim jah us handau allaize þize hatandane unsis *σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς*. Srv. L. I. 73. 74. — Ř. VII. 24. hvas mik lauseiþ us þamma leika dauþaus þis *τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;* Srv. II. Kor. I. 10. G. I. 4. — Kol. I. 13. galausida izwis us waldufnja riqizis *ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους*. Srv. II. Tim. III. 11. Sk. I. b. — II. Tim. II. 26. usskarjaindau us unhulþins wruggon *ἀνανήψωμεν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος*. — L. XVI. 4. biþe afsatjaidau us fauragaggja *ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας*.

d) tělo lidské (n. rostlinné) nebo jeho částky: Mk. V. 8. usgagg us þamma mann *ἔξελθε ἐκ τοῦ ἀνθρώπου*. Srv. I. 25. 26. VII. 15. 20. IX. 25. L. IV. 35. VIII. 2. — Mk. VII. 26. baþ ina ei þo unhulþon uswaurpi us dauhtr izos *ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς*. Srv. VII. 29. — Mk. V. 30. ufkunþa us sis maht usgaggandein *ἐπιγνοὺς τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν*. — II. Kor. V. 8. usleiþan us þamma leika *ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος*. — I. Kor. XII. 12. liþjus allai us leika þamma ainamma *πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνός*. Srv. XII. 15. 16. — Kol. II. 19. haubiþ us þammei all leik wahseiþ *ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα αὔξει*. — L. VI. 42. uswairp faurþis þamma anza us augin þeinamma *ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου*. — L. IV. 22. bi þo waurda þo usgaggandona us munþa *ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος*. Srv. Ef. IV.

*) Lze vykládati též příčinně.

29. Kol. III. 8. — J. VII. 38. alvos us wambai is rinnand *ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας ῥεύσουσιν.* Srv. Sk. II. 6. — Mk. VII. 21. us hairtin manne mitoneis ubilos usgaggand *ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται.* Srv. L. II. 35. — Mk. XI. 8. sumai astans maimaitun us bagmam *ἄλλοι στοιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων.* — XI. 14. ni þanaseiþs us þus aiw manna akran matjai *μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα οὐδεὶς καρπὸν φάγοι.* — L. VI. 44. ni auk us þaurnum lisanda smakkans nih þan us ailvatundjai trudanda weinabasja *οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν.* Týmž právem též: G. IV. 22. Abraham twans aihta sununs, ainana us þiujai jah ainana us frijai *Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν· ἕνα ἐκ παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.* Srv. IV. 4. 23.

§ 220. e) množství (lidí nebo předmětů), z něhož děj se ven vyvíjí: L. IV. 38. usstandands us þizai synagogai *ἀναστὰς ἐκ τῆς συναγωγῆς.* Srv. J. XII. 42. Mk. I. 29. — J. XVI. 2. us gaqumþim dreiband izwis *ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς.* — II. Kor. VI. 17. usgaggiþ us midumai ize *ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν.* Srv. Kol. II. 14. — Mk. VII. 17. galaiþ in gard us þizai managein *εἰσῆλθεν (εἰς οἶκον) ἀπὸ τοῦ ὄχλου.* — Sk. VIII. d. ustaikniþs us þaim fraqiþanam (selectum ex maledictis). — Mt. XXVII. 64. urrais us dauþaim *ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν.* Srv. Mk. VI. 14. 16. (*ἐκ νεκρῶν*) XII. 25. IX. 9. 10. L. IX. 7. Ř. VII. 4. X. 7. I. Kor. XV. 12. 20. II. Tim. II. 8. J. XII. 1. 9. 17. L. IX. 7. Ř. X. 7. 9. G. I. 1. E. I. 20. Kol. I. 18. II. 12. — Ř. IX. 24. laþoda uns ni þatainei us Iudaium ak jah us þiudom *ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐκ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν.* Ř. IX. 6. allai þai us Israela. — IX 5. us þaimei Xristus bi leika *ἐξ ὧν ὁ Χρ. τὸ κατὰ σάρκα.* — I. Kor. V. 13. usnimiþ þana ubilan us izwis silbam *ἐξαρεῖτε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.* — L. II. 36. Anna praufeteis us kunja (*ἐκ φυλῆς*) Aseris. — Filip. III. 5. us knodai (*ἐκ γένους*) Israelis — us Hebraium — G. II. 12. afskaiskaid sik ogands þans us bimaita *ἀφώριζεν ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς.* Srv. Kol. IV. 11. Tit. I. 10. — G. II. 15. us þiudom wisandans *ἐξ ἐθνῶν ὄντες.* Srv. N. V. 17. — J. VII. 41. us fraiwa (*ἐκ τοῦ σπέρματος*) Daweidis ... Xristus qimiþ. Srv. II. Tim. II. 8. — L. I. 27. Josef us garda (*ἐξ οἴκου*) Daweidis. Srv. L. II. 4. — Esdr. II. 36.—40. us garda Jesuis, us sunum Odueiins. — L. I. 5. Zakarias us afar Abijins jah qeins is us dauhtrum Aharons *Z. ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών.*

f) Někdy toto us s dativem přímo zastupuje genitiv quantitativný: Mk. IX. 17. ains us þizai managein *εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου.* Srv. L. IX. 38. XIX. 39. — J. XVI 5. ainshun us izwis *οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν.* Srv. Kol. IV. 9. 12. J. XVII. 12. Ř. XI. 14. L. VI. 13. Mt. XXVII. 48. — J. VIII. 23. jus us þaim dalaþro sijuþ, iþ ik us þaim iupaþro im *ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί.* Srv. II. Tim. III. 6. — J. XII. 42. jah us þaim reikam managai *καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ.* — J. XVI. 17. us þaim siponjam (někteří třeba domysliti:) *ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.*

§ 221. 2. Us s dativem označuje zásobu nebo látku, ze které kdo bera co koná: **a)** zásobu: Mt. XXVII. 7. usbauhtedum us þaim (skattam) þana akr *ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρόν.* — L. VI. 45. þiuþeigs manna us þiuþeigamma huzda hairtins seinis usbairiþ þiuþ, jah ubils manna us ubilamma huzda hairtins seinis usbairid ubil *ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθ. ἐκ τοῦ πονηροῦ θησ. τῆς καρ. αὐτ. προφ. τὸ πονηρὸν.* — L. VI. 45. uzuh allis ufarfullein hairtins rodeiþ munþs is *ἐκ γὰρ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.* Srv. J. VIII. 44. Sk. IV. c. d. Tropicky pak též: J. XII. 49. ik us mis silbin ni rodida *ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα.* — L. VIII. 3. andbahtidedun im us aiginam seinaim *διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.* — J. XVI. 14. 15. us meinamma nimiþ *ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται.* — II. Kor. VIII. 11. ustiuhan us þammei habaiþ *τὸ ἐπιτέλεσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.*

b) látku: L. III. 8. mag guþ us stainam þaim urraisjan barna *δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα.* — Mk. XV. 46. (hlaiw) þatei gadraban was us staina (*μνημεῖον*) *ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας.* — J. IX. 6. gawaurhta fani us þamma spaiskuldra *ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος.* — I. Kor. XV. 47. sa fruma manna us airþai muldeins *ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός.* Srv. Sk. IV. c. — Ř. IX. 21. us þamma samin daiga taujan *ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι.* — Sk. II. d. at mann us missaleikaim wistim ussatidamma ... us saiwalai jah leika (homine e diversis naturis fabricato, ex animo et corpore).

§ 222. 3. Volnější vazbou us s dativem označuje původ (čili tropické východiště) děje (na základě platnosti více jen odlukové) a sice: **a)** původ osobní: E. IV. 16. (Xristus) us þammei all leik gagatiloþ (*Χρ.*) *ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον.* — J. X. 32. managa goda waurstwa ataugida izwis us attin meinamma *πολλά καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός μου.* Srv. VII. 22. J. VIII. 44. —

J. VIII. 47. us guþa ni sijuþ *ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ*. Srv. II. Kor. III. 5. V. 1. 18. Filip. III. 9. — Ř. XI. 36. unte us imma jah þairh imma jah in imma alla *ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα*. — Osobní původ v pozadí tane též: Mk. XI. 30. daupeins Johannis uzuh himina was þau uzuh mannam *τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;* Srv. XI. 31. 32. L. XX. 3. 5. 6. I. Kor. XV. 47. — J. III. 5. niba saei gabairada us ahmin *ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ πνεύματος*.

b) původ osobní nezřídka bývá skoro činným původcem děje passivného: Mk. VII. 11. þisƕah þatei us mis gabatnis *ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς*. — J. III. 25. (Sk. III. b. warþ sokeins us siponjam *ἐγένετο ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν*. — Ř. XII. 3. habais hazein us þamma *ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς*. — Ř. XII. 18. jabai magi wairþan us izwis *εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν*. — II. Kor. II. 2. sa gaurida us mis *ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ*. — III. 1. þaurbum us izwis anafilhis (boko) *χρήζομεν ἐξ ὑμῶν συστατικῶν (ἐπιστολῶν)*. — IV. 7. ei ufarassus sijai mahtais guþs jah ni us unsis *ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν*. — VII. 9. ei in waihtai ni gasleiþjaindau us unsis *ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν*. — VIII. 7. þizai us izwis in uns friaþwai *τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ*. — IX. 2. þata us izwis aljan *ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος*. — XI. 26. bireikeim us kunja, bireikeim us þiudom *κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν*. — XII. 6. gahauseiþ ƕa us mis *ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ*. — G. V. 8. so gakunds ni us þamma laþondin izwis ist *ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς*. Srv. E. II. 8. — III. 15. us þammei all fadreinis namnjada *ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ὀνομάζεται*. — Filip. I. 23. dishabaiþs im us þaim twaim *συνέχομαι ἐκ τῶν δύο*. — Ř. IX. 12. us þamma laþondin qiþan ist izai *ἐκ τοῦ καλοῦντος ἐῤῥήθη αὐτῇ*.

§ 223. c) původ věcný: Mt. V. 37. þata managizo þaim us þamma ubilin ist*) *τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν*. — J. VI. 13. (Sk. VII. d.) gafullidedun ·ib· tainjons gabruko us fimf hlaibam *ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων*. — J. VIII. 41. us horinassau ni sijum gabauranai *ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα*. — Ř. IX. 10. Raibaikka us ainamma galigrja habandei Isakis *P. ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ἰσ.* — Ř. IX. 30. 32. garaihtain þo us galaubeinai ... ni us galaubeinai ak us waurstwam witodis *δικαιοσύνην τὴν ἐκ πίστεως ... οὐκ ἐκ πίστεως*

*) Mohlo by se přiřaditi k partitivnému us s dativem.

ἀλλ' ἐξ ἔργων νόμου. Srv. IX. 12. X. 5. 6. 17. II. Kor. III. 9. Filip. III. 9. — G. III. 2. uzu waurstwam witodis ahman nemuþ þau uzu gahauseinai galaubeinais *ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλαμβάνετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως.* Srv. III. 5. E. II. 9. — I. Tim. VI. 4. us þaimei wairþand neiþa... *ἐξ ὧν γίνεται φθόνος...* Ř. XI. 15. ƕa so andanumts nibai libains us dauþaim *τίς ἡ πρόσληψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν.*

d) již ve případech právě vytčených aspoň některých (jako garaihteins us galaubeinai, us witoda a p.) věcný původ má ráz příčiny děje (dativ nabývá povahy instrumentalu); ještě patrněji tato příčinná platnosť na jevo jde v těchto dokladech: Filip. I. 17. us haifstai Xristu merjand *ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν.* Srv. I. 16. us friaþwai *ἐξ ἀγάπης.* — Filem. 14. ei þiuþ þein sijai us lustum *ἵνα τὸ ἀγαθόν σου ᾖ κατὰ ἑκούσιον.* — G. V. 5. us galaubeinai wenais garaihteins beidam *ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.* — II. 16. ni wairþiþ garaihts manna us waurstwam witodis *οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου.* — II. Kor. IX. 7. ni us trigon aiþþau us nauþai *μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης.* — XIII. 4. ushramiþs was us siukein, akei libaiþ us mahtai guþs *ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ.*

Skoro nástroj takto vyjádřen jest: L. XVI. 9. taujaiþ izwis frijonds us faihuþraihna inwindiþos *ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας.*

e) důvod poznatku vysloven instrum. dativem s us: L. VI. 44. ƕarjizuh raihtis bagme us swesamma akrana uskunþs ist *ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται.* — Analogií pak k tomu vykládati jest velmi zajímavou vazbu, v níž méně důvod, spíše předmět poznatku označen týmže způsobem: II. Tim. II. 7. gibiþ þus frauja fraþi us allaim *δῴη σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν* (srv. č. míti z čeho rozum!)

f) konečně původ věcný bývá prostě jen určením modalným: Mk. XII. 30. frijos fraujan guþ þeinana us allamma hairtin þeinamma, jah us allai saiwalai þeinai, jah us allai gahugdai þeinai jah us allai mahtai þeinai *ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.* Srv. XII. 30. L. X. 27. — I. Tim. I. 5. II. Tim. II. 22. us hrainjamma hairtin *ἐκ καθαρᾶς καρδίας.* — L. XX. 20. us liutein taiknjandans sik garaihtans wisan *ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι.* — I. Kor. VII. 5. us gaqissai *ἐκ συμφώνου.* — II. Kor. VIII. 13. us ibnassau *ἐξ ἰσότη-*

τος. — II. 16. dauns us libainai ὀσμὴ ζωῆς. — II. 17. us hlutriþai ... rodjam ἐξ εἰλικρινείας λαλοῦμεν. — II. Kor. IX. 6. saiei saiiþ us gaþagkja, us gaþagkja jah sneiþiþ, jah saiei saiiþ in þiuþeinai, us þiuþeinai jah sneiþiþ ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίας ἐπ' εὐλογίας καὶ θερίσει. Srv. G. VI. 8. — Kol. III. 23. us saiwąlai waurkjaiþ ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε. — L. XIX. 22. us munþa þeinamma stoja þuk ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε.

g) limitaci us s dat. vyslovuje: Ř. XI. 21. þandei guþ þans us gabaurþai astans ni freidida εἰ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο. — XI. 24. þu us wistai usmaitans þis wilþjins alewabagmis σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου. (Tento poslední příklad lze ovšem přiřaditi prostě výš sub 1. d.)

h) míra označena týmž způsobem: I. Kor. XIII. 10. gataurniþ þata us dailai τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. — 12. nu wait us dailai ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους. — Sk. VII. d. nauh us þamma filu mais siponjans fullafahida (praeterea multo magis discipulis satisfecit. Srv. č. z míry dobrý).

§ 224. 3. Us s dativem (na základě platnosti odlukové) značí bod, od kterého děj béře počátek: a) místně: Mk. XI. 20. gaseƕun þana smakkabagm þaursjana us waurtim εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν.

b) hojněji časově: Mk. IX. 21. us barniskja παιδιόθεν. Srv. II. Tim. II. 15. (ἀπὸ βρέφους.) — Mk. X. 20. þo alla gafastaida us jundai meinai ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Srv. L. XVIII. 21. — J. VI. 64. wissuh þan us frumistja Jesus ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς. — VI. 66. uzuh þamma mela ἐκ τούτου. — IX. 1. gaumida mann blindamma us gabaurþai εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. — XII. 27. atta, nasei mik us þizai ƕeilai πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. — Sk. I. c. us anastodeinai.

Wiþra

§ 225. Původní platností wiþra značilo postavení bodu odděléné od jiného, pak postavení vůči, proti němu (srv. anda- and).*)

*) Příbuzné angl. with původní platnost rozdvojovací t. j. odlukovou ještě často ukazuje. — O psychologické vzájemnosti pojmův odluky a společnosti, která při with na jevo jde, srv. též Delbrück Abl. Loc. Instr. str. 70., 71.

I. Jako adverbium wiþra v gotském textu nemá dokladu; tolikéž nevyskytá se ve tmesi.

II. Jako praefix verbalný wiþra druží se pouze ke gaggan, jež mění v přechodné, a gamotjan, kteráž obě mají jen po jednom dokladu. Wiþra při nich značí naproti ve smyslu přátelském: J. XI. 20. Marþa wiþraiddja ina *Μάρθα ὑπήντησεν αὐτῷ*. — J. XII. 13. urrunnun wiþragamotjan imma *ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ*.

III. Jako praefix nominalný spojuje se wiþra pouze s adjectivem (wiþra)wairþs, při němž značí **1.** polohu vůči, naproti: Mk. XI. 2. gaggats in haim þo wiþrawairþon igqis *ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν*. Srv. L. XIX. 30. — L. VIII. 26. in gawi, þatei ist wiþrawairþ Galilaia *εἰς χώραν ἥτις ἐστὶν ἀντιπέραν τῆς Γαλ.*

2. Tropicky opak ve smyslu polemickém: G. II. þata wiþrawairþo *ἀλλὰ τοὐναντίον*.

§ 226. IV. Jako předložka wiþra váže se pouze s accusativem směru a značí: **1.** původní platností místo, proti němuž děj v klidu, vůči, tváří v tvář, trvá: I. Kor. XIII. 12. (saihwam) andwairþi wiþra andwairþi = (*βλέπομεν*) *πρόσωπον πρὸς πρόσωπον*. — Mk. IV. 1. alla so managei wiþra marein ana staþa was *πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν*. — Mk. IV. 15. þai wiþra wig sind *οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν*. — Srv. L. VIII. 12.*) — L. I. 73. aiþis þanei swor wiþra Abraham attan unsarana *ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν* (coram!) — II. Kor. XII. 19. ei sunjoma uns wiþra izwis *ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα*.

2. předmět, k němuž směřuje činnosť (nebo stav mysli) podmětu přátelsky: Mt. VIII. 34. alla so baurgs usiddja wiþra Jesu *πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰ.* — G. VI. 10. waurkjam þiuþ wiþra allans, þishun wiþra swesans galaubeinai *ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως*. Srv. I. Th. V. 15. — E. VI. 9. þata samo taujaiþ wiþra ins *τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς*. — I. Th. V. 14. usbeisneigai sijaiþ wiþra allans *μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας*. — II. Tim. II. 24. qairrus wisan wiþra allans *ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας*.

3. předmět, proti němuž činnosť směřuje polemicky: II. Kor. VII. 12. (usdaudein) þoei faur izwis habam wiþra izwis *σπουδὴν*

---

*) L. VIII. 5. týmž smyslem jest faur wig!

τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς. — I. Kor. IX. 3. meina andahafts wiþra þans mik ussokjandans þat-ist ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστίν. — L. VI. 3. andhafjands wiþra ins qaþ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν. Srv. IV. 4. Mt. XXVII. 14. Sk. VIII. b.

§ 227. 4. předmět, proti němuž děj namířen jest nepřátelsky: Mt. X. 35. qam auk skaidan mannan wiþra attan is, jah dauhtar wiþra aiþein izos, jah bruþ wiþra swaihron izos ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθε- ρᾶς αὐτῆς. — Mk. III. 24. 25. jabai þiudangardi (gards) wiþra sik gadailjada ἐὰν βασιλεία (οἰκία) ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ. — Mk. IX. 40. saei nist wiþra izwis, faur izwis ist ὃς οὐκ ἔστι καθ' (ἡμῶν) ὑπὲρ (ἡμῶν) ἐστιν. Srv. L. IX. 50. — Mk. X. 5. wiþra harduhairtein izwara gamelida izwis þo anabusn πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψε ὑμῖν τὴν ἐντολήν.*) — Mk. XI. 25. jabai lva habaiþ wiþra lvana εἴ τι ἔχετε κατά τινος. Srv. II. Kor. V. 12. Kol. III. 13. — L. XIV. 31. stigqan wiþra anþarana þiudan συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ. — I. Kor. VI. 1. wiþra anþarana staua habands πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον. — VIII. 12. frawaurkjandans wiþra broþruns ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς. — II. Kor. X. 5. all hauhiþos ushafanaizos wiþra kunþi guþs πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ. — XIII. 8. ni auk magum lva wiþra sunja οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας. — G. V. 17. leik gairneiþ wiþra ahman, iþ ahma wiþra leik ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός. — V. 23. wiþra þo swaleika nist witoþ κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. — E. VI. 11. ei mageiþ standan wiþra listins diabulaus πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. — VI. 12. nist izwis brakja wiþra leik jah bloþ... οὐκ ἔστιν ἡμῖν πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. — Kol. III. 19. ni sijaiþ baitrai wiþra þos μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. — Sk. I. c. wiþra þata gadob (contra ac decebat).

§ 228. Ostatní slova, která porůznu v platnosti předložkové se naskytají, všecka mají ráz mnohem patrněji příslovečný, nežli částice dosud probrané, a společný znak ten, že nikdy nevyskytují se jako praefixy.

---

*) V tomto případě snad překladatel myslil jen na budoucí potkání takového případu, jako by bylo wiþragamotjan. (Srv. angl. to meet a [future] event).

Alja

Jako určovací část složených slov vyskytá se sice v aljakuns (L. XVII. 18. E. II. 19. Ř. XI. 24.) aljaleiko (I. Tim. VI. 3.) aljaleikos (I. Tim. VI. 3. cod. A. — V. 25. cod. B. Fil. III. 15.) aljaleikoþs (G. IV. 24.); ale tu s příliš patrnou samostatností významu (jako jsou části jiných složených slov), aby je bylo lze pokládati za pouhý praefix. — Jako spojka alja vyskytá se zhusta (po záporech nejčastěji) ve smyslu než, však.

Jako předložka doloženo jest pouze jednou při dativě platností podobnou: Mk. XII. 32. nist anþar alja imma *οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ*.

Andwairþis

Tento příslovečný comparativ ke slovu andwairþs vůbec jen jako předložka naskytá se jednou: M'. XXVII. 61. Wasuh þan jainar Marja Magdalene jah so anþara Marja sitandeins andwairþis þamma hlaiwa *ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου*. Význam „vůči, naproti" jest již adjectivu andwairþs vlastní.

Bisunjane

Jako příslovka doloženo jest: Mk. I. 38. Mt. III. 34. VI. 6. L. IV. 37. IX. 12. — S dativem na způsob předložky spojeno jest: N. V. 17. us þiudom þaim bisunjane unsis — VI. 16. ohtedun allos þiudos þos bisunjane unsis.

Fairra

Jako příslovka doloženo jest: L. XIV. 32. XV. 13. 20. E. II 13. 17.

S dativem (patrně ablativným) ve smyslu daleko od pojí se: Mt. VII. 6. hairto ize fairra habaiþ sik mis *ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ*. — VII. 23. afleiþiþ fairra mis *ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ*. Srv. L. IV. 42. VIII. 37. — Mt. VIII. 30. Wasuh þan fairra im hairda sweine *ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων*. Srv. L. VII. 6. — Mt. XXV. 41. gaggiþ fairra mis *πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ*. Srv. L. V. 8. — Mk. XII. 34. ni fairra is þiudangardjai guþs *οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ*. — L. I. 38. galaiþ fairra izai

sa aggilus ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Srv. II. 15. — L. II. 37. soh ni afiddja fairra alh ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. — L. IV. 13. afstoþ fairra imma ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. — V. 3. haihait ina aftiuhan fairra staþa leitil ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον.

Hindana

Doloženo pouze s genitivem (patrně odlukovým): Mk III. (7.) 8. (filu manageins laistidedun afar imma) us Idumaia jah hindana Iaurdanaus (πολὺ πλῆθος ἠκολούθησαν αὐτῷ) ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

Innana

Jako prosté adverbium doloženo: II. Kor. VII. 5. (= ἔσωθεν). Jako předložka s genitivem celkovým: Mk. XV. 16. gatauhun ina innana gardis ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς.

Inu(h)

§ 229. Jako předložka naskytá se dost zhusta, vždy s accusativem (předmětným) a ve smyslu bez, mimo: Mt. V. 32. saei afletiþ qen seina inuh fairina kalkinassaus, taujiþ þo horinon ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι. — Mt. X. 29. ains ize ni gadriusiþ ana airþa inuh attins izwaris wiljan ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. — Mk. IV. 34. inuh gajukon ni rodida im χωρὶς παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς. — L. VI. 49. galeiks ist mann timrjandin razn ana airþai inuh grunduwaddju ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου. — J. XV. 5. inuh mik ni maguþ taujan ni waiht χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. — Ř. VII. 8. 9. inu witoþ χωρὶς νόμου. — X. 14. hvaiwa hausjand inu merjandan πῶς ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος. — XI. 29. inu idreiga sind gibos guþ ἀμεταμέλητα τὰ χαρίσματα τοῦ θεοῦ. — I. Kor. IV. 8. inu uns þiudanodeduþ χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε. — XV. 27. inu þana ize ufhnaiwida uf ina þo alla ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. — II. Kor. X. 13. weis ni inu mitaþ hvopam ἡμεῖς οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα. Srv. X. 15. — XI. 28. inuh þo afar þata χωρὶς τῶν παρεκτός. — XII. 2. 3. inuh leik ἐκτὸς τοῦ σώ-

ματος. Srv. Sk. I. 6. — Ef. II. 12. inuh Xristau. — I. Tim. II. 8. inuh twairhein *χωρὶς ὀργῆς*. — V. 21. inu faurdomein *χωρὶς προκρίματος*. — Filem. 14. inu þein ragin ni waiht wilda taujan *χωρὶς τῆς σῆς γνωμῆς οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι* — Sk. VII. b. fimf þusundjos waire inuh qinons jah barna (quinque milia virorum praeter mulieres et pueros).

Neƕa, neƕ

Tvary tyto nepochybně mají se k sobě jako anda: and; faura: faur; inna: inn; uta: ut. Neƕa odpovídá k otázce kde? neƕ k otázce kam? Obě značí blízko (něm. nahe).

Neƕa v platnosti pouze příslovečné doloženo jest: Mk. XIII. 28. 29. J. VI. 4. VII. 2. Ef. II. 13. 17. Filip. IV. 5. — Též při neƕa wisan, neƕa qiman, kdy již mívá při sobě dativ cíle: Mk. II. 4. ni magandans neƕa qiman imma *μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ*. — XI. 1. biþe neƕa wesun Jerusalem *ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἰ.* Srv. I.. VII. 12. XVIII. 35. 40. XIX. 29. 41. L XIX. 37. Ale rozhodně v platnosti předložkové při dativu cíle jest v těchto případech: L. XIX. 11. bi þatei neƕa Jairusalem was *διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἰ.* — J. VI. 19. gasailƕand Jesu neƕa skipa qimandan *θεωροῦσι τὸν Ἰ. ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον*. — VI. 23. qemun neƕa þamma stada *ἦλθε ἐγγὺς τοῦ τόπου*. — J. XI. 18. Wasuh þan Beþania neƕa Jairusaulymam. — Ř. X. 8. neƕa þus þata waurd ist *ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν*. — Sk. III. a. so garehsns bi ina neƕa andja was (dispensationem de eo prope finem fuisse). — Filip. II. 27. siuks was neƕa dauþai *ἠσθένησε παραπλησίον θανάτῳ*. — L. V. 1. silba was standands neƕa saiwa *αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην*.

Neƕ doloženo jest vůbec jen jednou a to jako předložka při accusativu směrovém: L. XV. 25. sunus atiddja neƕ razn *ὁ υἱὸς ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ*.

Ufarjaina

§ 230. Ufarjaina jednou ve způsobě praeposice vázáno jest s izwis, jež může býti dativem nebo accusativem: II. Kor. X. 16. (wen habam) ufarjaina izwis aiwaggeljon merjan (*ἐλπίδα ἔχοντες εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι*.

Podobá se, že jest to dativ místní, odpovídající k otázce kde?

Ufaro

I. Jako prostá příslovka doloženo jest: J. XI. 38. staina ufarlagida was ufaro *λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.*

II. Jako praeposice váže se: 1. s dativem localným a sice ve smyslu tropickém: L. II. 8. witandans wahtwom nahts ufaro hairdai seinai *φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.* — XIX. 19. sijais ufaro fimf baurgim *γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων.* — J. III. 31. (Sk. IV. b.) sa iupaþro qimands ufaro allaim ist *ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστιν.*

2. s genitivem (odlukovým, ač lze jej vyložiti také jako celkový čili obvodový) v platnosti concretné: L. X. 19. atgaf izwis waldufni trudan ufaro waurme *δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων.* — V platnosti tropické: Ef. I. 21. (gasatida ina) ufaro allaize reikje (*ἐκάθισεν αὐτὸν*) *ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς.*

Undaro

Undaro doloženo jest pouze dvakrát a to v platnosti předložky s dativem localným: Mk. VI. 11. ushrisjaiþ mulda þo undaro fotum izwaraim *ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν.* — Mk. VII. 28. hundos undaro biuda matjand *τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει.*

Utana

Utana vyskytuje se s genitivem odlukovým: Mk. VIII. 23. ustauh ina utana weihsis *ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης.* — J. IX. 22. utana synagogais wairþai *ἀποσυνάγωγος γένηται.* — Sk. III. c. kalbons gabrannidaizos utana bibaurgeinais (vaccae combustae extra moenia).

Prostým adverbiem jest: II. Kor. IV. 16. VII. 5.

Utaþro

Utaþro v příslovečné platnosti jeví se: Mk. VII. 18. all þata utaþro inngaggando in mannan *πᾶς τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον.*

Jako předložka s genitivem odlukovým stojí: Mk. VII. 15. ni waihts ist utaþro mans *οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου.*